

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część LX. — Wydana i rozesłana dnia 9. sierpnia 1895.

Treść: **113.** Ustawa o postępowaniu sądowym w cywilnych sprawach spornych (Procedura cywilna).

113.

Ustawa z dnia 1. sierpnia 1895, o postępowaniu sądowym w cywilnych sprawach spornych (Procedura cywilna).

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam
co następuje:

Część pierwsza.

Postanowienia ogólne.

Rozdział pierwszy.

Strony.

Tytuł pierwszy.

Zdolność procesowa.

§. 1.

Osoba o tyle jest zdolną do samoistnego działania wobec Sądu jako strona spór wiodąca, o ile jej wolno samoistnie przyjmować obowiązki ze skutkiem ważnym (Zdolność procesowa). O ile niniejsza ustawa nie zawiera odmiennych rozporządzeń, należy według istniejących przepisów prawnych ocenić, ażali strony zdolność przyjmowania obowiązków posiadają, lub też koniecznym jest zastępstwo dla stron, nie mających zdolności procesowej, tudzież o ile zachodzi potrzeba osobnego umocowania do prowadzenia procesu albo do szczegółowych czynności procesowych.

§. 2.

W szczególności, małoletni nie potrzebuje spółdziałania swego zastępcy prawnego w sporach,

mających za przedmiot jedynie to, czem małoletni na skutek §§. 151, 246 i 247 p. ks. u. c. swobodnie rozporządzać może.

§. 3.

Z obcym, któremu jego prawo krajowe zdolności procesowej odmawia, będą Sądy austriackie tak się obchodzić, jak gdyby zdolność procesową posiadał, jeżeli mu służy zdolność procesowa z mocy postanowień prawnych na obszarze Państwa obowiązujących.

§. 4.

O ile to w Sądzie nie jest jeszcze notoryjnym, winni prawni zastępcy osób, którym zdolności procesowej braknie, przy pierwszej czynności, jaką w procesie przed Sądem spełniają, dokumentnie wykazać, że posiadają umocowanie do zastępstwa jakoteż osobne upoważnienie do prowadzenia procesu, o ileby to ostatnie w szczegółowym przypadku było potrzebnem.

W ten sam sposób ma być osobne upoważnienie, któreby prawo dla szczegółowej czynności procesowej wymagało, zaraz przy spełnieniu teje wykazane.

§. 5.

O ile niniejsza ustawa nie czyni różnicy, odnoszą się przepisy o stronach również do ich prawnych zastępców.

§. 6.

W jakimkolwiekby się okresie spór prawny znajdował, Sąd zawsze z urzędu zwróci uwagę na brak zdolności procesowej, albo na brak prawnego zastępstwa lub też na brak osobnego upoważnienia do prowadzenia procesu, o ile to ostatnie jest potrzebnem.

Jeżeli brak ten może być uchylony, wyda Sąd stosowne polecenia i termin do ich spełnienia

z urzędu naznaczy. Orzeczenie o skutkach prawnych braku wyda Sąd dopiero wtedy, gdy termin powyższy bezwocznie upływie. O ileby zaś zwłoka była dla strony niezdolnej połączona z niebezpieczeństwem, może Sąd albo stronie samej albo osobie, na jej korzyść zastępczo działającej, pozwolić na spełnienie czynności koniecznych jeszcze przed upływem owego terminu, atoli pod warunkiem, że brak odpowiedni w czasie późniejszym będzie usunięty.

Zarządzenia sądowe, w ustępie 2 określone, nie mogą być zaczepione osobnym środkiem prawnym. Sąd jedynie wtedy dozwoli przedłużenia czasokresu, dla uchylenia braku udzielonego, gdy takiemu uchyleniu stoją na przeszkodzie okoliczności, które za wpływem strony lub jej zastępcy nie mogą być usunięte.

§. 7.

Sąd pierwszej, albo też Sąd wyższej instancji, w którym sprawa własnie wisi, orzeknie we formie uchwały nieważność postępowania, brakiem dotkniętego, jeżeli brak zdolności procesowej albo prawnego zastępstwa, lub też brak upoważnienia do procesu nie da się uchylić, albo też termin, w tym celu dozwolony, bezwocznie przeminął.

Sąd nie może wydać takiego orzeczenia wtedy, gdy temu się sprzeciwia ciągle jeszcze obowiązujące rozstrzygnięcie tego samego lub innego Sądu austriackiego, tyżące się tej samej przyczyny nieważności.

§. 8.

W przypadkach, w których wypada spełnić jaką czynność procesową przeciwko osobie niezdolnej, która nie ma prawnego zastępcy, a przytem zwłoka z niebezpieczeństwem dla przeciwnika tej strony niezdolnej jest połączona, ustanowi Sąd procesowy, na wniosek tegoż przeciwnika, kuratora dla strony niezdolnej.

Kurator będzie na rzecz owej strony uczestniczył w postępowaniu sądowem aż do czasu, gdy je zastępca prawny obejmie; w razie zachodzącej potrzeby postara się ten kurator o ustanowienie prawnego zastępcy i w tym celu przedstawi odpowiednie wnioski.

§. 9.

Sąd rozstrzygnie wnioski, w myśl §. 8, ustęp 1, uczyniony, we formie uchwały bez poprzedniej rozprawy ustnej, chyba że taki wniosek podczas ustnej rozprawy się pojawił. Atoli przed rozstrzygnięciem wniosku mogą być wdrożone dochodzenia, do wyjaśnienia sprawy potrzebne.

W postępowaniu przed Trybunałami, załatwi taki wniosek po za ustną rozprawą przedstawiony, przewodniczący senatu, któremu odpowiednią sprawę przydzielono.

Tak samo ma być we wszystkich innych przypadkach, w których Sąd procesowy, zgodnie z przepisami prawa cywilnego albo niniejszej ustawy, zamianuje dla strony kuratora do spornej sprawy cywilnej.

§. 10.

Koszta, z ustanowieniem kuratora połączone, tudzież koszta z czynności kuratora urosłe, ponosi strona, która swoim wystąpieniem w procesie dała powód do ustanowienia kuratora; to jednak nie uwłącza prawu żądania zwrotu owych kosztów, gdyby takie prawo jej służyło.

Tytuł drugi.

Uczestnictwo sporu i interwencja główna.

§. 11.

Obok przypadków, w innych ustawach szczegółowo oznaczonych wolno kilku osobom spólnie pozywać albo też kilka osób spólnie zapozwać (uczestnicy sporu):

1. gdy te osoby zostają w prawnej spólności względem przedmiotu spornego, albo też ich uprawnienia lub obowiązki z tej samej faktycznej i prawnej zasady pochodzą;

2. gdy przedmiot sporu tworzą jednorodnawowe, na istotnie jednakiej zasadzie faktycznej i prawnej oparte rozszczenia lub obowiązki a zarazem Sąd dla każdego z pozwanych jako właściwy jest uzasadniony.

§. 12.

Wolno zapozwać dłużnika głównego wespół z poręczycielem, o ile rodzaj zaciągniętej poręki temu nie stoi na przeszkodzie.

§. 13.

W procesie każdy uczestnik używa wobec przeciwnika takiej swobody, że działania i opuszczenia jednego uczestnika innym ani korzyści ani szkody przynieść nie mogą.

§. 14.

Uczestnicy sporu tworzą jednolitą stronę procesową, jeżeli skutki spodziewanego wyroku bądź dla tego, że sporny stosunek prawny jest tego rodzaju, bądź z mocy przepisów prawnych, wszystkich uczestników ogarną. W tym przypadku, skutki czynności procesowych uczestników działających obejmują zarówno uczestników opieszających.

§. 15.

Każdemu uczestnikowi służy prawo popierania procesu.

Jeżeli zachodzą warunki w §. 14 wskazane, wzywa się do audyencyi, na wniosek jednego uczestnika albo przeciwnika rozpisanej, obok innych osób w sprawie udział biorących, zawsze wszystkich uczestników sporu, a mianowicie także wtedy, gdy jakiej poprzedniej audyencyi w tej samej sprawie omieszkałi.

§. 16.

Aż do prawomocnego rozstrzygnięcia sporu wiszącego, mogą obydwie strony tegoż procesu uleść spólnemu zapoznaniu przez osobę trzecią, która rzecz lub prawo, między owemi stronami w sporze będące, w części lub w całości dla siebie pożąda (Interwencya główna).

Tytuł trzeci.

Udział osób trzecich w sporze.

Interwencya uboczna.

§. 17.

Kto ma w tem jaki prawny interes, ażeby w sporze, który między innemi osobami się toczy, jedna z nich odniosła zwycięstwo, temu wolno przystąpić do tego sporu obok owej strony (Interwencya uboczna).

Również są do takiego przystąpienia upoważnione wszystkie osoby, którym ustawy nadają prawo interwencyi ubocznej.

§. 18.

Aż do prawomocnego rozstrzygnięcia sporu może interwencya nastąpić w każdym okresie postępowania, a to przez doręczenie pisma obydwom stronom spór wiodącym. Interwenient określi dokładnie interes, jaki ma dla niego zwycięstwo jednej ze stron spór wiodących.

Nie wstrzymując biegu postępowania głównego, Sąd na wniosek odrzucenia zgłoszonej interwencyi ubocznej, który jedna ze spierających się stron uczyniła, rozprawę usną między oponentem a interwenientem zarządzi, a potem wniosek ten uchwałą zatwii.

Dopóki wniosek odrzucenia interwencyi ubocznej nie będzie prawomocnie przyjętym, nie może być interwenient od działania w procesie usunięty, lecz należy go wzywać do postępowania głównego.

Rozstrzygnięcie, przyzwalające na interwencyę uboczną, nie może być zaczepione osobnym środkiem prawnym.

§. 19.

Interwenient będzie zniewolony przyjąć spór prawny w takim stanie, w jakim go w chwili swego przystąpienia zastaje. On jest upoważniony wspierać

stronę, zwycięstwo której leży w jego interesie prawnym (strona główna); wolno mu w tym celu używać środków zaczepnych i odpornych, ofiarowywać dowody i wszelkie inne czynności procesowe przedsiębrać. Jego w procesie działanie jest dla strony głównej o tyle prawnie skutecznem, o ile się nie sprzeciwia jej własnemu działaniu.

Za zgodą obydwóch stron procesowych wolno interwenientowi wstąpić do sporu w charakterze strony w miejsce tej osoby, do której się przypoznał.

§. 20.

Interwenient zajmie stanowisko uczestnika sporu, jeżeli spodziewany w procesie wyrok, albo z przyczyny, że sporny stosunek prawny jest tego rodzaju albo z mocy prawa, skutkami swoimi również stosunek interwenienta do przeciwnika strony głównej obejmie (§. 14).

Oznajmienie sporu.

§. 21.

Kto w celu uzasadnienia skutków prawa cywilnego ma trzeciego o sporze powiadomić (oznajmienie sporu), może to uczynić przez doręczenie odpowiedniego pisma, w którym poda przyczynę oznajmienia, a zarazem stan sporu prawnego, gdyby tenże był już rozpoczęty, w krótkości opisze.

O ile to się z przepisami ustaw cywilnych zgadza, wolno z takim oznajmieniem połączyć wezwanie do dania zastępstwa w sporze już wydanym albo zamierzonym (Interwencya uboczna).

Oznajmienie sporu nie nadaje stronie oznajmającej prawa żądania przerwy wiszącego sporu prawnego lub przedłużenia czasokresów albo też przełożenia audyencyi, do rozprawy wyznaczonej.

Wymienienie poprzednika.

§. 22.

Kto został pozwany jako posiadacz rzeczy lub prawa rzeczowego, ale nie chce się w spór wdawać z przyczyny, że jak utrzymuje, w imieniu trzeciego posiadanie wykonywa, winien ową trzecią osobę (poprzednika) przywołać natychmiast po otrzymaniu skargi, ażeby na pierwszej audyencyi, przed Sądem procesowym rozpisanej, zeznała oświadczenie o swym stosunku do przedmiotu sporu albo do roszczenia, w skardze przedstawionego.

Przywołanie poprzednika i jego zawezwanie do Sądu odbywa się przez doręczenie pisma, zawierającego uzasadnienie tego przywołania potrzebnemi do tego wiadomościami o sporze rozpoczętym. Jedno

wydanie tego pisma będzie udzielone powodowi, jeszcze przed pierwszą audyencyą.

§. 23.

Poprzednik, który istnienie stosunku prawnego zgodnie z twierdzeniami pozwanego uznał, może za zgodą pozwanego wstąpić w jego miejsce do procesu jako strona spór wiodąca. Na to potrzeba zgody powoda o tyle, o ile powód wystąpił z roszczeniami, których stosunek zastępstwa, między pozwanym i jego poprzednikiem istniejący, wcale nie dotyka.

Na skutek tego, że poprzednik objął proces na siebie, uwolni Sąd pozwanego na jego prośbę od skargi we formie uchwały. Natomiast nie może pozwany więcej odmówić wdania się w sprawę, jeżeli porozumienie co do objęcia procesu przez poprzednika (§. 241), na pierwszej audyencyi nie przyszło do skutku.

§. 24.

Pozwanemu służy prawo uwolnienia się od skargi przez zaspokojenie roszczenia powoda, jeżeli poprzednik mimo należytego przywołania, na wyznaczonej audyencyi nie stanął, albo twierdzeniem pozwanego zaprzeczył albo wcale żadnego oświadczenia nie złożył.

O ile w takich przypadkach poprzednik przez to nabędzie roszczenia o wynagrodzenie szkody, ocenia się według prawa cywilnego.

§. 25.

Doręczenie pism, w §§. 18, 21 i 22 wynienionych, zarządzi przewodniczący bez poprzedniej uchwały senackiej.

Tytuł czwarty.

Pełnomocnicy.

§. 26.

O ile niniejsza ustawa inaczej nie postanawia, wolno stronom przedsiębrać czynności procesowe albo we własnej osobie albo przez pełnomocników

Stronie, mającej pełnomocnika, nie jest wzbronionem jawić się przed Sądem w towarzystwie pełnomocnika i obok niego składać ustne oświadczenia, nawet w przypadkach, w których zastępstwo adwokackie jest nakazane.

§. 27.

Strony są zniewolone zastępywać się adwokatami w obec Trybunałów pierwszej instancyi i w obec wszystkich Sądów instancyj wyższych (proces adwokacki).

Przepis ten wszakże nie ma zastosowania w postępowaniu w sprawach małżeńskich przed instancyą pierwszą, tudzież w tych czynnościach procesowych, które się odbywają przed sędzią wezwanym lub wyznaczonym, przed naczelnikiem Sądu albo przed przewodniczącym senatu, chyba że niniejsza ustawa co innego w tej mierze postanawia; przepis ten również nie obowiązuje dla oświadczeń i czynności, które się zeznaje lub spełnia w kancelaryi sądowej.

Przepisy o zastępstwie adwokackiem, stronom nakazanem, nie naruszają upoważnienia do zastępstwa, służącego Prokuratorjom Skarbu.

§. 28.

Adwokaci, notaryusze, tudzież osoby, na urząd sędziowski uzdatnione a przytem posady w Sądach zajmujące, gdy w sporze prawnym jako strony występują, nie potrzebują zastępstwa adwokackiego, ani w pierwszej ani w wyższych instancyach.

W sporach, dla których zastępstwo adwokackie jest nakazane, osoby te ustanowią adwokata na dalszy ciąg postępowania, jeżeli w trakcie procesu uległy karze dyscyplinarnej wykreślenia z listy adwokackiej, złożenia z urzędu, przeniesienia w stan spoczynku albo uwolnienia ze służby.

§. 29.

O ile przymus adwokacki nie obowiązuje, wolno w sporach o sumy pieniężne do pięciuset złotych włącznie albo o inne przedmioty takiejże wartości pieniężnej, ustanowić pełnomocnikiem każdą własnowolną osobę rodzaju męskiego. W sporach powyżej pięciuset złotych będą w miejscach, gdzie przynajmniej dwaj adwokaci osiedli, jedynie adwokaci jako pełnomocnicy dopuszczeni.

Osoby znane sędziemu jako pisarze pokątni, nie mogą być dopuszczone jako pełnomocnicy ani do rozprawy ani w ogóle do żadnych czynności procesowych. Od rozporządzenia Sądu, nie dopuszczającego do udziału w procesie, nie ma osobnego środka prawnego.

§. 30.

Adwokaci i inni pełnomocnicy wykażą swe umocowanie przy pierwszej czynności, jaką w szczegółowej sprawie spełniają, pierwopisem albo wierzytelnym odpisem odpowiedniego dokumentu (pełnomocnictwem), który Sąd może dla siebie zatrzymać.

Gdyby powstały wątpliwości, ażali dokument prywatny, umocowanie zawierający, jest prawdziwym, wolno Sądowi, na wniosek albo z urzędu, nakazać sądową albo notaryalną legalizację podpisu. Potrzeba stosowania tego przepisu odpadnie, gdy w charakterze pełnomocnika występuje adwokat albo notaryusz, w Sądzie znany, i zapewni Sąd o prawdziwości podpisu z powołaniem się na swą przysięgę. Rozporządzenie Sądu, nakazujące legalizację podpisu, nie może być żadnym środkiem prawnym zaczepione.

Jednakowoż w Sądach powiatowych, jeżeli strona w towarzystwie pełnomocnika na wyznaczonej w sprawie audyencyi stanęła, może być jej zeznanie o udzielonem pełnomocnictwie przyjęte do protokołu sądowego.

§. 31.

Pełnomocnictwo do prowadzenia procesu, udzielone adwokatowi (pełnomocnictwo procesowe), upoważnia go z mocy prawa:

1. do wydania i przyjęcia skargi i do wszystkich czynności procesowych, dotyczących się sporu prawnego; obejmuje również czynności, skargą wzajemną, wznowieniem postępowania, prośbą o tymczasowe zarządzenie albo zapozwaniem po myśli §. 16 spowodowane;

2. do zawierania ugód o przedmiot sporny, do uznania roszczeń przeciwnika, jako też do zrzeczenia się roszczeń mocodawcy;

3. do rozpoczęcia egzekucyi przeciwko adwersarzowi procesowemu, a podczas postępowania egzekucyjnego do przedsięwzięcia wszelkich czynności dla strony egzekucyę popierającej, tudzież do uzyskania postępowania ubezpieczającego;

4. do przyjmowania kosztów procesowych od przeciwnika procesowego.

Adwokatowi wolno otrzymane pełnomocnictwo przenieść na innego adwokata albo dla szczególnych aktów albo dla całych okresów postępowania; w sprawach, dla których przyzwanie adwokata jest przepisaniem, wolno mu również dać się zastąpić przez kandydata adwokackiego, który u niego jest zatrudniony i posiada potrzebne do substytucyi uzdatnienie; w czynnościach zaś, dla których zastępstwo adwokackie jest zbędnem, wolno mu się z mocy swego pełnomocnictwa wyręczyć innymi substytutami.

Uzdołnionymi do substytucyi są wymienieni w §. 15 Ordynacyi adwokackiej kandydaci adwokatury, którzy już egzamin adwokacki ze skutkiem odbyli, a nie mieli żadnej kary dyscyplinarnej, w §. 12 lit. c) ustawy z dnia 1. kwietnia 1872, Dz. u. p. Nr. 40 postanowionej. Z przyczyn, uwzględnienia

godnych, może Wydział Izby adwokackiej, za zgodą Sądu krajowego wyższego, uwolnić kandydata adwokatury od egzaminu adwokackiego, jeżeli adwokat, u którego kandydat jest zatrudniony, o to prosił, a nadto ów kandydat adwokacki wykazał jest w stanie, że otrzymał stopień doktora praw w jednym z Uniwersytetów Państwa, i odbył przynajmniej jednoroczną praktykę cywilną i karną w Trybunale, a prócz tego dwuletnią praktykę u adwokata albo w Prokuratoryi Skarbu. Wszakże uwolnienie od egzaminu adwokackiego ważnem jest tylko na czas, przez który kandydat adwokacki zostaje u adwokata, na prośbę którego ono zostało przyznane.

§. 32.

Ograniczenie prawnego zakresu upoważnienia pełnomocnika procesowego, nawet gdyby je wyrażono w odnośnym dokumencie, jest w obec przeciwnika jedynie o tyle prawnie skutecznem, o ile się tyczy upoważnień, w §. 31, l. 2 i 3 opisanych i o niem przeciwnika osobno powiadomiono.

§. 33.

Stronie wolno udzielić osobom, które nie są adwokatami, albo pełnomocnictwo procesowe albo też jedynie umocować je do szczegółowo określonych czynności procesowych.

Zakres, skutki i czas trwania pełnomocnictwa procesowego ocenia się według postanowień obecnej ustawy; atoli o zakresie, skutkach i trwaniu pełnomocnictwa do szczegółowych czynności procesowych rozstrzyga treść takowego i przepisy praw cywilnych, chyba że w tem, co później nastąpi, odmiennie się mieszczą rozporządzenia.

§. 34.

Czynności procesowe, które pełnomocnik na podstawie pełnomocnictwa procesowego spełnił, mają w stosunku do przeciwnika takie same skutki, jak gdyby je sama strona była wykonała. To się jednak stosuje do przyznania i do innych oświadczeń faktycznych jedynie o tyle, o ile im wespół stawiająca strona natychmiast nie zaprzeczyła lub ich nie sprostowała.

§. 35.

Pełnomocnictwo procesowe nie gaśnie ani ze śmiercią mocodawcy ani też przez to, że jego zdolność procesowa albo zastępstwo prawne uległy zmianie.

Wszakże następca prawny mocodawcy, ustanowiony dla strony, która zdolność procesową utraciła, tudzież osoba, która po dotychczasowym zastępcy prawnym objęła zastępstwo prawne strony, może każdego czasu odwołać pełnomocnictwo procesowe.

§. 36.

Uchylenie pełnomocnictwa do prowadzenia procesu albo pełnomocnictwa do szczegółowych czynności procesowych, które nastąpiło na skutek odwołania albo wypowiedzenia, nabiera w procesie znaczenia prawnego w obec przeciwnika dopiero wtedy, gdy mu zgaśnięcie pełnomocnictwa oznajmiono, a nadto w sprawach, w których zastępstwo adwokackie obowiązuje, aż z chwilą, gdy go zawiadomiono o powołaniu innego adwokata do zastępstwa. Zawiadomienie to będzie uczynione w piśmie doręczyć się mającem. Co do tego doręczenia obowiązują przepisy §. 25.

Po wypowiedzeniu pełnomocnictwa będzie pełnomocnik jeszcze przez dni 14 upoważniony i obowiązany do działania na korzyść mocodawcy, o ile tego zachodzi potrzeba w celu odwrócenia niekorzyści prawnych od mocodawcy.

§. 37.

Sąd uwzględni brak pełnomocnictwa w każdym okresie procesowym z urzędu.

Podaną w procesie adwokackim skargę lub pisemną odpowiedź na skargę, w których ustanowienie adwokata nie jest wykazane, odrzuci przewodniczący senatu odpowiednią sprawą zajętego, jeżeli strona w terminie, który ten przewodniczący naznaczy, nie ustanowi adwokata i Sądowi go nie wymieni, przedkładając równocześnie pełnomocnictwo. Przedłużenie tego terminu nie jest dozwolone.

§. 38.

Kto, nie mogąc wykazać umocowania, zgłosił się z chęcią spełnienia naglących czynności procesowych na korzyść strony spór wiodącej, tego Sąd stosownie do swego uznania może dopuścić tymczasowo jako pełnomocnika a to: albo pod warunkiem, że uprzednio złoży kaucję za koszta i szkodę, albo też bez takiej rękojmi.

Równocześnie Sąd mu poleci, ażeby dodatkowo przedłożył pełnomocnictwo, do owych czynności procesowych upoważniające, albo wykazał, że strona na owe czynności przyzwoliła; Sąd wstrzyma się z wydaniem rozstrzygnięcia albo zarządzenia, aż upłynie czasokres, który Sąd do dostarczenia pełnomocnictwa albo przyzwolenia strony naznaczył. Jeżeli termin ten bezowocnie upłynął, Sąd z pomi-

nięciem owego działania dalej sprawę poprowadzi; przeciwnik ma prawo żądania wynagrodzenia kosztów i szkody, które jemu z rzeczzonego tymczasowego dopuszczenia urosły.

Za wyjątkiem uchwały o wynagrodzeniu kosztów i szkody, nie mogą być uchwały sądowe, w myśl poprzednich przepisów powzięte, zaczezione osobnym środkiem prawnym.

§. 39.

O ile niniejsza ustawa nie czyni różnicy, stosują się przepisy o stronach również do ich pełnomocników.

Tytuł piąty.

Koszta procesowe.

§. 40.

Każda strona koszta, ze swoim działaniem w procesie połączone, naprzód sama pokryje. Strony spólnie pokrywać będą koszta, spowodowane czynnościami sądowymi, które obydwie strony spólnie wywołały, albo które Sąd, w interesie stron obydwóch na wnioski lub z urzędu przeprowadził.

O ile niniejsza ustawa osobnych w tej mierze przepisów nie zawiera, należy według przepisów niniejszego tytułu osądzić, o ile stronie służy prawo żądania zwrotu poniesionych kosztów.

§. 41.

Strona, która w sporze prawnym całkowicie upadła, winna zwrócić przeciwnikowi, tudzież interwenientowi ubocznemu, który do niej przystąpił, wszelkie koszta, prowadzeniem procesu spowodowane, a w celu dochodzenia praw lub obrony prawnej koniecznie potrzebne. Które koszta za konieczne poczytać należy, oceni Sąd, gdy do oznaczenia ogólnej kwoty kosztów przystąpi, według swego uznania, po troskliwym rozważeniu wszelkich okoliczności, nie dopuszczając w tym celu żadnego dowodzenia.

O ile taryfy wymiar wynagrodzenia adwokata albo w ogóle ilość kosztów normują, należy przy oznaczeniu ogólnej kwoty kosztów trzymać się owych taryf.

W szczególności, odnoszą się przepisy pierwszego ustępu również do kosztów, przez to urosłych, że przywołano adwokata, który nie mieszka w miejscu siedziby Sądu procesowego lub Sądu wezwanego. Koszta tem spowodowane, że dla jednej i tej samej strony przywołano kilku adwokatów, mają być w każdym razie jedynie o tyle zwrócone, o ile nie przewyższają kosztów pomocy jednego adwokata albo o ile w osobie adwokata musiała nastąpić zmiana.

§. 42.

Przy oznaczeniu ogólnej kwoty kosztów strona jakoteż interwenient uboczny nie mogą żądać wynagrodzenia za swe trudy osobiste. Zwrot szkody, ze straty czasu rzeczywiście powstałej, tudzież zwrot wydatków na podróże należy się stronie, która osobiście stanąć była zniewolona, a w szczególności tej stronie, która w postępowaniu przed Sądami powiatowymi stawała bez pełnomocnika.

Prawem pokonany przeciwnik będzie przygnaglony jedynie do zwrotu wydatków sądowych i innych należności rządowych, tudzież do zwrotu tego, co z powodu procesu z konieczności w gotówce wyłożono, jeżeli strona miała pełnomocnika, który nie należał ani do stanu adwokackiego ani notaryalnego. Wszakże postanowienie to nie tyczy się prawa żądania zwrotu kosztów, służącego stronom, które Prokuratora Skarbu zastępuje.

§. 43.

Sąd kosztła wzajemnie znieśie albo stosunkowo rozdzieli, jeżeli każda strona w części spór wygrała a w części w nim upadła. Ta część kosztów, która do zwrotu przypada, może być oznaczona albo liczebnie albo w stosunku do całości.

Jednakowoż mimo że spór w ten sposób upadł, Sąd mocen jest rozkazać stronie, ażeby przeciwnikowi lub interwenientowi ubocznemu zwróciła wszystkie koszty, jakie dla nich powstały, jeżeli się przeciwnik tylko ze stosunkowo nieznaczną częścią swego roszczenia nie utrzymał a nadto dochodzenie tejże nie wymagało osobnych kosztów, albo jeżeli ostateczne oznaczenie ilości pretensyi, z którą wystąpił, zależało albo od uznania sędziego albo od ocenięcia znawców, albo w końcu od wzajemnego obrachunku.

§. 44.

Sąd na wniosek lub z urzędu mocen jest nałożyć kosztła w całości lub w części do zwrotu na stronę, nawet gdyby ona spór wygrała, jeżeli strona faktyczne twierdzenia i środki dowodowe w takich okolicznościach przytoczyła, że Sąd nabrał przekonania, iż strona była w możności z tem, co Sądowi przedłożyła, wcześniej wystąpić, a zarazem przez to, że jej przedłożenie dopuszczono, załatwienie sporu prawnego uległo opóźnieniu.

To się szczególnie stosuje do przypadku, w którym strona spór wygrywająca wystąpiła z przywodami lub ofiarowała dowody, gdy snadnie to wszystko już we wniesionem piśmie przygotowanym uczynić była w stanie, a zarazem okoliczność, że swe przywody i dowody po niewczasie

przedstawiła, rozprawę albo załatwienie sporu prawnego opóźniła.

§. 45.

Koszta procesowe spadną na stronę pozywającą, jeżeli pozwany swoim zachowaniem się nie dał powodu do skargi, a przytem roszczenie skargi zaraz na pierwszej audyencyi uznał. W tym przypadku będzie powód również zniewolonym wynagrodzić pozwanemu kosztła, które mu wydaniem procesu narobił.

§. 46.

Jeżeli strona, do zwrotu kosztów obowiązana, z kilku osób się składa, a te osoby w sprawie głównej nie odpowiadają solidarnie, nałoży Sąd na te osoby kosztła według głów. Gdyby zaś pod względem ich udziałów w sporze znaczne zachodziły różnice, natenczas Sąd między te osoby kosztła w stosunku do tych udziałów rozłoży.

Jeżeli osoby, do zwrotu kosztów obowiązane, z przepisu prawa cywilnego w sprawie głównej solidarnie odpowiadają, rozciąga się ta odpowiedzialność również na kosztła, przeciwnikowi przyznane. Za kosztła, niektórym osobom w sprawie udział biorącym z powodu wykonania szczegółowych czynności procesowych urosłe, inne w sprawie udział biorące osoby nie są odpowiedzialniemi.

§. 47.

Kosztła zawartej ugody znoszą się wzajemnie, chyba że się strony inaczej ułożyły. To samo się stosuje do kosztów sporu, ugoda załatwionego, o ile on już jednej ze stron prawomocnie nie zostały nałożone.

Obowiązek zwrotu kosztów połączonych z rokovaniem i ugodami, które pozostały bez skutku, zależy od treści rozstrzygnięcia w sprawie głównej.

§. 48.

Jeżeli w ciągu postępowania miały miejsce sprawy wpałkowe, które jednej stronie narobiły kosztła jedynie na skutek przewinienia przeciwnika albo na skutek przypadku, który się u niego wydarzył, natenczas wolno Sądowi na wniosek lub z urzędu i niezależnie od wyniku sporu prawnego, przyznać te kosztła wyżej wymienionej stronie.

Strona, której w ciągu sporu tego rodzaju kosztła przyznano, nie będzie do ich powrócenia

nawet wtedy obowiązana, gdy ją Sąd w sprawie głównej na zwrot kosztów zasądził.

§. 49.

Na wniosek lub z urzędu wolno Sądowi orzec, że prawni zastępcy, adwokaci, tudzież inni pełnomocnicy, winni ponosić albo zwrócić kosztą spowodowane ich grubem przewinieniem.

To się szczególnie odnosi do kosztów dodatkowych, które przez to powstały, że na skutek rażącego przewinienia zawierają pisma albo nie należące do rzeczy przywody albo grzeszą zbyteczną rozwlekłością.

Sąd o tem orzeka we formie uchwały, chyba że orzeczenie sądowe ma być zamieszczone w wyroku. Sąd wysłucha odnośnego zastępcę albo pełnomocnika, zanim wyda to orzeczenie. Prawomocna uchwała może być na majątku owych osób wykonana.

§. 50.

Postanowienia §§. 40 do 49 obowiązują również w postępowaniu odwoławczem, jakoteż wtedy, gdy Sądy drugiej i trzeciej instancji orzekają o kosztach postępowania odwoławczego, niemniej też w przypadkach, gdy Sądy te, zmieniając rozstrzygnięcia Sądów niższych, sprawę kosztów całego poprzedniego postępowania rozpoznac będą powołane. Okoliczność, że strona ma korzystne orzeczenia instancji niższych, nie jest stanowczą w sprawie zwrotu kosztów.

§. 51.

Jeżeli postępowanie na skutek środka prawnego lub z urzędu zostało zniesione albo też jego nieważność została orzeczoną, a zarazem jednej ze stron można poczytać za winę, że wdrożono albo dalej prowadzono postępowanie, mimo że istniała przyczyna jego zniesienia lub unieważnienia, albo też gdy przyczyna zniesienia tkwi w przewinieniu jednej ze stron, natenczas mocen jest Sąd na wniosek lub z urzędu nałożyć na ową stronę do zwrotu kosztą postępowania zniesionego, a w danym razie także postępowania odwoławczego.

O ileby zaś pominięcie istniejącej przyczyny zniesienia lub nieważności pochodziło z oczywistego grubego przewinienia Sądu albo też oczywiście grube przewinienie Sądu dało powód do zniesienia postępowania, natenczas kosztą zniesionego postępowania, a w danym razie także odwoławczego, mogą

być na wniosek lub z urzędu, Sądowi do zwrotu nałożone.

Po za tymi przypadkami kosztą wzajemnie się znoszą.

§. 52.

Każdy wyrok i uchwała, sprawę sporną dla instancji całkowicie załatwiająca, również orzeczenie co do zwrotu kosztów zawierać będą. W innych uchwałach wolno Sądowi orzekać o kosztach jedynie o tyle, o ile obowiązek do ich zwrotu nie zależy od tego, jak sprawa główna wypadnie.

Jeżeli Sąd, ferując wyrok częściowy o jakimś roszczeniu lub o części jakiegoś roszczenia, jeszcze nie jest w położeniu sprawę kosztów równocześnie rozstrzygnąć, ma Sąd w tym wyroku wypowiedzieć, o ile on rozstrzygnięcie w tej mierze zachowuje dla wyroku późniejszego.

Orzeczenie o obowiązku zwrotu kosztów wypadnie bez odnośnego wniosku strony, gdy Sądowi wykaz kosztów w czasie należyty przedłożono (§. 54).

§. 53.

O ile kosztą nie zostały wzajemnie zniesione, Sąd wydając rozstrzygnięcie o obowiązku zwrotu kosztów, równocześnie ogólną kwotę tychże ustanowi.

Jeżeli ustnie ogłoszony wyrok lub uchwała, obowiązek zwrotu kosztów orzekające, jeszcze na piśmie mają być wygotowane, wolno we wszystkich takich przypadkach ustanowienie ogólnej kwoty kosztów zastrzedz dla tego pisemnego wydania.

§. 54.

Strona, roszcząca sobie prawo do kosztów, przedłoży, pod utratą tego prawa, wykaz kosztów razem z załączkami, do uprawdopodobnienia pozycji i poduń tego wykazu potrzebami, a to jeszcze przed zamknięciem rozprawy, która się bezpośrednio przed wydaniem orzeczenia o kosztach odbyła (§. 52); gdyby zaś Sąd o kosztach bez poprzedniej rozprawy miał postanowić, przedłoży strona taki wykaz wtedy, gdy się zjawi do przesłuchania albo też równocześnie z wnioskiem, który Sądowi do uchwały przedstawia.

§. 55.

Sądowe rozstrzygnięcie o kosztach, zawarte bądź w wyroku Sądu procesowego pierwszej instancji, bądź w wyroku Sądu apelacyjnego, może być jedynie zacepione rekusem, jeżeli wydane w nim rozstrzygnięcie sprawy głównej nie zostaje równocześnie zacepionem.

Tytuł szósty.

Zabezpieczenie.**Sposób zabezpieczenia.**

§. 56.

Ilekróć postanowienia tej ustawy żądają za zabezpieczenia, a strony się inaczej nie ułożyły, będzie ono w ten sposób dane, że się w Sądzie złoży albo gotówkę albo takie papiery wartościowe swojskie, które się według odpowiednich przepisów do lokacyj pieniędzy małoletnich nadają; jedynie w braku tychże złoży się inne swojskie papiery wartościowe, na giełdzie notowane, które według uznania Sądu dostateczne pokrycie przedstawiają. Nie mogą to być papiery wartościowe z obiegów wywołane a nadto muszą być zaopatrzone w bieżące kwity procentowe lub dywidendowe tudzież w talony. Oblicza się je według kursu dnia złożenia.

Pozostawia się uznaniu Sądu, ażali na zabezpieczenie zechce przyjąć książeczki wkładkowe swojskich kas oszczędności albo jakiej swojskiej kasy zaliczkowej rolniczej lub też jakiegokolwiek innej. Sędziemu wolno dopuścić zabezpieczenie za pomocą hipoteki na gruntach, w Państwie położonych, która przedstawia prawne bezpieczeństwo, albo stawieniem wypłatnych ręcycieli, mających Sąd powszechny w Państwie, ale jedynie wtedy, gdy osoba, do dania zabezpieczenia obowiązana, innego rodzaju zabezpieczenia albo wcale nie jest w stanie dostarczyć albo tylko z trudnością to uczynić może.

Złożenie do Sądu uzasadnia na tem co złożono, prawo zastawu dla roszczenia, które tym sposobem zabezpieczonem zostało.

Zabezpieczenie kosztów procesowych.

§. 57.

O ile traktaty państwowe inaczej nie stanowią, winni obcokrajowcy, na żądanie pozwanego, dać mu zabezpieczenie na kosztu procesowe, gdy na obszarze, niniejszemu prawu podległym, przed Sądem jako powodowie występują.

Jednakowo ten obowiązek zabezpieczenia niema miejsca:

1. jeżeli według praw państwa, do którego powód należy, obywatele austriacycy w takim samym przypadku do zabezpieczenia kosztów procesowych nie są obowiązani;

2. jeżeli powód na obszarze, niniejszemu prawu podległym, posiada majątek w dobrach nieruchomości lub w wierzytelnościach hipotecznych, na pokrycie kosztów procesowych wystarczający;

3. na skargi w sporach małżeńskich;

4. na skargi nakazowe i wekslowe, na skargi wzajemne, jakoteż na skargi, wniesione na skutek publicznego sądowego zawezwania.

O ileby się zdarzyły wątpliwości pod względem ustawodawstwa, urzędzeń albo zachowania się państwa, do którego powód należy, zasiągnie Sąd deklaracyi Ministra sprawiedliwości, która będzie dla niego obowiązującą.

§. 58.

Pozwany będzie miał prawo domagać się zabezpieczenia również wtedy, gdy powód w ciągu sporu stracił przymiot obywatela Państwa albo też odpadły warunki, które obcego od dania zabezpieczenia uwalniają a zarazem nie pozostała bezsprzeczną taka część podniesionego roszczenia, któraby do pokrycia była wystarczającą.

§. 59.

Po za obydwoma przypadkami §. 58. należy wniosek zabezpieczenia kosztów procesowych, pod jego wyłączeniem, przedstawić na pierwszej audyencyi i przed wdaniem się w sprawę główną.

W tym wniosku ma być zawsze podana wysokość sumy zabezpieczenia. Sąd rozstrzygnie wniosek uchwałą.

§. 60.

Uwzględniając wniosek, Sąd zarazem postanowi o tem, w jakiej kwocie ma być dane zabezpieczenie, i zakreśli termin, w ciągu którego powód tę kwotę ma do Sądu złożyć lub zaręczyć pod przysięgą, że nie jest w stanie to uczynić.

Przy oznaczeniu wysokości sumy zabezpieczenia, uwzględni Sąd kosztu, które pozwany prawdopodobnie na swą obronę wyłoży, a pominię kosztu, któreby przypadkowo ze skargi wzajemnej urosć mogły. W celu zaręczenia pod przysięgą o swej niemożności złożenia sumy zabezpieczenia, poda powód w Sądzie procesowym prośbę o wyznaczenie audyencyi, a to w czasie, który mu do tego w myśl sądowej uchwały stoi otworem. Powód może wykonać przysięgę w Sądzie swego zamieszkania albo pobytu.

W uchwale, powodowi na piśmie doręczyć się mającej. Sąd mu oznajmi, że w razie bezowocnego upływu terminu, w ustępie 1 wspomnianego, Sąd na wniosek pozwanego skargę za cofniętą uzna, albo też, gdyby się taki wniosek w ciągu postępowania odwoławczego pojawił (§. 58), że środek prawny, przez powoda wniesiony, za odwołany uznanym będzie. Jedno i drugie dzieje się za pomocą

uchwały; przed uchwałą wysłucha Sąd powoda ustnie lub za pomocą pisma.

§. 61.

Aż do rozstrzygnięcia prośby o danie zabezpieczenia, w czasie należytych przedstawionej, nie ma pozwany obowiązku brać udział w dalszem postępowaniu w sprawie głównej.

W razie odmówienia tej prośbie wolno Sądowi rozporządzić, ażeby się to postępowanie dalej odbywało, nie czekając na prawomocność uchwały odmawiającej. Od takiego rozporządzenia nie ma rekursu.

§. 62.

Na wniosek jednej ze stron należy dalej prowadzić postępowanie w sprawie głównej, jeżeli złożenie sumy zabezpieczającej lub wykonanie przysięgi nastąpiło w czasie należytych.

Gdyby się w ciągu sporu prawnego okazało, że dane zabezpieczenie nie wystarcza, wolno pozwanemu żądać uzupełnienia takowego, chyba że taka część podniesionego roszczenia pozostała bezsprzeczną, jaka na zabezpieczenie jest dostateczną. Taki wniosek nie wstrzymuje postępowania; uchwała uzupełnienia prawomocnie nakazująca jest wykonalną.

Tytuł siódmy.

Prawo ubogich.

§. 63.

Prawo ubogich może ten uzyskać dla szczegółowej sprawy procesowej, kto bez umniejszenia swego i swej rodziny utrzymania, od biedy wystarczającego, nie jest w stanie pokrywać kosztów danego procesu.

Obcym przyznaje się to prawo pod warunkiem wzajemności. Gdyby zachowanie wzajemności było wątpliwem, należy o to zapytać Ministerstwo sprawiedliwości. Jego deklaracja jest dla Sądu obowiązującą.

§. 64.

Z prawem ubogich otrzyma strona w szczególnym procesie:

1. tymczasowe uwolnienie od stępli i innych należności rządowych, z powodu sporu prawnego opłacać się mających;

2. uwolnienie od zabezpieczenia kosztów procesowych;

3. w sprawie, dla której zastępstwo adwokackie jest nakazanem, prawo żądania, iżby dla niej ustanowiono adwokata, który na razie praw jej bezpłatnie bronić będzie;

4. w sprawie, dla której zastępstwo adwokackie nie jest nakazanem, a przytem skarga w Sądzie po za miejscem zamieszkania lub stałego pobytu ma być podaną, upoważnienie do protokolarnego zeznania skargi w Sądzie powiatowym swego zamieszkania lub stałego pobytu; równocześnie otrzyma strona uboga prawo żądania, ażeby protokół do Sądu procesowego wysłano, a następnie ten Sąd zamianował zastępcę do bezpłatnej prawnej obrony; w tym przypadku powierzy Sąd zastępstwo urzędnikom Prokuratury Państwa lub sądowym;

5. tymczasowe uwolnienie od płacenia należytości za wysłanie urzędnika lub sługi sądowego, należytości organów wykonawczych, świadków i znawców, kosztów sądowych za sporządzenie odpisów, protokołów i załączników jakoteż za napisanie rubryk, kosztów potrzebnych ogłoszeń, w końcu też uwolnienie od dostarczenia gotówki na potrzebne wydatki prawnych zastępców, przez Sąd procesowy ustanowionych, jakoteż na wydatki adwokata lub zastępcy, stronie ubogiej przydanego. Należytości te i wydatki pokrywa na razie skarb państwa.

§. 65.

Prośbę o przyznanie prawa ubogich należy wnieść do Sądu właściwego instancji pierwszej na piśmie lub do protokołu. Stronie, która w okręgu Sądu procesowego ani mieszka ani stale nie przebywa, wolno prośbę o przyznanie prawa ubogich zeznać do protokołu, w Sądzie powiatowym jej zamieszkania lub stałego pobytu.

W prośbie tej oznaczy strona sprawę, dla której prawo ubogich ma być przyznane. Zarazem należy dołączyć świadectwo o stosunkach majątkowych strony, której prawo ubogich ma być udzielone. Świadectwo to podać dochody strony, któreby z pracy lub z innych źródeł płynęły, a zarazem wymieni osoby, o utrzymanie których winna strona mieć staranie, potwierdzając przytem wyraźnie, że nie jest w stanie pokrywać kosztów procesowych (§. 63. ustęp 1).

Świadectwo wystawi przełożenie tej gminy, w której strona w owej chwili mieszka lub przebywa; jeżeli ta gmina nie rządzi się własnym statutem, potrzeba zatwierdzenia ze strony państwowej

władzy politycznej powiatowej. Szczegółowe przepisy o postępowaniu przy wystawianiu i zatwierdzaniu takich świadectw będą wydane drogą rozporządzeń.

Dla osób, pod opieką zostających, może takie świadectwo także władza opiekuńcza wystawić.

§. 66.

Sąd procesowy pierwszej instancji również orzeknie, ażali stronie, o prawo ubogich proszącej, ma być adwokat przydany. Sąd ten będzie do wydania takiego orzeczenia również i w tym przypadku powołany, gdy ustanowienie adwokata, już po uzyskaniu prawa ubogich, będzie spowodowane potrzebą rozpoczęcia postępowania odwoławczego lub też innymi przyczynami.

Adwokata zamianuje dla strony Wydział Izby adwokackiej, do tego powołany.

§. 67.

Jeżeliby w ciągu sporu prawnego okazała się potrzeba przedsięwzięcia czynności procesowych po za okręgiem Trybunału pierwszej instancji, gdzie adwokat strony ubogiej mieszka, a czynności te spółdzielania adwokackiego wymagały, natenczas Wydział odpowiednio właściwej Izby adwokackiej, na wniosek owego adwokata albo strony, zamianuje adwokata zamieszkałego w okręgu Trybunału pierwszej instancji, w którym czynność procesowa ma być dokonana.

§. 68.

Prawo ubogich gaśnie ze śmiercią strony, której było przyznane, jakoteż na skutek takich zmian w stosunkach majątkowych, które następnie uchylily pierwotne warunki udzielenia prawa ubogich. W tym ostatnim przypadku orzeknie Sąd procesowy instancji pierwszej zgaśnięcie prawa ubogich na wniosek lub z urzędu, we formie uchwały.

Na wniosek lub z urzędu i we formie uchwały, zostanie prawo ubogich przez Sąd procesowy pierwszej instancji stronie odjętem, gdy się pokaże, jako warunki udzielenia prawa ubogich, za prawdziwe przyjęte, już wówczas weale nie istniały.

§. 69.

Sąd zasądzi stronę na grzywnę za pieniactwo, jeżeli prawo ubogich nieprawdziwemi podaniami wyludziła.

Kto w świadectwie, w §. 65 opisanem, świadomie nieprawdziwe podania zamieścił albo to, co nie jest prawdziwem, świadomie zatwierdził, odpowiada na przypadek udzielenia prawa ubogich, za kwoty, od płacenia których strona była na razie uwolnioną, niemniej za kosztą zastępstwa adwokackiego, jeżeli ono miało miejsce, i za wszelką inną ztąd powstałą szkodę.

§. 70.

W przypadku, w którym przeciwnikowi strony ubogiej kosztą do zwrotu nałożono, wolno bezpośrednio od tego przeciwnika pobrać kosztą, w §. 64, l. 1 i 5 określone, od pokrywania których strona uboga była na razie uwolnioną, jakoteż należitości i wydatki adwokata, dla strony ubogiej ustanowionego.

Przytem wolno przeciwstawić adwokatowi zarzuty, ze stosunków prawnych między stroną ubogą a jej przeciwnikiem pochodzących, jedynie o tyle, o ileby się rozchodziło o zarachowanie kosztów, które w tym samym sporze stronie ubogiej na rzecz jej przeciwnika do zwrotu nałożone zostały.

§. 71.

Jeżeli zachodzą okoliczności, późniejsze odjęcie prawa ubogich uzasadniająca, natenczas będzie strona, do prawa ubogich przypuszczona, na wniosek jednego z uczestników sprawy, zniewoloną dopłacić te kwoty, od płacenia których z mocy prawa ubogich była na razie uwolnioną. Sąd mocen jest nakazać stronie ubogiej tylko dopłatę częściową, jeżeli to odpowiada jej stosunkom majątkowym.

Jeżeli w ten sposób obowiązek dopłaty został unormowany, nałoży Sąd stronie do zwrotu przedewszystkiem wydatki w gotówce, które w myśl §. 64, l. 5, kasie państwowej do wypłaty przypadły, a potem stronie tej poleci, ażeby wyrównała należitości adwokata, a na sam koniec opłaciła stęple i należitości.

Prawomocna uchwała, po myśli ustępu I zapadła, może być wykonaną na majątku osoby, do dopłaty obowiązanej.

§. 72.

W przypadkach §§. 65, 66, 68 i 71 zapada na uczynione wnioski uchwała bez poprzedniej ustnej rozprawy. Sądowi wolno z urzędu zasięgnąć wyjaśnień, któreby mu się wydały potrzebnymi.

Uchwała, przyznająca stronie prawo ubogich jakoteż uchwała uznająca potrzebę ustanowienia adwokata dla strony ubogiej nie mogą być zacepione żadnym środkiem prawnym.

Do czynności, z przepisów niniejszego tytułu przedsiębrać się mających, nie potrzebują strony zastępstwa adwokackiego nawet wtedy, gdy Trybunał jako Sąd procesowy występuje.

§. 73.

Okoliczność, że w Sądzie podano prośbę o przyznanie prawa ubogich albo też uczyniono jaki inny wniosek, przepisami niniejszego tytułu dozwolony, jeszcze żadnej ze stron nie nadaje ani prawa odmówienia wdania się w sprawę ani prawa odmówienia udziału w dalszem postępowaniu ani też prawa żądania przedłużenia czasokresów lub odroczenia audyencyj.

Jednakowoż w postępowaniu przed Trybunałami nie może na niekorzyść strony ubogiej zapasć wyrok zaoczny, ani z przyczyny, że odpowiedzi na skargę w terminie do Sądu nie wniesiono, ani z tej przyczyny, że strona zapozwana bez adwokata na pierwszej audyencyi do ustnej rozprawy się jawiła, jeżeli tylko prośba, o przyznanie prawa ubogich bezzwłocznie po doręczeniu skargi podana, albo jeszcze nie doznała załatwienia, albo po przyznaniu prawa ubogich stronie ubogiej jeszcze nie przyszło do ustanowienia adwokata.

Rodział drugi.

Postępowanie.

Tytuł pierwszy.

Pisma.

§. 74.

Wnioski, prośby lub oznajmienia, dotyczące się sprawy spornej a poza ustną rozprawą przedstawić się mające, strony za pomocą pisma do Sądu podawać będą, chyba że ustawa w szczegółowych przypadkach na ich zeznanie do protokołu pozwala.

§. 75.

Każde pismo zawierać będzie:

1. oznaczenie Sądu, potem imiona i nazwiska stron spór wiodących, ich zatrudnienie, miejsce zamieszkania, wzmiankę czyli strona w procesie jako powódka lub pozwana występuje i kto na rzecz strony jako jej zastępca działa; w końcu oznaczenie przedmiotu spornego;

2. oznaczenie załączek i tylżę ilość, jakoteż wzmiankę, czyli dodane załączki są pierwopisami lub odpisami;

3. podpis strony albo jej prawnego zastępcy lub pełnomocnika; w procesie adwokackim zaś podpis adwokata, chyba że przepis §. 28, ustęp 1. znajduje zastosowanie.

§. 76.

W każdym piśmie mają być również przedstawione faktyczne stosunki, którymi strona zawarte w piśmie wnioski uzasadnia; strona to uczyni krótko a zwięźle w poglądowym układzie, a zarazem w przypadkach, w których na to, co strona przywiodła, potrzeba dowodów lub uprawdopodobnienia, oznaczy szczegółowo środki dowodowe, którymi się w celu wykazania prawdziwości swoich przywodów lub ich uprawdopodobnienia posługiwać zamierza.

§. 77.

W przypadku, gdy nad wnioskiem w piśmie zawartym ma się odbyć rozprawa, należy do pisma dołączyć jedynie odpisy dokumentów, na które się pismo powołuje; gdyby zaś rozchodziło się tylko o szczegółowe części oznaczonego dokumentu, wystarczy dodanie wyciągu, który obejmuje wstęp, odnoszące się do sprawy ustępy, zakończenie, datę i podpisy.

Jeżeli przeciwnik już zna owe dokumenty, albo też one są znacznych rozmiarów, wystarczy, gdy je strona w piśmie dokładnie oznaczy a zarazem oświadczy, że jest gotową przyzwolić przeciwnikowi na ich przejrzenie albo też, na żądanie, przedłożyć je Sądowi.

Co do dokumentów, nie znajdujących się w rękach strony, poda strona, w jaki sposób mają być sprowadzone.

§. 78.

Pisma do przygotowania ustnej rozprawy przeznaczone (pisma przygotowawcze), będą, obok zwykłej treści każdego pisma, nadto zawierały:

1. wnioski, które strona podczas ustnej rozprawy czynić zamierza;

2. zgodne z przepisem §. 76 przedstawienie faktycznych stosunków, na które się strona chce powołać podczas ustnej rozprawy dla uzasadnienia swoich wniosków lub w celu zwalczania wniosków przeciwnika; strona wymieni zarazem środki dowodowe, którymi się podczas ustnej rozprawy w celu sprawdzenia tego, co sama przywiodła, lub w celu odparcia twierdzeń przeciwnika posługiwać zamierza;

3. stosownie do tego, w jakim stanie sprawa się znajduje, oświadczy strona, o ile twierdzenia przeciwnika, w jednym z poprzednich pism zawarte, za prawdziwe, rzetelne i dokładne uznaje, tudzież oświadczy się o dopuszczalności środków dowodowych, które przeciwnik wymienił.

Dla wywodów prawnych, tudzież dla wykazywania prawdopodobieństwa lub wiarygodności szczegółowych twierdzeń albo przypuszczalnej dowodności ofiarowanych dowodów, nie ma miejsca w pismach przygotowawczych.

§. 79.

Protokolowane prośby, miejsce pisma zastępujące, będą sporządzane według przepisów o pismach przygotowawczych.

W postępowaniu przed Trybunałami przyjmują do protokołu takie prośby, po za ustną rozprawą wniesione, urzędnicy sędziowscy, których przelozony Sąd lub przewodniczący senatu do tego wyznaczył.

§. 80.

O ile niniejsza ustawa nie zawiera odmiennych przepisów, należy w przypadkach, w których się wniosek na piśmie przedstawia lub też w których o tem, co się do Sądu za pomocą pisma wnosi, również i przeciwnik ma być powiadomiony, i w ogóle wszelkie pisma przygotowawcze, podawać w tyłu równobrzmiących okazach, iżby każdemu z przeciwników jeden okaz mógł być doręczony a nadto jeden zatrzymany w aktach sądowych. Nadto doda strona do pisma tyle rubryk, ilu do zawiadomienia innych uczestników sprawy potrzeba.

W rubrykach oznaczy strona, w sposób w §. 75 określony, Sąd, strony spór wiodące i przedmiot sporny.

§. 81.

Ilećć według postanowień niniejszej ustawy jeden okaz wniesionego pisma przeciwnikowi doręczyć wypadnie, dołączy doń strona także odpisy załączek owego pisma.

Pierwopisy załączek, które Sąd u siebie zatrzymał, winny być, na żądanie, każdego czasu przeciwnikowi do przejrzenia przedłożone.

§. 82.

Strona, która się w piśmie powołała na dokumenty, które ma w swoich rękach, będzie na żądanie obowiązana złożyć pierwopisy tychże do trzech dni w Sądzie i o tem przeciwnika zawiadomić. Wolno potem przeciwnikowi, w ciągu trzech dni po otrzymanej wiadomości, te dokumenty przeglądać i brać z nich odpisy.

Termin do przejrzenia dokumentu może być na wniosek odpowiednio skróconym, gdy zostanie sprawdzonem, że strona bardzo pilnie dokumentu potrzebuje; należy to do Sądu, a w postępowaniu przed Trybunałami do przewodniczącego senatu, odnośną sprawą zajętego. Od uchwały na taki wniosek zapadłej nie ma żadnego środka prawnego.

§. 83.

Adwokatom wolno sobie udzielać dokumenty od ręki do ręki za rewersem odbiorczym.

Na żądanie i po uprzedniem ustnem lub pi-semnem wysłuchaniu będzie adwokat przez Sąd we formie uchwały do natychmiastowego zwrotu dokumentu zniewolony, jeżeli wręczonemu mu dokumentu w terminie umówonym, a w braku takiego układu, do trzech dni po otrzymaniu nie zwrócił. Do tej uchwały stosują się postanowienia §. 82. ustęp 2. Uchwała będzie natychmiast wykonalną.

§. 84.

O ile ta ustawa inaczej nie rozporządza, Sąd z urzędu zarządzi co potrzeba w celu uchylenia formalnych niedostatków, któreby prawidłowemu urzędowemu traktowaniu wniesionego pisma mogły stanąć na przeszkodzie. Taka uchwała nie może być zaczepiona osobnym środkiem prawnym.

Mianowicie tego rodzaju niedostatki zachodzą wtedy, gdy nie są zachowane przepisy §§. 75 i 77, albo też braknie wymaganej ilości okazów pisma lub rubryk.

W postępowaniu przed Trybunałami należy wydanie odnośnych zarządzeń do przewodniczącego senatu, któremu sprawę przydzielono.

§. 85.

W celu uchylenia formalnych niedostatków, wolno Sądowi albo wezwać stronę do jawienia się albo też zwrócić jej pismo z równoczesnem poleceniem usunięcia wykniętych niedostatków formalnych.

W wymienionym przypadku, gdy zarazem pismo w oznaczonym terminie podać należało, Sąd nowy termin do powtórnego wniesienia zakresli; jeżeli strona tego ostatniego terminu dotrzyma, należy przyjąć, że pismo zostało podane w dniu, w którym się po raz pierwszy w Sądzie pojawiło. Przedłużenie tego terminu nie będzie dozwolonem.

Od uchwał, na zasadzie powyższych postanowień zapadłych, nie ma osobnego środka prawnego; o ile z przyczyny tychże można się odwołać do Sądów przelozonych jako do władz nadzoreczych, należy ocenić według przepisów o wewnętrznem urządzeniu Sądów i o porządku czynności sądowych.

§. 86.

Stronę, która w piśmie swoim uszanowaniu, jakie się Sądowi należy, obelżywemi wycieczkami ubliżyła albo która w piśmie swoim przeciwnika,

zastępcę, pełnomocnika, świadka lub znawcę obraziła, może Sąd skazać na karę porządkową, a to niezależnie od tego, że strona za to samo w Sądzie karnym ściganą będzie.

Z tych samych przyczyn wolno na karę porządkową skazać adwokata, który odnośne pismo podpisał.

Tytuł drugi.

Doręczenia.

§. 87.

O ile niniejsza ustawa inaczej nie postanawia, odbywają się doręczenia z urzędu.

1. Na obszarze Państwa.

§ 88.

Na obszarze Państwa z reguły poczta doręczenia wykonywa. Osobne rozporządzenia postanowią, o ile doręczanie w miejscowości sądowej lub w ogóle w obrębie Państwa, przez woźnych sądowych, albo za pośrednictwem naczelników gmin lub administratorów wyłączonych obszarów ziemskich może być uskuteczniionem.

Zanim się w ten sposób gminy bez własnego statutu lub wyłączone obszary ziemskie do tego powoła, należy przedtem zażądać zdania Wydziału krajowego.

Woźni sądowi będą dla doręczeń używani jedynie w okręgu Sądu, w którym służą, a organa gminne i funkcyonaryusze administracji wyłączonych obszarów ziemskich, jedynie na terytorjum swej gminy lub odośnego obszaru ziemskiego.

§ 89.

Sposób doręczenia postanowi Sąd, którego wyrok, uchwała lub zawezwanie mają być doręczone, albo w którym podano pismo lub spisano protokół, do doręczenia przeznaczony. Ten sam Sąd wyda też wszelkie z powodu szczegółowego doręczenia potrzebne zarządzenia.

W postępowaniu przed Trybunałami dozwala się, ażeby zamiast Sądu wydawał takie zarządzenia przewodniczący senatu, odpowiednią sprawą zajętego.

§ 90.

Jeżeli kilka osób w sprawie udział biorących ma spólnego zastępcę, natenczas z oddaniem jednego wydania zawezwania, odpisu protokołu albo

jednego okazu pisma temuż zastępcy, doręczenie ze skutkiem dla wszystkich za dokonane poczytanem będzie. Jeżeli jaki uczestnik sprawy ma kilku zastępców, do przyjmowania sądowych doręczeń upoważnionych, uzna się doręczenie za dokonane, gdy jeden okaz doręczyć się mającego aktu pisemnego do rąk jednego z owych zastępców oddany będzie.

To samo się stosuje do odpisów załączek pisma lub protokołu, do doręczenia przeznaczonych.

§. 91.

Jeżeli zachowanie się osoby, której doręczenie zlecono (organ doręczeń), da powód do zażalenia, natenczas albo przewodniczący senatu, albo sędzia, mający sobie powierzony nadzór nad kancelaryą sądową, albo też przełożony Sądu, gdy się o tem dowiedzą, zarządzą co potrzeba, aby przyczyna zażalenia została usunięta. Przyczyna zażalenia może być ustnie przedstawiona.

§. 92.

Doręczenia, przeznaczone dla osób wojskowych poniżej oficera, służących czynnie w szeregach armii, marynarki wojennej lub obrony krajowej, niemniej dla takichże osób w szeregach żandarmeryi czynnie służących, będą uskutecznione przez szefa komendy, bezpośrednio przełożonej.

Zresztą, o ile jakie doręczenie ma być przedsiębrane w budynkach wojskowych albo wojskiem obsadzonych, należy je wykonać po uprzednim zawiadomieniu o tem komendanta budynku i w asysteneyi osoby wojskowej, w tym celu od komendanta przydanej.

§. 93.

Na rzecz strony, która dla danego sporu prawnego udzieliła pełnomocnictwo, odbywają się wszelkie doręczenia w tym sporze na ręce wymienionego pełnomocnika, a to aż do uchylenia pełnomocnictwa (§. 36).

W sprawach, tyjących się prowadzenia handlu pewnej osoby, wolno doręczać prokurantowi dla pryncypała.

Pełnomocnik dla doręczeń.

§. 94.

Jeżeli jaka osoba, w miejscu siedziby Sądu procesowego zamieszkała, otrzyma pełnomocnictwo do odbierania aktów pisemnych, dla jednego z uczestników sprawy przeznaczonych (pełnomocnik dla doręczeń), odbywa się doręczanie do rąk tej osoby.

Pełnomocnikowi dla doręczeń, od kilku uczestników sprawy umocowanemu, oddaje się tyle okazów doręczyć się mającego aktu pisemnego, ilu jest tych uczestników. Atoli co się tyczy odpisów załączek pisma lub protokołu, dostatecznym jest doręczenie jednego odpisu każdej załączki spólnemu pełnomocnikowi dla doręczeń.

§. 95.

Sąd, na żądanie lub z urzędu, mocen jest w następujących przypadkach nakazać stronie, ażeby w terminie oznaczonym wymieniła Sądowi pełnomocnika dla doręczeń, w miejscu siedziby Sądu procesowego zamieszkałego, a w szczególności:

1. jeżeli strona mieszka poza okręgiem Trybunału pierwszej instancji, który wkroczył jako Sąd procesowy, albo jeśli mieszka poza okręgiem Trybunału, pod którym się znajduje Sąd powiatowy, będący Sądem procesowym;

2. jeżeli strona w ciągu procesu przeniosiła swe zamieszkanie poza okręg trybunalski, pod l. 1 oznaczony.

Od takiego zarządzenia nie ma osobnego środka prawnego; w postępowaniu przed Trybunałami należy wydawanie takich zarządzeń do przewodniczącego senatu, odpowiednią sprawą zajętego.

§. 96.

W razie nieposłuszeństwa poleceniom, w myśl §. 95 wydanym, wolno wszystkie późniejsze doręczenia w ten sposób wykonać, że się akty pisemne nadaje na pocztę pod adresem strony, po raz ostatni Sądowi wymienionym. Doręczenie uważa się za dokonane z chwilą nadania na pocztę, chociażby przesyłkę jako niemożliwą do doręczenia zwrócono.

Gdyby w szczegółowym przypadku doręczenie pocztowe nie było dozwolone, należy po bezwonnym upływie terminu do wymienienia pełnomocnika dla doręczeń zawiadomić stronę, że odtąd przeznaczone dla niej akty pisemne ze skutkiem dokonanego doręczenia w Sądzie składane będą.

Nadanie pocztowe w myśl pierwszego ustępu nie ma zastosowania w doręczeniach poza obszarem, na którym niniejsza ustawa obowiązuje.

§. 97.

Uczestnicy sporu, nie mający spólnego zastępcy, powinni wymienić spólnego pełnomocnika dla doręczeń, w miejscu siedziby Sądu procesowego zamieszkałego, a w szczególności: powodowie w skardze, inni uczestnicy zaś wtedy, gdy pierwszą czynność w procesie spełniają. Jednakowoż wolno

uczestnikom sporu ustanowić pełnomocnikiem dla doręczeń jednego ze swego grona nawet w przypadku, gdy tenże wprawdzie nie mieszka w miejscu siedziby Sądu procesowego, ale mieszka w okręgu Trybunału pierwszej instancji, który jako Sąd procesowy wkroczył albo pod którym znajduje się Sąd powiatowy, Sądem procesowym będący, ale zarazem pod warunkiem, że w miejscu zamieszkania tego uczestnika sporu doręczanie przesyłek pocztowych przez służbę pocztową regularnie się odbywa.

Gdyby uczestnicy sporu spólnego pełnomocnika dla doręczeń w czasie należywym nie wymienili, ustanowi Sąd, na wniosek przeciwnika, odpowiednią osobę, w miejscu siedziby Sądu procesowego zamieszkałą, ich spólnym pełnomocnikiem dla doręczeń, a to na koszt i niebezpieczeństwo uczestników sporu; uchwała ta nie może być zaniechana.

W postępowaniu przed Trybunałami postanowi o tem przewodniczący senatu, odnośną sprawą zajętego.

§. 98.

W przypadkach, w których interwenienta ubocznego za uczestnika sporu mieć należy, strona główna tak długo za jego pełnomocnika dla doręczeń poczytana będzie, aż Sąd, za zgodą interwenienta ubocznego, kogo innego spólnym pełnomocnikiem dla doręczeń ustanowi.

§. 99.

Pełnomocnik dla doręczeń, dla jednej osoby ustanowiony, winien teje każdą razą bezzwłocznie odsyłać doręczone mu akty pisemne, które są dla niej przeznaczone. O ile drogą układów inaczej niepostanowiono, będzie również obowiązkiem spólnego pełnomocnika dla doręczeń, bezzwłocznie odsyłać odebrane akty pisemne tym osobom, na rzecz których przyjmowanie doręczeń objął, tudzież dozwalać im przeglądania odpisów załączek, które u siebie przechowywać winien, jakoteż pozwolić na branie dalszych odpisów.

Czas doręczenia.

§. 100.

Za wyjątkiem doręczeń pocztowych, odbywa się doręczenie w niedziele i w dni świąteczne jedynie za pozwoleniem sędziego. Pozwolenie to mocen udzielić przewodniczący senatu, a zarówno też przełożony Sąd powiatowy, w okręgu którego doręczenie ma być uskutecznione; pozwolenie to ma być uwidocznione na akcie pisemnym, do doręczenia przeznaczonym.

Tak uchwała, pozwolenie takie udzielająca, jakoteż odmowna, nie mogą być zaczepione żadnym środkiem prawnym.

Powyższe przepisy stosują się również do doręczeń w porze nocnej.

Miejsce doręczenia.

§. 101.

W miejscowości doręczenia będzie doręczenie skuteczne albo w mieszkaniu odnośnej osoby, albo w jej pracowni zawodowej, albo w lokalności jej przedsiębiorstwa, albo na placu jej robót, adwokatom zaś i notaryuszom w ich kancelaryach; doręczenia w innych miejscach będą ważnymi li wtedy, gdy przyjęcia aktu pisemnego nie odmówiono.

W braku mieszkania, pracowni zawodowej, lokalności przedsiębiorstwa lub gdy osoba, dla której doręczenie jest przeznaczone, nie prowadzi robót na oznaczonym placu, wolno jej doręczyć wszędzie, gdzie się ją spotka.

Doręczenie zastępcze.

§. 102.

W przypadku gdy organ dla doręczeń osoby, której ma doręczyć, nie zastanie w jej mieszkaniu, wolno mu ze skutkiem prawnym w ten sposób doręczyć, że odda akt pisemny jakiegokolwiek bądź osobie dorosłej, która się znajduje w mieszkaniu i jest temuż organowi znaną, a zarazem albo należy do rodziny i domowników owej osoby, albo też pozostaje w służbie u jej rodziny.

Gdyby organ dla doręczeń żadnej takiej osoby nie zastał, wolno mu doręczyć się mający akt pisemny wręczyć albo temu, który owej osobie mieszkanie wynajął albo też temu, któremu mynajmujący mieszkanie to w dozór oddał, atoli zawsze pod warunkiem, że te osoby w tym samym domu mieszkają i akt pisemny przyjął są gotowe.

§. 103.

Dla osób, których organ dla doręczeń nie zastał ani w lokalnościach ich przedsiębiorstwa ani w pracowni zawodowej, wolno doręczyć każdej z osób dorosłych, tamże obecnych, o której mu wiadomo, że albo należy do rodziny adresata albo pełni służbę w jego interesie lub przedsiębiorstwie.

W celu doręczenia adwokatom i notaryuszom, gdy organ dla doręczeń w kancelaryi ich nie zastanie, wolno mu doręczyć każdej z obecnych tam osób, o której mu wiadomo, że albo jest zatrudnioną w kancelaryi adwokata lub notaryusza albo u nich służy.

Doręczenie członkom rodziny, domownikom, funkcyonaryuszom, służbie i t. d. w ustępie 1 i 2 tudzież w §. 102 oznaczonym, nie może mieć miejsca wtedy, gdy te osoby w odnośnym sporze

prawnym biorą udział jako przeciwnicy tego, dla którego doręczenie jest przeznaczone.

§. 104.

Jeżeli doręczenie ani bezpośrednio osobie, dla której jest przeznaczone, ani też według przepisów §§. 102 i 103 nie da się skutecznici, natenczas w przypadku, gdy je poczta miała wykonać, wolno je w ten sposób przeprowadzić, że doręczyć się mający akt pisemny będzie złożony w tym urzędzie pocztowym, któremu miejsce doręczenia jest urzędownie przydzielone, we wszystkich zaś innych przypadkach, albo u naczelnika gminy miejscowości doręczenia albo u administratora wyłączonego obszaru ziemskiego; zarazem będzie pisemne zawiadomienie o tem złożeniu na drzwiach mieszkania albo drzwiach wchodowych do lokalu przedsiębiorstwa lub do pracowni zawodowej przytwierdzone, a w razie możności także sąsiedztwu ustnie oznajmione.

Na drzwiach wchodowych do lokalu przedsiębiorstwa, gdy ono jest zamknięte, wolno przytwierdzić owe pisemne zawiadomienie tylko w dzień powszedni.

Złożenie doręczyć się mającego aktu, z zachowaniem powyższych postanowień przeprowadzone, ma skutki doręczenia. Uszkodzenie albo zdarcie ogłoszenia nie ma wpływu na ważność doręczenia.

§. 105.

O ile w szczegółowych przypadkach nie innego nie jest postanowionem, odbywa się doręczenie organom publicznym, do zastępstwa Skarbu powołanym, tudzież innym władzom, gminom, korporacyom i zakładom w ten sposób, że się akt pisemny, adresowany do władzy, gminy, korporacji lub do jakiegoś zakładu wręczy urzędnikowi albo osobie tam zatrudnionej, która do przyjmowania owych aktów jest upoważniona; gdyby zaś nie było wiadomem, że tego rodzaju funkcyonaryusz tam istnieje, doręczy się jakiegokolwiek bądź osobie tam obecnej, o której organowi dla doręczeń wiadomo, że jest albo urzędnikiem albo w ogóle zatrudnioną u władzy, w gminie, korporacji albo w zakładzie, dla których doręczyć się mający akt pisemny jest przeznaczony.

Doręczenie skargi.

§. 106.

Skargę wolno jedynie doręczyć do rąk własnych pozwanego (§. 92), albo jego zastępcy, do przyjmowania skarg umocowanego, a w sprawach, odnoszących się do handlu, jaki pewna osoba prowadzi, do rąk prokurenta zapozwanej firmy.

Jeżeli doręczenie nie da się w ten sposób skutecznici, będzie osoba, dla której doręczenie jest przeznaczone, pisemnem zawiadomieniem, które się

bądź w jej mieszkaniu bądź w lokalu jej przedsiębiorstwa lub interesu pozostawi, a gdyby ten lokal był zamknięty, na drzwiach u wejścia przytwierdzi, wezwaną, ażeby dla odbioru doręczenia znajdowała się w odnośnym lokalu w dniu i o godzinie, które się jej równocześnie wyznaczy. Jeżeliby strona temu wezwaniu nie uczyniła zadosyć, postąpi sobie organ dla doręczeń w myśl §. 104.

Uszkodzenie lub zdarzenie owego pisemnego wezwania nie ma wpływu na ważność proceduru.

§. 107.

W przypadku gdy doręczenie miało się odbyć przez pocztę lub woźnego, ale bądź z powodu za nadto wielkiej odległości miejscowości doręczenia, bądź dla tego, że dostęp do niej trudny, rychło ponowionem być nie może, wolno skargę, natychmiast po pierwszym nadaremnie podjętem doręczeniu, oddać w tym celu naczelnikowi gminy lub administratorowi wyłączonego obszaru ziemskiego, ażeby spowodowali doręczenie pozwanemu.

Jeżeliby do czterech tygodni po oddaniu skargi naczelnikowi gminy lub administratorowi wyłączonego obszaru ziemskiego, także i tą drogą doręczenie do rąk pozwanego lub jego umocowanego zastępcy nie mogło być uskutecznione, należy w myśl §. 104 powiadomić pozwanego, że doręczyć się mający akt pisemny znajduje się u naczelnika gminy lub administratora wyłączonego obszaru ziemskiego i że to ma odtąd skutek dokonanego doręczenia. Naczelnik gminy lub administrator wyłączonego obszaru ziemskiego zarządzą co potrzeba, ażeby to zawiadomienie natychmiast po upływie wyżej oznaczonego terminu było uczynione. Dzień, w którym owe pisemne zawiadomienie przytwierdzono na drzwiach mieszkania albo na drzwiach u wejścia do lokalu interesu lub przedsiębiorstwa, będzie za dzień dokonanego doręczenia poczytanym.

Upowaznienie do tego, ażeby doręczyć się mającą skargę, w razie zachodzącej potrzeby, w celu jej doręczenia oddano naczelnikowi gminy lub administratorowi wyłączonego obszaru ziemskiego, należy udzielić już w chwili, gdy się doręczenie skargi zarządza (§. 89).

§. 108.

Postanowienia §§. 106 i 107 obowiązują w sprawach wszelkich doręczeń, które na skutek prawnych rozporządzeń mają być przedsiębrane według przepisów o doręczeniu skargi.

Odmówienie przyjęcia.

§. 109.

Jeżeli jakiej osobie ważnie doręczyć można, ale ona przyjęcia aktu pisemnego, dla niej do do-

rzeczenia przeznaczonego, bez prawnej przyczyny odmówiła, należy pozostawić odnośny akt pisemny w miejscu doręczenia, a gdyby to nie było możliwem, w urzędzie pocztowym, w §. 104 określonym, u naczelnika gminy albo u administratora wyłączonego obszaru ziemskiego. Takie pozostawienie albo złożenie ma skutek doręczenia.

Dowód doręczenia.

§. 110.

Osoba, która miała sobie doręczenie zlecone, poświadczy wykonanie doręczenia na piśmie (Dowód doręczenia).

Zmiana mieszkania.

§. 111.

Jeżeli strona w ciągu procesu zmienia miejsce zamieszkania albo pomieszkanie, winna o tem Sądowi donieść; to samo też się stosuje do zastępców i pełnomocników strony, do przyjmowania doręczeń uprawnionych.

Jeżeliby strona tego doniesienia zaniechała a osoby wymienione z powodu zmiany pomieszkania nie mogły być odszukane, należy wszystkie późniejsze doręczenia, tej sprawy się tyjące, przedsiębrać według przepisów §. 104 w dotychczasowej miejscowości doręczenia, ale z tą odmianą, że zawiadomienie w §. 104, ustęp 1 wymagane, ograniczy się do ustnego oznajmienia osobie, która stronie mieszkanie wynajęła, lub dozorecy, od tejże ustanowionemu, o ile wynajmujący lub dozorca w tym samym domu mieszka.

Doręczenia między adwokatami.

§. 112.

Jeżeli obydwie strony są zastąpione przez adwokata, wolno uskuteczniać doręczenia dla stron w ten sposób, że adwokat strony, która swoim działaniem procesowem doręczenie spowodowała (strona popierająca), doręczyć się mający akt pisemny adwokatowi strony przeciwnej przez posłańca lub pocztę poseła. W celu takiego przesłania wyda Sąd akt pisemny, do doręczenia przeznaczony, adwokatowi strony popierającej za poświadczeniem odbioru.

Na dowód dokonanego doręczenia wystarczy datowane poświadczenie pisemne odbioru z podpisem adwokata, któremu doręczono.

Jeżeli doręczenia odbywają się między adwokatami, uczyni Sądowi wszelkie doniesienia i oznajmienia, do których w sprawach doręczeń odnośne organa są obowiązane, adwokat strony popierającej.

§. 113.

Dopóki adwokat w porozumieniu z adwokatem strony przeciwnej, nie oświadczy Sądowi swej gotowości do zajmowania się doręczeniami, należy nadarzające się w odnośnej sprawie doręczenia wykonywać z urzędu.

Koszta dodatkowe, któreby może doręczanie między adwokatami w porównaniu z kosztami zwykłego doręczenia z urzędu za sobą pociągnęło, poniesie strona, której adwokat oświadczył swą gotowość trudnienia się doręczaniem; ona nie będzie miała prawa żądania zwrotu tychże.

Bezpośrednie wydawanie w Sądzie.

§. 114.

Wszelkie akty pisemne będą w Sądzie bezpośrednio wydawane osobie, której mają być doręczone, gdy się do odbioru aktu pisemnego w Sądzie zgłosi, zanim jeszcze akt nadano na pocztę lub też woźny sądowy wykonanie doręczenia rozpoczął, albo zanim odeszło wezwanie o doręczenie do naczelnika gminy lub do administratora wyłączonego obszaru ziemskiego, albo też w ogóle zanim jeszcze nie poczyniono pierwszych zarządzeń w celu wykonania doręczenia.

W tych przypadkach dździe dokonanie doręczeń poświadczane albo osobnym rewersem odbioru strony, której akt pisemny wydano, albo jej podpisem w urzędowym rejestrze, do tego przeznaczonym.

Doręczenie przez publiczne oznajmienie.

§. 115.

Jeżeli strona uprawdopodobni, że nie jest wiadomem gdzie przebywa osoba, której ma być co doręczone, wolno na wniosek dokonać doręczenia przez publiczne oznajmienie, które wszakże nie ma miejsca w przypadku, gdy przedpisy §. 111 winny być przestrzegane. Jeżeli takiego wniosku nie uczyniono podczas ustnej rozprawy, Sąd takowy bez poprzedniej ustnej rozprawy rozstrzygnie; w postępowaniu przed Trybunałami rozstrzygnie go przewodniczący senatu, odpowiednią sprawą zajętego.

Doręczenie przez publiczne oznajmienie odbywa się za pomocą zawieszenia doręczyć się mającego aktu pisemnego na tablicy sądowej w Sądzie procesowym.

Akt pisemny uznaje się za doręczony po dniach trzydziestu licząc od owego zawieszenia, chyba że Sąd udzielając pozwolenia do publicznego oznajmienia dłuższy termin ustanowił, albo też osoba, dla której doręczenie jest przeznaczone, w Sądzie do odbioru odnośnego aktu pisemnego

wcześniej się zgłosiła. Zdarcie tego oznajmienia z tablicy sądowej przed upływem owego czasu lub uszkodzenie tegoż nie narusza ważności doręczenia.

Doręczenie do rąk kuratora.

§. 116.

Dla osób, o których nie wiadomo gdzie przebywają, gdy im z tej przyczyny jedynie sposobem publicznego oznajmienia doręczać można, ustanowi Sąd kuratora, na wniosek lub z urzędu (§. 9), jeżeli takim osobom, na skutek zamierzonego doręczenia, w celu obrony prawnej wypadało spełnić jaką czynność procesową, a w szczególności także wtedy, gdy doręczyć się mający akt pisemny zawiera zawezwanie.

§. 117.

Sąd ogłosi ustanowienie kuratora edyktem, w którym też poda nazwisko kuratora i jego zamieszkanie, tudzież zwięźłą treść doręczyć się mającego aktu pisemnego, również wymieni Sąd procesowy i sprawę sporną. Edykt będzie zawierał wzmiankę o tem, że osobę, dla której ustanowiono kuratora będzie tenże kurator tak długo na jej koszt i niebezpieczeństwo zastępował, aż sama czynnie wystąpi lub wymieni pełnomocnika.

Edykt będzie w Sądzie procesowym na tablicy sądowej zawieszony tudzież umieszczony w dzienniku, do ogłoszenia urzędowych oznajmień tegoż Sądu przeznaczonym. Jeżeliby to w szczegółowym przypadku okazywało się dogodnem a nie było połączone z kosztami, w stosunku do przedmiotu spornego zanadto wielkimi, wolno Sądowi, na wniosek lub z urzędu, polecić, ażeby edykt również w innych dziennikach lub też kilkakrotnie umieszczony został. Od tego zarządzenia nie ma żadnego środka prawnego. W postępowaniu przed Trybunałami należy wydawanie takich zarządzeń do przewodniczącego senatu, odpowiednią sprawą zajętego. Zawieszenie edyktu na tablicy sądowej i umieszczenie tegoż w dziennikach odbywa się z urzędu.

W sprawach do stu złotych wolno zamiast umieszczenia edyktu zarządzić, ażeby ogłoszenie odbyło się podług zwyczaju odpowiedniej miejscowości.

§. 118.

Doręczenie uważa się za dokonane, gdy po wywieszeniu sądowego oznajmienia, doręczyć się mający akt pisemny kuratorowi został wręczony.

Koszta oznajmienia i ustanowienia kuratora pokryje strona, która swoim działaniem jedno i drugie spowodowała, bez ujmy dla jej prawa żądania zwrotu tychże.

Doręczenia osobom z prawem zakrajowości.

§. 119.

W celu doręczenia osobom, którym służy prawo zakrajowości, lub też osobom, znajdującym się w mieszkaniu u kogoś, co to prawo posiada, użyje Sąd pośrednictwa Urzędu Naczelnego Marszałka dworu.

Jeżeli doręczenie w ten sposób nie może być uskuteczniłem, ustanowi Sąd sprawy wiszącej, na wniosek lub z urzędu, kuratora dla osoby, której co doręczyć należy (§. 9); na ręce tego kuratora może być doręczenie ze skutkiem prawnym przedsiębrane.

Kurator zawiadomi bezzwłocznie osobę, dla której doręczenie było przeznaczone, o swem ustanowieniu, udzielając jej wiadomości o treści wręczonego mu aktu pisemnego, o Sądzie procesowym i sprawie spornej; kurator ten będzie na rzecz tej osoby tak długo brał udział w postępowaniu sądowym, aż sama czynnie wystąpi lub wymieni swego pełnomocnika; nadto w przypadkach, gdy znajdują warunki, w §§. 115 lub 116 opisane, winien ów kurator podać wniosek na wydanie publicznego oznajmienia po myśli §§. 115 lub 117.

O kosztach ustanowienia kuratora i publicznego oznajmienia rozstrzyga §. 118 ustęp 2.

2. Za granicą.

§. 120.

Doręczenia obywatelom austriackim, przebywającym w obcym państwie i tamże praw zakrajowości używającym, uskuteczni na żądanie Sądu Ministerstwo spraw zagranicznych.

§. 121.

Doręczenia osobom, które przebywają poza obszarem, na którym niniejsze prawo obowiązuje, a nie należą do kategorii osób, w §. 120 wymienionych, odbywają się za pomocą wezwania, wystosowanego do właściwej władzy zagranicznej, chyba że w tym celu, zgodnie z odnośnymi przepisami, wolno użyć pośrednictwa austro-węgierskiego posła albo austro-węgierskiej władzy konsularnej. Wezwanie do władzy zagranicznej wystosuje Sąd, w którym sprawa w odpowiedniej chwili wisi, zachowując przy tem szczegółowe rozporządzenia, dotyczące się owego państwa.

Jeżeliby potwierdzenie dokonanego doręczenia nie nadeszło w czasie stosownym, wolno stronie popierającej prosić o doręczenie przez publiczne oznajmienie albo o ustanowienie kuratora po myśli §. 116, co zależy od tego, w jakim okresie sprawa

się znajduje. To samo stosuje się do przypadku, w którym przedsiębrane za granicą doręczenie nie przyszło do skutku albo też wezwanie władzy zagranicznej o pomoc prawną, z powodu że jej tam notoryjnie odmawiają, nie ma widoków powodzenia.

§. 122.

W Trybunałach należy wzywanie o doręczenie według §. 119 do 121 do przewodniczącego senatu, odpowiednią sprawą zajętego.

W tych przypadkach stanowi dowód doręczenia albo pisemne poświadczenie wezwanej władzy albo jej pisemne oznajmienie o dokonaniu doręczenia. W celu wykazania odbytego doręczenia może być, dla użytku przy doręczeniu, do pisma wezwawczego dołączony dowód doręczenia.

Tytuł trzeci.

Czasokresy i audyencye.**Czasokresy.**

§. 123.

O ile trwanie czasokresu nie jest bezpośrednio w ustawie przewidzianem (czasokresy ustawowe), postanowi o tem Sędzia w każdym szczegółowym przypadku, uwzględniając zachodzące potrzeby i właściwości sprawy (czasokresy sądowe).

§. 124.

Biog czasokresu sądowego rozpoczyna się od doręczenia uchwały, wyznaczającej czasokres, tej stronie, której czasokres służy, chyba że Sąd przy określeniu takowego co innego postanowił; w przypadkach zaś, w których nie ma potrzeby doręczenia uchwały, rozpoczyna się czasokres od ogłoszenia owej uchwały.

§. 125.

Do czasokresu, na dni ustanowionego, nie będzie wliczony ani dzień, według którego początek jego się oznacza, ani też dzień, w którym zaszło zdarzenie, początek terminu wskazujące.

Na tygodnie, miesiące albo lata ustanowione czasokresy kończą się z upływem tego dnia w ostatnim tygodniu lub miesiącu, który w nazwie hib dacie zgadza się z dniem początkowym czasokresu. Gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu weale nie było, upływie czasokres z ostatnim dniem tegoż miesiąca.

Koniec czasokresu wolno również naznaczyć na nazwany dzień kalendarzowy.

§. 126.

Niedziele i dni świąteczne nie wstrzymują ani początku ani biegu czasokresów ustawowych i sądowych.

Jeżeliby koniec czasokresu miał przypaść na niedzielę lub święto, przyjmie się najbliższy dzień powszedni za ostatni czasokresu.

§. 127.

Każdemu z uczestników sporu, którzy dla spełnienia jedncj i tej samej czynności procesowej nie mają dla siebie równocześnie zapadających czasokresów ustawowych lub sądowych, wolno tak długo ową czynność wykonać, dopóki bodaj jednemu z nich czasokres dla tej czynności stoi otworem.

§. 128.

Sąd mocen jest przedłużać czasokresy ustawowe, za wyjątkiem takich, przedłużenie których w ustawie jest wyraźnie wzbronionem (czasokresy konieczne); również wolno przedłużyć każdy czasokres sądowy, co do którego nie ma w niniejszej ustawie odmiennych postanowień. Przedłużanie czasokresów za zgodą stron nie jest dozwolonem.

Sądowi wolno na wniosek pozwolić na takie przedłużenie, jeżeli strona, której dany termin służy, dla przeszkody, pochodzącej z nieuchronnej lub przynajmniej bardzo ważnej przyczyny, nie jest w stanie przedsiębrać terminowej czynności procesowej w czasie należytym, a w szczególności, gdy odmówione tego przedłużenia mogłoby ją narazić na niepowetowaną szkodę.

Taki wniosek ma być w Sądzie podany przed upływem czasokresu, o przedłużenie którego się rozchodzi. Sąd może ten wniosek rozstrzygnąć bez poprzedniej ustnej rozprawy; jednakowo przed dozwoleniem powtórznego przedłużenia czasokresu, gdy na to nie ma zgodnego wniosku obydwóch stron, należy wysłuchać przeciwnika.

Sądowi wolno zażądać uprawdopodobnienia okoliczności, na usprawiedliwienie takiego wniosku przytoczonych. Sąd odrzuci wniosek, niedostatecznie poparty.

Sąd przyzwalając na przedłużenie terminu zawsze wymieni dzień, w którym się przedłużony czasokres skończy.

§. 129.

Strony mogą między sobą umówić skrócenie każdego czasokresu. Sąd uwzględni taki układ, gdy mu będzie dokumentnie wykazany.

Na wniosek tylko jednej strony, mocen jest Sąd skracać sądowe i ustawowe czasokresy, gdy zostaną uprawdopodobnione okoliczności, wykazujące potrzebę takiego skrócenia w celu odwrócenia grożących niekorzyści znaczniejszych rozmiarów, a zarazem strona, do działania której czasokres jest przeznaczony, może snadnie bez trudności spełnić odnośną czynność procesową w terminie skróconym. Przed orzeczeniem skrócenia należy wysłuchać przeciwnika.

Audyencye.

§. 130.

O ile ustawa inaczej nie przepisuje, wyznacza Sąd audyencye na wniosek strony. Tak wyznaczenie audyencyi jakoteż wybranie dla niej miejsca, dnia i godziny jest rzeczą Sądu, ale w granicach przepisów, niniejszą ustawą objętych.

Wyznaczenie audyencyi, jakoteż zawezwanie na audyencye, nie może być zaczepionem osobnym środkiem prawnym.

§. 131.

Stronę, która o wyznaczenie audyencyi prosiła, zawiadamia się o wyznaczeniu tej audyencyi i wzywa do jawienia się na niej (zawezwanie) za pomocą rubryki, przeciwnika zaś przez doręczenie mu jednego okazu pisma lub odpisu protokołu, z wypisanem na nim zawezwaniem. W przypadku wyznaczenia audyencyi z urzędu, wzywa się obydwie strony przez doręczenie im rubryk.

W szczególności w procesie adwokackim będzie nadto pierwsze zawezwanie do ustnej rozprawy, o ile już nie jest przeznaczone dla adwokata, zawierało wezwanie, ażeby strona w czasie należytym adwokata swoim zastępcą zamianowała; zarazem oznajmi Sąd stronom, jakie niekorzyści prawne z nieustanowieniem adwokata i z omieszkaniem audyencyi są połączone.

Na audyencye, które Sąd w ustnie ogłoszonej uchwale wyznaczył, mają być strony jedynie o tyle osobno wzywane, o ile ani same ani ich zastępcy lub pełnomocnicy nie byli obecnymi ogłoszeniu uchwały.

§. 132.

O ile w ustawie niema odmiennego postanowienia, odbywają się audyencye w zabudowaniu sądowem.

Dla audyencyi do ustnej rozprawy może być wybrane miejsce po za budynkiem sądowym, jeżeli w owem miejscu rozprawa łatwiej da się przepro-

wadzić, lub też przez to można będzie uniknąć większych kosztów.

§. 133.

Audyencya rozpoczyna się wywołaniem sprawy.

Strona omieszkała audyencyi, jeżeli się nie jawiła w porze dnia, do odbycia audyencyi naznaczonej, albo gdy w Sądzie do audyencyi stanęła, ale mimo wezwania sędziego w sprawie udziału nie brała albo też po wywołaniu sprawy się wydała.

Sąd również i w tym przypadku przyjmie, że strona audyencyi omieszkała, gdy jawiła się bez adwokata mimo, że ma przedsiębrać czynności procesowe, do których według prawa adwokata przyzwać należy.

§. 134.

Odłożenie audyencyi może nastąpić jedynie w rozporządzenia Sądu (odroczenie). Odroczenie może mieć miejsce w następujących przypadkach na wniosek lub z urzędu:

1. jeżeli dla przeszkody, której strona osobiście nie była w stanie pokonać, albo przynajmniej dla bardzo znacznej przeszkody, jedna strona lub też obydwie strony w czasie właściwym albo na audyencyi się nie jawiły, albo też nie podjęły lub nie prowadziły dalej między sobą rozprawy, a w szczególności, jeżeliby odmówienie odroczenia mogło jedną ze stron narazić na niepowetowaną szkodę;

2. jeżeli Sądowi inne, niecierpiące zwłoki powinności urzędowe lub w ogóle inne ważne przyczyny na podjęcie lub dalsze prowadzenie sprawy nie pozwalają;

3. jeżeli Sąd zarządził przeprowadzenie dowodu, mającego istotne znaczenie dla dalszego prowadzenia sprawy, a to się w Sądzie procesowym zaraz odbyć nie może, albo jeżeli w celu dalszego prowadzenia i przeprowadzenia rozprawy okazała się konieczna potrzeba sprowadzenia dokumentów, rzeczy wywiadowczych lub przedmiotów oględzin;

4. jeżeliby wprowadzić wyżej wymienione przeszkody nie istniały, ale rozprawa mimo to na wyznaczonej audyencyi skończyć się nie mogła.

§. 135.

Na usprawiedliwienie wniosku odroczenia audyencyi z przyczyny, w §. 134. l. 1 podanej, chociażby go obydwie strony zgodnie przedstawiły, winny strony podać okoliczności, które ich stawiennictwu, podjęciu lub dalszemu prowadzeniu rozprawy stanęły na przeszkodzie. Sąd może zażądać uprawdopodobnienia okoliczności, na usprawiedliwienie takiego wniosku przytoczonych.

Sąd odrzuci wniosek niedostatecznie poparty.

§. 136.

Wniosek odroczenia audyencyi wolno przedstawić albo na tej samej audyencyi albo przed nią.

W pierwszym przypadku Sąd ten wniosek, po wysłuchaniu obecnego na audyencyi przeciwnika, bezzwłocznie we formie uchwały rozstrzygnie; w razie odmówienia odroczenia, rozprawa bez żadnej dalszej przerwy podjętą albo dalej prowadzoną będzie. Strona, która się przed rozstrzygnięciem sądowym wydała albo po odrzuceniu wniosku odmawia udziału w rozprawie, poniesie skutki prawne omieszkania audyencyi.

Przepisy 128 ustęp 3. będą odpowiednio stosowane do wniosków odroczenia, które przed audyencyą do Sądu weszły.

§. 137.

Odracząc audyencyę, Sąd stronom ile możności natychmiast, dzień i godzinę ponownej audyencyi ustnie oznajmi. Po za tym przypadkiem odbywa się to oznajmienie za pomocą rubryki.

W szczególności stosuje się niniejszy przepis również do przypadków, w których odroczenie audyencyi nastąpiło w celu przeprowadzenia dowodu.

§. 138.

Jeżeli ponowna rozprawa nie stała się konieczną z powodu zmian osobistych w Sądzie, a mimo to odroczenie nastąpiło, natenczas sędzia albo przewodniczący senatu, przed którym rozprawa się toczy, przedstawi w ustnym wykładzie na audyencyi późniejszej istotne wypadki poprzedniej ustnej rozprawy na podstawie protokołu rozprawy tudzież innych uwzględnić się mających aktów procesowych i do tego swego przedstawienia dalszy ciąg przerwanej rozprawy nawiąże.

§. 139.

Na wniosek lub z urzędu nastąpi odroczenie audyencyi, zanim się jeszcze odbyła, z rozkazu Sądu, a w postępowaniu przed Trybunałami, na rozporządzenie przewodniczącego senatu, przed którym rozprawa ma się odbyć, jeżeli doręczenie pisma przygotowawczego lub odpisu protokołu, na które Sąd wydał zawiadanie, takiej doznało zwłoki, że przeciwnik, który tej zwłoki w doręczeniu nie zawinił, w czasie między doręczeniem zawiadania a wyznaczoną audyencyą nie jest w stanie do ustnej rozprawy dostatecznie się przygotować, albo też, gdy proces jest adwokackim, w czasie należytem adwokata swoim zastępcą ustanowić. O tem należy

bezzwłocznie zawiadomić wszystkie osoby, do audyencji zawezwane.

Postanowienia wspólne.

§. 140.

Wyznaczenie czasokresu lub audyencji, które nie opiera się na rozstrzygnięciu sądowem lub nie nastąpiło podczas ustnej rozprawy, należy w postępowaniu przed Trybunałami do przewodniczącego senatu, któremu odpowiednią sprawę przydzielono.

Tak samo ma być pod względem rozpoznania wniosków przedłużenia lub skrócenia czasokresów, niemniej też odroczenia audyencji, jeżeli te wnioski nie pojawiły się podczas ustnej rozprawy.

§. 141.

Pierwsze przedłużenie czasokresu jakoteż pierwsze odroczenie audyencji nie mogą być zaczepione żadnym środkiem prawnym, jeżeli dozwolone przedłużenie nie ma trwać dłużej niż czasokres pierwotny, a dozwolone odroczenie audyencji nie wynosi więcej niż cztery tygodnie. Przeciwno odmówieniu skrócenia czasokresu nie ma żadnego środka prawnego.

§. 142.

Na stronę, która dała powód do przedłużenia czasokresu lub do odroczenia audyencji, Sąd, na wniosek jej przeciwnika, kosztą z tej przyczyny urosło do zwrotu nadoży i zarazem kwotę tychże ustanowi. Nie można żądać powrócenia tych kosztów nawet wtedy, gdy Sąd przeciwnika w sprawie głównie na kosztą zasądzi.

Sąd taki wniosek zwrotu kosztów, gdy się podczas audyencji pojawił, po wysłuchaniu obecnego przeciwnika, bezzwłocznie rozstrzygnie.

Kosztą audyencji, niestawiennictwem obydwóch stron udaremnionej, spadają na każdą stronę po połowie.

§. 143.

Upoważnienia, udzielone w niniejszym tytule Sądowi, albo przewodniczącemu senatu, służą również sędziemu wyznaczonemu i wezwanemu pod względem czasokresów i audyencji, które oni wyznaczają.

Tytuł czwarty.

Skutki zaoczności, przywrócenie do stanu poprzedniego.

Skutki zaoczności.

§. 144.

Obok dalszych jeszcze skutków, dla niektórych przypadków niniejszem prawem opisanych, ma okoliczność, że strona jaką czynność procesową spełnić omieszkiała, to następstwo, że strona będzie wyłączoną od czynności, którą miała przedsięwziąć.

§. 145.

Zagrożenie skutkami prawnymi zaoczności potrzebnem jest jedynie w przypadkach, w ustawie szczegółowo wymienionych. Następstwa te same przez się wchodzą w życie, chyba że przepisy niniejszej ustawy czynią je zawisłemi od wniosku na urzeczywistnienie prawnych niekorzyści zaoczności.

W tym ostatnim przypadku wolno omieszkaną czynność procesową, gdy dla niej był czasokres wyznaczony, spełnić aż do dnia, w którym wniosek w Sądzie podano; omieszkana zaś czynność procesowa, którą podczas audyencji przedsięwziąć należało, może być dopełnioną aż do końca rozprawy, która się odbywa nad wnioskiem na urzeczywistnienie następstw zaoczności.

Przywrócenie do stanu poprzedniego.

§. 146.

O ile ustawa nie innego nie przepisuje, należy stronie na jej prośbę udzielić przywrócenia do stanu poprzedniego, jeżeli w czasie należytych nie jawiła się na audyencji lub nie wykonała terminowej czynności procesowej z tej przyczyny, że temu nieprzewidziane albo nieuchronne zdarzenie stało na przeszkodzie, a zarazem na skutek tego omieszkania tę niekorzyść prawną ponosi, że od przedsięwzięcia się mającej czynności procesowej została wyłączona.

Prośba o przywrócenie do stanu poprzedniego nie może się opierać na okolicznościach, które Sąd już raz uznał za niedostateczne do udzielenia tejże samej stronie przedłużenia czasokresu lub odroczenia audyencji, których ona potem omieszkiała.

§. 147.

Prośba o dozwolenie restytucji będzie bez dalszego postępowania odrzuconą, jeżeli stronie do bezpośredniego dopełnienia czynności procesowej, którą wykonać omieszkiała, w myśl §. 145, ustęp 2. jeszcze dosyć czasu pozostaje.

Jeżeli jedna i ta sama strona prosi o restytucję przeciwko wyrokowi, na skutek zaoczności zapadłemu, a przytem także prosi o restytucję czasokresu do apelacji od tego samego wyroku, należy odłożyć postępowanie na ten ostatni wniosek restytucyjny aż do czasu, gdy owa pierwsza prośba restytucyjna prawomocnie rozstrzygniętą zostanie.

Prośba o dozwoleńie restytucyi nie będzie uwzględnioną, jeżeli strona z powodu przeszkody, którą na usprawiedliwienie prośby restytucyjnej przytoczyła, mogła snadnie udać się do Sądu o przedłużenie czasokresu lub o odroczenie audyencyi, albo gdy przeszkoda znouwu się ustąpiła, i to wtedy, gdy strona była jeszcze w stanie dopełnić odnośnej czynności procesowej po myśli §. 147. ustęp 2.

§. 148.

Prośbę o dozwoleńie restytucyi należy podać w Sądzie, w którym omieszkała czynność miała być przedsiębraną.

O ile ustawa inaczej nie postanawia, ma być prośba o restytucję wniesiona do dni czternastu. Czasokres ten biegnie od dnia, w którym ustała przeszkoda, co spowodowała zaoczność; przedłużenie tego czasokresu nie jest możebnem.

Widocznie zapóźno wniesione prośby będą bez dalszego postępowania odrzucone.

§. 149.

Proszącą o restytucję strona przytoczy w odnośnem piśmie lub w żądaniu protokolowanem, miejsce pisma zastępującem, wszelkie okoliczności, prośbę restytucyjną uzasadniające i wymieni środki uprawdopodobnienia tychże. Wnosząc tę prośbę, winna też strona opieszała dopełnić omieszkaanej czynności procesowej, a w razie omieszkania audyencyi, dodatkowo Sądowi to wszystko przełożyć, co w celu przygotowania ustnej rozprawy przedstawić należało.

Prośbę o dozwoleńie restytucyi rozstrzygnie Sąd po odbytej ustnej rozprawie we formie uchwały.

§. 150.

Na skutek dozwoleńie restytucyi wraca spór prawny do stanu, w jakim się przed zapadnięciem zaoczności znajdował. W razie przyzwolenia restytucyi, uchyloni Sąd wyrok, na skutek zaoczności wydany.

W przypadku, gdy strona omieszkała audyencyi, wolno na audyencyi, do rozprawy nad prośbą restytucyjną wyznaczonej, postępowanie nad prośbą o dozwoleńie restytucyi połączyć z tą rozprawą, dla której omieszkana audyencya była przeznaczona; co najmniej powinna się w razie dozwoleńie restytucyi, ta rozprawa odbyć natychmiast.

§. 151.

Z powodu, że strona omieszkała podać w terminie prośbę restytucyjną lub stanąć na audyencyi, do rozprawy nad prośbą restytucyjną wyznaczonej, nie ma żadnej restytucyi.

§. 152.

Prośba o przywrócenie do stanu poprzedniego nie wstrzymuje dalszego ciągu sporu prawnego. Jednakowo Sąd mocoen jest zarządzić jego tymczasowe przerwanie, jeżeli w przypadku, w którym prośba restytucyjna ma widoki powodzenia, okaże się tego niezbędna potrzeba dla zapewnienia restytucyi zupełnej skuteczności i gdy zarazem taka przerwa nie zada żadnej znaczniejszej niekorzyści przeciwnikowi strony, o restytucję proszącej.

Jeżeli w tym czasie spór prawny znajduje się w wyższej instancyi, należy ją bezzwłocznie zawiadomić o zarządzonej tymczasowej przerwie postępowaniu odwoławczego.

Po załatwieniu prośby restytucyjnej podejmie Sąd przerwane postępowanie na wniosek lub z urzędu.

§. 153.

Od rozstrzygnięcia, na przywrócenie do stanu poprzedniego przyzwalającego, nie ma żadnego środka prawnego.

§. 154.

Bez względu na to, czyli Sąd prośbę restytucyjną pomyślnie załatwił lub jej odmówił, nałoży na stronę, która o restytucję prosiła, do zwrotu wszystkie koszta, które dla przeciwnika z zaoczności i z powodu rozprawy nad prośbą restytucyjną urosły, niemniej też koszta postępowania, które na skutek restytucyi stało się bezskutecznem.

Tytuł piąty.

Przerwa i spoczywanie procesu.

Śmierć strony spór wiodącej.

§. 155.

Śmierć strony jedynie wtedy przerywa postępowanie, jeżeli zmarłej strony nie zastępował ani adwokat, ani żadna inna osoba, od niej w pełnomocnictwo zaopatrzona.

Postępowanie przerywa się na tak długo, aż następca prawny zmarłej strony proces podejmie, a w przypadku, gdy jej przeciwnik w celu dalszego prowadzenia postępowania o ustanowienie kuratora prosił (§. 811 p. k. u. c.), aż ten kurator postępowanie podejmie.

Ażeby następców zmarłej strony do podjęcia postępowania zniewolić, wolno przeciwnikowi prosić ten Sąd, w którym sprawa w chwili śmierci zmarłej strony wisiała, o zawezwanie tychże prawnych następców. Sąd, na skutek takiej prośby zawezwie ich do siebie w celu podjęcia postępowania a zarazem do rozprawy głównej albo do dalszego prowadzenia tejże.

§. 156.

Jeżeliby się żaden z zawezwanych następców nie jawił, a zarazem twierdzenie, że w samej rzeczy są następcami prawnymi, dostatecznie uprawdopodobnionem zostało, wypowie Sąd w uchwale, że ci prawni następcy zmarłej strony postępowanie podjęli.

Postępowanie w sprawie głównej może być podjętem zaraz na tej samej audyencyi, na której Sąd uchwalił o podjęciu postępowania ogłosił.

§. 157.

Zaprzeczenie obowiązku wstąpienia do procesu, które wniosli na audyencyi albo wszyscy zawezwani następcy albo też niektórzy z nich, jacy do Sądu stanęli, rozstrzygnie Sąd po odbytej ustnej rozprawie. Jeżeli Sąd obowiązkiem podjęcia procesu uznał, może być zaraz po ogłoszeniu rozstrzygnięcia, na tej samej audyencyi, stosownie do tego jak sprawa stoi, albo postępowanie w sprawie głównej podjętem albo dalej prowadzonym. W szczególności tak ma być wtedy, jeżeli rekurs od ogłoszonej uchwały nie miałby widoków powodzenia.

Utrata zdolności procesowej, zmiana w osobie prawnego zastępcy.

§. 158.

Jeżeli strona utraciła zdolność procesową albo jej zastępca prawny zmarł lub też jego upoważnienie do zastępstwa ustało a przy tem strona zdolności procesowej nie uzyskała, przerywa się proces jedynie wtedy, gdy strona takimi zmianami dotknięta, nie ma zastępcą ani adwokata ani żadnej innej osoby, w pełnomocnictwo od niej zaopatrzonej.

W takich przypadkach przerywa się proces na tak długo, aż zastępca prawny lub nowy zastępca prawny swe ustanowienie przeciwnikowi oznajmi i postępowanie podejmie.

W tych przypadkach może przeciwnik doprowadzić do podjęcia sprawy przez to, że poda w Sądzie prośbę o zawezwanie zastępcy prawnego strony, która zdolność procesową utraciła lub też o zawezwanie nowego zastępcy prawnego.

Orzeczenie upadłości.

§. 159.

Ordynacya konkursowa postanawia o tem, o ile otwarcie konkursu do majątku strony proces się przerywa.

Zmiana w osobie adwokata.

§. 160.

O ile prawo zastępstwo adwokackie nakazuje, ma miejsce przerwa procesu w razie śmierci adwokata lub utraty zdolności do dalszego zastępstwa na tak długo, aż strona ustanowi innego adwokata, a nadto ten ostatni swe ustanowienie przeciwnikowi oznajmi, równocześnie sprawę podejmując.

Ażeby do podjęcia procesu doprowadzić, mocen jest Sąd, stronie mającej zamianować nowego zastępcę, na wniosek jej przeciwnika, rozkazać, ażeby to uczyniła w terminie, który Sąd równocześnie określi. Prośbę tę należy wnieść do Sądu, w którym sprawa się znajdowała w chwili, gdy adwokat umarł lub utracił zdolność do dalszego zastępowania. Nowy zastępca ma być Sądowi w określonym terminie wymieniony i równocześnie jego pełnomocnictwo w Sądzie złożone, gdyż inaczej proces, po upływie owego terminu, za podjęty poczytanym będzie, a strona, która to doniesienie w terminie uczynić omieszkła, popada we wszystkie niekorzyści prawne, podług niniejszego prawa z nieustanowieniem adwokata w procesach adwo-

kackich połączone. Sąd postąpi sobie z pismami, które strona opieszała po upływie terminu wniosła, w duchu przepisu §. 37, ustęp 2.

W postępowaniu przed Trybunałami wyda nakaz ustanowienia nowego adwokata przewodniczący senatu, odpowiednią sprawą zajętego.

Zastanowienie czynności urzędowych w Sądzie.

§ 161.

Jeżeli, na skutek wojny lub innych wydarzeń czynność Sądu ustała, ulegają przerwie wszystkie u niego wiszące sprawy na czas trwania tego stanu rzeczy.

Po ustaniu przeszkody może każda strona uzyskać podjęcie procesu.

Przypadkowe przeszkody dla strony.

§. 162.

Gdyby strona w czasach wojennych pozostawała w służbie wojskowej, albo przebywała w miejscowości, która z rozkazu zwierzchności, z powodu wojny lub innych wydarzeń jest odcięta od Sądu, w którym sprawa wisi, i gdyby zarazem istniała obawa, że te okoliczności na sprawę strony nieobecnej niekorzystnie wpłynąć mogą, mocen jest Sąd, na wniosek lub z urzędu, przerwać postępowanie aż do usunięcia przeszkody, chociażby nawet stronę nieobecną zastępowała osoba, w pełnomocnictwo od niej zaopatrzona.

Wniosek do tego celu zmierzający należy podać w Sądzie, w którym sprawa wisi; może być również do protokołu zeznany. Rozstrzygnięcie zapadnie bez poprzedniej rozprawy ustnej; Sąd jednakowo może przed swem rozstrzygnięciem zarządzić dochodzenia, do wyjaśnienia sprawy konieczne.

Każda strona może w Sądzie uzyskać podjęcie przerwanej postępowania.

Skutki przerwania procesu.

§. 163.

Przerwa postępowania ma ten skutek, że jak długo ona trwa, nie mogą być wydawane zawiadania do rozprawy, a wezwania wcześniej wydane, ale na czas, gdy już się przerwa rozpoczęła, przypadające, tracą swe znaczenie; nakoniec ustaje na skutek przerwy bieg każdego czasokresu, dla spełnienia szczegółowej czynności procesowej przeznaczonego. Z chwilą podjęcia postępowania rozpoczyna się bieg całego czasokresu na nowo.

Czynności procesowe, które jedna strona odnośnie do sprawy wiszącej podczas przerwy przedsiębrała, nie mają żadnych skutków prawnych wobec drugiej strony.

Przerwa, która po skończonej ustnej rozprawie nastąpiła, nie przeszkadza ogłoszeniu rozstrzygnięcia, na podstawie tej rozprawy wydać się mającego.

Podjęcie przerwanej postępowania.

§. 164.

O ile poprzedzające przepisy inaczej nie rozporządzają, rozpoczyna się sprawa podjęcia przerwanej procesu prośbą o wyznaczenie audyencji do rozprawy ustnej albo do dalszego ciągu teje; gdyby zaś przerwa zaszła w ciągu terminu do szczegółowej czynności procesowej, prośbą o ponowne wyznaczenie terminu dla tej czynności procesowej. Okoliczność, że przyczyna przerwy istnieć przestała, należy uprawdopodobnić. Te postanowienia obowiązują również w przypadku, gdy po myśli §. 811 p. k. u. c. z powodu śmierci strony lub z innych przyczyn usłanowiono kuratora spadku, po niej pozostałego; nie tylko kurator, bo zarówno i przeciwnik zmarłej strony mają prawo żądać podjęcia procesu.

§. 165.

Prośbę, w myśl §. 164 do uzyskania podjęcia procesu potrzebną, należy podać w Sądzie, w którym sprawa wisiła w chwili zaistnienia przyczyny odnośnej przerwy.

Sąd rozpozna wniosek, w §. 164 określony, bez poprzedniej ustnej rozprawy; gdyby jednakowo nasunęła się wątpliwość co do tego, ażali przyczyna przerwania procesu ustała, może Sąd wysłuchać przeciwnika, zanim wyda swe rozstrzygnięcie.

Sąd zapowie stronom skutki zaoeczności tak przy wyznaczeniu audyencji do rozprawy nad wnioskiem podjęcia (§. 155) jakoteż w uchwałach, w których albo wnioski podjęcia, po myśli §§. 158, 159, 160, 161, 162 i 164 przedstawione, uwzględnia lub też postępowanie z urzędu podejmuje.

§. 166.

W przypadkach, przewidzianych w §§. 156, 157 i 158, ustępie 3, wypowie Sąd w rozstrzygnięciu, w kwestyi obowiązku podjęcia postępowania zapadłem, w której chwili proces za podjęty się uznaje, chyba że postępowanie w sprawie głównej zostało podjęciem zaraz na audyencji, do rozprawy nad wnioskiem podjęcia wyznaczonej.

We wszystkich innych przypadkach czas ten ustanowi Sąd albo w rozstrzygnięciu, na wniosek podjęcia wydanem, albo w uchwale, postępowanie z urzędu podejmującej, chyba że przepisy §. 160 mają być zastosowane.

§. 167.

Sąd postąpi sobie w duchu poprzedzających przepisów, ilekroć według niniejszej ustawy z innych aniżeli w tym tytule opisanych przyczyn przerwa postępowania ma nastąpić a co do niej nie ma odmiennych rozporządzeń prawnych.

Spoczywanie postępowania.

§. 168.

Stronom wolno się umówić, ażeby postępowanie spoczywało; układ taki nabiera skuteczności dopiero z chwilą, gdy obydwie strony o nim Sądowi doniosły. Spoczywanie procesu ma skutki prawne przerwy postępowania, ale z tym wyjątkiem, że bieg czasokresów koniecznych nie ustaje. Oprócz tego ma spoczywanie procesu jeszcze to następstwo, że nie wolno podjąć postępowania przed trzema miesiącami, licząc od doniesienia o zawartym układzie.

§. 169.

Proces spoczywa tak długo, aż jedna ze stron poda prośbę o wyznaczenie audyencyi do ustnej rozprawy, albo też prośbę o ponowne wyznaczenie czasokresu do spełnienia oznaczonej czynności procesowej; to ostatnie ma miejsce wtedy, gdy proces zastanowiono w czasie biegu czasokresu do wykonania owej czynności procesowej. Gdyby to się stało przed upływem trzech miesięcy (§. 168) albo przed czasem, który strony dla spoczywania procesu zgodnie ustanowiły, odrzuci Sąd odnośną prośbę z urzędu albo na wniosek przeciwnika i bez rozprawy, albo też, gdyby to już nastąpiło, wyznaczenie audyencyi lub czasokresu za bezskuteczne uzna.

§. 170.

Jeżeli żadna ze stron nie jawiła się na audyencyi do ustnej rozprawy naznaczonej, następuje spoczywanie procesu, chyba że w danym przypadku według postanowień prawa niniejszego niestawienie stron niema żadnego wpływu na dalszy bieg procesu.

O tem, że doniesienie o umówionem spoczywaniu postępowania weszło do Sądu, jakoteż o niestawieniu obydwóch stron na audyencyi zawiadomi Sąd nie tylko pełnomocników ale też strony spór wiedące osobiście; nadto zapowie stronom skutki prawne spoczywania procesu.

Rozdział trzeci.

Ustna rozprawa.

Tytuł pierwszy.

Jawność.

§. 171.

Rozprawa przed Sądem orzekającym łącznie z ogłoszeniem wyroku, odbywa się jawnie.

Przystęp jako słuchacze mają tylko osoby dorosłe bez broni. Osobom, które z powodu służby publicznej są obowiązane do noszenia broni, nie może być przystęp wzbroniony.

§. 172.

Jawność wyklucza się, gdyby zagrażała moralności albo publicznemu porządkowi lub też zachodziła uzasadniona obawa, że mogłaby być nadużyta w celu zaburzenia rozprawy albo w celu stawiania trudności przy ustaleniu stanu sprawy.

Nadto Sąd może wykluczyć jawność, chociażby tylko na wniosek jednej strony, gdy w celu rozstrzygnięcia sprawy muszą być roztrząsane i udowodnione zajścia w życiu rodzinnem.

Wykluczenie jawności może obejmować całą rozprawę albo szczegółowe jej części; nie może być żadną miarą rozciągnięte na ogłoszenie wyroku. Opublikowanie treści rozprawy o tyle jest wzbronionem, o ile jawność była wykluczona.

§. 173.

Rozprawa nad wnioskiem wykluczenia jawności odbywa się na posiedzeniu tajnem.

Uchwała wykluczenia jawności będzie jawnie ogłoszoną. Niema od niej osobnego środka prawnego.

§. 174.

W razie wykluczenia jawności wolno każdej stronie żądać, ażeby obok jej pełnomocnika dozwolono wstępu trzem osobom jej zaufania.

Za wyjątkiem przypadku wykluczenia jawności z przyczyny, w §. 171, ustępie 2 podanej, służy mimo wykluczenia jawności przystęp sędziom na rzeczywistych posadach urzędowych, urzędnikom conceptowym Prokuratury państwa i Ministerstwa sprawiedliwości tudzież adwokatom.

§. 175.

Potrzeba jawności odpada, gdy chodzi o przesłuchanie lub wysłuchanie jednej lub obydwóch stron, jakie według przepisów niniejszej ustawy poprzedza rozstrzygnięcie wniosków w tym celu przedstawionych.

Również przesłuchanie stron, świadków, znawców i innych osób, gdy się odbywa po za rozprawą przed Sądem orzekającym, przeprowadza się z wykluczeniem jawności.

Tytuł drugi.

Przemówienia stron i kierownictwo procesu.

Przemówienia stron spór wiodących.

§. 176.

W sporze prawnym strony ustnie się rozprawiają przed Sądem orzekającym. W sprawach, dla których zastępstwo adwokackie jest nakazane, ma miejsce przygotowanie ustnej rozprawy za pomocą pism. Oprócz tego koniecznym jest podawanie pism przygotowawczych jedynie w przypadkach, w niniejszej ustawie wskazanych.

§. 177.

Po wywołaniu sprawy Sąd wysłucha strony, z jakimi wnioskami występują, jakie fakty na ich uzasadnienie i na odparcie wniosków przeciwnika przytaczają, jakie mają dowody i jakie dowody ofiarują; Sąd też wysłucha ich wywody prawne, dotyczące się spornego stosunku (przemówienia stron spór wiodących). Stronom nie wolno odczytywać pisemnych wypracowań, lecz tylko przemawiać.

Akty pisemne, na które się przemówienia stron powołują, winny być jedynie o tyle odczytane, o ile nie są jeszcze znane Sądowi lub przeciwnikowi, albo też o ile się rozchodzi o ich treść dosłowną.

§. 178.

Każda strona poda w swych przemówieniach, zgodnie z prawdą a nadto w zupełności i stanowczo, wszystkie faktyczne okoliczności, jakich prawo w celu uzasadnienia jej wniosków żąda, zaofiaruje dowody, w celu sprawdzenia swych podań potrzebne, oświadczy się w sposób dobitny na twierdzenia przeciwnika i na dowody, które on zaofiarował, przedstawi wypadki przeprowadzonych dowodów i wypowie swe zdanie stanowcze o wywodach przeciwnika.

§. 179.

Stronom wolno aż do końca ustnej rozprawy występować z nowymi twierdzeniami i dowodami, tyczącymi się przedmiotu rozprawy. Jednakowo Sąd, na wniosek lub z urzędu, moce jest niedozwolić stronom takich przełożeń, jeżeli te ich nowe podania i dowody widocznie w zamiarze zwłóczenia procesu wcześniej nie były przedstawione a przytem ich dopuszczenie mogłoby znacznie opóźnić załatwienie procesu.

Nadto, gdyby w tem adwokat strony dopuścił się grubego przewinienia, wolno Sądowi nałożyć na niego karę porządkową.

Kierownictwo procesu.

1. Ze strony przewodniczącego.

§. 180.

W Trybunałach kieruje rozprawą przewodniczący senatu, odpowiednią sprawą zajętego.

Przewodniczący otwiera rozprawę, kieruje nią i ją zamyka, udziela głosu i może go odebrać temu, kto jego rozporządzeniom nie jest posłusznym; przewodniczący słucha osoby, mające zeznawać w celach dowodowych i ogłasza rozstrzygnięcia senatu.

Przewodniczący będzie miał staranie o to, ażeby sprawa była wyczerpująco wyświeconą, a przytem rozprawa nie przeciągała się rozwlektą gadaniną i bezcelowemi rozprawami ubocznemi, tudzież, o ile to być może, bez żadnej przerwy aż do końca była doprowadzona.

§. 181.

Jeżeliby dalszy ciąg już rozpoczętej rozprawy do późniejszej audyencji odłożyć wypadnie, winien przewodniczący ile możności natychmiast nową

audyencyę wyznaczyć, a zarazem z urzędu rozporządzić co potrzeba, ażeby sprawa sporna na najbliższej audyencyi mogła być zakwitowana. Przed wydaniem owych zarządzeń wolno przewodniczącemu zasięgnąć uchwały senatu, jeśli tego uzna potrzebę.

W szczególności wolno przewodniczącemu nakazać stronom, ażeby w terminie, który im równocześnie zakreśli, złożyły w Sądzie dokumenty, w celach dowodowych użyć się mające, które tam przeciwnikowi przeglądać wolno, jakoteż wymienić Sądowi nazwiska i zamieszkanie przesłuchać się mających świadków. Gdyby strona takim polececiu w zamiarze zwłóczenia procesu nie uczyniła zadosyć, i zażądane środki dowodowe dopiero podczas dalszej ustnej rozprawy przytoczyła, wolno senatowi, na wniosek lub z urzędu, niedopuszczyć tych przełożeń, jeśli by przez to dalsza rozprawa mogła się opóźnić.

§. 182.

Podezas ustnej rozprawy winien przewodniczący przez zadawanie pytań i w inny sposób dążyć do tego, ażeby strony przedstawiły fakty, dla rozpoznania sprawy stanowe, albo też uzupełniły swe podania o okolicznościach, na uzasadnienie lub odparcie roszczeń naprowadzonych, o ileby one były niedostatecznymi, wymienić środki dowodowe na te swoje podania albo też ofiarowane dowody uzupełniły, i w ogóle udzieliły wszelkich niezbędnie potrzebnych wyjaśnień w celu zgodnego z prawdą ustalenia stanu faktycznego praw i roszczeń, z jakimi strony przed Sądem wystąpiły.

W danyin przypadku zwróci przewodniczący uwagę strony na to, że w swem przemówieniu odstępuje od treści podanego pisma przygotowawczego albo że przemówienia stron nie są zgodne z aktami procesowymi, z urzędu uwzględnić się mającymi. Również winien przewodniczący zwrócić uwagę stron na wątpliwości, zachodzące w punktach, na które Sąd z urzędu baczyc jest obowiązany.

Obok przewodniczącego wolno też innym członkom senatu zadawać stronom stosowne pytania w celu zbadania stosunku spornego i ustalenia stanu faktycznego.

§. 183.

W szczególności mocen jest przewodniczący, spełniając obowiązki, jakie §. 182 na niego nakłada:

1. zawezwać strony do osobistego jawienia się do ustnej rozprawy;

2. zarządzić, ażeby strony przedłożyły znajdujące się w ich rękach dokumenty, na które się jedna

lub druga strona powołała, tudzież akty, rzeczy wywiadowcze lub przedmioty oględzin, dalej: drzewa rodowe, plany, zarysy i inne podobne rysunki i zestawienia, i te przedmioty na czas, który się zarazem oznaczy, w Sądzie pozostawiły;

3. spowodować sprowadzenie dokumentu przechowywanego u władzy publicznej lub notaryusza, na który się jedna ze stron powołała tudzież rzeczy wywiadowczych i przedmiotów oględzin;

4. rozporządzić, ażeby się przy udziale stron odbyły oględziny i Sąd otrzymał opinię znawców, jakoteż zawezwać do świadectwa osoby, po których, uwzględniając treść skargi albo odbytej rozprawy, można się spodziewać wyjaśnień o faktach stanowych.

Wszakże nie wolno przewodniczącemu wydawać powyższych zarządzeń co do dokumentów i świadków jeżeli obydwie strony zaoponowały.

Przewodniczącemu wolno tego rodzaju dochodzenia rozporządzić nawet jeszcze przed rozpoczęciem ustnej rozprawy, gdy zachodzi obawa, że inaczej ważne dla rozpoznania sprawy okoliczności sprawdzić się nie dadzą albo też jaki środek dowodowy albo wcale nie da się użyć albo jedynie pośród znacznie trudniejszych warunków.

§. 184.

W celu wyjaśnienia stanu sprawy, wolno każdej stronie za pośrednictwem przewodniczącego, a za jego przyzwoleniem, bezpośrednio zadawać pytania stronie przeciwnej, na rozprawie obecnej, lub jej zastępcy prawnemu, o wszelkie okoliczności, dotyczące się sporu prawnego i ustnej rozprawy a w procesie stanowe, w szczególności także o to, ażali istnieją i jak wyglądają dokumenty, rzeczy wywiadowcze i przedmioty oględzin, któreby dla procesu mogły się przydać.

Stronie wolno się odwołać do senatu po rozstrzygnięciu, jeżeli przewodniczący odrzucił pytanie jako niestosowne albo przeciwnik zaoponował dopuszczeniu zadanego pytania.

§. 185.

Jeżeli strona, która bez pełnomocnika do ustnej rozprawy stanęła, nie jest zdolną do zrozumiałych oświadczeń w przedmiocie sporu lub ustnej rozprawy, odroczy przewodniczący audyencyę na czas możebnie najkrótszy i poleci stronie, ażeby jawiąc się na przyszłej audyencyi miała zdolnego zastępcę, a w razie potrzeby adwokata, gdyż w razie przeciwnym za niestawiającą uważaną będzie. Nie ma powtórnego odroczenia audyencyi z tej przyczyny.

W duchu poprzedzających postanowień Sąd też sobie pocznie, jeżeli pełnomocnik strony nie jest zdolnym do zrozumiałych oświadczeń w przedniocie sporu prawnego lub ustnej rozprawy, i jeżeli strona albo sama nie jest obecną albo z nią rozprawa ze względu na przepisy §. 27, ustęp 1, odbyć się nie może. Gdyby tego rodzaju przeszkoda zachodziła w osobie prawnego zastępcy strony procesowej, zarządzi przewodniczący równocześnie co potrzeba, ażeby zdolny pełnomocnik został ustanowiony.

§. 186.

Opozycję, wniesioną ze strony osoby w rozprawie udział biorącej, przeciwko odpowiedniemu zarządzeniu przewodniczącego w zakresie kierownictwa procesowego albo przeciwko pytaniu, zadanemu przez przewodniczącego lub członka senatu, rozstrzyga senat.

Od rozstrzygnięcia senatu niema osobnego środka prawnego. To samo się stosuje do uchwał senatu, zapadłych po myśli §§. 179, ustęp 1, 181 ustęp 2, i 184, 2.

2. Ze strony senatu.

§. 187.

Senat może uchwalić połączenie kilku sporów prawnych, u jednego i tego samego Sądu wiszących, do jednej wspólnej rozprawy, jeżeli są widoki, że się przez to albo ich załatwienie uprości lub przyspieszy albo też na kosztach procesowych oszczędzi, a zarazem te spory albo między jednemi i temi samemi osobami się toczą albo w nich jedna i ta sama osoba w obec kilku powodów lub pozwanych stawa.

Wszelako spólnym wyrokiem tylko spory między temi samemi stronami rozstrzygnięte być mogą.

§. 188.

Senat mocen jest rozporządzić, ażeby nad każdym z kilku roszczeń, jedną i tą samą skargą objętych, osobna rozprawa się odbyła. W ten sam sposób może senat zarządzić osobne rozprawy nad każdym z roszczeń wzajemnych, z którymi pozwany wystąpił.

§. 189.

Jeżeli przy sposobności uzasadnienia lub zwalczania jednego i tego samego roszczenia kilka samoistnych punktów spornych na jaw wyjdzie, albo

jeżeli strony z kilkoma samoistnymi środkami w celu dochodzenia lub odparcia jednego i tego samego roszczenia wystąpiły, wolno senatowi rozporządzić, ażeby się rozprawa ograniczyła na razie do jednego lub kilku z owych punktów spornych.

W szczególności gdy wniesiono zarzut niewłaściwości Sądu, sprawy wiszącej lub prawomocnie osądzonej, może Senat rozporządzić, ażeby się na razie odbyła osobna rozprawa nad tymi zarzutami.

§. 190.

Jeżeli rozpoznanie sporu prawnego w zupełności lub w części zależy od istnienia lub nieistnienia stokunku prawnego, który jest przedmiotem innego procesu już wiszącego, albo w już rozpoczętem postępowaniu administracyjnem ma być ustalony, wolno senatowi przerwać postępowanie na tak długo, aż co do owego prawnego stosunku prawomocne rozstrzygnięcie zapadnie.

Na wniosek wolno również senatowi zarządzić taką przerwę, gdy o dopuszczenie interwencji ubocznej spór wybuchnie, jakoteż gdy osoba trzecia obydwie strony spór wiodące o roszczenie do spornego przedmiotu spólnie zapowiedzie (§. 16).

Po prawomocnem załatwieniu odnośnego procesu lub sprawy administracyjnej, należy podjąć postępowanie w sprawie głównej, na wniosek lub z urzędu.

§. 191.

Jeżeli w ciągu sporu prawnego powstanie podejrzenie o czyn karogodny, zbadanie i osądzenie którego, o ile da się przewidzieć, wpływ stanowczy na rozpoznanie tegoż sporu prawnego wywrze, wolno senatowi zarządzić przerwę procesu aż do załatwienia postępowania karnego.

W szczególności może nastąpić taka przerwa, gdy się pokażą poszlaki, że ważny dla rozstrzygnięcia sprawy dokument został podrobiony albo sfałszowany albo że fałszywe zeznania poczynili bądźto strona na istotne okoliczności słuchana, bądź też świadek lub znawca, zeznanie którego byłby inaczej senat przy rozpoznaniu sprawy prawdopodobnie uwzględnił.

Po prawomocnem załatwieniu postępowania karnego, będzie przerwane postępowanie w sprawie głównej podjętem na wniosek lub z urzędu.

§. 192.

Na wniosek lub z urzędu wolno senatowi uchylić zarządzenie, na rozdzielenie, połączenie lub przerwanie rozprawy lub postępowania wydane. Wszelako nie wolno więcej senatowi orzec takiego uchylenia, gdy jest związany wyrokiem, który samferował, albo gdy jego zarządzenie poszło do instancji wyższej do rozpoznania.

Zarządzenia, na podstawie §§. 187 do 191 wydane, o ile przerwy postępowania nie mają na celu, nie mogą być zacepione żadnym środkiem prawnym.

Zakończenie rozprawy.

§. 193.

Przewodniczący ogłosi zamknięcie rozprawy, gdy senat uzna, że sprawa sporna albo odrębnie załatwić się mający wniosek, nad którym się odbywa rozprawa, w zupełności są zbadane i na zasadzie przeprowadzonych dowodów do rozpoznania dojrzały.

Rozprawę poczytuje się aż do ogłoszenia jej zamknięcia za jedną całość.

Rozprawa może być zamkniętą przed przeprowadzeniem wszystkich dopuszczonych dowodów, jeżeli jeszcze tylko szczegółowe dowody nie są przeprowadzone a to sędzia wezwany ma uskutecznić, i zarazem albo obydwie strony zrzekły się rozprawy nad wypadkami tego dowodzenia albo też senat taką rozprawę za zbyleczną uznał. W tym przypadku wyda Sąd rozstrzygnięcie po nadejściu aktów przeprowadzenia dowodu, nie rozpisując ponownej ustnej rozprawy.

§. 194.

Senat może zamkniętą rozprawę na nowo otworzyć, gdy w celu rozstrzygnięcia sprawy okaże się konieczna potrzeba wyjaśnienia lub uzupełnienia tego, co strony Sądowi przedłożyły, lub też rozpatrzenia dowodu na fakt, względem którego senat dopiero po zamknięciu rozprawy potrzebę dowodzenia uznał, tudzież wtedy, gdy senat w przypadku, w §. 193, ustęp 3 przewidzianym, po otrzymaniu aktów przeprowadzenia dowodu, wypadki tego przeprowadzenia lub też oświadczenia stron przy tem uczynione uwzględniając, dalszą rozprawę za konieczną uzna.

§. 195.

Upoważnienia, w §§. 180 do 194 przewodniczącemu senatu i senatowi przyznane, służą

w postępowaniu przed Sądami powiatowymi sędziemu udziałnemu, przed którym się ustna rozprawa odbywa.

Wytknięcie braków.

§. 196.

Stronie, do zażalenia uprawnionej, nie wolno więcej wystąpić z tem, że został naruszony przepis, normujący postępowanie a w szczególności też formalności czynności procesowej, jeżeli się w dalszą rozprawę wdała, a przytem nie wytknęła owego naruszenia, chociaż o niem wiedziała lub wiedzieć musiała.

Postanowienie to nie będzie stosowanem, jeżeli został naruszony przepis, zachowania którego stronie ze skutkiem zrzec się nie wolno.

Jeżeli wytknięcie podczas ustnej rozprawy miało miejsce, a Sąd go już podczas rozprawy przez usunięcie wytkniętego braku nie uwzględnił, ma być uwaga o uczynionem wytknięciu zamieszczona w protokole.

Tytuł trzeci.**Policja sesyjna.**

§. 197.

Gdy się sprawa toczy przed Trybunałem, wien przewodniczący senatu mieć staranie około utrzymania porządku podczas ustnej rozprawy. Jemu służy prawo napominać osoby, które nieprzyzwoitem zachowaniem rozprawę utrudniają i zarządzać eo potrzeba do utrzymania porządku.

§. 198.

Głośne oznaki zadowolenia lub niezadowolenia są wzbronione.

Kto się mimo napomnienia dopuszcza zaburzenia rozprawy, może być z izby rozpraw wydany. Wydalenie osoby, w sprawie udział biorącej, może nastąpić dopiero za poprzedniem zagrożeniem i przypomnieniem skutków prawnych takiego skarcenia.

W szczególności należy zwrócić uwagę strony na to, że na skutek jej wydalenia może zapaść wyrok zaoczny albo że w sprawie po myśli §. 399 zawyrokować wypadnie.

Przeciwno osobiew sprawie udział mającej, która została wydalona, wolno na wniosek w ten sposób postępować, jak gdyby się była dodrowolnie wydała.

§. 199.

Jeżeli się kto podczas rozprawy dopuści większej nieprzyzwoitości, mianowicie ubliży osobie sądowej, stronie, zastępcy, świadkowi lub znawcy, może być uchwałą senatu skazany na karę porządkową do pięćdziesięciu złotych, co nie przeszkadza ściganiu takiego przestępcy w drodze karnej lub dyscyplinarnej.

Kto stawia opór zarządzeniom przewodniczącego lub senatu około utrzymania porządku i spokojności, może być skazany na zamknięcie do trzech dni.

§. 200.

Pełnomocnik procesowy, który się dopuścił zaburzenia rozprawy (§. 198) albo nieprzyzwoitości lub obrazy (§. 199), może od senatu otrzymać nagane albo grzywnę do stu złotych.

Jeżeli pełnomocnik procesowy swego nieprzyzwoitego zachowania nie zaprzestaje albo stawia opór zarządzeniom przewodniczącego lub senatu około utrzymania porządku i spokojności, może senat uchwalić odjęcie mu głosu i wezwać stronę, ażeby ustanowiła innego pełnomocnika, o ile to jest potrzebnem; jeżeli to się natychmiast stać nie może, będzie audyencya z urzędu odroczoną. Koszta udaremnionej audyencyi i odroczenia spadną na pełnomocnika, który w tem zawinął.

Jeżeli pełnomocnikiem jest adwokat albo kandydat adwokatury, może nadto senat, w okolicznościach obciążających, przekazać sprawę właściwej władzy dyscyplinarnej.

§. 201.

Uchwały, powzięte zgodnie z poprzednimi postanowieniami, są natychmiast wykonalnemi.

W postępowaniu przed Trybunałami może być uczestnik sprawy skazany na wydalenie jedynie za uchwałą senatu.

§. 202.

Jeżeli kontrawencyi, po myśli §. 199 skarcić się mającej, dopuszcza się osoba stanu wojskowego, w sprawach karnych sądownictwu wojskowemu podlegająca, uda się przewodniczący w celu jej skarcenia do najbliższej władzy wojskowej.

§. 203.

Upoważnienia, w niniejszym tytule przewodniczącemu senatu i senatowi nadane, służą również sędziemu udziałnemu, przed którym się ustna

rozprawa odbywa, niemniej też sędziemu wezwanemu i wyznaczonemu, gdy się przed nimi odbywa rozprawa lub dowód przeprowadza i gdy czynności urzędowe po za uszną rozprawą bywają przedsiębiorane.

Tytuł czwarty.

U g o d a.

§. 204.

W każdym okresie sprawy może Sąd podczas ustnej rozprawy, na wniosek lub z urzędu podjąć starania, by doprowadzić do zagodzenia sporu prawnego albo do ugody w szczegółowych punktach spornych. Treść zawartej ugody ma być na wniosek wciągniętą do protokołu rozprawy.

O ile strony na to przystały, może ich Sąd, w celu usiłowania lub spisania ugody, odesłać do sędziego wyznaczonego lub wezwanego. O ile z powodu uczynionych propozycyji ugodowych albo toczących się rokowań ugodowych podjęcie lub dalsze prowadzenie sprawy może być odłożone, należy ocenić według postanowień §§. 128 i 134.

§. 205.

W ugodzie sądowej wolno uznanie stosunku prawnego albo przyjęcie obowiązku do jakiegoś świadczenia, znoszenia czegoś lub zaniechania, uczynić zawisłem od wykonania przysięgi ugodowej. Przysięga wyłącznie tylko fakty sporne za przedmiot mieć może.

W ugodzie musi być wyznaczona audyencya, na której złożenie przysięgi nastąpi, albo przynajmniej określony czas, w którym obowiązana do przysięgi strona winna podać o wyznaczenie audyencyi do wykonania tejże. Strona złoży przysięgę przed urzędnikiem sędziowskim, którego naczelnik Sądu, w ugodzie wymienionego, do odebrania przysięgi wyznaczy.

§. 206.

Na żądanie wręczy się stronom ich kosztem sporządzone wydania protokołu ugody albo protokołu rozprawy ugodę zawierającego. Zarówno też w przypadku wykonania przysięgi ugodowej otrzyma strona o to prosząca odpis protokołu, z powodu złożenia przysięgi spisane go.

Tytuł piąty.

Protokoły.

Protokoły rozpraw.

§. 207.

Na każdą ustną rozprawę przed Sądem spisuje się protokół (protokół rozprawy), który obok innych zapisek i dat, w ustawie szczegółowo nakazanych, zawierać będzie:

1. wymienienie Sądu, nazwiska sędziów, protokolanta i tłumacza, gdy był przyzwany, wzmiankę kiedy i gdzie rozprawa się odbyła, a w razie gdyby się toczyła przed Sądem orzekającym, czyli była jawną albo że jawność została wykluczona;

2. nazwiska stron i tychże zastępców, jakoteż więzkie określenie przedmiotu spornego;

3. wymienienie osób, które jako strony albo jako ich zastępcy lub pełnomocnicy na audyencyi stanęły.

§. 208.

Przez wciągnięcie do protokołu należy stwierdzić:

1. zeznane przez strony oświadczenia, które zawierają ograniczenia lub zmiany żądania skargi, wyraźne uznanie długu lub części tegoż, albo zrzeczenie się podniesionego roszczenia lub części tegoż, albo zrzeczenie się środków prawnych, tudzież oświadczenia na wnioski wysłuchania strony pod przysięgą;

2. od stron pochodzące a w ciągu rozprawy czynione wnioski, których Sąd nie uwzględnił albo których strony do końca audyencyi nie cofnęły, o ile te wnioski tyczą się sprawy głównej albo na przebieg lub rozpoznanie sprawy wpływ stanowiący wywierają;

3. rozstrzygnięcia sądowe, podczas rozprawy zapadłe i ogłoszone, niemniej te zarządzenia i rozporządzenia przewodniczącego, od których środek prawny jest dozwolony.

Wymienione pod 1. 1 i 2 oświadczenia i wnioski mogą być jako załączki do protokołu dodane, gdy się na nie osobne akta pisemne sporządzi. W tym przypadku odpadnie potrzeba stwierdzenia tychże w protokole rozprawy.

To samo się stosuje do ogłoszonych rozstrzygnięć sądowych, jeżeli równocześnie z ogłoszeniem w pisemnem wygotowaniu do protokołu dodane będą.

§. 209.

W każdym protokole ustnej rozprawy będą zamieszczone daty, z których przebieg rozprawy w ogólnym zarysie poznać można; oprócz tego ma

być to, co przemówienia obydwóch stron o stanie sprawy zawierają, w zwizłym układzie zebrane i tak w protokole zapisane.

Następnie wskaże protokół środki dowodowe, które strony zaofiarowały na to, co w ich przywodach pozostało spornem.

Na wniosek lub z urzędu może Sąd rozporządzić, ażeby niektóre części z tego, co strony pod względem faktów przedstawiły albo pod względem dowodów ofiarowały, obszerniej zostało zaprotokołowaniem.

Jeżeli rozprawa nie może być w jednym dniu ukończoną, należy na każdej audyencyi z osobna protokołować to, co podczas tejże przedstawiono.

§. 210.

Gdy chodzi o podanie treści tego, co strony pod względem faktów przedstawiły i pod względem dowodów ofiarowały, należy, o ile to jest do zrobienia, powołać się na pisma przygotowawcze, na akta postępowania przygotowawczego, jakoteż na stan sprawy, w pisemnej uchwale na dowód przedstawiony; jeżeli istnieją pisma przygotowawcze lub akta postępowania przygotowawczego, dostatecznem będzie, gdy się w protokole uwidoczni, o ile one zasadniczo się różnią od tego co strony ustnie przedstawiły.

Protokołowanie przemówień stron z osobna nie jest dozwolonem. Gotowe zarysy do protokołów rozpraw nie będą przyjmowane.

Okoliczność, że strony odmówiły spółdziułu w ułożeniu protokołu, nie jest żadną przeszkodą w sporządzeniu tego dokumentu.

§. 211.

Przepisane w §. 209 protokołowanie może się również tym trybem odbyć, że przewodniczący lub kierujący rozprawą sędzia samoistny, bezzwłocznie po ukończonej między stronami rozprawie, w obecności stron (§. 210, ustęp 3), stan sprawy, jaki z ich przemówień wypada, w poglądowym streszczeniu wyłoży i w takim układzie, ile możliwości z powołaniem się na treść aktów procesowych, w protokole zapisać rozkaże.

Jeżeliby objętość materiału procesowego tego wymagała lub się z innych przyczyn okazało, że wcześniejsze zapisanie w protokole jest koniecznem albo może być korzystnem, wolno protokołowanie, jakie wyżej opisano, nawet jeszcze podczas ustnej rozprawy w ten sposób urządzić, że treść szczegółowych części rozprawy (§§. 188, 189) będzie z osobna zebrana i w protokole zapisana.

§. 212.

Spisany protokół będzie stronom do przejrzenia przedłożony lub odczytany i przez nie podpisany. Po przejrzeniu albo odczytaniu protokołu, wolno stronom zwrócić uwagę Sądu na te ustępy, w których przedstawiona treść rozprawy, jak ją protokół podaje, nie jest zgodną z rzeczywistym przebiegiem rozprawy. Jeżeli Sąd sprostowanie osnowy protokołu za potrzebne uzna, uczyni to w dodatku do protokołu. Jeżeli zaś Sąd nie uwzględnił odnośnych oświadczeń stron, wolno im wnieść opozycję przeciwko odpowiednim wzmiankom w protokole rozprawy.

Jeżeli strona z tej lub innej przyczyny wniosła opozycję przeciwko szczegółowym wzmiankom w protokole, należy w dodatku do protokołu uwiarygodnić, że i jakie zarzuty przeciwko owemu protokołowaniu wniesione zostały.

Jeżeli adwokaci prowadzą zastępstwo, może Sąd rozkazać, ażeby opozycja została stwierdzoną w treściwie ułożonem piśmie, które się poda Sądowi i do protokołu dołączy.

§. 213.

Jeżeli strona albo wcale nie umie się podpisać albo jedynie znakiem ręcznym, natenczas protokolant jej nazwisko na protokole położy.

Jeżeli strona oddali się przed zaprotokołowaniem albo odmówi podpisania protokołu, uczyni się w dodatku do protokołu wzmiankę o takim jej zachowaniu i o powodach, którymi je strona usprawiedliwia.

Protokół podpisze przewodniczący lub kierujący rozprawą sędzia samoistny protokolant i tłumacz, o ile ten ostatni został przyzwany. Zamiast przewodniczącego, gdy tenże ma jaką przeszkodę, podpisze protokół sędzia między członkami senatu rangą najstarszy.

§. 214.

Od uchwał i rozporządzeń kierującego rozprawą sędziego samoistnego, protokołowania się tych, nie ma osobnego środka prawnego.

Opozycję w postępowaniu przed Trybunałami przeciwko tego rodzaju uchwałom i rozporządzeniom wniesioną, rozstrzyga senat. Od jego rozstrzygnięć nie ma osobnego środka prawnego.

§. 215.

Zgodnie z poprzedzającymi przepisami sporządzony protokół stanowi dowód zupełny na przebieg i treść rozprawy, ale jedynie o tyle, o ile mu strona nie zaoponowała.

Protokół będzie wyłącznym dowodem na to, że zachowano formalności, dla ustnej rozprawy przepisane.

Zmiana w osobie sędziów nie narusza dowodności tego, co protokół dokumentnie wykazuje.

Protokoły po za rozprawą spisane.

§. 216.

Obok wzmianek, w §. 207 określonych, tudzież tego, co w myśl §. 208 ma być stwierdzonem, będą protokoły, po za ustną rozprawą spisane, zawierające krótki opis czynności urzędowej i zwięźle podaną treść faktycznych twierdzeń stron spór wiodących lub przyzwanych osób trzecich.

Postanowienia §§. 209 do 215 stosują się również i do tych protokołów.

Treść protokołu.

§. 217.

Sąd orzekający uwzględni z urzędu treść protokołu rozprawy i tegoż załączek: następnie uwzględni treść protokołów, spisanych w ciągu sporu prawnego przez sędziego wyznaczonego lub wezwanego, gdy je ma przed sobą.

Stronom, które nie były obecnymi przy tem, jak sędzia wyznaczony lub wezwany czynność urzędową przedsiębrał, należy przed wydaniem rozstrzygnięcia dać sposobność do ustnego rozprawienia się nad wypadkami odpowiedniej czynności urzędowej i nad treścią nadesłanych aktów, chyba że w danym przypadku postanowienie §. 193. ustęp 3. mają być zastosowane.

Tytuł szósty.**Akta.**

§. 218.

W celu uzasadnienia wniosku wolno się każdej stronie powołać na akta pisemne, które z przyczyny przeciwnika jej doręczono. Jeżeli się te akta pisemne gdzie zapodziały a w Sądzie nie było żadnego okazu, wolno stronie zażądać od przeciwnika, aby pozwolił jej brać własnym kosztem odpis odnośnych aktów pisemnych w jego rękach się znajdujących.

§. 219.

Stronom wolno przeglądać wszystkie akta, tyczące się ich sprawy a w Sądzie się znajdujące (akta procesowe) i własnym kosztem brać z nich odpisy i wyciągi; od tego są wyjęte zarysy wyroków i uchwał, protokoły narady i głosowania Sądu, tudzież akta pisemne zawierające zarządzenia dyscyplinarne. Mianowicie w celu przygotowania się do przemówień należy im również pozwolić na przejrzanie protokołów i aktów postępowania przygotowawczego.

Za przyzwoleniem obydwóch stron wolno także osobom trzecim przeglądać akta procesowe i brać odpisy. W braku takiego przyzwolenia może naczelnik Sądu pozwolić osobom trzecim na to przeglądanie i na branie odpisów, jeżeli one uprawdopodobnią jaki w tem prawny interes.

Akta pisemne, które strona w Sądzie złożyła, będą na jej żądanie zwrócone, gdy cel ich przechowania ustał.

Tytuł siódmy.

Kary.

§. 220.

Kara porządkowa nie może wynosić więcej niż pięćdziesiąt złotych, albo gdy zostaje orzeczona przeciwko adwokatowi, więcej niż sto złotych, a grzywna za pieniactwo więcej niż trzysta złotych.

Kary pieniężne, orzeczone w myśl postanowień niniejszej ustawy, wpłyną do funduszu ubogich miejscowości, w której odnośna osoba ma swe zamieszkanie; gdyby zaś je za mieszkanie pod niniejszem prawem nie było ani uzasadnionem ani wiadomem, do funduszu ubogich miejsca siedziby Sądu, który karę orzekł.

W razie niemożności zapłacenia przemienią się karę pieniężną na zamknięcie. Czas trwania zamknięcia oznaczy Sąd; zamknięcie jednak nie może trwać dłużej aniżeli dziesięć dni.

Orzeczenia kary będą z urzędu wykonane.

Tytuł ósmy.

Odpoczynek niedzielny i ferye sądowe.

§. 221.

Nie wolno odbywać audyencyj w niedziele i w dniu Bożego narodzenia. Na inny dzień święte-

czny wolno wyznaczać audyencye jedynie w razie niebezpieczeństwa ze zwłoki.

Rozporządzenie oznaczy te dni, które po myśli niniejszej ustawy za święteczne poczytać należy.

§. 222.

Ferye sądowe trwają sześć tygodni. Początek tychże będzie dla każdego z krajów koronnych z osobna, drogą rozporządzeń oznaczony.

§. 223.

Podczas feryj sądowych odbywają się audyencye i zapadają rozstrzygnięcia tylko w sprawach feryalnych.

Ferye sądowe nie mają wpływu na postępowanie wezwawcze, tudzież na postępowanie egzekucyjne, razem z rozprawą nad rozdziałem ceny kupna.

§. 224.

Sprawami feryalnemi są:

1. spory weksłowe;
2. procesy z których się toczy spór o dalsze prowadzenie rozpoczętej budowl;
3. spory, w powodu naruszenia posiadania rzeczy i praw, jeżeli żądanie skargi idzie jedynie na ochronę i przywrócenie ostatniego faktycznego posiadania;
4. spory z powodu wypowiedzenia, oddania i odebrania przedmiotów najmu lub dzierżawy, mieszkań lub innych ubikacyj, tudzież rzeczy, za czynsz w owocach do użytku danych (§. 1103 p. k. u. e.);
5. spory z kontraktów służbowych i najmu usług między służbodawcą z jednej a sługą lub inną, do niego w stosunku z umowy służbowej zostającą osobą z drugiej strony, tudzież między gospodarzami rolnymi i lasowymi z jednej a ich pomocnikami przy roli lub w lesie lub też najemnikami dziennymi do pracy przy roli lub w lesie, z drugiej strony; dalej spory między posiadaczami zakładów górniczych i wszelkimi innymi pracodawcami z jednej, a zatrudnionymi w ich zakładach wermistrzami, pomocnikami, robotnikami albo uczniami z drugiej strony, w końcu spory ze stosunków służbowych załogi okrętowej;

6. spory o zobowiązania ze wzajemnych stosunków między gospodarzami, szypkami, flisakami albo przewoźnikami z jednej, a gośćmi, podróżnymi lub dającymi zlecenia z drugiej strony;

7. wszelkie inne spory o roszczenia majątkowe, gdy przedmiot sporny w pieniądzech lub pod względem wartości pieniężnej nie przewyższa kwoty pięćdziesięciu złotych;

8. wnioski o dozwolenie, ograniczenie lub zniesienie tymczasowych zarządzeń.

Nadto wolno tak naczelnikowi Sądu jako też przewodniczącemu senatu, odpowiednią sprawą zajętego, także inne sprawy w szczegółowych przypadkach za feryalne uznawać, o ile one potrzebują szybkiego załatwienia. Takie rozporządzenie nie może być zacepione żadnym środkiem prawnym.

§. 225.

Ferye sądowe wstrzymują bieg czasokresu: pozostała część czasokresu rozpoczyna bieg swój z końcem feryj sądowych.

Jeżeli początek czasokresu przypada na ferye sądowe, rozpocznie się bieg tego czasokresu z końcem feryj sądowych. Rozpoczęcie feryj sądowych pozostanie bez wpływu na początek i wyjście czasokresów koniecznych tudzież na czasokresy w sprawach feryalnych.

Część druga.

Postępowanie przed Trybunałami instancyi pierwszej.

Rozdział pierwszy.

Postępowanie aż do wyroku.

Tytuł pierwszy.

Skarga, odpowiedź na skargę, postępowanie przygotowawcze i rozprawa kontradiktoryjna.

Skarga.

§. 226.

Skargę należy podać za pomocą pisma przygotowawczego; będzie zawierała wyraźne żądanie, tudzież fakty, na których się roszczenie powoda w sprawach głównych i ubocznych opiera, szczegółowo i wyczerpująco ale zwięźle opowiedziane; zároveň też dowody, jakimi się powód podczas rozprawy w celu wykazania prawdziwości swych twierdzeń posługiwać zamierza, winny tam być szczegółowo i dokładnie oznaczone.

Jeżeli właściwość Sądu, do którego się powód ze skargą udał, od wartości przedmiotu spornego jest zawisła, a skarga nie opiewa na sumę pieniężną, należy w niej również potrzebne daty o wartości przedmiotu spornego zamieścić. Jeżeli skarga tyczy się sprawy sądownictwa handlowego, morskiego lub górniczego, a jest podana w Trybunale, któremu nietylko takie odrębne ale zarówno popospolite sądownictwo służy, natenczas wymieniając

Sąd należy przytem uwidocznnić, jako powód wnosi, ażeby się w tym procesie odbyła rozprawa przed senatem handlowym, albo przed senatem, do sądzienia spraw górniczych przeznaczonym.

Zresztą stosują się do skargi ogólne przepisy o pismach przygotowawczych.

§. 227.

W jednej i tej samej skardze wolno dochodzić kilku roszczeń tego samego powoda przeciw temu samemu pozwanemu, chociaż takowe nie zostają ze sobą w żadnym związku faktycznym lub prawnym, jeżeli dla tych wszystkich roszczeń Sąd procesowy jest właściwym a jedno i to samo postępowanie dozwolone.

§. 228.

Wolno wystąpić ze skargą o ustalenie istnienia lub nieistnienia danego stosunku prawnego lub prawa, o uznanie prawdziwości szczegółowego dokumentu lub o ustalenie jego nieprawdziwości, jeżeli powód ma w tem jaki prawny interes, ażeby ów stosunek prawny lub prawo, albo też prawdziwość dokumentu wyrokiem sądowym jak najrychlejszą została ustalona.

§. 229.

Już w skardze wolno przedstawić wnioski:

1. aby pozwany, razem z zawezwaniem na pierwszą audyencyę lub do ustnej rozprawy kontradiktoryjnej, otrzymał rozkaz, iżby do rozprawy przyniósł ze sobą niektóre dokładnie oznaczone mające, a w jego posiadaniu zostające dokumenty, rzeczy wywiadowcze lub przedmioty oględzin, które według mniemania powoda do prowadzenia dowodu są potrzebne;

2. aby zarządono co potrzeba, iżby do pierwszej audyencyi lub do ustnej rozprawy kontradiktoryjnej zawczasu sprowadzono dokumenty, rzeczy wywiadowcze lub przedmioty oględzin, które, o ile to można przewidzieć, do prowadzenia dowodu będą potrzebne a znajdują się u władzy publicznej albo u notaryusza; należy je również dokładnie oznaczyć;

3. aby do pierwszej audyencyi lub do ustnej rozprawy kontradiktoryjnej zawezwano świadków, na sprawdzenie faktycznych twierdzeń w skardze powołanych.

Wniosek pod l. 2 będzie jedynie wtedy uwzględniony, jeżeli strona odnośnych dokumentów, rzeczy wywiadowczych lub przedmiotów oględzin, na zasadzie istniejących przepisów prawnych, bez spółdziałania Sądu sama wydstać nie może albo jeżeli

władza lub notaryusz wydania jej tychże bez uzasadnionego powodu odmówił.

Przy rozpisaniu pierwszej audyencji nie wolno wydawać zarządzeń co do środków prawnych, które się odnoszą do innych spraw, aniżeli dla pierwszej audyencji zastrzeżonych.

§. 230

Na zasadzie skargi wyznaczy przewodniczący senatu, któremu sprawę przydzielono, audyencyę do ustnej rozprawy.

Atoli, gdy ma przekonanie, że skarga bądź z powodu niewłaściwości Sądu bądź dla braku zdolności procesowej, bądź też dla braku potrzebnego zastępstwa prawnego po stronie powoda lub pozwanego nie jest dopuszczalną, winien zasięgnąć uchwały senatu co do tego, ażali ma być rozpisana audyencya albo wydane zarządzenie po myśli §. 6 albo też skarga jako do wyznaczenia audyencji nieprzydatna odrzuconą.

§. 231.

Mając wzgląd na to, jakiego według wszelkiego prawdopodobieństwa potrzeba czasu na doręczenie skargi, należy pierwszą audyencyę w ten sposób wyznaczyć, aby doręczenie a audyencyę czas mniej więcej czternastodniowy przegradzał.

Jeżeli nie jest wiadomem, gdzie pozwany przebywa, może być pierwsza audyencya w miarę okoliczności na czas późniejszy rozpisana; natomiast w przypadkach nagłych, gdy pozwany przebywa w miejscu sądowem albo to miejsce jest dla niego w krótkim czasie łatwo dostępnem, może być na wniosek wyznaczona audyencya wcześniej, a w razie potrzeby nawet tak, że doręczenie a audyencyę jedna doba przegradza.

Stan sprawy wiszącej.

§. 232.

Sprawa wisi u Sądu od chwili, gdy pismo skargowe pozwanemu doręczono (stan sprawy wiszącej). Do utrzymania czasokresu jakoteż do przerwania biegu czasokresu wystarczy wniesienie skargi do Sądu, o ile co do tego nie ma ośmiennych przepisów.

Jeżeli strona dopiero w ciągu procesu z roszczeniem wystąpi, rozpocznie się co do tego roszczenia stan sprawy wiszącej z chwilą, gdy je strona podczas ustnej rozprawy podniosła.

§. 233.

Na skutek tego, że sprawa u Sądu wisi i jak długo stan ten trwa, nie może się o dochodzone roszczenie żaden spór prawny odbywać ani w tym samym ani w żadnym innym Sądzie. Skarga, w czasie, gdy sprawa wisi, o to samo roszczenie wniesiona, będzie odrzuconą, a to na wniosek lub z urzędu.

Od początku istnienia stanu sprawy wiszącej aż do zamknięcia ustnej rozprawy w instancyi pierwszej i jeżeli wszelkie inne prawne warunki pod względem Sądu dla Skargi wzajemnej zachodzą, wolno pozwanemu do Sądu skargi wnieść skargę wzajemną.

§. 234.

Pozbycie rzeczy lub wierzytelności spornej nie ma żadnego wpływu na proces. Nabywca nie ma prawa wstąpienia do procesu jako strona główna bez przyzwolenia przeciwnika.

Zmiana skargi.

§. 235.

Zanim sprawa u Sądu zawisła, służy powodowi zawsze prawo do zmiany skargi, w Sądzie podanej, a w szczególności do rozszerzenia żądania skargi, byle przez to właściwość Sądu procesowego nie ustąpi.

Później, gdy już sprawa wisi, potrzeba na to przyzwolenia przeciwnika: przyzwolenie to należy przyjąć za istniejące, gdy pozwany rozprawia nad skargą zmienioną, nie wnosząc zarzutu przeciw zmianie.

Jednakowo Sąd pomimo zarzutu przeciwnika mocen jest dopuścić takiej zmiany, nawet po chwili, gdy sprawa u Sądu zawisła, gdy nie zachodzi obawa, że zmiana pociągnie za sobą znaczne utrudnienie lub przewleczenie rozprawy.

Za zmianę skargi nie będzie poczytanem, jeżeli powód, nie zmieniając zasady skargi, zmienia, uzupełnia, wyjaśnia albo prostuje faktyczne podania skargi lub ofiarowane dowody, albo też, gdy również bez zmiany zasady skargi ogranicza żądanie skargi w sprawie głównej lub co do żądań ubocznych, albo w końcu, gdy zamiast przedmiotu, pierwotnie żadanego, domaga się innego przedmiotu lub swego w tej sprawie interesu.

Wniosek spadkowy na ustalenie.

§. 236.

Aż do zamknięcia tej ustnej rozprawy, po której wyrok zapada, wolno powodowi, chociażby po-

zwany nie był temu przychylnym, przedstawić wniosek, ażeby Sąd w wyroku, na skargę zapaść mającym, albo w wyroku, wcześniej wydanym, ustalił stosunek prawny albo prawo, które w ciągu procesu stało się spornem, gdy od jego istnienia lub nieistnienia rozstrzygnięcie żądania skargi w zupełności lub w części zawisło.

Postanowienie to nie ma zastosowania, jeżeli nad przedmiotem tego nowego wniosku jedynie w odrębnem, dla tego rodzaju spraw wyłącznie przepisaniem postępowaniu rozprawiać się wolno, albo jeżeli przepisy o przedmiotowej właściwości Sądów stoją na przeszkodzie takiemu wyrokowaniu.

Cofnięcie skargi.

§. 237.

Bez zgody ze strony pozwanego wolno jedynie cofnąć skargę aż do rozpoczęcia pierwszej audyencji, a gdyby się pozwany na niej nie jawił, także jeszcze podczas pierwszej audyencji.

Cofnięcie skargi odbywa się za pomocą pisma, które pozwanemu ma być doręczonem, albo za pomocą odpowiedniego oświadczenia podczas ustnej rozprawy. Doręczenie pisma nastąpi na rozkaz przewodniczącego bez poprzedniej uchwały senackiej.

Skarga cofnięta będzie za niewniesioną poczytaną a powód zwróci pozwanemu wszystkie koszty, co do których Sąd jeszcze prawomocnie nie orzekł, że je pozwany ponosić jest obowiązany. Wniosek o przyznanie kosztów rozstrzyga senat po odbytej ustnej rozprawie we formie uchwały.

Ponowne wniesienie skargi jest dozwolonem, chyba że powód przy jej cofnięciu zrzekł się dochodzonego w niej roszczenia.

§. 238.

Skutki prawne, w §. 237 opisane, mają miejsce także w przypadkach, w których z mocy postanowień niniejszej ustawy skargę za cofniętą poczytać należy.

Pierwsza audyencya.

§. 239.

Pierwsza audyencya odbywa się przed przewodniczącym senatu albo przed członkiem senatu, którego przewodniczący do tego wyznaczył.

Pierwsza audyencya jest przeznaczona do prób ugodowych, do zgłoszenia zarzutu niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, sprawy wiszącej i sprawy prawomocnie osądzonej

jakoteż do przyjmowania oświadczenia ze strony wymienionego poprzednika. Następnie należy przedstawić na pierwszej audyencji wniosek dania zabezpieczenia dla kosztów procesowych; również może być na pierwszej audyencji sprawa sporna na zasadzie uznania lub zrzeczenia się albo na skutek zaoczności wyrokiem załatwiona; powód może przedstawić wniosek o pozwolenie na zmianę skargi.

Zaraz na pierwszej audyencji odbędzie się rozprawa i zapadnie decyzja: na wniosek o danie zabezpieczenia dla kosztów procesowych lub o pozwolenie na zmianę skargi, jakoteż na wniosek odzucenia skargi z powodu niezdolności procesowej jednej ze stron spór wiodących lub też z powodu, że osobie, w charakterze prawnego zastępcy działającej, braknie do tego upoważnienia, jeżeli taki wniosek jedna ze stron na pierwszej audyencji przedstawiła. Roztrząsanie tych ostatnich punktów albo też niewłaściwości Sądu, której wyrażna umowa stron nie jest w stanie usunąć, może na pierwszej audyencji nastąpić także z urzędu i na tej podstawie zapaść uchwała na zastanowienie procesu.

Z niczem więcej nie wolno wystąpić na pierwszej audyencji.

§. 240.

Zarzut niewłaściwości Sądu musi być zgłoszony na pierwszej audyencji.

Po odbytej pierwszej audyencji może być niewłaściwość Sądu jedynie o tyle uwzględniona, o ile się rozchodzi o niewłaściwość, która wyraźnym układem stron nie może być usuniętą.

Sąd będzie w każdym okresie procesu z urzędu miał wzgląd na niedopuszczalność drogi sądowej, na stan sprawy wiszącej i na prawomocność wyroku, dotyczącego się danej sprawy spornej.

§. 241.

Jeżeli na oświadczenie, które wymieniony poprzednik złożył, między uczestnikami odnośnej sprawy porozumienie co do objęcia procesu przez poprzednika na pierwszej audyencji do skutku przyszło, natenczas przewodniczący albo sędzia do odbycia pierwszej audyencji wyznaczony, wyda na odpowiedni wniosek zaraz na audyencji uchwałę uwalniającą pozwanego od skargi.

§. 242.

Postanowienia o pierwszej audyencji stosują się również do audyencji odroczonej, jeżeli odroczenie pierwszej audyencji miało miejsce z przyczyny okoliczności, która pozwanemu tak oporem

stanęła, że w terminie jawić się niezdolny albo mu przeszkodziła w zgłoszeniu tych zarzutów i wniosków. dla których pierwsza audyencyja jest przeznaczona.

Odroczona audyencyja odbywa się również przed przewodniczącym senatu albo przed członkiem senatu, od niego wyznaczonym.

Odpowiedź na skargę.

§. 243.

Jeżeli pierwsza audyencyja tak wypadła, że się okazuje konieczna potrzeba zarządzenia rozprawy kontradiktoryjnej, natenczas sędzia, któremu odbycie pierwszej audyencyi powierzono, rozkaże pozwanemu natychmiast na audyencyi w formie uchwały, ażeby na pismo skargowe odpowiedział, i zarazem nazaczy do tej odpowiedzi termin w danych okolicznościach i w szczegółowym przypadku wystarczający, który jednak nie może trwać dłużej aniżeli cztery tygodnie. Od tej uchwały nie ma osobnego środka prawnego.

Pozwany wnosi swą odpowiedź za pomocą pisma przygotowawczego. O ile tymczasem Sąd już nie zarządził osobnej rozprawy nad przedstawionym ze strony pozwanego zarzutem niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości, sprawy wiszącej lub sprawy prawomocnie osądzonej, winien pozwany w piśmie, które ma w Sądzie podać, w szczególności także przytoczyć okoliczności na poparcie tych zarzutów służące i wymienić dowody na te okoliczności.

W piśmie tem wolno również pozwanemu przedstawić jeden lub kilka z wniosków, w §. 229 wyszczególnionych, lub też wniosek na wprowadzenie postępowania przygotowawczego przed sędzią wyznaczonym.

Wprowadzenie rozprawy kontradiktoryjnej.

§. 244.

Jeżeli odpowiedź na skargę w terminie do Sądu weszła, zasięgnięciu przewodniczący senatu, odpowiednią sprawą zajętego. uchwały senatu na wprowadzenie postępowania przygotowawczego, jeżeli jest wniosek na wprowadzenie tego postępowania albo też sam takowe za wskazane lub pożyteczne uznał; zresztą zaś rozpisze audyencyę do ustnej rozprawy kontradiktoryjnej.

To ostatnie nastąpi także wówczas, gdy senat wydał uchwałę nieprzychylną postępowaniu przygotowawczemu.

Postępowanie przygotowawcze.

§. 245.

W celu przygotowania ustnej rozprawy kontradiktoryjnej może być w następujących przypadkach

zarządzone postępowanie przed sędzią wyznaczonym:

1. w sporach prawnych, w których się rozchodzi o rzetelność rachunku. o działy majątkowe lub o podobne stosunki, w których nad znaczną liczbą spornych roszczeń lub roszczeń przeciwnych tudzież uwag rozprawiać wypadnie;

2. jeżeli to, co strony w pismach przygotowawczych pod względem faktów przytoczyły, jest takiej objętości i treści, że w celu przyspieszenia i uproszczenia ustnej rozprawy kontradiktoryjnej okazuje się być wskazaniem, ażeby je poprzód uporządkowano i przejrano;

3. jeżeli się strony dla sprawdzenia faktów zaprzeczonych a przytem takich, które się jako stanowcze przedstawiają, powołują na dowody, które podczas ustnej rozprawy kontradiktoryjnej przed Sądem procesowym nie mogą być przeprowadzone lub gdy przypuścić wypada, że ich przeprowadzenie byłoby w ciągu ustnej rozprawy kontradiktoryjnej ze znacznemi trudnościami lub niestosunkową zwłoką połączone. a w szczególności, gdy strony wiodą świadków, którzy nie mieszkają ani w miejscu siedziby Sądu procesowego ani w pobliżu. albo gdy mniemać wolno, że przesłuchanie wymienionych świadków po za rozprawą i na miejscu do wykrycia prawdy przyczynić się może.

§. 246.

Nawet po wyznaczeniu audyencyi do ustnej rozprawy kontradiktoryjnej może senat na wniosek powoda zarządzić postępowanie przygotowawcze, jeżeli wniosek ten wpłynął do Sądu w ciągu tygodnia po doręczeniu odpowiedzi na skargę.

Jeżeli się dopiero w ciągu ustnej rozprawy kontradiktoryjnej okaże konieczna potrzeba przeprowadzenia dowodów, w §. 245, l. 3, wymienionych, wolno senatowi po wysłuchaniu stron przekazać każdej chwili albo cały spór prawny albo jeden lub kilka samoistnych punktów spornych do postępowania przygotowawczego przed sędzią wyznaczonym, co jednak uczyni tylko wtedy, gdy mniemać wolno, że to zarządzenie bądź ustalenie stanu sprawy ułatwi, bądź załatwienie procesu przyspieszy, a przytem nie ma obawy, iżby się przez to koszta pomnożyły.

§. 247.

Za wyjątkiem przypadku w §. 246, ustęp 2. podanego, rozstrzyga o wprowadzeniu postępowania przygotowawczego senat bez poprzedniej ustnej rozprawy. Zanim jednak o tem postanowi, wolno mu przedsiębrać wszelkie dla swej informacji potrzebne dochodzenia. Uchwały, zarządzające postępowanie przygotowawcze lub odrzucające wniosek o wprowadzenie takowego, nie mogą być zaczepione rekurssem.

Uchwała, zarządzająca postępowanie przygotowawcze, wymieni zarazem sędziego wyznaczonego, przed którym to postępowanie ma się odbyć. Gdyby mu zasia jaka przeszkoda w spełnieniu polecenia, przeznaczy naczelnik Trybunału kogo innego z grona członków Sądu do przeprowadzenia postępowania przygotowawczego.

§. 248.

Sędzia wyznaczony zawiadomi strony albo ich zastępców o wyznaczeniu audyencji do postępowania przygotowawczego, a w razie odroczenia o każdej późniejszej audyencji.

Strony są zniewolone również w postępowaniu przygotowawczem przed sędzią wyznaczonym mieć adwokatów swoimi zastępcami.

§. 249.

W postępowaniu przygotowawczem ma sędzia wyznaczony wszystkie w §. 180 do 185 opisane prawa i obowiązki przewodniczącego. Może zarządzić przeprowadzenie dowodów w postępowaniu przygotowawczem dopuszczonych i albo sam się tem zajmować albo zlecić wykonanie tego sędziemu wezwanemu. W szczególności podczas przeprowadzenia dowodu służą mu także upoważnienia, które w postępowaniu przed Trybunałami wykonywa przewodniczący, gdy się przed Sądem orzekającym dowód przeprowadza. W równej mierze będzie sędzia wyznaczony pełnił obowiązki przewodniczącego pod względem badania aktów przeprowadzenia dowodów, które od sędziego wezwanego otrzymał.

Wysłuchanie stron pod przysięgą nie może mieć miejsca w postępowaniu przygotowawczem.

§. 250.

Jeżeli jaki ze wspomnianych w §. 245, l. 1. procesów do postępowania przygotowawczego jest przekazany, należy w tem postępowaniu w porządku, jaki sędzia wyznaczony ustanowi, rozprawić ustnie, nad każdym przez strony dochodzonym roszczeniem i roszczeniem wzajemnem, nad środkami zaczepnymi i odpornymi tudzież nad każdą z uwag i wyjaśnień z osobna. Na podstawie tej rozprawy będzie w protokole stwierdzonem:

1. jakie roszczenia i roszczenia wzajemne strony podniosły i z jakimi wystąpiły środkami zaczepnymi i odpornymi;

2. które z owych roszczeń, roszczeń wzajemnych, środków zaczepnych i odpornych są spornymi a które nie zostały zaprzeczone;

3. odnośnie do tego, co zostało zaprzeczone, należy przedstawić cały stan sprawy, jaki z przemówień stron wynika, a przytem podać, jakie środki

dowodowe strony wymieniły, z jakimi zarzutami dowodowymi wystąpiły i jakie oświadczenia co do tych środków dowodowych i na te zarzuty dowodowe złożyły.

Równocześnie ma sędzia wyznaczony o to się postarać, ażeby strony przedłożyły dokumenty, na które się względem zaprzeczonych twierdzeń powołały, a co do których okazało się z rozprawy, że mogą być przydatnymi dla celów dowodowych; winien też owe dokumenty sprowadzić, o ile na to przepisy niniejszej ustawy pozwalają. Tak samo ma być z rzeczami wywiadowczemi w dowodzeniu przydatnemi, tudzież z przedmiotami oględzin do zbadania przeznaczonymi, o ile jedne i drugie mogą być do Sądu dostawione. Dowody przeprowadzają się w postępowaniu przygotowawczem jedynie wtedy, gdy co do tych dowodów zachodzi jedna z okoliczności w §. 245. l. 3, przytoczonych, albo też istnieje konieczna potrzeba przeprowadzenia dowodu w celu ubezpieczenia tegoż.

§. 251.

W razie przekazania sporu prawnego do postępowania przygotowawczego ze względu na treść faktycznych twierdzeń (§. 245, l. 2), winien sędzia wyznaczony za pomocą przesłuchania stron lub ustnej rozprawy wyjaśnić i w protokole ustalić całkowity stan sprawy pod względem wszystkich w pismach przygotowawczych zawartych a zaprzeczonych roszczeń tudzież środków zaczepnych i odpornych i dodać do tego środki dowodowe niemniej zarzuty dowodowe, z którymi strony wystąpiły, i oświadczenia, jakie strony co do tych dowodów lub na te zarzuty dowodowe złożyły. Prócz tego ma sędzia wyznaczony tak przygotować postępowanie dowodowe przed Sądem orzekającym odbyć się mające, jak §. 250. ustęp ostatni, postanawia.

§. 252.

W postępowaniu przygotowawczem nie wolno wychodzić po za roszczenia i roszczenia wzajemne, w pismach przygotowawczych przedstawione; ale w celu uzasadnienia lub zwalczenia tych roszczeń dozwala się stronom, ażeby przed sędzią wyznaczonym wymieniły fakty lub ofiarowały dowody, o jakich nie ma wzmianki w pismach przygotowawczych.

Zebrane w postępowaniu przygotowawczem i w protokole zapisane ustalenia, niemniej przeprowadzone w niem dowody będą też rozciągnięte na okoliczności, które strony w celu uzasadnienia zarzutu niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, sprawy wiszącej i sprawy prawomocnie osądzonej naprowadziły, chyba że Sąd osobną rozprawę nad tymi zarzutami rozpiisał.

Ilekróć wypadnie w protokole ustalić, że strona coś twierdziła, złożyła oświadczenia i ofiarowała dowody, a to się mieści w piśmie w Sądzie podanem, które sędzia wyznaczony ma przed sobą, będzie protokołowanie zastąpione powołaniem się na to pismo.

Jeżeli w postępowaniu przygotowawczem przeciwnik jakie rozszczenie na audyencyi uznał, nie potrzeba żadnego protokołowania w celu ustalenia treści tej rozprawy, która uznanie rozszczenia poprzedziła.

§. 253.

Jeżeli postępowanie przygotowawcze zarządzone w celu przeprowadzenia dowodów (§. 245. l. 3), natenczas sędzia wyznaczony za pomocą przesłuchania stron przedewszystkiem stan sprawy o tyle wybada, o ile się z nim koniecznie obznajomić musi, ażeby był w stanie kierować zleconem sobie dowodzeniem i przeprowadzić je z taką dokładnością, jaka podczas ustnej rozprawy kontradyktoryjnej w szczegółowym przypadku jest potrzebną do ułatwienia i do pomocy przy ustaleniu stanu sprawy, żeby to ustalenie zgodnie z prawdą wypadło. Wypadki tego przesłuchania będą w protokole ustalone (§. 252, ustęp 3). Sędzia wyznaczony ograniczy się do przeprowadzenia tych dowodów, dla których sprawę do postępowania przygotowawczego przekazano.

§. 254.

Jeżeli strona nie jawiła się na audyencyi, która nie była rozpisana wyłącznie do przeprowadzenia dowodu przed sędzią wyznaczonym, będzie to, co stawająca strona przedstawiła, w miarę przepisów dla postępowania przygotowawczego w danym przypadku obowiązujących, w protokole stwierdzone i ponowna audyencya wyznaczona. Na wniosek przeciwnika należy do tej audyencyi zawezwać stronę, która na poprzedniej audyencyi nie stawiła, a nadto udzielić jej odpis protokołu i oznajmić skutki, z powtórkiem niejawnieniem się połączone.

Jeżeliby się strona także na tej powtórnej audyencyi nie jawiła, będą faktyczne twierdzenia strony stawającej, w doręczonym odpisie protokołu zawarte, za prawdziwe poczytane i już więcej nie będą od strony nie stawającej przyjmowane oświadczenia, jakie na ofiarowane lub przedłożone środki dowodowe złożyć miała.

§. 255.

Przeciwno zarządzeniom i uchwałom, które sędzia wyznaczony w ciągu postępowania przygotowawczego wydał, wolno szukać pomocy u przewodniczącego senatu, odpowiednią sprawą zajętego, ale jedynie o tyle, o ile niniejsza ustawa na ich zaczepianie osobnymi środkami prawnymi pozwala.

Odpowiedni wniosek może być ustnie przedłożony. Przed rozstrzygnięciem należy sędziemu wyznaczonemu dać sposobność do wypowiedzenia swego zdania; również wolno przedtem wdrożyć innego rodzaju dochodzenia.

Tak samo też winien przewodniczący, na doniesienie jednej ze stron lub z urzędu, rozporządzić co potrzeba w celu uchylecia możebnie zachodzącej zwłoki w załatwieniu postępowania przygotowawczego.

Od orzeczeń przewodniczącego nie ma żadnego środka prawnego.

Wnioski na przeprowadzenie dowodów lub sprowadzenie dokumentów, rzeczy wywiadowczych, przedmiotów oględzin, które sędzia wyznaczony odrzucił, mogą być przed Sądem procesowym ponowione.

§. 256.

Postępowanie przygotowawcze należy konczyć z możebnym pośpiechem; poczem udzieli się przewodniczącemu senatu, przed którym się rozprawa kontradyktoryjna odbędzie, wszystkie akta, a w szczególności także wszystkie podczas postępowania przygotowawczego spisane protokoły tudzież dokumenty dowodowe, rzeczy wywiadowcze i przedmioty oględzin, które sędziemu wyznaczonemu przedłożone lub wydane zostały. O ile ani przewodniczący ani senat na jego wniosek, uzupełnienia postępowania przygotowawczego na niejawnem posiedzeniu nie uchwalili, rozpisze przewodniczący audyencyę do ustnej rozprawy kontradyktoryjnej z urzędu.

Od uchwały na uzupełnienie postępowania przygotowawczego nie ma żadnego środka prawnego.

Ustna rozprawa kontradyktoryjna.

§. 257.

Audyencya do ustnej rozprawy kontradyktoryjnej ma być w ten sposób rozpisana, iżby strony, licząc od doręczenia zawezwania, miały przynajmniej ośm dni czasu do przygotowania się do rozprawy kontradyktoryjnej.

Rozpisując audyencyę wyda przewodniczący zarazem potrzebne zarządzenia na wnioski, po myśli §. 229 w piśmie przygotowawczem przedstawione, chyba że one już przy wyznaczeniu pierwszej audyencyi albo przez wprowadzenie postępowania przygotowawczego zostały załatwione. Od tych zarządzeń nie ma żadnego środka prawnego; jednakowoż niwolno stronie te wnioski, których przewodniczący nie uwzględnił, ponowić podczas ustnej rozprawy

kontrydiktoryjnej. Podobnie nie jest stronie wzbronionem wystąpić podczas ustnej rozprawy kontrydiktoryjnej z zarzutami, jakieby miała przeciwko zarządzeniom przewodniczącego, na skutek tego rodzaju wniosków wydanym.

O rozporządzeniach i uchwałach, na wymienione w poprzednim ustępie wnioski zapadłych, należy również i przeciwnika strony proszącej bezzwłocznie powiadomić.

§. 258.

Jeżeli rozprawa kontrydiktoryjna bez poprzedniego postępowania przygotowawczego została rozpisana, mogą sobie strony, w czasie między rozpisaniem a rozpoczęciem rozprawy kontrydiktoryjnej, w osobnych pismach przygotowawczych wzajemnie udzielać wiadomości o wnioskach, w skardze lub w odpowiedzi na skargę jeszcze nie zawartych, tudzież o środkach zaczepnych i odpornych, o twierdzeniach i dowodach, z jakimi podczas rozprawy kontrydiktoryjnej wystąpić zamierzają. Pod tymi samymi warunkami i w tym samym czasie wolno jeszcze stronom czynić wnioski po myśli §. 229 za pomocą pisma przygotowawczego lub do protokołu sądowego. Na skutek tychże wyda przewodniczący bezzwłocznie zarządzenia, jakie uzna za potrzebne (§. 257).

Jeżeli w ten sposób zapowiedziano dla rozprawy kontrydiktoryjnej dowody, a co do ich przeprowadzenia zachodzą warunki §. 245, l. 3, może Sąd wyznaczyć audyencyę natychmiast odwołać i przekazać sprawę do postępowania przygotowawczego przed sędzią wyznaczonym (§. 247).

§. 259.

Rozprawa kontrydiktoryjna odbywa się według ogólnych przepisów o ustnych rozprawach; obejmuje także przeprowadzenie dowodów i roztrząsanie wypadków tychże.

Podczas ustnej rozprawy kontrydiktoryjnej wolno pozwanemu przedstawić wniosek na ustalenie po myśli §. 236; nie potrzebuje na to zgody ze strony powoda.

§. 260.

Strona, która wystąpiła z jednym z zarzutów w §. 239, ustęp 2 opisanych, nie ma z tego powodu prawa odmówienia wdania się w rozprawę główną. Senat może jeszcze przed usną rozprawą kontrydiktoryjną zarządzić osobną rozprawę nad tego rodzaju zarzutami; w tym przypadku będzie audyencya do rozprawy nad zarzutem równocześnie z urzędu naznaczona.

Co do tych zarządzeń obowiązują przepisy §. 192.

Niniejsze przepisy będą również stosowane w przypadkach, gdy strona dopiero w ciągu ustnej rozprawy kontrydiktoryjnej wszczęła sprawę o to, że droga sądowa nie jest dopuszczoną, że Sąd nie jest właściwym, że spór taki już wisi albo że na roszczenie skargi już istnieje wyrok prawomocny (§. 240). Strona nie może z tej przyczyny odnowić dalszego udziału w rozprawie głównej.

§. 261.

Zarzuty i wnioski z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, sprawy wiszącej lub prawomocnie osądzonej, rozstrzygnięte Sąd po odbytej ustnej rozprawie. Rozstrzygnięcie zapadnie we formie uchwały; atoli rozstrzygnięcie, w którym Sąd zarzuty te i wnioski odrzucił, nie będzie osobno wydanem, lecz przyjętem do orzeczenia w sprawie głównej, jeżeli nad nimi rozprawiano łącznie ze sprawą główną.

Jeżeli taki zarzut lub wniosek wprowadzie na ustnej rozprawie kontrydiktoryjnej, ale na podstawie osobnej rozprawy odmownie załatwiony został, mocen jest senat rozkazać po ogłoszeniu uchwały na wniosek lub z urzędu, ażeby rozprawa główna natychmiast podjęta została. Ogłoszone rozstrzygnięcie w kwestyi dopuszczalności drogi sądowej, właściwości, sprawy wiszącej lub prawomocnego osądzenia nie będzie w tym przypadku osobno wydanem, lecz również przyjętem do orzeczenia, które w sprawie głównej zapadnie. Od nakazu podjęcia rozprawy głównej nie ma żadnego środka prawnego.

Orzeczenie w sprawie dopuszczalności drogi sądowej, właściwości, sprawy wiszącej lub prawomocnego osądzenia, jeżeli je Sąd w rozstrzygnięciu sprawy głównej zamieścił, może być zaczepione jedynie środkami prawnymi, które służą od rozstrzygnięci w sprawie głównej.

Jeżeli jeden z wymienionych zarzutów lub wniosków za pomocą osobnej uchwały został odrzucony, ale Sąd zaraz po tem do rozprawy głównej nie przeszedł, wolno każdej stronie po prawomocności tej uchwały prosić o wyznaczenie audyencyi do ustnej rozprawy kontrydiktoryjnej w sprawie głównej.

Niniejsze postanowienia będą również wtedy przestrzegane, gdy senat kwestyę dopuszczalności drogi sądowej, sprawy wiszącej lub prawomocności rozstrzygnięcia, co do roszczenia skargi zapadłego, z urzędu poruszył i przedmiotem ustnej rozprawy uczynił.

§. 262.

Jeżeli rozprawę kontradiktoryjną poprzedziło postępowanie przygotowawcze według §§. 250 lub 251, przedstawi podczas rozprawy kontradiktoryjnej jeden z członków senatu wypadki postępowania przygotowawczego na podstawie sądowych protokołów.

Na wniosek lub z urzędu mogą być podczas rozprawy kontradiktoryjnej w całości lub w części odczytane protokoły rozpraw, przesłuchań i przeprowadzenia dowodów, w ciągu postępowania przygotowawczego odbytych. Odczyta je jeden z członków senatu lub protokolista.

§. 263.

Na rozprawie kontradiktoryjnej nie wolno stronie więcej przychodzić z takimi oświadczeniami na fakty, tudzież na ofiarowane lub przedłożone dowody, których w postępowaniu przygotowawczem jawiąc się przed sędzią wyznaczonym, pomimo jego wezwania, zaniechała albo odmówiła.

W przypadku, gdy rozprawę kontradiktoryjną poprzedziło postępowanie przygotowawcze po myśli §§. 250 i 251, wolno stronie w obec opozycji przeciwnika jedynie wtedy wystąpić z nowymi roszczeniami, twierdzeniami, środkami dowodowymi i zarzutami dowodowymi, które się do części sporu prawnego w postępowaniu przygotowawczem rozpatrywanych odnoszą, jeżeli uprawdopodobni, jako w czasie postępowania przygotowawczego nie miała żadnej wiadomości o istnieniu tych roszczeń, tudzież o nowo przedstawionych twierdzeniach, środkach dowodowych i zarzutach dowodowych.

§. 264.

Świadkowie lub znawcy, w postępowaniu przygotowawczem przesłuchani, będą ponownie słuchani na ustnej rozprawie kontradiktoryjnej, jeżeli senat powtórne przeprowadzenie dowodów uzna za koniecznie potrzebne w celu uchylecia widocznie uzasadnionych zarzutów przeciwko dokładności lub rzetelności odbytego w postępowaniu przygotowawczem dowodzenia albo też w celu zgodnego z prawdą ustalenia tego stanu sprawy, który dla rozstrzygnięcia procesu jest stanowczym.

Ustalenia w protokole.

§. 265.

Przewodniczący może rozkazać, aby wnioski i oświadczenia, które w myśl §§. 208 i 209 mają być do protokołu rozprawy wciągnięte, zostały przez stronę, która wniosek uczyniła lub oświadczenie zeznała, spisane i przewodniczącemu wręczone

Chociaż przewodniczący przedłożenia takiego pisma nie rozkazał, może być stronom na wniosek pozwolonym, ażeby wyżej wymienione wnioski i oświadczenia w ten sposób zostały ustalone, że je strony w pisemnym treściwym układzie Sądowi podadzą.

Strony to uczynią natychmiast podczas ustnej rozprawy. Wręczone przewodniczącemu akta pisemne dodaje się do protokołu jako załączki.

Te pisma ustalające, bądź nakazane bądź dozwolone, mają być odczytane; o ich rzetelności orzeka senat.

Nie ma żadnego środka prawnego ani od uchwały, w której takie pisemne ustalenie zostało nakazane lub dozwolone, ani też od uchwały, w kwestyi rzetelności takiego pisemnego ustalenia zapadłej.

Tytuł drugi.**Ogólne postanowienia o dowodach i o przeprowadzeniu dowodów.****Dowód.**

§. 266.

Fakty, które strona przytoczyła, nie potrzebują dowodu o tyle, o ile je przeciwnik wyraźnie przyznał albo w piśmie przygotowawczem albo w ciągu sporu prawnego podczas ustnej rozprawy lub też do protokołu sędziego wyznaczonego lub wezwanego. Sądowe przyznanie faktów jest skutecznem, chociaż go przeciwnik nie przyjął.

Jeśli przyznanie uczyniono z dodatkami lub zastrzeżeniami, oceni Sąd według swego uznania, na troskliwym rozważeniu wszelkich towarzyszących okoliczności opartego, ażali przez to zostało uchylone lub też skuteczność jego umniejszona, tudzież jaki wpływ ma odwołanie na skuteczność przyznania.

W ten sam sposób oceni Sąd, o ile na skutek przyznania zasądowego odpadła potrzeba dowodzenia.

§. 267.

Chociaż faktów, które jedna strona przytoczyła, jej przeciwnik wyraźnie nie przyznał, Sąd mimo to zastanowi się troskliwie nad całą treścią tego wszystkiego, co on przedłożył, i oceni, ażali można przyjąć, czy na te fakty istnieje przyznanie przeciwnika.

W szczególności tym samym trybem Sąd również oceni, ażali oświadczenie strony, że nie

wie lub sobie nie przypomina, ma być poczytane za oświadczenie, które przyznanie wyłącza, albo za takie, które przyznanie w sobie zawiera.

§. 268.

Jeżeli rozstrzygnięcie zawisłe jest od tego, ażeby jakiś czyn karogodny udowodniony i komuś poczytany został, będzie sędzia związany treścią prawomocnie skazującego orzeczenia, które Sąd karny o tym czynie wydał.

§. 269.

Fakty w Sądzie notoryjne nie potrzebują żadnego dowodu.

§. 270.

Fakty, o których ustawa każe się domniemywać, iż się spełniły, nie potrzebują żadnego dowodu. Dowód przeciwności o tyle jest dopuszczony, o ile go ustawa nie wyłącza. Odwód ten może być także prowadzony za pomocą wysłuchania stron po myśli §§. 371 i nast.

§. 271.

Prawo w innym państwie obowiązujące, tudzież prawa zwyczajowe, przywileje i statuta wiuny być jedynie o tyle dowiedzione, o ile w Sądzie nie są znane.

Starając się upewnić o istnieniu tych norm prawnych, nie jest Sąd ograniczonym do dowodów jakie strony ofiarowały; wolno mu z urzędu wdrożyć dochodzenia, jakie w tym celu za potrzebne uzna, a w szczególności też ucieknąć się do interwencji Ministra sprawiedliwości, jeżeli tego zajdzie potrzeba.

§. 272.

O ile niniejsza ustawa nie przepisuje inaczej, Sąd uwzględniając troskliwie wypadki całej rozprawy i przeprowadzonych dowodów, według swego wolnego przekonania oceni, ażali faktyczne twierdzenie ma być za prawdziwe poczytane lub nie.

W szczególności tym samym trybem Sąd rozstrzygnie, jaki to ma wpływ na ocenienie danego przypadku, gdy strona odmówiła odpowiedzi na pytania przewodniczącego lub na takie, które za jego lub senatu przyzwoleniem jej zadawano.

Uzasadniając rozstrzygnięcie Sąd wyjawy, jakie to okoliczności i zapatrywania na jego przekonanie stanowezo wpłynęły.

§. 273.

Gdy już jest rzeczą pewną, że jednej stronie należy się zwrot szkody lub jej interesu albo że ona z jaką inną wierzytelnością wystąpić może, ale dowodu na sporną ilość zwrócić się mającej szkody, interesu lub wierzytelności albo wcale dostarczyć nie jest w stanie albo jedynie z niestosunkowemi trudnościami, mocen jest Sąd, na wniosek lub z urzędu, nawet z pominięciem ofiarowanego przez stronę dowodu, ilość tę według swego wolnego przekonania ustanowić. To ustanowienie owej ilości może być poprzedzone wysłuchaniem jednej ze stron pod przysięgą na okoliczności, dla oznaczenia tej ilości stanoweze.

Uprawdopodobnienie.

§. 274.

Kto ma wykazać, że jakieś faktyczne twierdzenie jest wiarogodnem (uprawdopodobnienie), może się w tym celu posługiwać wszelkimi środkami dowodowymi za wyjątkiem wysłuchania stron pod przysięgą. Dowód, który bezzwłocznie przeprowadzonym być nie może, nie nadaje się do celów uprawdopodobnienia.

Jeżeli w celu uprawdopodobnienia danej okoliczności ma być dowód prowadzony, nie będą w nim obowiązywały szczegółowe przepisy o postępowaniu dowodowem.

Przeprowadzenie dowodów.

§. 275.

Sąd wyraźnie odrzuci ofiarowane przez strony dowody, gdy mu się wyda, że są bez znaczenia.

Sąd na wniosek lub z urzędu nie pozwoli na przeprowadzenie dowodów ofiarowanych, gdy nabral przekonania, że te dowody jedynie w zamiarze przeciągnięcia procesu ofiarowane zostały.

§. 276.

Dowody, które Sąd za stanoweze uznał, będą w ciągu rozprawy przed Sądem orzekającym przeprowadzone, chyba że:

1. Sąd po myśli postanowień tej ustawy polecił przeprowadzić dowód po za rozprawą audyencyonalną; albo

2. dowody już w postępowaniu przygotowawczem przeprowadzone zostały, a przytem albo przepisy niniejszej ustawy ich powtórzenia wzbraniają albo je Sąd za zbyteczne uważa.

Sąd procesowy zarządzi co potrzeba, gdy z konieczności dowód po za rozprawą audyencyonalną za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego przeprowadzić należy.

§. 277.

Sąd nakazuje przeprowadzenie dowodów w formie uchwały (uchwała na dowód). W uchwale oznaczy Sąd dokładnie fakty sporne, które mają być udowodnione i środki dowodowe.

W dalszym ciągu sporu prawnego Sąd nie jest związany zapatrywaniem, na jakim się uchwala na dowód opiera.

Uchwały te li wtedy Sąd wyda na piśmie, gdy przeprowadzenie dowodu ma się odbyć przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym. W tym przypadku należy też okazujący się z rozprawy stan sprawy o tyle w pisemnem wydaniu zamieścić, o ile znajomość tegoż będzie sędziemu nieodzownie potrzebną, ażeby przeprowadzeniem dowodu był w stanie pokierować i doprowadzić je w zupełności do końca.

Od uchwały na dowód nie ma osobnego środka prawnego.

§. 278.

Sąd dopiero po zupełnem wyjaśnieniu stanu sprawy rozkaże w jednej i tej samej uchwale na dowód przeprowadzenie wszystkich dowodów, których zaraz podczas rozprawy przeprowadzić nie można, a w szczególności takich, które po za rozprawą audyencyonalną za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego mają być przeprowadzone, chyba że towarzyszące okoliczności odmiennego sposobu postępowania koniecznie wymagają albo też Sądowi odmienny sposób postępowania dogodnym się wyda.

Jeżeli nie zachodzą warunki §. 193. ustęp 3, będą wypadki tym trybem przeprowadzonych dowodów rozstrząsane podczas rozprawy, którą w tym celu przed Sądem orzekającym z urzędu na nowo podjąć należy. Jeżeliby strony podczas tej rozprawy wystąpiły z nowymi faktycznymi przywołaniami lub nowe ofiarowały dowody, mocen jest Sąd, na wniosek lub z urzędu, orzec we formie uchwały, że na to nie pozwala, co jednak uczyni li wtedy, gdy uważa, jako te nowe przełożenia wypadkami dowodów, jakie tymczasem przeprowadzono, nie są usprawiedliwione i widocznie w zamiarze przeciągnięcia procesu nie zostały wcześniej przedstawione.

§. 279.

Jeżeli dowód nie może być przeprowadzony dla przeszkody, o której niewiadomo kiedy się ustąpi, albo gdy zachodzi wątpliwość, czyli dowód jest do przeprowadzenia, albo też gdy dowód po za obszarem, niniejszej ustawie podległym, ma się przeprowadzić, zakreśli Sąd, na wniosek, w uchwale na dowód termin, po którym, gdy bezowocnie uplynie, na żądanie jednej strony rozprawę dalej prowadzić będzie, nie zważając na zalegające przeprowadzenie dowodu.

Podczas dalszej rozprawy ustnej wolno z tego dowodu zrobić użytek jedynie pod warunkiem, że się przez to postępowanie nie przeciągnie.

§. 280.

Na wniosek może Sąd procesowy pozwolić, aby przeprowadzenie dowodów przez jednego lub kilku zaprzysiężonych stenografów spisane zostało. Stenograf, który w ogóle do takich czynności nie jest zaprzysiężony, winien wykonać przysięgę, że wszystko, co ustnie przedstawione będzie, wiernie zanotuje i notatki rzetelnie przełoży. Zaprzysiężenie odpadnie, jeżeli się stenografa w osobie urzędnika sądowego ustanowi.

Stenografów ustanawia przewodniczący na propozycję wnioskodawcy.

Przekład stenogramów na zwykłe pismo ma być po sporządzeniu stenogramu w ciągu czterdziestu ośmiu godzin wręczony przewodniczącemu lub sędziemu, który przeprowadzenie dowodu ma sobie powierzone, i do aktów dołączony.

Jeżeli wniosek stenografowania nie wyszedł zgodnie od obydwóch stron, pokryje koszta wyłącznie strona, która na to wniosek uczyniła, i nawet w razie zwycięstwa nie będzie miała prawa żądania ich powrócenia.

§. 281.

Jeżeli audyencya musi być odroczoneą w celu przeprowadzenia dowodu, przed Sądem orzekającym odbyć się mającego, należy audyencyę, na której dowód ma być przeprowadzony, przeznaczyć także do dalszego ciągu ustnej rozprawy.

Gdyby jednakowo dowód za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego musiał być przeprowadzony, a nie da się dokładnie oznaczyć, kiedy się to ukończy, winien przewodniczący audyencyę do ustnej rozprawy przed Sądem orzekającym, po otrzymaniu aktów przeprowadzenia dowodu i protokołów, z urzędu rozpisać i o tem strony zawiadomić.

Przeprowadzenie dowodów za pośrednictwem sędziego wezwanego lub wyznaczonego.

§. 282.

Do przeprowadzenia dowodu po za rozprawą audyencyonalną ale w miejscu siedziby Sądu procesowego lub w jego pobliżu, wyznaczy się jednego z członków Sądu procesowego, a mianowicie z reguły członka senatu, do rozstrzygnięcia sprawy powołanego.

§. 283.

Pisemne wezwania, wygotowane z powodu przeprowadzenia dowodu poza obszarem niniejszemu prawu podległym, mogą być na wniosek dowodzącego

temuż w celu ich przesłania władzy wezwanej oddane.

Na wniosek dowodzącego może też Sąd na to się zgodzić, że nie będzie żadnego wezwania, ale prowadzący dowód otrzyma upoważnienie przedłożyć na odbyte przeprowadzenie dowodowe dokument publiczny odpowiadający prawu państwa, w którym się dowód przeprowadzi. O ile to będzie możebnem, winien dowodzący przeciwnika o miejscu i czasie przeprowadzenia dowodu tak weześnie zawiadomić, iżby ten ostatni podczas przeprowadzenia dowodu z praw swoich w sposób odpowiedni korzystać był w stanie. Jeżeli zawiadomienie to nie miało miejsca, poweźmie Sąd orzekający po troskliwym rozważeniu wszelkich okoliczności uchwałę, czyli i o ile dowodzący będzie miał prawo robić użytek z przeprowadzonych dowodów podczas ustnej rozprawy.

W obydwóch tych przypadkach zakreśli Sąd w uchwale na dowód czas do przedłożenia aktów przeprowadzenia dowodu; po bezwoenym upływie tego czasokresu wejdą w życie następstwa prawne w §. 279 opisane.

§. 284.

Sędziemu, który na skutek wyznaczenia lub wezwania dowód przeprowadza, służą prawa, jakie wykonywa przewodniczący podczas przeprowadzenia dowodu przed Sądem orzekającym.

Inne sądowe polecenia, odnoszące się do przeprowadzenia dowodu, może taki sędzia wydać o tyle, o ile nie są wyraźnie Sądowi procesowemu zastrzeżone.

§. 285.

Jeżeli podczas przeprowadzenia dowodu przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym nadarzy się sporna kwestya, od załatwienia której dalszy ciąg przeprowadzenia dowodu zależy, a sędzia, który to przeprowadzenie dowodowe ma sobie powierzone, nie ma upoważnienia do rozpoznania tej kwestyi, załatwi ją Sąd procesowy na relację rzeczzonego sędziego. Sąd procesowy wyznaczy audyencyę do rozprawy w tym sporze wpadkowym z urzędu.

Jeżeli w ciągu przeprowadzenia dowodu, które się przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym odbywa, w celu dokonania lub ukończenia przeprowadzenia dowodu inny Sąd do pomocy wezwąć wypadnie, uczyni to bezpośrednio ten sam sędzia, który przeprowadzenie dowodu ma sobie powierzone. Tenże ma również prawo wezwać inny Sąd o przeprowadzenie dowodu, gdy są powody do mniemania, że przeprowadzenie dowodu przed tym Sądem wyjdzie sprawie na pożytek.

§. 286.

Przewodniczący zbada protokoły i inne akta przeprowadzenia dowodu, które mu sędzia wyznaczony lub wezwany przedłożył, a gdy w nich znajdzie braki, nakaże potrzebne poprawki lub uzupełnienia. Następnie co do aktów przeprowadzonych dowodów tak się zarządzi, aby strony aż do najbliższej audyencyi, dla rozprawy ustnej wyznaczonej, mogły je przeglądać; o tem zarządzeniu zawiadomi się równocześnie obydwie strony.

Wniosek na uchylenie szczegółowych niedostatków w przeprowadzeniu dowodu lub na uzupełnienie takowego, który strona w ciągu tego czasu przedstawiła, rozstrzyga przewodniczący. Przewodniczący wyda też bezzwłocznie rozporządzenia, które się przez to stały koniecznemi. Wniosek wolno też ustnie przedstawić.

Jeżeli dopiero z ustnej rozprawy wyniknie konieczność uzupełnienia lub powtórzenia przeprowadzonych dowodów, wyda Sąd rozporządzenia ze względu na stan sprawy wskazane. Wolno mu rozporządzić, ażeby dowodzenie było podczas ustnej rozprawy uzupełnione lub powtórzone.

§. 287.

Wypadki przeprowadzenia dowodu, które nie odbyło się przed Sądem orzekającym, przedstawi przewodniczący podczas ustnej rozprawy w stosownej chwili na podstawie protokołów i innych aktów, dotyczących się owego dowodzenia.

Jeżeli jedna ze stron jest zdania, że to, co przewodniczący przedstawił, nie zgadza się w istotnych punktach z treścią aktów, będą na jej wniosek odczytane protokoły przeprowadzenia dowodów tudzież inne akta tego przeprowadzenia w całej osnowie.

Stronom nie jest wzbronionem powoływać się w przemówieniach na treść aktów przeprowadzenia dowodów, której przewodniczący jeszcze nie wyłożył.

Postępowanie podczas przeprowadzenia dowodów.

§. 288.

Jeżeli przeprowadzenie dowodu odbywa się przed Sądem orzekającym, powinien przewodniczący senatu, po za tym zas przypadkiem sędzia przeprowadzeniem dowodu zajęły, mieć staranie o to, ażeby wszelkie do przeprowadzenia dowodu potrzebne zawezwania i inne potrzebne zarządzenia były wydawane. Ten ostatni wyznaczy też audyencyę do przeprowadzenia dowodu z urzędu.

Stronom wolno też bez poprzedniego sądowego zezwolenia przyprowadzić ze sobą do rozprawy przed Sądem orzekającym świadków, których już wymienili, lub też osoby, które Sądowi podczas rozprawy jako świadków wymienić lub na znawców przedstawić zamierzają.

§. 289.

Strony mogą być obecne przeprowadzeniu dowodu; za pośrednictwem przewodniczącego lub kierującego przeprowadzeniem sędziego, albo też wprost za ich zezwoleniem, wolno im świadkom i znawcom takie zadawać pytania, jakie według ich zdania mogą posłużyć do wyjaśnienia lub uzupełnienia zeznania, tudzież do wyjaśnienia stosunku spornego lub też stosunków, od których dowodność zeznania istotnie zależy. Sędzia uchyli pytania, które za niestosowne uzna.

O ile to w okresie, jaki sprawa właśnie przeżywa, stać się może, przystąpi sędzia do przeprowadzenia dowodu, chociaż żadna ze stron pomimo zezwolenia nie stanęła. Jednakowo Sąd orzekający, albo dopóki przeprowadzenie dowodu jeszcze nie jest ukończonem, również i sędzia wyznaczony lub wezwany mogą pozwolić na uzupełnienie dowodu, jeżeli strona uprawdopodobni, że na skutek jej niestawienia, nieprzewidzianem zdarzeniem spowodowanego, w przeprowadzeniu dowodu istotna zasła niedokładność i jeżeli zarazem uzupełnienie przeprowadzenia dowodu bez znacznego przewleczenia sporu prawnego da się uskutecznić.

§. 290.

Nie może być podniesiony zarzut, że przeprowadzenie dowodu, przez władzę zagraniczną dokonane, jest wadliwem ze stanowiska praw zagranicznych, skoro co do niego uczyniono zadosyć prawu, Sąd procesowy obowiązującemu.

§. 291.

Nie ma osobnego środka prawnego od uchwał, za pomocą których Sąd ofiarowane dowody albo nowe faktyczne przywody lub nowo ofiarowane dowody po myśli §. 278, ustęp 2, odrzucił, przeprowadzenie dowodów zarządził albo je sędziemu wyznaczonemu powierzył lub też w celu przeprowadzenia dowodu pisemne wezwanie wydał, tudzież od uchwał, któremi Sąd podczas przeprowadzenia dowodu pytania stron uchylił, a w końcu od uchwał, użycia dowodu podług §. 279, ustęp 2, pozwalających lub wzbraniających lub też nieuwzględniających wniosku na uzupełnienie przeprowadzonych dowodów, podług §. 286, ustęp 2, uczynionego.

Nie ma zgola żadnych środków prawnych od uchwał, w których Sąd na stenografowanie przeprowadzeń dowodowych pozwolił, dowodzącemu wysłanie pisemnego wezwania po myśli §. 283, ustęp 1 powierzył, albo ustanowił czasokres dla przeprowadzenia dowodu, po za obszarem niniejszemu prawu podległym odbyć się mającego, tudzież od uchwał, uzupełnienie lub powtórne przeprowadzenie dowodu nakazujących.

Tytuł trzeci.

Dowód z dokumentów.

Dowodność dokumentów.

§. 292.

Dokumenty, które na obszarze niniejszemu prawu podlegającym, władza publiczna w zakresie swych urzędowych upoważnień lub obdarzona publicznem zaufaniem osoba, w zakresie zleconych jej czynności, w przepisanej formie sporządziła (dokumenty publiczne), stanowią zupełny dowód na to, co w nich władza publiczna rozporządziła lub oświadczyła, albo co przez nie poświadczyla władza publiczna lub osoba poświadczająca. To samo się stosuje do dokumentów, sporządzonych wprawdzie po za obszarem, na którym niniejsza ustawa obowiązuje, ale przez organa publiczne, podlegające władzy, która ma siedzibę pod niniejszem prawem, w zakresie ich upoważnień urzędowych.

Dozwolonym jest dowód nieprawdziwości poświadczonego przebiegu rzeczy albo poświadczonego faktu lub też dowód, że poświadczenie jest mylnem.

§. 293.

Taką samą dowodność posiadają też inne dokumenty, które szczegółowe przepisy prawne za publiczne uznawają.

Dokumenty sporządzone po za obszarem, niniejszemu prawu podległym, które w miejscowości ich wystawienia za publiczne uchodzą, posiadają pod warunkiem wzajemności także na terytorjum, niniejszej ustawie poddanem, dowodność dokumentów publicznych, jeżeli są zaopatrzone w przepisane zawierzytelnienia.

§. 294.

Dokument prywatny, przez wystawcę podpisany lub zaopatrzone znakiem ręcznym sądownie lub notaryalnie zawierzytelnionym, stanowi zupełny dowód na to, że zawarte w nim oświadczenie pochodzi od wystawcy.

§. 295.

Warunki, trwanie i stopień dowodności ksiąg handlowych, dzienników i terminatek stręczycieli handlowych ocenia się według praw istniejących. Potrzebne uzupełnienie dowodu może mieć miejsce jedynie za pomocą środków dowodowych, niniejszą ustawą dozwolonych.

Księgi handlowe, prowadzone po za obszarem niniejszemu prawu podlegającym według przepisów o prowadzeniu takich ksiąg w miejscowości ich prowadzenia obowiązujących, nie posiadają ani silniejszej dowodności ani na czas dłuższy, aniżeli w owej miejscowości służy księgom handlowym pod niniejszem prawem prowadzonym.

Sąd oceni według §. 272, o ile księga prowadzona w gospodarstwie, w jakim zawodzie ekonomicznym albo w innym przedsiębiorstwie zarobkowym ma wartość dowodową pod względem treści lub też pod względem aktów i interesów, na których się zawarte w niej zapiski opierają.

§. 296.

Sąd oceni według §. 272, czyli i w jakiej mierze przekreślenia, podskrobania i inne dokonane zniszczenia, dopiski lub też inne tego rodzaju wady zewnętrzne dowodność dokumentu umniejszyły lub ją w zupełności uchyliły.

Podjęcie dowodu.

§. 297.

Strona winna Sądowi przedłożyć dokumenty, na które się w celu udowodnienia swych podań powołała, chyba że w danym przypadku po myśli postanowień prawa niniejszego sam Sąd się postara o sprowadzenie i przedłożenie takowych.

Przedłożenie dokumentu przez dowodzącego.

§. 298.

Dokumenty należy w ten sposób przedłożyć, ażeby Sąd i strona przeciwna były w stanie przeglądać całą osnowę dokumentu.

Jeżeli się rozchodzi tylko o niektóre części dokumentu, do rozmaitych stosunków prawnych się odnoszącego, mocen jest Sąd, po przejrzeniu całej osnowy dokumentu, rozporządzić na wniosek, że oprócz wstępu, zakończenia, daty i podpisu będą przeciwnikowi okazane jedynie te ustępy, które mają znaczenie prawne dla stosunku prawnego, przedmiotem sporu będącego.

Przeciwnik dowodzącego ma być wezwany do oświadczenia się na przedłożony dokument.

§. 299.

Stronie, która jedynie odpis dokumentu przedłożyła, może Sąd na wniosek przeciwnika lub z urzędu nakazać przedłożenie pierwowpisu. Czy i o ile mimo niedopełnienia tego nakazu należy przedłożony odpis uznać za wiarogodny ze względu na to, że jest zawierzytelionym, starym, ze względu na jego pochodzenie lub z innych powodów, orzeknie Sąd według swego uznania. Sąd przytem oceni troskliwie podane przyczyny nieprzedłożenia pierwowpisu i wszelkie inne towarzyszące okoliczności, w każdym szczegółowym przypadku zachodzące.

§. 300.

Jeżeli przedłożenie pierwowpisu dokumentu podczas ustnej rozprawy bez znacznych trudności odbyć się nie może albo też z powodu ważności dokumentu i obawy jego utraty lub uszkodzenia nie wydaje się być wskazanem, wolno Sądowi nakazać przedłożenie dokumentu przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym, a to na wniosek lub z urzędu.

W tym przypadku Sąd wymieni okoliczności, które mają być potwierdzone w protokole, na tę czynność urzędową sędziego wyznaczonego lub wezwanego spisać się mającym; może też rozporządzić, aby razem z protokołem przedłożono odpis lub wyciąg z dokumentu.

O audyencji, którą sędzia wyznaczony lub wezwany do przedłożenia dokumentu ustanowił, ma być przeciwnik dowodzącego w czasie należytych powiadomiony. Jeżeliby dokument na tej audyencji nie został przedłożony, nie wolno więcej wstrzymywać dalszego procesu przez wzgląd na ten środek dowodowy.

§. 301.

Stronie wolno także podczas ustnej rozprawy uczynić wniosek, aby Sąd nakazał przedłożenie dokumentu jako środek dowodowy użyć się mającego, który się znajduje u władzy publicznej lub w przechowaniu u notaryusza, ale wydania lub przedłożenia którego strona nie będzie w stanie uzyskać, jeżeliby sama bezpośrednio o to kroki czyniła.

W razie przychylnego załatwienia tego wniosku rozporządzi przewodniczący co potrzeba w celu sprowadzenia dokumentu.

§. 302.

Po przedłożeniu dokumentu wolno dowodzącemu jedynie za zgodą przeciwnika rzec się tego środka dowodowego.

Przedłożenie dokumentu przez przeciwnika.**§. 303.**

Jeżeli jedna strona utrzymuje, że dokument, pod względem prowadzonego przez nią dowodu stanowczy, znajduje się w rękach przeciwnika, może Sąd na jej wniosek rozkazać przeciwnikowi we formie uchwały przedłożenie tego dokumentu.

Strona prosząca przedłoży odpis dokumentu, którego przeciwnik ma dostarczyć, albo gdy tego nie jest w stanie uczynić, opiszę treść dokumentu jak można najdokładniej i najzupełniej, jakoteż przytoczy fakty, które przedłożył się mającym dokumentem mają być udowodnione. Również należy przedstawić okoliczności, wykazujące prawdopodobieństwo tego, że przeciwnik dokument posiada.

Jeżeli wniosek podano po za ustną rozprawą, należy przed jego rozstrzygnięciem przesłuchać przeciwnika ustnie lub pisemnie.

§. 304.

Nie wolno odmówić przedłożenia dokumentu:

1. jeżeli przeciwnik sam się na dokument powołał w celu prowadzenia dowodu w procesie;

2. jeżeli przeciwnik do wydania lub przedłożenia dokumentu na zasadzie praw cywilnych jest obowiązany;

3. jeżeli dokument jest przez treść swoją wspólnym jednej i drugiej strony.

W szczególności za wspólny poczytuje się dokument służący osobom, na korzyść których został sporządzony albo który poświadcza ich wzajemne stosunki prawne. Również za wspólne będą poczytane pisma zawierające rokowania o interes prawny, prowadzone między uczestnikami tego interesu albo między jednym z nich a wspólnym pośrednikiem w tym interesie.

§. 305.

Wolno odmówić przedłożenia dokumentu:

1. jeżeli treść tyczy się spraw życia rodzinnego;

2. jeżeliby przeciwnik miał przedłożeniem dokumentu naruszyć obowiązek honorowy;

3. jeżeliby wiadomość o dokumencie mogła sprowadzić hańbę na stronę lub na osoby trzeciej albo też narazić je na niebezpieczeństwo ścigania przez Sądy karne;

4. jeżeliby strona miała przedłożeniem dokumentu naruszyć uznany od Państwa obowiązek zachowania tajemnicy, od którego nie jest ważnie uwolniona, albo też miała zdradzić jakąś tajemnicę sztuki lub zawodu;

5. jeżeli istnieją inne równie ważne przyczyny, odmówienie przedłożenia usprawiedliwiającej.

§. 306.

Jeżeli jedna z przyczyn w §. 305 wymienionych tyczy się tylko niektórych części osnowy dokumentu, należy przedłożyć zawierzyteluony wyciąg z tego dokumentu.

§. 307.

Jeżeli przeciwnik zaprzecza posiadanie dokumentu a Sąd fakty, na które dowód z tego dokumentu przeznaczony, za stanowcze i zarazem obowiązek przedłożenia tego dokumentu za istniejący uznał, może być uchwałą sądową nakazane wysłuchanie przeciwnika pod przysięgą a to dla wysłuchania, a żali przeciwnik dokument posiada albo przynajmniej wie, gdzie go znaleźć można, albo gdy się to wyda stosownem, czy on sam lub z jego przyczyny kto inny ten dokument usunął lub do użycia niezdatnym uczynił, by stronę dowodzącą onegoż pozbawić.

Pozostawia się uznaniu sędziego, kierowanemu troskliwym ocenieniem wszelkich okoliczności, jaki to wpływ mieć będzie na rozstrzygnięcie sprawy, gdy przeciwnik nie zastosował się do nakazu złożenia dokumentu, którego posiadanie przyznał, albo gdy odmówił zeznania pod przysięgą co do dokumentu, którego posiadania zaprzeczył, aby też gdy z jego zeznania wypływa, że dokument rozmyślnie usunięty lub nieprzydatnym uczyniony został, a mianowicie a żali w tych przypadkach twierdzenia dowodzącego co do osnowy dokumentu za udowodnione poczytać należy.

Przedłożenie dokumentu ze strony osoby trzeciej.**§. 308.**

Jeżeli potrzebny w dowodzeniu dokument znajduje się w rękach osoby trzeciej, która do wydania dokumentu według przepisów praw cywilnych lub z tej przyczyny jest obowiązana, że tenże przez treść swoją jest wspólnym dokumentem dowodzącego i tejże osoby trzeciej (§. 304), mocen jest Sąd procesowy na wniosek dowodzącego rozkazać tej trzeciej osobie we formie uchwały złożenie tego dokumentu na koszt strony dowodzącej dla użytku podczas ustnej rozprawy w terminie, który Sąd równocześnie zakreśli.

Sąd procesowy rozstrzygnie ten wniosek po wysłuchaniu przeciwnika i osoby trzeciej, mniemaanej

posiadaczki dokumentu; jeżeliby ta ostatnia posiadanie dokumentu zaprzeczyła, może być ten wniosek li wtedy tylko uwzględniony, gdy strona prosząca uprawdopodobniła, że się dokument w rękach owej osoby trzeciej znajduje. Sąd procesowy może wyznaczyć osobną audyencyę do przesłuchania uczestników tej sprawy. Prawomocna uchwała może być po upływie czasu, do przedłożenia zakreślonego, wykonaną.

W razie odrzucenia wniosku winny być mniemanemu posiadaczowi dokumentu koszta, które mu przez to postępowanie urosły, na jego żądanie zwrócone.

§. 309.

Jeżeli nie zostało uprawdopodobnionem, że dokument znajduje się w rękach mniemanego posiadacza, a zatem ten ostatni do wydania i przedłożenia tego dokumentu drogą skargi zniewolonym być musi, albo jeżeli rozstrzygnięcie o istnieniu obowiązku do wydania i przedłożenia dokumentu uprzedniego wysłędzenia i ustalenia spornych okoliczności faktycznych wymaga, mocen jest Sąd procesowy w obec tego, że fakty dokumentem udowodnić się mające za stanowcze uznaje, rozkazać na wniosek, ażeby z dalszą rozprawą zaczękano aż do wpływu terminu, który Sąd równocześnie dowodzącemu do przedłożenia dokumentu nazaczy (§. 279).

Wszakże wolno przeciwnikowi strony dowodzącej prosić o zarządzenie dalszej rozprawy jeszcze przed upływem tego terminu, jeżeli skargę dowodzącego wcześniej załatwiono albo dowodzący ociąga się z wniesieniem skargi albo z popieraniem procesu lub też z egzekucją.

Przedłożenie dokumentu odbywa się kosztem dowodzącego.

Dowód prawdziwości.

§. 310.

Dokumenty, które się formą i treścią jako publiczne przedstawiają, mają za sobą domniemanie prawdziwości.

Jeżeli Sąd wątpi o prawdziwości, może na wniosek lub z urzędu spowodować władzę lub osobę, która rzekomo dokument wystawiła, aby dała oświadczenie co do jego prawdziwości. Jeżeliby wątpliwości pod względem prawdziwości nie dały się tym sposobem usunąć, spada ciężar dowodu na tę stronę, która dokumentu w swym dowodzie użyć zamierza.

§. 311.

Pozostawia się uznaniu sędziego w każdym szczegółowym przypadku i w danych okolicznościach,

ażali dokument tak wyglądający, jak gdyby go władza zagraniczna lub zagraniczna osoba publicznego zaufania wystawiła, bez należytego dowodu za prawdziwy poczytać należy.

Na dowód prawdziwości tego rodzaju dokumentów wystarczy zawierzytelnienie ze strony Ministerstwa spraw zagranicznych albo austriacko-węgierskiego posła lub konsula, chyba że szczegółowe przepisy inaczej w tej mierze stanowią.

§. 312.

Prawdziwość dokumentu prywatnego będzie uchodziła za bezsprzeczną, gdy przeciwnik dowodzącego zaniechał oświadczenia co do prawdziwości dokumentu, chyba że zamiar zaprzeczenia prawdziwości ze wszystkich innych jego oświadczeń wypływa. Jeżeli na dokumencie znajduje się podpis imienny, winni się przeciwnik dowodzącego pod temi samymi następstwami prawnymi oświadczyć również co do prawdziwości podpisu.

Zaprzeczonej prawdziwości dokumentu prywatnego lub znajdującego się na nim podpisu ta strona dowieść powinna, która dokumentu w dowodzie użyć zamierza.

§. 313.

Strona prawdziwości dokumentu swawolnie zaprzeczająca popadnie w grzywnę za pieniactwo.

Porównanie pism.

§. 314.

Dowód prawdziwości lub nieprawdziwości dokumentu może być również prowadzony za pomocą porównania pism.

Za pisma do porównania mogą służyć jedynie takie akta pisemne, prawdziwość których nie jest zaprzeczoną albo przynajmniej bez znacznej zwłoki da się wykazać.

Postanowienia tej ustawy o przedkładaniu dokumentów dowodowych obowiązują również pod względem przedkładania pism porównawczych.

W braku odpowiednich pism porównawczych może Sąd rozkazać stronie, na pismo własnoręczne której ma być dowód prawdziwości postawiony, ażeby przed Sądem albo przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym napisała kilka wyrazów, które jej będą podyktowane.

Co strona w ten sposób napisała, dołączy się do protokołu rozprawy. Pozostawia się ocenieniu sędziemu, jaki to ma wpływ na ten dowód, gdy strona sądowego rozkazu nie usłuchała lub swe pismo widocznie zmieniła.

§. 315.

Porównanie pism może sam Sąd przedsiębrać. a w razie wątpliwości zażądać opinii znawców.

O wypadkach porównania pism orzeknie Sąd według swego wolnego przekonania.

Sądowe przechowanie dokumentów.

§. 316.

Dokumenty, których prawdziwość została za-przeczoną, albo o których sądzić wolno, że ich treść uległa zmianom, mogą być w Sądzie aż do prawno-mocnego załatwienia procesu zatrzymane, chyba że je innej władzy ze względu na porządek publiczny wydać należy.

Odnowienie dokumentów.

§. 317.

Jeżeli dokument staje się nieczytelny albo się psuje, wolno dzierżycielowi albo każdemu innemu uczestnikowi zażądać od wystawcy dokumentu, aby ten dokument kosztem proszącego został sądownie odnowiony. Do tego należy zezwalać wszystkie osoby, przeciwko którym dokument w tym stanie rzeczy za dowód ma służyć.

W razie oporu może być wystawca do odnowienia tylko skargą zniewolony.

Rzeczy wywiadowcze.

§. 318.

Sąd oceni po troskliwym rozważeniu wszelkich okoliczności, o ile może być dostarczony dowód przez pomniki, znaki i kamienie graniczne, pale markujące i przez inne podobne znaki albo też przez laski karbowe lub miarowe, co do których jest dowiedzionem, że ich strony w swych stosunkach używały.

Postanowienia §§. 303 do 309 będą również w odpowiedni sposób w sprawach przedłożenia rzeczy wywiadowczych zachowywane.

§. 319.

Nie ma żadnego środka prawnego od uchwał, rozporządzeń i poleceń, wydanych na skutek §§. 298, 299, 300, 301, 309, ustęp 1 i 2. 310, 314 i 315

Uchwały po myśli §§. 303, 307 i 316 po-zięte nie mogą być zacepione osobnym środkiem prawnym.

Tytuł czwarty.

Dowód ze świadków.**Niedopuszczalność i odmówienie świadectwa.**

§. 320.

Nie wolno słuchać jako świadków:

1. osób, które niezdolne są udzielać swoich spostrzeżeń, lub w czasie, do którego ich zeznanie ma się odnosić, niezdolnemi były do spostrzegania faktu dowieść się mającego;

2. duchownych względem tego co im powie-rzone zostało na spowiedzi lub zresztą jako tajemnica w zaufaniu jako kapłanom;

3. urzędników Państwa, jeżeliby swoim ze-znaniem naruszyć mieli tajemnicę urzędową, do zachowania której są obowiązani, o ile ich przelo-żony od obowiązku zachowania tajemnicy nie zwolnił.

§. 321.

Świadkowi wolno odmówić świadectwa:

1. na pytania takiej treści, iżby odpowiedź na nie mogła sprowadzić hańbę lub niebezpieczeństwo ścigania przez Sąd karny na świadka samego, jego małżonka lub osobę, która w linii obocznej aż do drugiego stopnia z nim jest spokrewnioną lub spowinowaconą, albo z którą świadek jest połączony węzłem przysposobienia, potem na jego wychowawców i wychowaućców, tudzież na opiekuna lub pupila;

2. na pytania takiej treści, iżby odpowiedź na nie mogła przynieść bezpośredni uszczerbek w prawach majątkowych świadka samego lub jednej z osób pod 1. i wymienionych;

3. co do faktów, o których świadek nie mógłby zeznawać bez naruszenia istniejącego dlań obo-wiązku zachowania tajemnicy, od Państwa uzna-nego, o ile z niego nie został ważnie zwolniony;

4. pod względem tego, co strona świadkowi jako swemu adwokatowi powierzyła;

5. na pytania tej treści, iżby świadek nie mógł na nie odpowiadać bez zdradzenia tajemnicy sztuki lub zawodu.

W przypadkach pod 1. 1 i 2 oznaczonych może świadek przez wzgląd na wymienionych tamże koligatów swoich również i wtedy odmówić świadectwa, gdy skoligacenie pochodzi z małżeństwa które już nie istnieje.

§. 322.

Z obawy uszczerbku w prawach majątkowych nie wolno odmówić świadectwa, jeżeli się rozchodzi o sporządzenie i treść aktów prawnych, do których świadek jako osoba poświadczająca był przyzwany albo o fakty spraw majątkowych się tyjące, jeżeli warunkiem powstania takiej sprawy jest małżeństwo lub stosunek rodzinny, tudzież o narodziny, o zawarciu małżeństwa lub o śmierć wymienionych w §. 321. I. 1. koligatów, nakoniec gdy chodzi o czynności, które świadek odnośnie do spornego stosunku prawnego jako poprzednik lub zastępca jednej ze stron przedsiębrał.

§. 323.

Świadek, który świadectwa w zupełności lub na niektóre pytania odmówić zamierza, poda przyczyny swej odmowy usnie lub na piśmie przed audyencyą do jego przesłuchania wyznaczoną lub na tejże audyencyi i powinien je uprawdopodobnić w razie zaprzeczenia.

W pierwszym z owych przypadków będzie takie przełożenie podane do wiadomości stron, ile możności jeszcze przed audyencyą do przesłuchania wyznaczoną.

§. 324.

Jeżeli odmowę przełożono sądowi orzekającemu, rozstrzygnie ten Sąd we formie uchwały, ażeali ona jest prawną; po za tym przypadkiem zaś uczyni to ów sędzia wyznaczony lub wezwany, przed którym odmowa miała miejsce. Sąd może przed rozstrzygnięciem wysłuchać strony.

W rozprawach nad prawnością odmowy, o ile one się zdarzyć mogą, nie potrzeba świadkowi zastępstwa adwokackiego. Odmowa zeznana na piśmie lub do protokołu sądowego będzie przy rozstrzygnięciu nawet w tym przypadku uwzględnioną, gdy świadek nie jawił się na audyencyi, do przesłuchania wyznaczonej.

§. 325.

Sąd mocen jest z własnego popędu drogą egzekucyi w celu wymożenia czynności dopuszczalnej, zniewolić świadka za pomocą grzywien i zamknięcia do zeznawania, jeżeli on bez podania przyczyn świadectwa odmówił albo przy swej odmowie poinimo uznania jej za nieusprawiedliwioną obstaie, albo też gdy się wzbrania wykonać zażądanej od niego przysięgi świadka. Zamknięcie nie może być przedłużone po za chwilę, w której proces w instancyi się skończył, a w żadnym razie nie może trwać dłużej aniżeli sześć tygodni.

Postanowienie egzekucyi przeciwko świadkowi jakoteż zarządzenie szczegółowych środków egze-

kucyjnych należy do Sądu orzekającego albo do sędziego wezwanego, jeżeli przesłuchanie przed tym sędzią ma się odbyć. Przed powzięciem uchwały należy świadka wysłuchać.

§. 326.

Sąd orzekający poweźmie uchwałę co do tego, czyli i jaki wpływ może to mieć na postęp sprawy głównej, że świadek bezpodstawnie odmówił świadectwa lub przysięgi albo że przeciwko niemu z tego powodu egzekucyę wdrożono. Sędzia wyznaczony lub wezwany zawiadomi przeto Sąd procesowy o tem, co w tej mierze zaszło, bezzwłocznie. Rozstrzygnięcie Sądu orzekającego może zapaść bez poprzedniej ustnej rozprawy.

Na wszelki przypadek jest świadek z powodu swej nieusprawiedliwionej odmowy obydwom stronom odpowiedzialny za szkodę, którą im przez to wyrządził, że udaremnił dowód lub dowodzenie przeciwną; mianowicie jest on też obowiązany do zwrotu kosztów, na skutek swego oporu powstałych.

Nadto będzie świadek skazany na grzywnę za pieniactwo, jeżeli opór jego pochodził ze swawoli. Wydanie uchwały co do obowiązku zwrotu kosztów należy do Sądu orzekającego; do orzeczenia kary za pieniactwo ma również prawo sędzia wyznaczony lub wezwany.

Ocenienie zeznania świadka.

§. 327.

Sąd według swego wolnego przekonania troskliwie oceni wszelkie okoliczności, od których bezstronność świadka i wiarogodność jego zeznania zależy.

Przeprowadzenie dowodów za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego.

§. 328.

Przeprowadzenie dowodu może się odbyć za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego w następujących warunkach;

1. jeżeli spodziewać się wolno, iż przesłuchanie świadka na miejscu przyczyni się do wykrycia prawdy;

2. jeżeliby przeprowadzenie dowodu przed Sądem orzekającym mogło podlegać znacznym trudnościom;

3. jeżeliby przesłuchanie świadka przed Sądem orzekającym mogło się odbyć ze stosunkowo zanadto wielkim kosztem, a mianowicie ze względu na przyznać się mające świadkowi wynagrodzenie za stratę czasu i ze względu na zwrócić się mające koszta podróży i pobytu w miejscowości, gdzieby miał być przesłuchany;

4. jeżeli świadek ma przeszkodę w jawieniu się przed Sądem orzekającym.

Świadek będzie słuchanym w swoim pomieszkaniu, jeżeli z powodu choroby, ułomności lub z innych przyczyn nie jest w stanie opuścić pomieszkania w celu poddania się przesłuchaniu, albo jeżeli z mocy istniejących rozporządzeń nie ma obowiązku jawienia się w izbie sądowej w celu zeznawania świadectwa w sprawach cywilnych.

Członków Domu cesarskiego słucha jako świadków w ich pomieszkaniu Naczelnym Marszałek Dworu, a po za Wiedniem prezydent Sądu obwodowego lub krajowego miejsca ich pobytu.

Pomimo że zachodzą okoliczności w ustępie 1, l. 3 określone, należy na wniosek zawezwać świadka przed Sąd orzekający, gdy jedna ze stron oświadczyła gotowość pokrycia nadwyżki połączonych z tem wydatków ponad koszty przeprowadzenia dowodu za pośrednictwem sędziego wezwanego, nie roszcząc sobie prawa do żądania ich zwrotu. Przewodniczący może na pokrycie tych kosztów ustanowić odpowiednią kwotę i określić termin, w którym stronie ową kwotę zaliczyć rozkaże (§. 332. ustęp 2).

Zawezwanie.

§. 329.

Zawezwania do świadków wydaje Sąd.

Oprócz wymienienia stron i treściwego określenia przedmiotu przesłuchania będzie zawezwanie zawierało rozkaz do jawienia się na audyencji, dla której Sąd równocześnie miejsce i czas oznaczy. W dokumencie zawezwania będą świadkowi oznajmione przepisy prawne o należytościach świadka i o skutkach prawnych niestawienia.

§. 330.

Zawezwanie osoby, do siły zbrojnej należącej i w czynnej służbie pozostającej, uskutecznia się za pomocą odezwy, wystosowanej do przełożonej komendy świadka lub do najbliższej wojskowej komendy stacyjnej.

Zawezwania samoistnych komendantów żandarmerii, wojskowej straży policyjnej i straży bezpieczeństwa doręczają się tym komendantom bezpośrednio. W celu doręczenia zawezwań innym osobom rzeczonych korpusów należy się udać do ich przełożonych.

§. 331.

Jeżeli osoba na świadka zawezwać się mająca pozostaje w urzędzie lub w służbie publicznej, a dla zachowania bezpieczeństwa albo z powodu innych interesów publicznych prawdopodobnie na czas jej nieobecności zastępstwo koniecznym się okaże, należy o wydanym zawezwaniu zawiadomić równocześnie bezpośrednio przełożonego.

Te postanowienia należy stosować także w przypadkach, w których się zawzywa funkcjonariusza lub sługę zakładu przewozowego, motorami mechanicznymi pracującego, tudzież robotnika w kopalni, hucie lub walcowni, albo osobę pozostającą w prywatnej służbie leśnej.

§. 332.

Jeżeli świadkowi prawdopodobnie należeć się będzie jakieś wynagrodzenie, może przewodniczący albo sędzia wyznaczony lub wezwany rozkazać, ażeby dowodzący na pokrycie kosztów przesłuchania świadka złożył tytułem zaliczki w określonym terminie kwotę, jaką mu ci sędziowie oznaczają.

Jeżeliby to złożenie nie nastąpiło w terminie, może wydanie zawezwania odpaść i na wniosek przeciwnika bez względu na zalegające przeprowadzenie dowodu rozprawa dalej się toczyć (§. 279).

Skutki niestawienia.

§. 333.

Jeżeli świadek prawidłowo zawezwany, na wyznaczonej do jego przesłuchania audyencji bez dostatecznego usprawiedliwienia się nie stawia, orzeknie przeciwko niemu Sąd procesowy albo sędzia wyznaczony lub wezwany we formie uchwały, że winien zwrócić wszelkie koszty swoim niestawieniem spowodowane; prócz tego będzie świadek karą porządkową obłożony i powtórnie zawezwany. W razie powtórnego niestawienia będzie kara porządkowa w granicach prawnego wymiaru podwojona i przymusowe sprowadzenie świadka nakazane.

Jeżeli następnie świadek swe niestawienie dostatecznie usprawiedliwi, będzie od orzeczonych kar zwolniony; prócz tego mogą być koszty, na świadka do zwrotu nałożone, w zupełności lub w części opuszczone.

Jeżeli jedna z wymienionych w §. 330 osób będzie zawezwaniu nieposłuszną, uda się sędzia dowodzeniem kierujący do jej przełożonego, aby zarządził ukaranie i sprowadzenie świadka.

Nadto jest nieposłuszny świadek odpowiedzialny stronom za wszelką przez to powstałą szkodę, że z winy świadka dowodzenie zostało udaremnionem lub się przeciągnęło.

§. 334.

Żądanie o oznaczenie ilości kosztów, jakie świadek w przypadkach §§. 326 i 333 zwrócić jest obowiązany, należy równocześnie z wykazem tych kosztów wnieść pod nieprzyjęciem do dni ośmiu po

prawomocności uchwały, obowiązek zwrotu kosztów przeciwko świadkowi orzekającej. Oznaczenie ilości tych kosztów będzie rzeczą sędziego wyznaczonego lub wezwanego li wtedy, gdy on według przepisów niniejszej ustawy do orzekania co do obowiązku zwrotu kosztów jest powołany.

§. 335.

Jeżeli przesłuchania świadka nadaremnie usiłowano a zachodzi obawa, że powtórne usiłowanie znowu do przewleczenia sprawy się przyczyni, oznacza Sąd orzekający, na wniosek, czasokres do przeprowadzenia tego dowodu, a po nadaremnym upływie tegoż rozprawę, na wniosek jednej ze stron dalej prowadzić będzie, nie zważając więcej na dowód z tego świadka ofiarowany. Ustanowienie owego terminu także i wtedy do Sądu orzekającego należy, gdy przesłuchanie świadka ma się odbyć za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego. Przed rozstrzygnięciem tego wniosku będzie przeciwnik wnioskodawcy wysłuchany.

Pod względem dodatkowego przesłuchania świadka obowiązuje przepis §. 279, ustęp 2.

Przesłuchanie.

§. 336.

Nie wolno odbierać przysięgi od świadków, którzy byli skazani za fałszywe świadectwo lub za fałszywą przysięgę, albo którzy w czasie swego przesłuchania nie ukończyli jeszcze czternastego roku życia, nakoniec od osób, które dla braku dojrzałości umysłowej lub z powodu umysłowego niedołęstwa nie mają dostatecznego pojęcia o istocie i znaczeniu przysięgi.

Również może Sąd zaniechać zaprzysiężenia świadka, gdy obydwie strony rzekły się zaprzysiężenia.

Nieprawne odmówienie przysięgi sprowadza takie same następstwa jak niensprawiedliwione odmówienie świadectwa.

§. 337.

Przysięgę odbierze Sąd od świadka, zanim go przesłuchiwać zacznie. Wszakże wolno przed odebraniem przysięgi od świadka przeprowadzić wypytanie jego w celu wyjaśnienia osobistych stosunków świadka, tudzież w celu wyjaśnienia, czy go przesłuchać i zaprzysiężyć należy, niemniej o to, ażali on jest w stanie złożyć zeznanie do wyświeccenia stanu sprawy przydatne.

Na podstawie takiego wypytania może Sąd po wysłuchaniu stron postanowić, że przesłuchanie

świadka wcale się nie odbędzie, lub też może sobie zastrzedz, że pod względem zaprzysiężenia świadka poweźmie uchwałę dopiero po ukończeniu przesłuchaniu tegoż. Sędzia wyznaczony lub wezwany winien w każdym razie przeprowadzić przesłuchanie świadków; może jednak rozstrzygnięcie o odebraniu przysięgi od świadka odłożyć na czas po ukończeniu przesłuchaniu lub je zastrzedz dla Sądu orzekającego.

Jeżeli świadek nie uwolnił się od odpowiedzi na pytania, co do których miałby prawo odmówienia zeznania po myśli §. 321, l. 1 i 2, może również Sąd orzekający albo kierujący przesłuchaniem sędzia wyznaczony lub wezwany zastrzedz sobie, że o odebraniu przysięgi od świadka dopiero po ukończeniu przesłuchaniu postanowi.

§. 338.

We wszystkich przypadkach, w których co do zaprzysiężenia świadka Sąd dopiero po jego przesłuchaniu rozstrzyga, należy świadka przed rozpoczęciem przesłuchania napomnieć o obowiązku zeznawania prawdy, o świętości i o znaczeniu zatrzymanej przysięgi, jakoteż o skutkach fałszywego zeznania według prawa karnego.

Po złożonym zeznaniu może Sąd orzekający albo kierujący przesłuchaniem sędzia wyznaczony lub wezwany orzec, że świadek nie będzie zaprzysiężonym, a to bądź dla tego, że jego zeznania nie mają znaczenia, bądź ze względu na niski stopień ich wiarygodności.

Jeżeli przesłuchanie było przeprowadzone za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego, może Sąd orzekający po nadejściu niezaprzysiężonych zeznań świadków zarządzić dodatkowe zaprzysiężenie tychże.

§. 339.

Zanim się przesłuchanie rozpocznie, należy świadkowi oznajmić, na jakiego rodzaju pytania ma prawo odmówić zeznania (§. 321).

Należy przesłuchiwać każdego świadka z osobna w nieobecności świadków, później przesłuchać się mających. O tem, w jakim porządku mają być świadkowie kolejno przesłuchiwać, postanowi przewodniczący, jeżeli przesłuchiwanie odbywa się przed Sądem orzekającym, zresztą zaś sędzia wyznaczony lub wezwany.

Przed ukończeniem przesłuchaniem wszystkich zawezwanych świadków nie wolno się żadnemu z nich wydalić bez pozwolenia sędziego.

Jeżeli w zeznaniach zachodzą różnice, mogą być świadkowie do ócz sobie stawieni.

§. 340.

Przesłuchanie rozpocznie się wypytaniem świadka o nazwisko, wiek, religię, zatrudnienie i zamieszkanie. W razie potrzeby należy mu także zadawać pytania o okolicznościach, odnoszących się do jego w obecnej sprawie wiarygodności, a w szczególności o jego stosunkach do stron spór wiodących.

Podczas przesłuchania będzie przewodniczący albo kierujący przesłuchaniem sędzia wyznaczony lub wezwany zadawał świadkowi odpowiednie pytania o faktach, które zeznaniem świadka mają być udowodnione, tudzież pytania zdążające do zbadania podstaw, na których się wiadomości świadka opierają. Jeżeli przesłuchanie odbywa się przed Sądem orzekającym, wolno obok przewodniczącego także wszystkiemu innemu członkowi senatu zadawać świadkowi pytania.

§. 341.

Co do udziału stron w przesłuchaniu świadków obowiązują postanowienia §. 289.

Co do osób, które na skutek istniejących rozporządzeń nie mają obowiązku do jawienia się w izbie sądowej w celu składania świadectwa w sprawach cywilnych, strony w ten sposób prawo zadawania pytań wykonywać będą, że udziela wcześniej swe pytania na piśmie sędziemu, który do przesłuchania został wyznaczony.

§. 342.

Jeżeli dopuszczalność zadanego pytania została zaprzeczona albo przewodniczący pytanie jako nie-stosowne uchylić postanowił, rozstrzygnie w tej mierze senat na skutek uczynionego wniosku. Rozstrzygnięcie w tego rodzaju sprawie należy również do atrybucyj sędziiego wyznaczonego lub wezwanego; wszelako w tym przypadku będzie jego rozstrzygnięcie tylko tymczasowem, które Sąd orzekający może zmienić.

Jeżeli Sąd orzekający uzna, że pytanie, podczas przesłuchania przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym zadane, nie powinno być dopuszczonem, może ten Sąd postanowić, że odpowiedź na to pytanie będzie w dalszym biegu postępowania pominięta.

§. 343.

Do protokołu audyencyi należy wciągnąć istotną treść zeznania świadka, a gdyby się tego okazała potrzeba, całe zeznanie w dosłownem brzmieniu. Jeżeli przesłuchanie świadka na rozprawie audyencyonalnej miało miejsce, będzie zeznanie zapisane w protokole rozprawy.

Odpowiednią zapiskę należy świadkowi i obecnym przesłuchaniu stronom przedłożyć do przejżenia albo na żądanie odczytać.

W protokole uczyni się wzmiankę, czyli od świadka odebrano przysięgę przed przesłuchaniem lub po niem, czyli zaprzysiężenie zostało zaniechaniem lub zastrzeżonem Sądowi orzekającemu do rozstrzygnięcia, czyli i które strony były przesłuchaniu obecnymi, nakoniec czyli i jakie zarzuty strony lub świadek wnieśli przeciwko protokolowi.

§. 344.

Sąd orzekający może na wniosek lub z urzędu rozkazać powtórne przesłuchanie świadków, a w szczególności wtedy, jeżeli odmówienie zeznania lub odpowiedzi na szczegółowe pytania, które sędzia wyznaczony lub wezwany za usprawiedliwione uważa, za niedopuszczalne uznał, jeżeli świadków nie słuchano przepisany porządkiem lub niedokładnie, jeżeli zeznanie w istotnych punktach jest niejasnem, niedokładnem lub dwuznacznem, albo jeżeli sami świadkowie uznają konieczną potrzebę uzupełnienia lub sprostowania swoich zeznań.

Zarządzając powtórne lub dodatkowe przesłuchanie, może Sąd postanowić, ażeby świadek, miasto drugi raz wykonać przysięgę, prawdziwość zeznań swoich z powołaniem się na poprzednio wykonaną przysięgę zatwierdził.

§. 345.

Stronie wolno rzec się świadka, którego była przedstawiła. Wszelako przeciwnik ma prawo żądać, aby świadek, który do przesłuchania stanął, mimo takiego zrzeczenia się został przesłuchany lub też jego przesłuchanie, jeżeli było już rozpoczęte, dalej się odbywało.

Należytosci świadka.

§. 346.

Każdy świadek ma prawo żądać zwrotu koniecznie potrzebnych kosztów, spowodowanych podróżą do miejsca przesłuchania, pobytem tamże i powrotem.

Wynagrodzenia za stratę czasu wolno świadkowi domagać się jedynie w tym przypadku, gdy przez swą nieobecność ucierpiał dotkliwego uszczerbku w swym dziennym zarobku.

Świadek winien zażądać wynagrodzenia pod jego utratą, w przeciągu jednej doby po swem przesłuchaniu.

Na żądanie świadka może przewodniczący albo sędzia wyznaczony lub wezwany rozkazać, aby mu udzielono zaliczki, na koszt podróży do Sądu wystarczającej.

§. 347.

Świadkowi płaci się wynagrodzenie na podstawie taryf nakłżytościowych. Obliczenie wynagrodzenia i wydawanie potrzebnych zarządzeń w celu wypłaty takowego jest rzeczą urzędnika, któremu w Sądzie procesowym lub wezwanym tego rodzaju czynności są powierzone. Stronom wolno przejrzeć akt obliczenia wynagrodzenia; tak strony, jakoteż świadkowie mogą do trzech dni po dokonaniem obliczenia zażądać rozstrzygnięcia Sądu. Żądanie to może być ustnie przedstawione.

Sąd je rozstrzygnie bez poprzedniej ustnej rozprawy; wolno mu jednak przed wydaniem rozstrzygnięcia przesłuchać świadka, obydwie strony lub jedną z nich. Rozstrzygnięcie to nie może być zacepione żadnym środkiem prawnym.

Forma wystąpienia.

§. 348.

Donesienia, prośby i rekursy świadka mogą być po za audyencyą podawane za pomocą pisma albo ustnie do protokołu sądowego zeznawane.

Środki prawne.

§. 349.

Nie ma osobnego środka prawnego od rozstrzygnięcia co do prawności odmowy zeznania, wykonania przysięgi lub odpowiedzi na szczegółowe pytania, tudzież od uchwały, że przesłuchanie świadka ma być na skutek §. 337 zaniechanem, jakoteż od uchwał i rozporządzeń, powziętych i wydanych podczas przesłuchania po myśli §§. 339 do 342.

Nie ma żadnego środka prawnego od rozstrzygnięcia Sądu orzekającego co do dalszego biegu postępowania w przypadkach odmówienia zeznania lub przysięgi ze strony świadka, jakoteż co do dalszego prowadzenia rozprawy w przypadkach przewidzianych w §§. 332 i 335, tudzież od uchwał, zarządzających zavezwanie lub sprowadzenie świadka lub też zakreślających termin do złożenia zaliczki na przyznać się mające świadkowi wynagrodzenie (§. 332), potem od uchwał, nakazujących wypłacenie świadkowi zaliczki (§. 346), jakoteż od uchwał w sprawie zaprzysiężenia świadka zapadłych.

Świadkowie biegli.

§. 350.

Ikroć do spostrzegania przemienionych zdażeń lub przemienionego stanu szczególna znajomość

rzeczy była potrzebna, a zatem osoby w rzeczy biegle dla postawienia dowodu przesłuchać wypadnie, należy się zastosować do przepisów o dowodzie ze świadków.

Tytuł piąty.

Dowód ze znawców.

Zamianowanie znawców.

§. 351.

Gdy zajdzie konieczna potrzeba prowadzenia dowodu ze znawców, ustanowi Sąd orzekający jednego lub kilku znawców natychmiast po wysłuchaniu zdania stron co do tego, jakie należy zamianować osobistości. O ileby odrębne okoliczności towarzyszące czego innego koniecznie nie wymagały, należy przy tem mieć przedewszystkiem wzgląd na znawców, publiczmem powołaniem do udzielania opinij w rzeczy, w jakiej właśnie jej potrzeba, ustanowionych.

Sąd moce jest w miejsce jednego lub kilku ustanowionych znawców zamianować innych.

§. 352.

Dowód ze znawców należy przeprowadzać za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego, jeżeli przedmiot, który znawcy mają oglądać, nie może być sprowadzony do Sądu orzekającego albo przeprowadzenie tego dowodu w tym Sądzie z innych przyczyn na znaczne trudności natrafiać może.

W tym przypadku może być postanowienie o tem, ilu ma być znawców, jakoteż ich wybór pozostawiony sędziemu, któremu przeprowadzenie dowodu powierzono; niemniej wolno dobrać znawców bez poprzedniego przesłuchania stron, jeżeli to do uniknięcia przewłoki lub niestosunkowych kosztów może posłużyć. Sędzia wyznaczony lub wezwany rozpisując audyencyę do przeprowadzenia dowodu, oznajmi równocześnie stronom nazwiska ustanowionych znawców.

§. 353.

Kto do udzielania opinii w rzeczy, w której właśnie jej potrzeba, publiczmem powołaniem jest ustanowiony albo kto się publicznie i dla zarobku trudni nauką, sztuką lub zawodem ekonomicznym a udzielenie opinii od znajomości wymienionych gałęzi zależy, wreszcie kto w celu wykonywania nauki, sztuki lub jakiego zawodu ekonomicznego publiczną zajmuje posadę lub do tego otrzymał publiczne rpoważnienie, winien być posłusznym Sądowi, który go znawcą ustanowił.

Z tych samych przyczyn, które świadkowi prawo do odmówienia zeznania nadają, wolno też zażądać zwolnienia od obowiązków znawcy.

Urzednicy publiczni powinni być prócz tego jeszcze i w tym przypadku uwolnieni, gdy im prełożony zajmowania się czynnościami znawcy ze względów służbowych wzbronili albo gdy z mocy szczegółowych zarządzeń są zwolnieni od obowiązku obejmowania funkcji znawcy.

Skutki niestawiennictwa i oporu.

§. 354.

Kto będąc znawcą do udzielania opinii ustanowionym, bez dostatecznej przyczyny od tego się uchylił albo mimo prawidłowego zawezwania na wyznaczonej dla dowodu audyencji bez dostatecznego usprawiedliwienia się nie stanął, na tego Sąd nałoży we formie uchwały do zwrotu kosztów, na skutek jego oporu albo niestawiennictwa uroście; prócz tego będzie przeciwko znawcy albo kara porządkowa albo w razie swawolnego odmówienia opinii grzywna za pieniactwo orzeczona. Przy wydawaniu tych uchwał postąpi sobie Sąd w duchu postanowień §§. 326, 333 i 334.

W miejsce nieposłusznego znawcy może być inny znawca zamianowany.

Prócz tego, że zwróci koszty, będzie nieposłuszny znawca odpowiedzialny stronomi za wszelką dalszą szkodę wyrządzoną przez to, że z jego winy dowodzenie zostało udaremnieniem lub się przeciągnęło.

Nieprzyjęcie.

§. 355.

Wolno nieprzyjąć znawców z tych samych przyczyn, które nadają prawo nieprzyjęcia sędziego; wszelako nie może się nieprzyjęcie opierać na tem, że znawca przedtem w tej samej sprawie został przestuchany jako świadek.

Nieprzyjęcie oświadczy strona, zanim się przeprowadzenie dowodu rozpocznie, w Sądzie procesowym albo przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym, jeżeli tym ostatnim wybór znawców przypadł; gdyby zaś opinia miała być podaną na piśmie, oświadczy strona nieprzyjęcie za pomocą pisma, zanim opinia do Sądu weszła. W czasie późniejszym li wtedy nieprzyjęcie może nastąpić, gdy strona uprawdopodobni, że się przedtem o istnieniu przyczyny nieprzyjęcia nie dowiedziała albo że dla przeszkody, której osobiście nie była w stanie pokonać, w czasie należytym ze swem nieprzyjęciem wystąpić nie mogła.

W przypadku, gdy przeprowadzenie dowodu, sędziemu wyznaczonemu lub wezwanemu przekazane, już zostało ukończone, może być takie spóźnione nieprzyjęcie tylko Sądowi procesowemu prełożone.

§. 356.

Równocześnie z nieprzyjęciem należy wymienić powody nieprzyjęcia. Rozstrzygnięcie nieprzyjęcia służy Sądowi orzekającemu albo też sędziemu wyznaczonemu lub wezwanemu, stosownie do tego, gdzie na skutek §. 355, w tamtym Sądzie albo na ręce rzeczonych sędziów, nieprzyjęcie wniesiono.

Jeżeli nieprzyjęcie nie zostało przedstawionem na audyencji, zapadnie rozstrzygnięcie bez poprzedniej ustnej rozprawy. Na żądanie Sądu winna strona nieprzyjmująca przed rozstrzygnięciem uprawdopodobnić powody nieprzyjęcia, które podała. Jeżeli Sąd przychylił się do nieprzyjęcia, należy bezzwłocznie ustanowienie innego znawcy spowodować.

Przeprowadzenie dowodu.

§. 357.

Sąd orzekający albo kierujący dowodzeniem sędzia może też zarządzić zaopiniowanie pisemne. W tym przypadku są znawcy obowiązani udzielać ustnych wyjaśnień o opinii pisemnej albo też objaśnić ją podczas ustnej rozprawy.

§. 358.

Każdy znawca wykona przysięgę znawcy, zanim się przeprowadzenie dowodu rozpocznie. Sąd może zaniechać zaprzysiężenia znawcy, jeżeli obydwie strony tego się zrzekły.

W obec znawcy, na udzielanie opinii w rzeczy, o jaką się właśnie rozchodzi, z góry zaprzysiężonego, wystarczy napomnienie o złożonej przysiędze i odwołanie się do tej przysięgi.

§. 359.

Znawcom będą dostarczone znajdujące się w Sądzie przedmioty, akta i środki pomocnicze, do ułożenia odpowiedzi na zadane im pytania potrzebne.

§. 360.

W przypadku, gdy gruntowna i wyczerpująca opinia natychmiast daną być nie może, ustanowi do tego kierujący dowodem sędzia czasokres lub wyznaczy osobną audyencję.

Strony będą o nadejściu pisemnej opinii zaawidomione (§. 286).

§. 361.

Kilku znawców, do udzielenia opinii w jednej i tej samej rzeczy ustanowionych, mogą ją przedłożyć wspólnie, jeżeli się w swych zdaniach zgadzają. W razie różnicy zdań przedstawi każdy znawca z osobna swe zapatrywanie i popierające je powody.

§. 362.

Każda opinia ma być uzasadnioną wyłożeniem jej powodów. W przypadkach, w których udzielenie opinii poprzedziło oglądnięcie osoby, rzeczy, miejscowości itp. a zarazem obznajomienie się z właściwościami tychże dla zrozumienia i ocenienia opinii nie jest obojętnem, winien znawca dać opis oglądanych przedmiotów (opisanie stanu rzeczy), zanim swe zapatrywanie rozwinie.

Jeżeli przedłożona opinia okazała się niedostateczną albo też znawcy rozmaite zdania objawili, może Sąd na wniosek lub z urzędu zarządzić powtórne zaopiniowanie przez tych samych lub dalszych znawców albo też przynajmniej za dobraniem innych znawców. Zarządzenie takie szczególnie wtedy będzie dozwolonym, jeżeli jednego ze znawców po udzieleniu opinii ze skutkiem nie przyjęto. Do tych zarządzeń jest także sędzia wyznaczony lub wezwany upoważnionym.

§. 363.

Stronie, która dowód ze znawców ofiarowała, służy prawo zrzeczenia się tegoż. Atoli przeciwnik może się domagać, ażeby nakazane przeprowadzenie dowodu pomimo tego się odbyło, jeżeli ono już się rozpoczęło albo przynajmniej znawcy do tego dowodu w Sądzie już się zjawili.

Zrzeczenie się stron w niczem nienarusza upoważnienia przewodniczącego do zarządzenia zaopiniowania przez znawców z urzędu na zasadzie §. 183.

§. 364.

W wykonaniu sądownictwa handlowego, morskiego i górniczego wolno Sądowi we wszystkich przypadkach, w których do sądowności ocenienia danego przedmiotu fachowe wiadomości są potrzebne albo w których się rozchodzi o istnienie zwyczajów zawodowych, rozstrzygać bez znawców, jeżeli własne doświadczenie fachowe lub własna wiedza sędziego przyzwania znawców czyni zbytecznym.

Należności.

§. 365.

Znawca ma prawo żądania zwrotu kosztów i wydatków, na jakie był narażony, tudzież odszkodowania za stratę czasu i wynagrodzenia za swój trud, i wolno mu zażądać odpowiedniej zaliczki.

Przewodniczący albo ten sędzia wyznaczony lub wezwany, przed którym się dowód odbywa, mogą rozporządzić, ażeby strona dowodząca na pokrycie wydatków, połączonych z przeprowadzeniem dowodu ze znawców, zaliczyła kwotę, jaką ci sędziowie zarazem oznaczają (§. 332, ustęp 2).

Przy wymiarze należności znawców będą przepisy §. 347 odpowiednio zastosowane. Od uchwały wymierzającej te należności wolno wnieść rekurs.

Środki prawne.

§. 366.

Nie ma osobnego środka prawnego od uchwały, odrzucającej nieprzyjęcie znawcy albo zarządzającej zaopiniowanie na piśmie.

Nie ma żadnego środka prawnego od rozstrzygnięcia co do ilości ustanowić się mających znawców, od uchwały, w której Sąd ustanowienie znawcy przekazał sędziemu wyznaczonemu (§. 352) lub znawcę z powodu nieprzyjęcia uwolnił, tudzież od uchwał w sprawie odebrania przysięgi od znawcy powziętych, w końcu od uchwał, w których Sąd w celu dania opinii po myśli §. 360 audyencyę wyznaczył lub czasokres ustanowił.

§. 367.

O ile w poprzedzających przepisach nie ma odmiennych postanowień, należy w dowodzie ze znawców a w szczególności co do ich przesłuchania i pod względem protokołowania opisu stanu rzeczy i opinii, które znawcy na audyencyi wyłożyli, przepisy o dowodzie ze świadków odpowiednio stosować.

Tytuł szósty.

Dowód z oględzin.

§. 368.

Na wniosek lub z urzędu może Sąd dla wyjaśnienia rzeczy zarządzić oględziny, a w razie potrzeby jednego lub więcej znawców do tego wezwać.

Jeżeli oglądać się mający przedmiot nie może być sprowadzony do Sądu orzekającego albo odbycie oględzin w tym Sądzie z innych przyczyn na znaczne trudności natrafiłoby mogło, wolno dokonać oględzin za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego. W tym przypadku można sędziemu oględzinami zajętemu pozostawić rozstrzygnięcie o tem, czyli w ogóle znawców przyzwać i kogo znawcą zamianować zechce. Od tych uchwał nie ma żadnego środka prawnego.

Jeżeli przeprowadzenie oględzin sądowych prawdopodobnie narobi kosztów, może przewodniczący albo sędzia wyznaczony lub wezwany rozporządzić, ażeby dowodzący zaliczył odpowiednią kwotę na pokrycie tych kosztów (§. 332, ustęp 2).

§. 369.

W przypadku gdy ma być oglądaną rzecz, która według twierdzenia dowodzącego znajduje się w posiadaniu przeciwnika lub w przechowaniu u władzy publicznej lub notaryusza, należy się do przepisów §§. 301 i 303 do 307 z tym dodatkiem zastosować, że uznaniu sędziego na starannem ocenieniu wszelkich okoliczności opartemu pozostawia się osądzenie, jaki wpływ należy przypisać temu, że przeciwnik wzbrania się rzecz tę okazać lub wydać, że on ją rozmyślnie usunął lub uszkodził, albo że to się co najmniej stało z jego przyczyny, albo w końcu że on co do tych ostatnich okoliczności odmówił zeznania.

§. 370.

Od uchwał i rozporządzeń przy sposobności oględzin wydanych nie ma osobnego środka prawnego; co też obowiązuje pod względem uchwały, wniosek na przyzwanie znawców odrzucającej.

Wypadki oględzin należy wciągnąć do protokołu rozprawy, a gdyby się oględziny po za rozprawą audyencyjonalną odbyły, do osobnego protokołu, a mianowicie z reguły bezpośrednio po odbytych oględzinach.

W protokole będzie zamieszczona wzmianka, czyli i które strony oględzinom były obecne, jakoteż czyli i jakie zarzuty wniosły strony przy oględzinach lub przeciwko protokołowi.

Tytuł siódmy.

Dowód z wysłuchania stron.

§. 371.

Dowód faktów spornych a dla rozstrzygnięcia stanowczych może być także prowadzony za pomocą wysłuchania stron.

Dowód ten może być na wniosek lub z urzędu, ale jedynie wtedy nakazany, jeżeli ani zapomocą odmiennych środków dowodowych, które strony ofiarowały, ani za pomocą dowodzeń, z urzędu nakazanych, dowód nie został osiągnięty.

§. 372.

Nie wolno w celach dowodowych słuchać stron, jeżeli co do ich przesłuchania lub zaprzysiężenia zachodzą przyczyny wyłączenia, w §§. 320 i 336, ustęp 1, opisane.

§. 373.

W sporze prowadzonym przez zastępcę prawnego osoby pod pieczęą będącej, pozostawia się uznaniu sędziego, czy zarządzić przesłuchanie tego zastępcy lub też, o ile na to §. 372 pozwala, osoby pod pieczęą zostającej albo jednego i drugiego.

Jeżeli masa rozbiorowa jest stroną procesową, może Sąd zarządzić przesłuchanie zarządcy masy lub dłużnika spółnego albo też obydwóch.

Pod względem niniejszego przesłuchania należy następujące osoby za strony spór wiodące uważać, a w szczególności: w sporach prawnych jawnej spółki handlowej wszystkich spółników, w sporach prawnych spółki komandytowej wszystkich osobiście odpowiadających spółników, tudzież gdy spór prawny prowadzi jakaś inna spółka, stowarzyszenie, gmina, товарищество lub jaki inny podmiot prawny, nie będący osobą fizyczną, prawnych zastępców tychże.

Jeżeli bądź na skutek tego co dopiero powiedziano bądź z powodu, że po jednej stronie uczestnicy występują, kilka osób wysłuchać można, postanowi Sąd, ażali wszystkie te osoby albo które z nich przesłuchać należy.

§. 374.

Sąd po troskliwym ocenieniu wszelkich okoliczności osądzi, czyli powinien zaniechać dowodu z wysłuchania stron z powodu, że ma to przekonanie, iż strona, do której udowodnienie spornego faktu należy, albo niema o nim żadnej wiadomości, albo wysłuchanie tej strony w ślad postanowień §. 372 nie jest dozwolonym.

§. 375.

Dowód z wysłuchania stron zarządzi Sąd uchwałą. Od tej uchwały nie ma osobnego środka prawnego. Dowód prowadzi się w ten sposób, że Sąd zadaje przesłuchać się mającej stronie stosowne pytania o fakty, które tem przesłuchaniem mają być dowiedzione. Przy tem wypyтaniu stron postąpi sobie Sąd w duchu przepisów §§. 340 do 343.

Wypytywanie odbywa się przed Sądem orzekającym. Jeżeli przesłuchać się mająca strona nie jest we własnej osobie obecną, należy zarządzić jej zawezwanie i zarazem oznajmić fakty, na które ma być przesłuchana. Przeprowadzenie tego dowodu za pośrednictwem sędziego wezwanego jest jedynie wtedy dopuszczonem, jeżeli strona nie może się osobiście stawić dla przeszkód niepokonanych, albo jeżeliby to stawiennictwo miało być połączone z niestosunkowymi kosztami.

§. 376.

Strony będą naprzód bez przysięgi wypyтane; po wypyтaniu bez przysięgi może nastąpić przesłuchanie pod przysięgą.

Jeżeli obydwie strony do Sądu stanęły, będą też z reguły, przy wypyтaniu bez przysięgi, obydwie strony o postawione na dowód fakty wypyтane. Przed wysłuchaniem bez przysięgi zwróci Sąd uwagę stron na to, że stosownie do okoliczności mogą być zniewolone do zeznawania pod przysięgą.

§. 377.

Jeżeli wypadki wysłuchania bez przysięgi nie zdołały przekonać Sądu o prawdziwości lub nieprawdziwości udowodnić się mających faktów, mocen jest Sąd zarządzić wysłuchanie pod przysięgą.

Wyłącznie tylko jednej z obydwóch stron może Sąd nakazać zeznawanie pod przysięgą o jednym i tym samym fakcie. Wolno przytem Sądowi z niezaprzyiężonego zeznania tej samej strony wydzielić szczegółowe twierdzenia, które strona następnie pod przysięgą powtórzyć winna; również mocen jest Sąd, zarządzając wysłuchanie pod przysięgą przepisać stronie brzmienie, w jakim na szczegółowe okoliczności pod przysięgą ma zeznawać. Od tych uchwał nie ma osobnego środka prawnego.

Zeznanie strony pod przysięgą podlega, jeżeli jest fałszywem, takiemu samemu ocenieniu ze stanowiska prawa karnego jak złożona przed Sądem fałszywa przysięga. Sąd napomni stronę przed jej przesłuchaniem pod przysięgą o obowiązku zeznawania prawdy, o świętości i znaczeniu przysięgi,

tudzież o następstwach fałszywej przysięgi według praw karnych. W protokole ma być stwierdzonem, że napomnienie z powodu przysięgi miało miejsce.

§. 378.

Sąd po troskliwym rozważeniu wszelkich towarzyszących okoliczności postanowi, która to bez przysięgi już wypyтywana strona będzie co do faktu spornego słuchaną pod przysięgą.

§. 379.

Sąd może w celu wypyтania strony pod przysięgą rozprawę odroczyć, jeśli uzna za stosowne dać stronie przesłuchać się mającej czas do namysłu.

§. 380.

O ile niniejszy rozdział nie zawiera odmiennych rozporządzeń, będą postanowienia o dowodzie ze świadków obowiązywać także w dowodzie z wysłuchania stron. Wszelako przesłuchać się mająca strona nie może usprawiedliwić odmówienia zeznania przyczyną, w §. 321, l. 2, oznaczoną.

Niestawiennictwo strony na audyencyi do przesłuchania według §. 375 wyznaczonej albo odmówienie zeznania przez stronę stawającą nie jest przeskodą w wysłuchaniu obecnego przeciwnika.

Używanie środków przymusowych dla zagnienia strony, która w celach dowodowych bez przysięgi lub pod przysięgą ma być wypyтaną, do stawienia się przed Sądem lub do zeznawania nie jest dozwołonem.

§. 381.

Jaki to wpływ wywiera na ustanowienie dowodu, gdy strona bez dostatecznej przyczyny uchyla się od zeznawania lub od odpowiadania na szczegółowe pytania, tudzież gdy strona do jej wysłuchania bez przysięgi lub pod przysięgą zawezwana w Sądzie nie stanęła albo też gdy jej zeznanie pod przysięgą od oświadczeń, podczas jej wysłuchania bez przysięgi poprzednio złożonych, w stanowczych punktach się różni, rozstrzygnie Sąd po starannem ocenieniu wszelkich towarzyszących okoliczności.

§. 382.

Strony, w celach dowodowych bez przysięgi lub pod przysięgą słuchane, nie mają prawa żądania wynagrodzenia po myśli §. 346, co jednak nie uwłącza prawu żądania zwrotu kosztów procesowych.

W duchu przepisów §§. 372 do 381 postąpi też sobie Sąd, gdy nakazując przedłożenie dokumentu dowodowego, rzeczy wywiadowczej lub przedmiotu oględzin, wysłuchanie strony i jej przesłuchanie pod przysięgą z tego powodu zarządza.

§. 383.

Jeżeli strona oświadczyła, że jest gotową okoliczności w procesie udowodnić się mające pod przysięgą zatwierdzić, ale jej przesłuchanie pod przysięgą, z powodu że przedtem zmarła, odbyć się nie może, oceni Sąd to jej oświadczenie podług §. 272.

Tytuł ósmy.

Ubezpieczenie dowodów.

§. 384.

W jakimkolwiek bądź okresie sporu a nawet przed jego rozpoczęciem wolno dla ubezpieczenia dowodu żądać przeprowadzenia oględzin albo przesłuchania świadków i znawców, gdy zachodzi obawa, że inaczej środek dowodowy może być straconym lub jego użycie utrudnionem.

Chociażby te ostatnie warunki nie istniały, wolno o przeprowadzenie tych dowodów także i w tym celu prosić, aby zostały stwierdzone wady na rzeczach lub na dziele, z powodu których przeciwnik powinien dać rękojmię. W przypadku, gdy nabywca rzeczy swemu poprzednikowi wadę oznajmił albo przyjęcia rzeczy z powodu jej wadliwości odmówił, może również i sprzedawca prosić o tego rodzaju przeprowadzenia dowodowe. Tak samo i przedsiębiorca jakiegoś dzieła ma prawo przedstawić taki wniosek, jeżeli zamawiający to dzieło jakąś wadę mu oznajmił lub przyjęcia dzieła dla wadliwości tegoż odmówił.

Wniosek ten należy podać w Sądzie procesowym, a w przypadkach nagłych lub gdy spór prawny jeszcze nie wisi, w Sądzie powiatowym miejsca położenia rzeczy, która ma być oglądaną lub wziętą za podstawę dowodu ze znawców, albo też w Sądzie powiatowym miejsca pobytu przesłuchać się mającej osoby. Wniosek wolno podać do protokołu sądowego.

§. 385.

Wnioskodawca podaje fakty, na które dowód przeprowadzić należy, niemniej też środki dowodowe, wymieniając przesłuchać się mających świadków tudzież znawców. jeżeli znawców zaproponował. Strona prosząca wyłoży powody, usprawiedliwiające obawę, że środek dowodowy może być straconym lub jego użycie utrudnionem.

Strona prosząca wymieni też przeciwnika; co może jedynie wtedy odpaść, gdy z przedstawionych przez stronę okoliczności wynika, że w tym stanie rzeczy wymienić przeciwnika jest dla niej niepodobieństwem.

§. 386.

Sąd rozstrzygnie wniosek we formie uchwały bez poprzedniej rozprawy ustnej. Jeżeli przeciwnik jest wiadomy a jego przyzwolenie nie zostało jeszcze wykazane, należy przeciwnika wysłuchać przed rozstrzygnięciem, chyba że zachodzi niebezpieczeństwo ze zwłoki. Sąd może przed swem rozstrzygnięciem nakazać stronie proszącej uwiarogodnienie okoliczności, wykazujących konieczną potrzebę ubezpieczenia dowodu.

W przypadkach nagłych jest w Trybunałach powołany do rozstrzygania przełożony Trybunału lub przewodniczący senatu, odpowiednią sprawą zajętą.

W uchwale, wniosek uwzględniającej, oznaczy Sąd fakty, na które dowód ma być przeprowadzony, jakoteż środki dowodowe, przyczem wymieni przesłuchać się mających świadków i ustanowi znawców. Równocześnie wyda Sąd polecenia do przeprowadzenia dowodu potrzebne. Dla nieznanego przeciwnika może Sąd ustanowić kuratora do obrony praw jego podczas dowodzenia.

Uchwała, wniosek uwzględniająca, nie może być zacepioną żadnym środkiem prawnym.

§. 387.

Sąd zawięzie przeciwnika na audyencyę do przeprowadzenia dowodu wyznaczoną, doręczając mu uchwałę, a w przypadku, gdy go przedtem nie słuchał, także jeden okaz pisma, które prosząca strona podała, albo odpis wniosku protokołowanego.

Atoli w przypadkach nagłych może się przeprowadzenie dowodu rozpocząć jeszcze przed doręczeniem uchwały przeciwnikowi znanemu. Pozwolenie na to może być na wniosek udzielone równocześnie z rozstrzygnięciem wniosku o przeprowadzenie dowodu. Nie ma żadnego środka prawnego od udzielenia lub odmówienia tego pozwolenia.

§. 388.

Przeprowadzenie dowodów odbywa się według przepisów drugiego, czwartego, piątego i szóstego tytułu niniejszego rozdziału.

Protokoły przeprowadzenia dowodów będą przechowywane w Sądzie, który dowód przeprowadzi rozkazał. Jeżeli spór prawny w innym Sądzie wisi albo zostaje wszczętym, będzie protokół wysłany do Sądu procesowego, a to na wezwanie tegoż lub na wniosek jednej ze stron spór wiodących.

Koszta przeprowadzenia dowodu pokryje strona prosząca bez szkody dla służącego jej prawa żądania zwrotu. Przeciwnikowi należy zwrócić koszta, z powodu jego udziału w przeprowadzeniu dowodu niezbędne, co nie ma żadnego wpływu na rozstrzygnięcie w sprawie głównej.

§. 389.

Każdej stronie wolno w ciągu sporu prawnego robić użytek z dowodu, dla ubezpieczenia tegoż przeprowadzonego.

Sąd orzekający oceni według §. 272, jaki wpływ należy przyznać zarzutom: że dowód nie został przeprowadzony zgodnie z przepisami obowiązującymi w dowodzeniu, które się podczas biegu procesu odbywa, lub też że przeciwnika albo wcale nie zawiadomiono o tem, że dowód będzie przeprowadzonym, albo że go nie zawiadomiono w należyłym czasie.

Sąd może w ciągu sporu prawnego nakazać uzupełnienie lub powtórzenie dowodu.

Rozdział drugi.

Wyroki i uchwały.

Tytuł pierwszy.

Wyroki.

Wyrok końcowy.

§. 390.

Jeżeli spór prawny według wypadków odbytej rozprawy i przeprowadzonych dowodów jest do ostatecznego osądzenia dojrzałym, rozstrzygnie go Sąd wyrokiem (wyrok końcowy).

Tak samo ma być w przypadku, gdy z kilku do wspólnej rozprawy połączonych procesów tylko jeden do osądzenia jest dojrzałym.

Wyrok częściowy.

§. 391.

Jeżeli niektóre z kilku w tej samej skardze postawionych roszczeń lub część jednego roszczenia na skutek wyraźnego uznania pozwanego bezsporna

się stała, wolno Sądowi co do tego roszczenia lub co do części onego rozprawę zamknąć i do ferowania wyroku przystąpić (wyrok częściowy).

Sąd może również wydać wyrok częściowy, gdy po wniesionej skardze wzajemnej albo jedynie skarga albo skarga wzajemna do rozstrzygnięcia dojrzała.

Jeżeli pozwany w drodze excepcyi wystąpił z wierzytelnością wzajemną, która z dochodzoną w skardze wierzytelnością w związku prawnym nie zostaje, może Sąd wydać wyrok częściowy o roszczeniu skargi, jeżeli na razie tylko rozprawa co do tego ostatniego roszczenia jest do rozstrzygnięcia dojrzała. Co do wierzytelności wzajemnej będzie rozprawa bez przerwy dalej prowadzoną.

§. 392.

Każdy wyrok częściowy będzie pod względem prawomocności i egzekucyi za wyrok samoistny poczytanym.

Przepisy §. 52, ustęp 2, stosują się również do należytości ubocznych całego roszczenia lub tej części jego, o której wyrokiem częściowym orzeczono.

Wyrok pośredni.

§. 393.

Jeżeli w sporze prawnym roszczenie tak co do zasady jakoteż pod względem ilości jest spornem a rozprawa przedewszystkiem dopiero co do zasady do rozstrzygnięcia dojrzała, mocen jest Sąd naprzód zasadę roszczenia wyrokiem rozstrzygnąć (wyrok pośredni).

Następnie mocen jest Sąd w przypadkach §§. 236 i 259, skoro rozprawa nad wnioskiem na ustalenie do rozpoznania dojrzała, przed rozstrzygnięciem sprawy głównej wydać wyrok pośredni o istnieniu lub nieistnieniu danego stosunku prawnego lub prawa.

Wyroki, po myśli poprzednich dwóch ustępów zapadłe, będą pod względem środków prawnych za wyroki końcowe poczytane. Wniesienie apelacyi lub rewizyi od wyroku pośredniego, po myśli ustępu 1 ferowanego, wstrzymuje dalszą rozprawę nad skargą aż do prawomocności zapadłego wyroku pośredniego. We wszystkich innych przypadkach rozprawa główna, mimo apelacyi lub rewizyi od wyroku pośredniego, dalej się toczyć będzie. Jednakowoż mocen jest Sąd dalszą rozprawę nad skargą odłożyć aż do prawomocności zapadłego wyroku pośredniego, jeżeli w tymże wyroku stosunek prawny lub prawo, dla rozstrzygnięcia sprawy głównej istotne, za nieuzasadnione uznał. Rozporządzenie to nie może być zacepione żadnym środkiem prawnym.

W sprawie kosztów będzie przepis §. 52, ustęp 2, odpowiednio zastosowany.

Wyrok na zasadzie zrzeczenia się.

§. 394.

Powód, który na pierwszej audyencji lub podczas ustnej rozprawy kontradyktoryjnej oświadczył, że się dochodzonego roszczenia zrzeka, będzie na wniosek pozwanego ze swą skargą na zasadzie zrzeczenia się wyrokiem oddalony.

Jeżeli zrzeczenie się obejmuje tylko jedno z kilku w skardze dochodzonych roszczeń lub część jednego roszczenia, może na wniosek zapaść wyrok częściowy na zasadzie zrzeczenia się.

Wyrok na zasadzie uznania.

§. 395.

Jeżeli pozwany na pierwszej audyencji lub podczas rozprawy kontradyktoryjnej roszczenie przeciwko niemu dochodzone w całości lub w części uznał, zapadnie na wniosek powoda wyrok zgodny z tem uznaniem.

Wyroki zaoczne.

§. 396.

Jeżeli powód lub pozwany na pierwszej audyencji nie stanął, będą fakty, które stawająca strona odnośnie do sporu prawnego przedstawiła, o ile ich znajdujące się w Sądzie dowody nie zbijają, za prawdziwe przyjęte, a Sąd na tej podstawie o żądaniu skargi na wniosek strony obecnej wyrokiem zaocznym orzeknie.

§. 397.

Pisemne wypracowania, jeżeliby od strony niestawiającej nadeszły, będą pominięte.

Na pierwszej audyencji wyda wyrok zaoczny, jakoteż wyrok na skutek zrzeczenia się lub uznania, albo przewodniczący albo sędzia, który odbycie tej audyencji ma sobie powierzone.

§. 398.

Jeżeli pozwany nie podał w terminie odpowiedzi na skargę, będzie audyencya do ustnej rozprawy kontradyktoryjnej tylko na powtórny wniosek powoda rozpisana.

W tym przypadku ograniczy się rozprawa kontradyktoryjna do zapowiedzianych ze strony po-

zwanego na pierwszej audyencji zarzutów niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, sprawy wiszącej i prawomocnie osądzonej. W razie odmówienia tym zarzutom zapadnie natychmiast po dalszym wniosku powoda wyrok zaoczny w sprawie głównej (§. 396).

Jeżeli nad wymienionymi zarzutami osobną rozprawę zarządono (§. 260), wolno powodowi w przypadku, gdy Sąd owych zarzutów nie uwzględnił, prosić o rozpisanie audyencji dla wydania wyroku zaocznego z przyczyny niewniesienia odpowiedzi na skargę w czasie przepisany.

Jawienie się pozwanego na audyencji, po myśli poprzedniego ustępu wyznaczonej, nie jest przeszkodą w wydaniu wyroku zaocznego; Sąd pominię przy wydaniu wyroku zaocznego to, co stawający pozwany w sprawie głównej ustnie przełożył.

Na skutek niestawiennictwa powoda na audyencji, którą na wniosek jego zgodnie z ustępem 1 lub 2 wyznaczono, nastąpi spoczywanie procesu. Gdyby się pozwany jawił, nie będzie mu wolno prosić ani o wyrok zaoczny ani o odroczenie audyencji do podjęcia rozprawy w sprawie głównej.

§. 399.

Jeżeli Sąd, po wniesionej w terminie odpowiedzi na skargę, audyencyę do ustnej rozprawy kontradyktoryjnej rozpiął, a jedna ze stron albo na tej samej audyencji albo na jednej z późniejszych, do rozprawy kontradyktoryjnej przeznaczonych, stanąć omieszkała, wolno stronie na tej audyencji obecnej prosić o wydanie wyroku. Przy ferowaniu wyroku uwzględni Sąd fakty, które jawiąca się strona teraz dopiero naprowadziła a które sprzeciwiają się treści wniesionych przez nią pism albo poprzednio zeznanym oświadczeniom i przytoczonym faktom, jedynie o tyle, o ile je strona przed audyencyą w piśmie przygotowawczem przeciwnikowi oznajmiła. Natomiast uwzględni Sąd przy ferowaniu wyroku nie tylko wypadki poprzednio przeprowadzonych dowodów, ale zarówno poprzednie oświadczenia i faktyczne twierdzenia strony ninie w zaoczność popadłej, o ile te ostatnie w podanych pismach przygotowawczych, w protokole rozprawy i w załączkach takowego albo w protokole sędziego wyznaczonego lub wezwanego są dokumentnie poświadczane lub były przedmiotem przeprowadzenia dowodu, na jednej z poprzednich audyencyj nakazanego.

Na wniosek o wydanie wyroku w sprawie głównej z powodu zaoczności jednej strony, przedstawiony w chwili, gdy osobna rozprawa nad zapo-

wiedzianymi na pierwszej audyencji zarzutami niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, sprawy wiszącej lub prawomocnie osądzonej jeszcze jest w toku, może zapaść wyrok dopiero po oddaleniu strony z tymi zarzuty.

§. 400.

Do przepisów §§. 396 do 399 należy się też zastosować wtedy, gdy jedna ze stron dla nieprzyzwoitego zachowania z izby sądowej wydaloną zostanie.

§. 401.

Okoliczność, że strona audyencji omieszkała, nie spowoduje żadnej zmiany w zastosowaniu przepisów stanowiących o tem, co Sąd z urzędu uwzględnić jest obowiązany, i nie uwolni przeciwnika od obowiązku dostarczenia wiarogodnego poparcia co do okoliczności z urzędu uwzględnić się mających.

Podobnież zaoczność jednej strony nie przeszkadza przeprowadzeniu dowodów przed Sądem orzekającym ani też ustnemu przedstawieniu wypadków przeprowadzenia dowodu, które się nie odbyło przed Sądem orzekającym.

§. 402.

Wniosek na wydanie wyroku na skutek zaoczności jednej strony (§§. 396, 398, 399) będzie odrzuconym:

1. jeżeli nie jest wykazaniem, że niejawiąca się strona została na audyencyę prawidłowo zawezwana;

2. jeżeli w Sądzie jest notoryjnie wiadomem, że jawnemu się stronie nieobecnej wydarzenia elementarne lub inne nieuchronne przypadki na przeszkodzie stanęły;

3. jeżeli jawiąca się strona nie jest w stanie postarać się na tę audyencyę o wiarogodne poparcie, którego od niej zażądał Sąd co do okoliczności z urzędu uwzględnić się mające.

Wniosek, ażeby z powodu zaoczności zapadł wyrok przeciwko uczestnikom sporu, będzie w razie istnienia uczestnictwa sporu, według §. 14 oceniany się mającego, odrzucony, jeżeli choćby tylko co do jednego uczestnika brakło dowodu zawezwania albo jeżeli zachodzi jedna z opisanych pod 1. 2 przeszkód.

W razie odrzucenia wniosku na wydanie wyroku z powodu zaoczności jednej strony należy audyencyę z urzędu na czas stosowny odroczyć a do ponownej audyencji także stronę opieszłą zawezwać.

§. 403.

Jeżeli wniosek na wydanie wyroku z powodu zaoczności strony we formie uchwały odrzucony został, ale tę uchwałę na skutek rekursu uchylono, może być ferowany wyrok bez rozpisania ponownej audyencji.

Treść wyroku.

§. 404.

Wyrok w sprawie głównej zapadły załatwi wszystkie wnioski sprawy głównej się dotyczące, o ile niektóre z tych wniosków już przedtem nie zostały załatwione albo ich do osobnego załatwienia nie zachowano.

Kilka sporów prawnych między temi samemi stronami, z mocy §. 187 do wspólnej rozprawy połączonych, będą jednym i tym samym wyrokiem rozstrzygnięte, jeżeli to połączenie jeszcze przed wydaniem wyroku nie zostało zniesione albo w jednym z połączonych procesów po myśli §. 390 osobny wyrok nie zapadł.

§. 405.

Sąd nie ma prawa przysądzić stronie to, na co nie ma wniosku. W szczególności tak ma być co do owoców, procentu i innych wierzytelności ubocznych.

§. 406.

Zasądzenie na świadczenie li wtedy może mieć miejsce, jeżeli w chwili ferowania wyroku już do uiszczenia przypadło. Gdy się rozchodzi o rozszczenia alimentacyjne, może też nastąpić zasądzenie na świadczenia, które dopiero po wydaniu wyroku do uiszczenia przypadną.

§. 407.

Zasądząc na płacenie renty pieniężnej za zabicie, uszkodzenie cielesne lub odjęcie wolności, może Sąd na wniosek orzec w wyroku danie zabezpieczenia, jeżeli zachodzi oczywista i konieczna potrzeba zabezpieczenia przyszłych wypłat. Mimo że w procesie tego rodzaju wniosku nie było, może uprawniony zażądać dodatkowo takiego zabezpieczenia drogą skargi, gdy się stosunki majątkowe zobowiązanego tymczasem znacznie pogorszyły.

Pod tymi samymi warunkami wolno uprawnionemu zażądać drogą skargi podwyższenia zabezpieczenia wyrokiem ustanowionego.

§. 408.

Jeżeli Sąd ma przekonanie, że upadła w sporze strona widocznie ze swawolą proces prowadziła,

może ją na wniosek strony zwyciężkiej zasądzić na zapłacenie odpowiedniego odszkodowania.

Rozprawa nad tym wnioskiem nie wstrzymuje rozstrzygnięcia w sprawie głównej.

Przy ustanowieniu kwoty odszkodowania należy mieć wzgląd na przepis §. 273.

§. 409.

Wyrok, orzekający obowiązek do świadczenia, ustanowi zarazem czas do wykonania świadczenia. O ile niniejsza ustawa inaczej nie przepisuje, wynosi ten czas dni czterdzieści.

Atoli gdy Sąd nakłada na stronę obowiązek wykonania roboty lub czynności, to oznaczając do wypełnienia tej powinności stosowny czasokres będzie miał wzgląd na osobiste stosunki zobowiązane. W szczególności należy przytem na to uważać, aby dłużnik przez to, co ma wykonać, nie został w porze właściwej wstrzymany w robotach około siewu i żniwa lub w pracy winobrania.

Czasokresy te bieżą od dnia po prawomocności wyroku.

§. 410.

W wyroku, który przysądza przedmiot niebędący kwotą pieniężną, Sąd zarazem orzeknie, że pozwanemu służy prawo uwolnienia się od świadczenia tego przedmiotu zaplaceniem kwoty pieniężnej, którą powód, stosownie do swego oświadczenia w skardze lub podczas rozprawy, zamiast tego przedmiotu przyjąć jest gotów.

Prawomocność wyroku.

§. 411.

Wyrok, który już żadnym środkiem prawnym zacepiony być nie może, staje się prawomocnym o tyle, o ile rozstrzyga roszczenia w skardze lub w skardze wzajemnej dochodzone albo stosunek prawny lub prawo, które w ciągu procesu stały się spornymi i względem których po myśli §§. 236 lub 259 przedstawiono żądanie na ustalenie istnienia lub nieistnienia. Rozstrzygnięcie o istnieniu lub nieistnieniu wierzitelności wzajemnej, z którą pozwany w celu potrącenia wystąpił, staje się prawomocnem jedynie do wysokości tej kwoty, jaka z nią ma być do obrachunku zestawiona.

Prawomocność wyroku uwzględnia się z urzędu.

Wydanie, ogłoszenie i doręczenie wyroku.

§. 412.

Wyrok może być ferowany jedynie przez tych sędziów, którzy brali udział w ustnej rozprawie, za podstawę do wyroku służyć mającej.

Jeżeli przed wydaniem wyroku musiała nastąpić zmiana w osobie przewodniczącego albo jednego z reszty członków senatu, należy przed senatem zmienionym ustną rozprawę na nowo przeprowadzić, robiąc użytek ze skargi, z dowodów do aktów wcielonych i z protokołu rozprawy.

§. 413.

Narada i głosowanie sędziów nie odbywają się jawnie. W sprawach trudniejszych może przewodniczący ustanowić sprawozdawcę dla ułatwienia narady.

§. 414.

Sąd na podstawie ustnej rozprawy, ile możliwości natychmiast po jej zamknięciu, wyrok wyda i ogłosi. Razem z wyrokiem ogłosi Sąd powody swego rozstrzygnięcia. Ogłoszenie wyroku nie jest zawisłem od obecności obydwóch stron.

Ogłaszając wyrok, choćby już w zupełności na piśmie ułożony, może się senat ograniczyć do oznajmienia wyrzeczenia w brzmieniu dosłownem i do udzielenia najważniejszych powodów rozstrzygnięcia. Ustanowienie kwoty kosztów może być przy ogłoszeniu wyroku zastrzeżone dla pisemnego wydania.

Ogłoszony wyrok będzie każdej stronie doręczony w pisemnem wydaniu z wszystkimi powodami rozstrzygnięcia.

§. 415.

Jeżeli wyrok nie może zapaść natychmiast po zamknięciu ustnej rozprawy, a w szczególności wtedy, jeżeli rozprawę, stosownie do §. 193, ustęp 3, przed ukończeniem przeprowadzenia dowodu zamknięto, należy ferować wyrok do dni ośmiu po zamknięciu ustnej rozprawy, w przypadku zaś §. 193, ustęp 3, do dni ośmiu po nadejściu aktów zalegającego przeprowadzenia dowodu. W tym przypadku nie będzie osobnego ogłoszenia wyroku.

§. 416.

W obec stron wyrok dopiero z doręczeniem pisemnego wydania wyroku nabierze mocy obowiązującej.

Wszelako Sąd jest swem rozstrzygnieniem związany, gdy zostało ogłoszone lub w przypadku §. 415 w pisemnym układzie do wygotowania oddane.

Pisemne wydanie.

§. 417.

Wyrok w pisemnem wydaniu zawierać będzie:

1. wymienienie Sądu i nazwiska sędziów, którzy brali udział w wyrokowaniu; w wyroku w zakresie sądownictwa odrębnego zapadłym, gdy Sądowi, który go ferował, również sądownictwo popolite służy, będzie przy wymienieniu Sądu wyrazem, że Sąd wydał ten wyrok sprawując sądownictwo odrębne;

2. wymienienie stron (imię i nazwisko), jakie ich zatrudnienie, gdzie mieszkają i jakie zajmują stanowisko w procesie, jakoteż wymienienie ich zastępców i pełnomocników;

3. wyrzeczenie;

4. stan faktyczny wyroku;

5. powody rozstrzygnięcia.

Stan faktyczny wyroku należy na zewnątrz widocznie oddzielić od powodów orzeczenia; jedno i drugie nie mogą też być połączone z wyrzeczeniem. Stan faktyczny wyroku będzie zawierał treściwe przedstawienie stanu sprawy, z ustnej rozprawy wynikającego, osobno podnosząc wnioski, z którymi strony w sprawie głównej wystąpiły.

W stanie faktycznym wyroku należy pomieścić te przełożenia stron, których Sąd z mocy §§. 179, 181, ustęp 2. 275, ustęp 2 i 278, ustęp 2. nie dopuścił, tudzież dowody, z których nie pozwolił robić użytku z powodu bezowocnego upływu terminu, do przeprowadzenia dowodu zakreślonego.

§. 418.

Przeznaczony dla aktów sądowych wyrok w pisemnym układzie podpiszą przewodniczący senatu i protokolista.

Wyciąg z wyroku ma oprócz wyrzeczenia zawierać także daty, w §. 417. l. 1 i 2 wskazane.

Dopóki wyrok w pisemnem wydaniu stronom nie będzie doręczony, nie wolno udzielać wyciągów z wyroku i odpisów tegoż.

Sprostowanie wyroku.

§. 419.

Sąd, który wyrok ferował, może każdej chwili sprostować w wyroku lub w pisemnych wydaniach

tegoż pomyłki pisarskie i rachunkowe albo inne widoczne niedokładności. W szczególności sprostowanie z urzędu będzie miało miejsce również i wtedy, gdy wyrok na piśmie wydany nie jest zgodnym z rozstrzygniem w Sądzie zapadłym.

Sąd może orzekać o sprostowaniu bez poprzedniej ustnej rozprawy. Od uchwały, wniosek na sprostowanie odrzucającej, nie ma osobnego środka prawnego.

I wyższa instancya może nakazać sprostowanie.

Sprostowanie stanu faktycznego.

§. 420.

Jeżeli w stanie faktycznym wyroku zdarzyły się inne niedokładności niż w §. 419 określone, albo jeżeli zachodzi potrzeba uzupełnienia lub wyjaśnienia tegoż w celu usunięcia niejasności i sprzeczności, wolno każdej stronie, do dni ośmiu po doręczeniu wyroku, podać w Sądzie procesowym wniosek na skutecznienie potrzebnych sprostowań. Na tego rodzaju wniosek Sąd z możebnym pospiechem audyencyę do ustnej rozprawy rozpisze i żadnych dowodów nie dopuszczając, na niej ten wniosek we formie uchwały rozstrzygnie.

W rozstrzygnięciu wezmą udział jedynie ci sędziowie, którzy nad wyrokiem radzili. Jeżeli jeden z owych sędziów ma przeszkodę a istnieje równość głosów, rozstrzyga głos przewodniczącego, a w razie gdyby przewodniczący miał przeszkodę, głos sędziego rangą starszego.

Ta uchwała nie może być zacepioną i nie ma też przywrócenia do stanu poprzedniego z powodu niedotrzymania czasokresu, w ustępie 1 wspomnianego.

§. 421.

Jeżeli wniosek na uzupełnienie stanu faktycznego jedynie z tej przyczyny się pojawił, że tam pominięto przywody i dowody, które według §. 417, ustęp ostatni, do stanu faktycznego należą, postąpi sobie Sąd według wskazówek §. 419.

§. 422.

Sprostowanie, które Sąd po myśli §§. 419, 420 lub 421 skutecznie postanowił, będzie dodane na pierwopisie wyroku, tudzież uwidocznione na wszystkich okazach wyroku już rozdanych, które Sąd w tym celu zwrócić rozkaże.

Odrzucając wniosek sprostowania wyroku, nałoży Sąd na wnioskodawcę wszystkie zład urosłe koszta do zwrotu; zresztą będą koszta wzajemnie zniesione.

Uzupełnienie wyroku.

§. 423.

Jeżeli wyrok pomija roszczenia, które według osnowy stanu faktycznego wyroku rozstrzygnąć należało, lub jeżeli w nim albo nie ma wcale żadnego orzeczenia o kosztach, o zwrot których strona prosiła, albo też ono nie jest dokładnem, będzie wyrok za pomocą dodatkowego rozstrzygnięcia uzupełniony (wyrok uzupełniający).

Wniosek na uzupełnienie należy podać w Sądzie procesowym do dni ośmiu po doręczeniu wyroku; w razie niedotrzymania tego czasokresu nie ma przywrócenia do stanu poprzedniego.

Sąd rozstrzygnie wniosek po odbytej rozprawie ustnej. Rozprawa ta ograniczy się do niezadowolonej części sporu prawnego. W razie odrzucenia wniosku wyda Sąd na to uchwałę.

§. 424.

Rozprawa nad sprostowaniem stanu faktycznego wyroku lub nad uzupełnieniem wyroku nie ma żadnego wpływu na bieg czasokresu, służącego do wnieśienia środka prawnego od wyroku, który ma być w stanie faktycznym sprostowany lub na uzupełnienie którego wniosek się pojawił.

Tytuł drugi.

Uchwały.

§. 425.

O ile z mocy postanowień niniejszej ustawy nie zapadają wyroki, wydaje Sąd swe rozstrzygnięcia, zarządzenia i rozporządzenia we formie uchwały.

Sąd o tyle jest swojemi uchwałami związany, o ile nie należą do rodzaju uchwał, w zakresie kierownictwa procesu wydawanych.

Przepisy §. 412 znajdują odpowiednie zastosowanie do uchwał sądowych.

§. 426.

Wszystkie uchwały, podczas rozprawy lub przeprowadzania dowodu przez senat, przewodniczącego albo sędziego wyznaczonego lub wezwanego powzięte, będą ogłaszane. Stronom ogłoszeniu obecnym należy doręczyć pisemne wydania tych uchwał, jeżeli stronie służy środek prawny do uchwały albo prawo natychmiastowej egzekucji na zasadzie tej uchwały.

W tych przypadkach jak również we wszystkich innych, w których kierownictwo postępowania tego wymaga, należy stronom, które ogłoszeniu obecnemu nie były, doręczać pisemne wydania.

W przypadkach, w których nie ma doręczenia pisemnego wydania, uzasadni ustne ogłoszenie takie same skutki jak doręczenie.

§. 427.

Po za audyencyą powzięte uchwały będą stronom przez doręczenie w pisemnem wydaniu (rezolucya) oznajmione.

Rezolucya, w której Sąd odmówił prośbie strony bez poprzedniego wysłuchania przeciwnika, będzie temuż przeciwnikowi jedynie na żądanie wnioskodawcy doręczoną.

§. 428.

Uchwały zapadłe na wnioski ze sobą sprzeczne, tudzież uchwały, w których Sąd wniosku nie uwzględnił, powinny być dodanymi powodami uzasadnione.

Rozstrzygnięte w uchwale wnioski, tudzież stan sprawy, o ile jedno i drugie nie da się powziąć z pisma przygotowawczego lub odpisu protokołu równocześnie udzielonego, należy przytem o tyle wciągnąć do uzasadnienia, o ile to do zrozumienia orzeczenia lub polecenia jest potrzebnem.

§. 429.

Pierwopis uchwały przez senat powziętej podpisze przewodniczący, zresztą sędzia, który uchwałę wydał. —

Pisemne wydanie uchwały będzie również zawierato daty, w §. 417. l. 1 i 2 wskazane.

§. 430.

Pod względem udzielania wydań i wyciągów, tudzież sprostowania uchwał i tychże uzupełnienia w przypadku, w którym co do części wniosku nie ma żadnego orzeczenia lub też nie ma go wcale co do zapłaty kosztów procesu, mimo że strona wniosek w tej mierze uczyniła, albo w końcu gdy orzeczenie co do kosztów procesowych nie jest zupełnem, obowiązują przepisy §§. 418, 419, 423 i 424.

Część trzecia.

Postępowanie przed Sądami powiatowymi.

§. 431.

O ile nic innego nie jest przepisaniem, należy się w postępowaniu przed Sądami powiatowymi stosować do przepisów o postępowaniu przed Trybunałami pierwszej instancyi.

Prawa senatu lub przewodniczącego, uzasadnione w przepisach części drugiej, służą w postępowaniu przed Sądami powiatowymi sędziemu samoistnemu, który też ma te same obowiązki.

§. 432.

Stronom, nieświadomym prawa i niezastąpionym przez adwokata, udzieli Sąd w razie potrzeby odpowiednich wskazówek, jak czynności procesowe przedsiębrać należy i pouczy ich o skutkach prawnych czynności albo opuszczeń.

Mianowicie ogłaszając rozstrzygnięcie zwróci Sąd uwagę takich stron na czasokres, w ciągu którego wolno rozstrzygnięcia sądowe zaczepiać środkami prawnymi, tudzież na prawne postanowienia, przepisujące zamianowanie adwokata pełnomocnikiem, gdy strona środek prawny wnieść zamierza.

§. 433.

Kto w sprawie o kwoty pieniężne do pięćset złotych lub o inny przedmiot sporny takiej samej wartości skargę wnieść zamierza, ma prawo przed jej podaniem prosić Sąd powiatowy, dla tej skargi właściwy, o zawezwanie przeciwnika, aby z nim się rozprawił i doprowadził do ugodowego załatwienia, jeżeli ten przeciwnik w okręgu tegoż Sądu powiatowego mieszka. W miejscowościach, w których kilka Sądów powiatowych istnieje, mogą być nadto w tym celu zawezwane osoby, które wprawdzie po za okręgiem właściwego Sądu powiatowego ale w tej samej miejscowości mieszkają.

Od rozstrzygnięcia, na taki wniosek wydanego, nie ma żadnego środka prawnego.

§. 434.

Skargę, tudzież to wszystko, o co strona po za ustną rozprawą prosi, co wnosi lub oznajmia, wolno jej, gdy nie ma adwokata zastępcą, podawać do protokołu.

§. 435.

Jeżeli zdaniem sędziego, skarga na piśmie podana potrzebuje jakiegokolwiek bądź uzupełnienia lub wyjaśnienia, albo jeżeli sędziemu nasuwają się wątpliwości przeciwko wprowadzeniu postępowania a powód nie jest zastąpionym przez adwokata, udzieli mu sędzia przed załatwieniem skargi potrzebnych wskazówek, jak skargę uzupełnić lub sprostować należy.

Jeżeli ustnie do protokołu podana skarga okazuje się nie do przyjęcia z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, braku osobistej zdolności do zanieśienia skargi lub braku zdolności procesowej u pozwanego, należy w tej mierze powoda ustnie lub na żądanie pisemnie pouczyć. Również pouczy Sąd powoda w sposób odpowiedni ustnie, jeżeli skarga jest oczywiście bezasadną. Nie może atoli odmówić przyjęcia skargi do protokołu, jeżeli powód mimo pouczenia, przy niej obstaje.

§. 436.

Audyencya do ustnej rozprawy na skargę może być w sprawach nagłych, a mianowicie na skargi o naruszenie posiadania, na ten sam dzień naznaczoną, w którym skarga weszła do Sądu.

§. 437.

Powód będzie do ustnej rozprawy przez doręczenie jednego okazu zapadłej na skargę uchwały z tem poleceniem zawezwany, aby przyniósł ze sobą na audyencyę przedmioty podczas rozprawy oglądane się mające tudzież dokumenty, które się do sporu prawnego odnoszą, a pierwopisy których jeszcze się w Sądzie nie znajdują. W zawezwaniu oznajmi Sąd powodowi, jakie niekorzyści łączą ustawa z omieszkaniem audyencyi.

§. 438.

Zawezwanie pozwanego odbędzie się w ten sposób, że mu się doręczy pisemne wydanie uchwały na skargę zapadłej i równocześnie udzieli jeden okaz skargi pisemnej lub odpisu protokołu na skargę spisanej. W razie protokolarnego uzupełnienia lub sprostowania skargi pisemnej, należy pozwanemu także odpis tego protokołu doręczyć. Równocześnie wezwie Sąd pozwanego, aby na audyencyę przyniósł ze sobą odnoszące się do sporu prawnego przedmioty oględzin i dokumenty, tudzież by jeszcze przed wyznaczoną do ustnej rozprawy audyencyi przedstawił wnioski co do przedłożenia dokumentów dowodowych i przedmiotów oględzin, w posiadaniu

przeciwnika albo w przechowaniu władzy publicznej lub notaryusza się znajdujących, jakoteż, o ile to potrzebne, co do sądowego zawezwania świadków. W zawezwaniu należy pozwanemu oznajmić skutki prawne, jakie ustawa łączy z omieszkaniem audyencyi.

§. 439.

W pewnych dniach sądowych, które naprzód oznaczyć i zawiadomieniem na budynku sądowym wywieszonym ogłosić należy, wolno powodowi nawet bez sądowego zawezwania razem ze stroną przeciwną stawić się przed Sądem w celu wytoczenia sporu prawnego i przeprowadzenia w nim rozprawy.

W tym przypadku będzie żądanie skargi w protokole rozprawy zapisane.

§. 440.

W postępowaniu przed Sądami powiatowymi należy z reguły już pierwszą audyencyę przeznaczyć do rozprawy kontradyktoryjnej. Jednakowoż wolno Sądowi rozporządzić, aby się pierwsza audyencya odbyła osobno w celu dopełnienia czynności procesowych, w §. 239 opisanych.

Przepisy części drugiej o obowiązku pozwanego do odpowiadania na skargę za pomocą pisma przygotowawczego, jakoteż postanowienia o postępowaniu przygotowawczem przed sędzią wyznaczonym nie mają żadnego zastosowania w postępowaniu przed Sądami powiatowymi.

Wszelako w sporach prawnych w rodzaju określonych w §. 245, l 1, wolno Sądowi nakazać stronom przez adwokatów zastąpionych wymianę pism przygotowawczych, albo też może się dla przygotowania ustnej rozprawy odbyć przesłuchanie stron do protokołu sądowego.

Ustna rozprawa powinna być ile możności na pierwszej audyencyi, na skargę wyznaczonej, do końca doprowadzona.

Sąd może nakazać pisemne ustalenie wniosków i oświadczeń (§ 265) jedynie tym stronom, których przy ustnej rozprawie zastępują adwokaci.

§. 441.

Zarzut niewłaściwości Sądu winien pozwany nawet w tym przypadku wnieść już na pierwszej audyencyi, gdy ona do ustnej rozprawy kontradyktoryjnej została przeznaczoną i zawsze przed wdaniem się w rozprawę główną. Po odbytej pierwszej audyencyi lub po wdaniu się pozwanego

w sprawę główną może być niewłaściwość Sądu uwzględnioną jedynie pod warunkami §. 240, ustęp 2.

§. 442.

Przeciwko stronie, która pierwszej audyencyi, jaką na skargę wyznaczono, omieszkała, zapadnie na wnioszek, po myśli §. 396 uczyniony, wyrok ostateczny. mimo że już pierwsza audyencya była przeznaczona dla rozprawy kontradyktoryjnej.

Jeżeli jedna ze stron na jednej z późniejszych audyencyj nie stanęła a rozchodzi się o to, aby przy ferowaniu wyroku (§. 399) zostało uwzględnione to co jawnie się strona nowego pod względem faktów przedłożyła, ale co sprzeciwia się bądź treści od niej pochodzących pism przygotowawczych, bądź jej poprzednim oświadczeniom i twierdzeniom i też stronie przeciwnej przed audyencyą w piśmie przygotowawczem nie było oznajmionem, należy na wnioszek jawiącej się strony to co ona nowego przedłożyła ustalić w protokole i stronę opieszłą ponownie do rozprawy kontradyktoryjnej zawezwać, udzielając jej równocześnie odpis tego protokołu. Jeżeli przeciwnik dalej trwa w swej opieszłości, natenczas nie stoi w drodze, aby ustalone w protokole przedłożenia przy ferowaniu wyroku zostały uwzględnione.

§. 443.

Jeżeli nie ma pism przygotowawczych (§. 210, ustęp 1), odbywa się protokolowanie faktów i dowodów, które strony przytoczyły, z reguły w sposób w §. 211 opisany.

§. 444.

Jeżeli na audyencyi wydanie uchwały na dowód po myśli §. 277, ustęp 3, okaże się koniecznem, a rozprawa na tej samej audyencyi jeszcze nie została zamkniętą, może Sąd zaniechać wypisania w protokole tego, co w przemówieniach stron do stanu sprawy się odnosi i zachować to dla pisemnego wydania uchwały na dowód.

Stronom będąc pisemnie wydania uchwały na dowód doręczone. Podczas najbliższej rozprawy kontradyktoryjnej wolno wnieść opozycyę z powodu rzekomej niedokładności tego, co tam o przedłożeniach stron pod względem faktów i dowodów wypisano. Opozycya będzie w protokole rozprawy lub osobnem piśmie w krótkości stwierdzona (§. 212, ustęp 2 i 3).

§. 445.

Jeżeli ustna rozprawa na jednej audyencyi przeprowadzona i ukończoną została, może Sąd

zaniechać protokolowania tego, co w przemówieniach stron do stanu sprawy się odnosi, i wyłożenie tego zachować dla tej części wyroku, która stan faktyczny wyroku zawiera (§. 417, l. 4). W tym przypadku zapisze się w protokole rozprawy tylko okoliczności i oświadczenia w §§. 207 i 208 wskazane.

W tym przypadku będzie wygotowany na piśmie stan faktyczny wyroku do trzech dni po zamknięciu rozprawy w kancelaryi sądowej dla stron do przejrzenia złożony. Stronom wolno do trzech dni po otrzymanem zawiadomieniu o tem złożeniu wnieść opozycję z powodu niedokładności tego, co stan faktyczny wyroku o przełożeniach stron pod względem faktów i dowodów zawiera. Opozycję można albo do protokołu oświadczyć albo stwierdzić za pomocą treściwie ułożonego pisma (§. 212, ustęp 2 i 3).

Na skutek opozycji może sędzia stan faktyczny wyroku odpowiednio zmienić.

§. 446.

Jeżeli Sąd powiatowy w wykonywaniu sądownictwa odrębnego wyrok ferował, a tenże Sąd obok pospolitego także odrębne sądownictwo w sprawach handlowych, morskich lub górniczych sprawuje, należy to w wyroku odpowiednim dodatkiem wyrazić, jeżeli obydwie strony się zgodziły, aby sprawa z powodu jej załatwienia jako należąca do zakresu sądownictwa odrębnego została oznaczona, albo jeżeli jedna strona takiego oznaczenia przed zamknięciem ustnej rozprawy się domaga a Sąd to za trafne uznał.

Ani przyjęcie takiego oznaczenia do wyroku ani odmówienie przyjęcia takowego nie może być zacepionem.

§. 447.

W wydanym na piśmie wyroku należy szczególnie to podnieść, że do wniesienia środka prawnego od tego wyroku i w ogóle w postępowaniu odwoławczem zastępstwo adwokackie jest potrzebnem.

Co się tyczy wyroków Sądów powiatowych, to nie ma sprostowania faktycznego stanu wyroku po myśli §. 420.

Osobne przepisy dla postępowania w sprawach drobiazgowych.

§. 448.

Jeżeli zażądana w skardze suma pieniężna lub wartość przedmiotu spornego nie przynosi kwoty pięćdziesięciu złotych albo też powód oświadczył, iż zamiast przedmiotu w skardze żadanego kwotę pieniężną do pięćdziesięciu złotych przyjąć jest gotów

(sprawy drobiazgowy). będą obowiązywały szczególne przepisy, w następujących §§. 449 do 453 zawarte.

§. 449.

Żona może działać w procesie w zastępstwie męża na podstawie pełnomocnictwa odeń otrzymanego.

§. 450.

Jeżeli się nad oznaczonymi w §. 239, ustęp 2, zarzutami osobna odbyła rozprawa i na zasadzie tejże Sąd stronę z owymi zarzutami oddalił, winien sędzia ogłaszając to swe rozstrzygnięcie rozporządzić, ażeby rozprawa główna natychmiast została podjęta. W tym przypadku nie będzie rozstrzygnięcie takiego zarzutu osobno na piśmie wydanem, lecz przyjętem do rozstrzygnięcia, które w sprawie głównej zapadnie.

§. 451.

W sprawach drobiazgowych będzie protokół rozprawy jedynie zawierał:

1. zapiski w §. 207 i 208, l. 1 nakazane;

2. następujące zapiski: o zeznaniem do protokołu pełnomocnictwie, jeżeli strona osobiście w towarzystwie swego pełnomocnika się jawiła; o żądaniu skargi po myśli §. 439 w oznaczonym dniu sądowym wniesionem; o istotnej treści przeprowadzonych dowodów a w szczególności o tem, czyli od świadka lub znawcy odebrano przysięgę przed przesłuchaniem lub po niem, albo też czyli zaprzysiężenia zaniechano; następnie o tem, że strona przed jej wysłuchaniem bez przysięgi i przed jej przesłuchaniem pod przysięgą została tak napomnianą jak ustawa nakazuje (§§. 376 i 377);

3. wyroki podczas rozprawy zapadłe i ogłoszone, jakoteż zarządzenia i rozporządzenia sędziego, od których środek prawny jest dozwolony;

4. uwagę, czyli strony były ogłoszeniu wyroku obecne.

Prócz tego należy w przypadku, gdy rozpoczęta rozprawa w jednym dniu skończyć się nie może, na wniosek albo stosownie do uznania sędziego z urzędu, zapisać to w protokole w treściwym przez sędziego postanowionym układzie, gdy pozwany twierdzeniem, na których skarga się opiera, wyraźnie zaprzeczył.

§. 452.

Wyrok będzie ustnie ogłoszony. Wyrok w obecności obydwóch stron ogłoszony, będzie dla stron

od chwili ogłoszenia skutecznym. W razie obecności obydwóch stron przy ogłoszeniu wyroku, będzie na piśmie wydany wyrok doręczonym stronie tylko na jej żądanie. Po za tym przypadkiem należy obydwom stronom pisemne wydanie wyroku z urzędu doręczyć.

Ogłaszając wyrok zwróci Sąd uwagę stron na to, że od tego wyroku mogą założyć apelację jedynie dla nieważności w §. 477. l. 1 do 7, wyliczonych. Dodatek tej samej treści będzie zamieszczony w pisemnem wydaniu wyroku.

§. 453.

Jeżeli w ciągu postępowania skarga na skutek dokonanej zmiany wyszła po za granice wartości w §. 448 zakreślone, ale właściwość Sądu powiatowego przez to nie została uchyloną, będzie sprawa przeprowadzoną i rozstrzygniętą według przepisów, które w postępowaniu przed Sądami powiatowymi powszechnie obowiązują.

Osobne postanowienia dla postępowania na skargi z powodu naruszonego posiadania.

§. 454.

Następujące osobne przepisy (§§. 455 do 460) będą obowiązywały w postępowaniu na skargi o naruszenie stanu posiadania rzeczy lub praw. przez powoda do dni trzydziestu po otrzymaniu wiadomości o naruszeniu posiadania przed Sąd zaniezione, jeżeli żądanie skargi idzie jedynie na obronę i przywrócenie ostatniego stanu posiadania.

Na piśmie podane skargi winny być na zewnętrznej stronie jako skargi z powodu naruszonego posiadania oznaczone.

§. 455.

Rozpisując audyencye i naznaczając czasokresy, będzie się Sąd zawsze starał o szybkie załatwienie.

§. 456.

Na żądanie, przedstawione w skardze o wydanie zakazów po myśli §§. 340 do 342 p. k. u. c., sędzia, nie słuchając przeciwnika, zarządzi zaraz przy załatwieniu skargi co do tego potrzebne.

§. 457.

Rozprawa ograniczy się do zbadania i dowodu faktu ostatniego posiadania i tegoż naruszenia, a wyłączonem będzie wszelkie rozstrząsanie prawa do

posiadania, tytułu, dobrej i złej wiary posiadania albo roszezeń o możebne odszkodowanie.

Dowód z wysłuchania stron po myśli §. 371 i n. jest wyłączonem.

§. 458.

Podczas rozprawy może sędzia rozporządzić zastosowanie jednego lub kilku z tymczasowych zarządzeń, w ustawie o postępowaniu egzekucyjnem i ubezpieczającym dozwołonych, o ile to wydaje się być potrzebnem do odwrócenia nagłego niebezpieczeństwa bezprawnego uszkodzenia, do powstrzymania gwałtu lub do odwrócenia niepowetowanej szkody. Sędzia może wydanie tego rodzaju zarządzeń uczynić zawisłem od dania odpowiedniego zabezpieczenia.

§. 459.

Rozstrzygnięcie zapadnie natychmiast po zamknięciu rozprawy we formie uchwały (uchwała końcowa) i ograniczy się do ustanowienia tymczasowej normy dla ostatniego faktycznego posiadania albo do orzeczenia tymczasowego zakazu lub zabezpieczenia, jakie prawu odpowiada (§§. 340 do 343 p. k. u. c.). To nie przeszkadza sądowemu dochodzeniu prawa do posiadania i zależnych od takowego roszezeń w czasie późniejszym. W usadnieniu uchwały przedstawi też sędzia stan sprawy treściwie. Sędzia ustanowi czas do dopełnienia powinności, na zasądzonęgo nałożonej, w każdym szczegółowym przypadku stosownie do towarzyszących okoliczności.

§. 460.

W postępowaniu na skargi o naruszone posiadanie są, za wyjątkiem rekursu wszystkie inne środki prawne wzbronione, a w szczególności też przywrócenie do stanu poprzedniego.

Cześć czwarta.

Środki prawne.

Rozdział pierwszy.

Apelacya.

Dopuszczalność.

§. 461.

Od wyroków pierwszej instancyi służy ape-

§. 462.

Sąd apelacyjny bada rozstrzygnięcie pierwszej instancyi w granicach wniosków apelacyjnych.

Ale osądzeniu Sądu apelacyjnego podlegają równocześnie uchwały, w postępowaniu przed wyrokiem zapadłe, o ile ustawa ich zaczepiania nie wzbrania albo też one nie stały się nieporuszonemi na skutek zaniechanego w terminie naganienia (§. 196), rekursu albo w następstwie rozstrzygnięcia rekuresem wywołanego.

Ogólne postanowienia o postępowaniu apelacyjnem.

§. 463.

W postępowaniu apelacyjnem obowiązują przepisy o postępowaniu przed Trybunałami pierwszej instancyi, o ile poniżej podane przepisy nie sprowadzą niektórych odmian.

W postępowaniu apelacyjnem muszą strony być zastępywane przez adwokatów.

Termin apelacyjny.

§. 464.

Termin apelacyjny wynosi dni czternaście; nie może być przedłużonym.

Ten czasokres rozpoczyna się dla każdej strony z chwilą dokonanego doręczenia pisemnie wydanego wyroku, w sprawach zaś drobiazgowych z chwilą ogłoszenia wyroku, jeżeli obydwie strony były temu obecne.

Zakładanie apelacyi.

§. 465.

Apelację zakłada się podaniem pisma przygotowawczego (pismo apelacyjne) w Sądzie procesowym instancyi pierwszej.

W miejscowościach, w których nie ma przynajmniej dwóch osiedlonych adwokatów, można zastąpić pismo apelacyjne odpowiednim oświadczeniem do protokołu sądowego bez pomocy adwokata.

Sporządzający protokół sędzia wezwie szczególnie stronę, aby dokładnie podała przyczyny apelacyi, przedstawiła wyraźny wniosek apelacyjny, jakoteż podała okoliczności i oznaczyła dowody, z którymi na poparcie zasady apelacyi po raz pierwszy wystąpić zamierza, niemniej pouczy ją sędzia o skutkach prawnych zaniechania tych podań.

Postanowienia prawne o piśmie apelacyjnem odnoszą się również do protokołowanych oświadczeń, pismo apelacyjne zastępujących.

§. 466.

Założenie apelacyi w terminie wstrzymuje prawomocność i zawiesza wykonalność zaczepionego wyroku w granicach wniosków apelacyjnych aż do załatwienia tego środka prawnego.

§. 467.

Obok powszechnej treści każdego pisma przygotowawczego będzie pismo apelacyjne zawierało:

1. wymienienie Sądu apelacyjnego;

2. oznaczenie wyroku, od którego apelację założono;

3. wyraźne oświadczenie co do tego, o ile wyrok zostaje zaczepionym, tak samo też wyraźne a treściwe określenie przyczyn ruszenia (przyczyny apelacyi), tudzież oświadczenie, ażali wniosek idzie na zniesienie lub na zmianę wyroku, i jaka zmiana ma nastąpić (wniosek apelacyjny);

4. przełożenia faktów i środki dowodowe, prawdziwość przyczyn apelacyjnych stwierdzić mogące;

5. o ile wniosek apelacyjny nie został podany do protokołu (§. 465. ustęp 2), także podpis adwokata.

§. 468.

W razie założenia apelacyi w terminie doręczy się pismo apelacyjne lub odpis zastępującego je protokołu przeciwnikowi apelanta, oznajmiając mu przytem, który Sąd jest apelacyjnym. Spóźnione apelacje odrzuca Sąd procesowy instancyi pierwszej.

Jeżeli przeciwnik apelanta (przeciwnik apelacyjny) zamierza w postępowaniu apelacyjnem w celu odparcia przyczyn ruszenia, w piśmie apelacyjnem naprowadzonych, posługiwać się nowemi okolicznościami i dowodami, jakich w dotychczasowem postępowaniu jeszcze nie było, winien w terminie koniecznym czternastodniowym, który po otrzymaniu pisma apelacyjnego upływać zaczyna, podać odpowiednio fakty i dowody, pod ich wyłączeniem, do wiadomości Sądu procesowego za pomocą pisma przygotowawczego, a w przypadku w §. 465, ustęp 2 przewidzianym, drogą oświadczenia do protokołu sądowego.

§. 469.

Po nadejściu wspomnianego w §. 468, ustęp 2, oznajmienia w czasie należyłym albo po bezwownym upływie czasokresu, który do tego stał otworem, przedłoży Sąd procesowy instancyi pierwszej Sądowi apelacyjnemu pismo apelacyjne i oznajmienie apelanta, jeżeli ono do Sądu weszło, albo

też odnośne protokoły ze wszystkimi aktami procesowymi, tyczącymi się danego sporu prawnego, a w szczególności też z wykazami doręczenia wyroku i pisma apelacyjnego.

Jeżeli wyrok zacepiiony sporu prawnego całkowicie nie załatwił i rozprawa nad punktami jeszcze niezakończonymi podczas trwania postępowania apelacyjnego dalej ma być prowadzoną, należy Sądowi apelacyjnemu przedłożyć urzędowe odpisy odnośnych części aktów procesowych, przedmiotu postępowania apelacyjnego się tyczących, które zarazem dla postępowania w instancji pierwszej są potrzebne.

Postępowanie przed Sądem apelacyjnym.

Postępowanie wstępne.

§. 470.

Akta apelacyjne będą po ich nadejściu do Sądu apelacyjnego poddane badaniu albo ze strony przelożonego tegoż Sądu albo ze strony sędziego, któremu przelożony powierzył czynności przewodniczącego senatu apelacyjnego.

§. 471.

Na podstawie tego badania będzie apelacja, na razie bez rozpisania audyencyi do ustnej rozprawy, wniesioną przed senat apelacyjny:

1. jeżeli Sąd apelacyjny okaże się niewłaściwym do rozstrzygnięcia założonej apelacji;
2. jeżeli apelacja przedstawia się jako prawnie niedopuszczalna albo jako niezakończona w terminie prawnym;
3. jeżeli w piśmie apelacyjnym nie wskazano wyroku, od którego się apelację zakłada, jeżeli tam nie ma żadnego lub nie ma stanowczego wniosku apelacyjnego, albo jeżeli przyczyny apelacji nie są szczegółowo ani wyraźnie wymienione ani niedwuznacznie przytoczone;
4. jeżeli apelacja od wyroku zaocznego na tem się zasadza, że nie było zaocznosci;
5. jeżeli wyrok albo odbyte przed wyrokiem postępowanie jako nieważne są zaskarżone;
6. jeżeli przyjęte do wyroku orzeczenie co do zarzutu niewłaściwości albo co do stanu sprawy wiszącej lub też prawomocności zostało zacepiionem;
7. jeżeli sędzia, który bada akta apelacyjne, jest zdania, że wyrok lub postępowanie przed wyrokiem odbyte jest dotknięte nieważnością, z jaką apelant nie wystąpił.

§. 472.

W szczególności niedopuszczalną jest apelacja także wtedy, gdy ją wniosła strona, której środek prawny apelacji nie służy, albo która się apelacji ważnie zrzekła.

Zrzeczenie się prawa apelacji, zeznane po ogłoszeniu lub doręczeniu wyroku pierwszej instancji, ma skutki obowiązujące, chociaż go przeciwnik nie przyjął.

§. 473.

W przypadkach §. 471 rozstrzyga apelację senat apelacyjny na posiedzeniu niejawnem i bez poprzedniej ustnej rozprawy we formie uchwały.

Jeżeli senat apelacyjny jest zdania, że dla ustalenia przyczyn apelacji lub dla ustalenia nieważności, faktyczne wyjaśnienia od stron lub od Sądu pierwszej instancji albo też inne dochodzenia są potrzebne, należy je zarządzić robiąc użytek z tego co strony w pismach apelacyjnych w tej mierze podały, przeprowadzi je albo sam senat apelacyjny albo też wyda na to polecenie sędziemu wyznaczonemu lub Sądowi procesowemu pierwszej instancji.

§. 474.

Jeżeli zachodzi brak w §. 471, l. 1 określony, orzeknie Sąd swą niewłaściwość i przekaze apelację Sądowi dla niej właściwemu.

W przypadkach §. 471, ustęp 2 i 3 będzie apelacja odrzuconą.

Jeżeli apelacja w przypadku §. 471, l. 4 za uzasadnioną uznana będzie, należy wyrok znieść i sprawę, w miarę tego czy rozprawa w pierwszej instancji została ukończoną lub nie, bądź jedynie do powtórnego ferowania wyroku bądź do dalszej rozprawy i wyrokowania zwrócić Sądowi procesowemu pierwszej instancji.

*§. 475.

Jeżeli w przypadku §. 471, l. 6, Sąd pierwszej instancji nieprawnie swą niewłaściwość orzekł, lub bez wszelkiej do tego podstawy sprawę za wiszącą przyjął, albo też rozstrzygnięcia o roszczeniu skargi z tej przyczyny nieprawnie odmówił, że co do tegoż rozstrzygnięcia już prawomocnie zapadło, poleci Sąd apelacyjny Sądowi pierwszej instancji, ażeby w sprawie głównej przystąpił do wyrokowania albo do przeprowadzenia i osądzenia sprawy, a mianowicie stosownie do tego, czyli rozstrzygnięcia

pierwszej instancji zapadło po odbytej rozprawie głównej, czy też na podstawie osobnej rozprawy o niewłaściwość, o stan sprawy wiszącej albo o prawomocność, przed zamknięciem rozprawy głównej odbytej.

Jeżeli jednak pierwsza instancja nieprawnie swą właściwość za istniejącą przyjęła, należy wyrok pierwszego sędziego uchylić i zarządzić co potrzeba w celu wdrożenia postępowania przed Sądem właściwym.

Jeżeli Sąd pierwszej instancji istnienie stanu sprawy wiszącej nieprawnie pominął lub opierając się na tem, że rozstrzygnięcie skargi już jest prawomocnie rozstrzygnięte, wniosek na zwrócenie skargi bez rozprawy głównej mylnie odrzucił, natenczas Sąd apelacyjny wyrok pierwszego sędziego uchyli i skargę odrzuci.

§. 476.

Jeżeli wyrok był z powodu niewłaściwości Sądu pierwszej instancji zaczepiony i z tej przyczyny został zniesiony, a sprawa do powtórnej rozprawy Sądowi właściwemu została przekazana, należy tę powtórna rozprawę odbyć na podstawie protokołu rozprawy, na pierwszą rozprawę spisanego i na podstawie wszelkich innych aktów procesowych, które weszły do Sądu apelacyjnego. Powtórna rozprawa będzie wprowadzoną po myśli §. 138.

Dla tej powtórnej rozprawy pozostaną też w mocy wszystkie przyznania i wszelkie inne oświadczenia, które strony podczas pierwszej rozprawy zeznały. Jednakowo stronom wolno podczas powtórnej rozprawy występować także z faktycznymi twierdzeniami, dowodami, środkami zaczepnymi i odpornym, z których nie robili użytku podczas pierwszej rozprawy; tak samo wolno stronom podczas późniejszej rozprawy oświadczać się na faktyczne twierdzenia i ofiarowane dowody, chociaż tego podczas poprzedniej rozprawy albo uczynić omieszkały albo też uczynić nie chciały.

§. 477.

W następujących przypadkach należy wyrok zaczepiony jako nieważny uchylić (§. 471, l. 5 i 7), a zarazem też i poprzednie postępowanie, o ile je przyczyna nieważności ogarnęła:

1. jeżeli w rozstrzygnięciu sprawy brał udział sędzia, którego prawo od wykonywania urzędu sędziowskiego w tej sprawie wyłącza, albo którego nieprzyjęcie Sąd uznał za usprawiedliwione;

2. jeżeli skład Sądu orzekającego nie był zgodnym z przepisami;

3. jeżeli wyrok ferował Sąd, który nawet na skutek wyraźnego układu stron nie mógł się stać dla tej sprawy właściwym;

4. jeżeli przez nieprawne zachowanie się a w szczególności przez zaniechanie doręczenia odjęto stronie możność rozprawiania się przed Sądem;

5. jeżeli strona podczas postępowania wcale nie była zastąpioną, albo pomimo istniejącej potrzeby prawnego zastępcy taki zastępca jej nie zastępował, chyba że prowadzenie procesu zostało dodatkowo sposobem prawidłowym zatwierdzone;

6. jeżeli osądzono sprawę nienależącą do drogi sądowej;

7. jeżeli wyłączono jawność w sposób nieusprawiedliwiony;

8. jeżeli wbrew przepisowi §. 210, ustęp 2, strony lub ich pełnomocnicy złożyli do aktów ułożone przez siebie zarysy do protokołów rozpraw;

9. jeżeli wyrok tak jest wadliwie ułożony, że nie da się zbadać z wszelką pewnością i jeżeli wyrok sam ze sobą pozostaje w sprzeczności albo nie ma w nim żadnych powodów rozstrzygnięcia, a te niedostatki nie dadzą się usunąć sprostowaniem wyroku, które Sąd apelacyjny zarządzić może (§. 419).

Dodatkowe zatwierdzenie prowadzenia procesu (l. 5) szczególnie wtedy istnieje, jeżeli prawny zastępca, nie zarzucając braku zastępstwa, w ten sposób do postępowania apelacyjnego wstępuje, że wnosi pismo apelacyjne lub jakie pismoprzygotowawcze (§. 468).

§. 478.

W razie uchylenia wyroku pierwszego sędziego z powodu nieważności, jeżeli na skutek tego dalsza rozprawa nie jest do załatwienia sprawy konieczną (§. 477, l. 5 i 6), należy orzec odrzucenie skargi o tyle, o ile zaszła nieważność.

Jeżeli na skutek zupełnego lub częściowego zniesienia wyroku sędziego pierwszego z powodu tegoż nieważności dalsza rozprawa stała się konieczną, należy sprawę zwrócić Sądowi pierwszej instancji.

W razie uchylenia wyroku pierwszego sędziego dla jednej z przyczyn nieważności, w §. 477, l. 1 i 2 określonych, nie ma potrzeby zwracać sprawę Sądowi procesowemu pierwszej instancji, lecz wolno ją przekazać do powtórnej rozprawy innemu z pozostałych tego samego rodzaju Sądów, mających swe siedziby w okręgu tego samego Sądu apelacyjnego.

Przekazanie po myśli ustępu 2 i 3 orzeczone, będzie jednak zuiesione, jeżeli obydwie strony po doręczeniu rozstrzygnięcia Sądu apelacyjnego podały w ośmiodniowym terminie koniecznym wniosek, ażeby Sąd apelacyjny po rozprawie, z konieczności ponownie odbyć się mającej, sam sprawę rozsądził. Ten wniosek ma być podany w Sądzie apelacyjnym.

§. 479.

Sąd pierwszej instancyi, któremu sprawę po myśli §. 478 przekazano, rozpisze audyencyę do ustnej rozprawy z urzędu. Należy jednak zaczekać z rozpisaniem audyencyi aż do prawomocności rozstrzygnięcia Sądu apelacyjnego, jeżeli ten ostatni Sąd orzekł, że postępowanie będzie dopiero po prawomocności rozstrzygnięcia apelacyjnego w pierwszej instancyi podjętem lub dalej prowadzonym. Orzeczenie w tej mierze zapada z urzędu lub na wniosek; nie ma od niego osobnego środka prawnego.

Podobnie w przypadku §. 474, ustęp 1, zarządzi Sąd apelacyjny po prawomocności swego rozstrzygnięcia co potrzeba, aby dalsze postępowanie odbyło się przed właściwym Sądem apelacyjnym.

Rozpisanie rozprawy apelacyjnej.

§. 480.

Jeżeli nie ma powodu zasięgać postanowienia senatu apelacyjnego albo też senat apelacyjny uznał pismo apelacyjne za przydatne do wyznaczenia audyencyi do ustnej rozprawy apelacyjnej, rozpisze tę audyencyę przewodniczący senatu apelacyjnego w ten sposób, aby doręczenie zawezwania stronom a audyencyę mniej więcej czteronastodniowy przeciąg czasu przegradzał. W przypadkach nagłych może ten czasokres być skróconym.

Audyencya do ustnej rozprawy apelacyjnej będzie również i w tym przypadku rozpisana, gdy Sąd apelacyjny na niejawnym posiedzeniu odrzucił apelacyę, którą założono z przyczyny pomyłki w uznaniu zaoczności za istniejącą, dla niewłaściwości Sądu, z powodu rozstrzygnięcia co do stanu sprawy wiszącej lub co do prawomocności, albo też z przyczyny nieważności, ale w piśmie apelacyjnym dochodzi strona jeszcze dalszych przyczyn ruszenia, które dla ustnej rozprawy są zastrzeżone.

W przypadku, gdy strony już wymieniły adwokatów, którzy ich w postępowaniu apelacyjnym zastępywać będą, należy zawezwania do ustnej rozprawy wystosować do tych adwokatów.

§. 481.

Jeżeli się już przy rozpisaniu audyencyi okazuje, że podczas rozprawy apelacyjnej zajdzie konieczna potrzeba ustalenia prawdziwości szczegółowych faktów, na uzasadnienie apelacyi w piśmie apelacyjnym lub w piśmie przygotowawczem przytoczonych, powtórzenia lub uzupełnienia przedłożonych w pierwszej instancyi dowodów, lub też przeprowadzenia dowodów dotąd jedynie zaofiarowanych, wyda przewodniczący senatu apelacyjnego do wymienionych świadków lub przesłuchanych w pierwszej instancyi znawców zawezwania do rozprawy apelacyjnej, tudzież zawezwie strony, aby się jawiły do przesłuchania pod przysięgą i zarządzi, aby wszelkie inne środki dowodowe do Sądu sprowadzono.

Ustna rozprawa apelacyjna.

§. 482.

Za wyjątkiem roszczenia o zapłacenie kosztów postępowania apelacyjnego, nie wolno w rozprawie przed Sądem apelacyjnym występować ani z nowem roszczeniem ani z nową ekscpepcją lub zarzutem.

Fakty i dowody, co do których okazuje się z aktów procesowych pierwszej instancyi i z faktycznego stanu wyroku, że ich w pierwszej instancyi nie było, mogą być w postępowaniu apelacyjnym jedynie o tyle użyte, o ile je strony dla wykazania lub odparcia dochodzonych przyczyn apelacyi przedstawiły; nadto mogą być takie nowe przywoły tylko pod tym warunkiem uwzględnione, jeżeli je strona w piśmie apelacyjnym lub zapomocą pisma przygotowawczego (§. 468) przeciwnikowi oznajmiła.

§. 483.

Podczas ustnej rozprawy nie wolno wniosków apelacyjnych bez przyzwolenia przeciwnika ani rozszerzyć ani innymi zastąpić. Tak samo ma być co do przyczyn apelacyi, w piśmie apelacyjnym przytoczonych.

To przyzwolenie będzie za istniejące poczytanem, gdy obecny na audyencyi przeciwnik, nie wnosząc zarzutu przeciw poczynionym zmianom, wdał się w rozprawę nad zmienionymi wnioskami albo nad przyczynami apelacyi, z którymi strona świeżo wystąpiła.

Zmiana skargi, na której się zaczepiony wyrok zasadza, nawet za przyzwoleniem przeciwnika jest wzbronioną.

§. 484.

Wolno odstąpić od apelacyi aż do zamknięcia ustnej rozprawy apelacyjnej. Odpowiednie oświadczenie może być zeznane albo podczas ustnej rozprawy albo przez podanie pisma w Sądzie apelacyj-

nym. Jeżeli to pismo jeszcze przed rozpoczęciem następnej rozprawy apelacyjnej do Sądu wejdzie, może Sąd apelacyjny rozpisaną audyencyę odwołać.

Odstąpienie ma obok utraty środka prawnego także ten skutek, że odstępujący będzie obowiązany ponosić koszta, przez ten środek prawny urosłe a w szczególności też wszystkie koszta, które miał przez to przeciwnik.

Sąd apelacyjny rozstrzygnie o obowiązku zwrotu kosztów w formie uchwały. Wniosek ma być, pod wyłączeniem tegoż, uczyniony podczas ustnej rozprawy apelacyjnej albo też, gdy po myśli ustępu i wyznaczona do rozprawy apelacyjnej audyencya wcale się nie odbyła, do dni ośmiu po zawiadomieniu apelata o odstąpieniu od apelacji.

§. 485.

Rozprawa nad apelacją od wyroku, co do którego wniesiono na uzupełnienie po myśli §. 423, może być na wniosek odłożoną aż do czasu, kiedy albo wyrok uzupełniający bez apelacji w moc prawa urosnie albo też apelacja od wyroku uzupełniającego wejdzie do Sądu apelacyjnego. W tym ostatnim przypadku odbędzie się rozprawa łącznie nad obiema apelacjami.

Toż samo może być na wniosek rozprawa apelacyjna odłożoną aż do rozstrzygnięcia zażądanego sprostowania stanu faktycznego wyroku (§. 420), jeżeli zażądane sprostowanie może mieć wpływ na osądzenie apelacji.

§. 486.

Po wywołaniu sprawy rozpocznie się ustna rozprawa apelacyjna od tego, że jeden z członków senatu apelacyjnego w charakterze sprawozdawcy ustnie sprawę wyłoży.

Przy pomocy aktów procesowych przedstawi on stan sprawy i dotychczasowy przebieg sporu prawnego, o ile to jest potrzebnem do zrozumienia wniosków apelacyjnych tudzież do zbudania, czyli zacepiony wyrok i przyczyny apelacji są w porządku; poczem wyłoży istotną treść pisemnych podań w postępowaniu apelacyjnem wniesionych i zażnaczy punkta sporne, które się złąd wyłożyły. Sprawozdawcy nie wolno objawić zdania pod względem zapaść mającego rozstrzygnięcia.

Następnie odczyta protokalista wnioski stron i zaapelowane części wyroku pierwszej instancyi razem z powodami rozstrzygnięcia tudzież odnośne części protokołu rozprawy w instancyi pierwszej, jeżeli przewodniczący lub senat apelacyjny to ostatnie za pożyteczne uzna.

Następnie wysłucha Sąd przemówień stron. Jeżeli przemówienie strony nie jest zgodnem z treścią aktów procesowych, winien przewodniczący to podnieść.

§. 487.

Wniosek na nieprzyjęcie Sądu apelacyjnego za właściwy może być w postępowaniu apelacyjnem jedynie w tym przypadku uczyniony, gdy strona zamierza uzyskać wdania się w sprawę Sądu apelacyjnego, który wykonywa sądownictwo w sprawach lądowych, morskich lub górniczych albo też gdy strona nie chce, aby tego rodzaju Sąd w sprawę się wdawał. Wniosek w celu pozyskania tego rodzaju Sądu apelacyjnego dla sprawy może być li wtedy uczyniony, jeżeli oznaczony w §. 446 dodatek w wyroku pierwszej instancyi został zamieszczony; co się zaś tyczy wniosku na to, aby wdanie się tego rodzaju Sądu apelacyjnego nie zostało przyjętem, może taki wniosek li wtedy być przedstawiony, jeżeli wyrok pierwszej instancyi oznaczonego w §. 446 dodatku nie zawiera. W pierwszym z wymienionych przypadków nie wolno o to wnosić stronie, która się oświadczyła przeciwko zamieszczeniu takiego dodatku w wyroku sędziego pierwszego.

Wniosek nieprzyjęcia Sądu apelacyjnego za właściwy należy, pod wyłączeniem tegoż, przedstawić natychmiast po zagajeniu rozprawy apelacyjnej przemówieniem sprawozdawcy; wniosek ten będzie bezzwłocznie przed podjęciem rozprawy nad apelacją przeprowadzony i rozstrzygnięty.

W razie uwzględnienia wniosku nieprzyjęcia właściwości danego Sądu apelacyjnego, orzeknie ów Sąd we formie uchwały swą niewłaściwość. Po prawomocności tej uchwały odbędzie się dalsze postępowanie przed właściwym Sądem apelacyjnym. Sąd ten jest w tym przypadku związany uchwałą, orzekającą o tem, jakiego rodzaju sądownictwo ma być w sprawie wykonanem.

W razie odrzucenia wniosku będzie rozprawa apelacyjna natychmiast podjęta i przeprowadzona. W tym przypadku nie ma osobnego wydania uchwały na piśmie, lecz będzie takowa przyjęta do rozstrzygnięcia, które w Sądzie apelacyjnym w sprawie głównej zapadnie.

§. 488.

Senat apelacyjny mocen jest nietylko przeprowadzać dowody, do poparcia lub obalenia przyczyn apelacji służące, lecz zarówno powtórzyć lub uzupełnić dowodzenie w pierwszej instancyi odbyte, i dowody podczas postępowania przed pierwszym sędzią bezskutecznie ofiarowane dodatkowo przeprowadzać, jeżeli to wszystko okaże się koniecznem do rozstrzygnięcia wniosków apelacyjnych.

W tym ostatnim przypadku, jako też wtedy, gdy oględziny uzupełnić wypada, wolno senatowi apelacyjnemu samemu prowadzić postępowanie dowodowe podług przepisów, pierwszą instancję obowiązujących, albo zlecić przeprowadzenie dowodu sędziemu wyznaczonemu lub wezwanemu.

Senat apelacyjny może też rozkazać, ażeby dowód ze znawców w pierwszej instancji przeprowadzony, przy udziale innych zamianowanych znawców powtórnie się odbył.

§. 489.

Jeżeli w pierwszej instancji jedna strona pod przysięgą przesłuchaną została, nie wolno senatowi apelacyjnemu na ten sam fakt słuchać strony przeciwnej pod przysięgą.

Jeżeli senat apelacyjny zarządzi powtórne wysłuchanie pod przysięgą strony w pierwszej instancji już pod przysięgą przesłuchanej, należy ją przed przesłuchaniem napomnieć o przysiędze w pierwszej instancji wykonanej.

Jeżeli strona w pierwszej instancji nie chciała się poddać przesłuchaniu lub zeznania pod przysięgą odmówiła, może Sąd apelacyjny jedynie pod tym warunkiem jej przesłuchanie pod przysięgą zarządzić, gdy dojdzie do przekonania, że strona miała dostateczne powody wzbraniać się od przesłuchania, a te powody tymczasem odpadły.

§. 490.

Na wniosek orzeknie Sąd apelacyjny we formie uchwały jeszcze przed rozstrzygnięciem apelacji, o ile wyrok pierwszej instancji nie jest zaczepionym i przeto może być wykonanym. Od tej uchwały nie ma osobnego środka prawnego.

§. 491.

Na apelację odbędzie się rozprawa i zapadnie rozstrzygnięcie mimo niestawienia jednej lub obydwóch stron, przyczem Sąd uwzględni to co mu strony przedłożyły w piśmie apelacyjnym tudzież w piśmie przygotowawczem, jeżeli je podano (§. 468). Czyli to, co strony świczko przywiodły (§. 482, ustęp 2), za przyznane lub zaprzeczone ma być poczytanem, rozstrzygnie Sąd apelacyjny, biorąc wzgląd na stan faktyczny zaczepionego wyroku i na wszelkie inne akta procesowe pierwszej i drugiej instancji.

§. 492.

Stronom wolno się rzec rozpisania audyencyi do ustnej rozprawy nad apelacją. Zrzeczenie się będzie skutecznem, gdy je strony w piśmie apelacyj-

nem lub w piśmie przygotowawczem, które w Sądzie procesowym pierwszej instancji lub w Sądzie apelacyjnym podały, wyraźnie oświadczyły. W tym przypadku może pismo apelacyjne zawierać także wywody prawne, tudzież wywody faktyczne i dowodowe (§. 78, ustęp ostatni).

W takim razie rozstrzygnie Sąd apelację na posiedzeniu niejawnem bez poprzedniej ustnej rozprawy. Wszelako może Sąd zarządzić ustną rozprawę, gdy w szczegółowym przypadku uzna jej potrzebę.

§. 493.

Do protokołu ustnej rozprawy apelacyjnej będzie wciągnięta treść przemówień stron, o ile w nich strony przytoczyły fakty lub ofiarowały dowodu, ale z tem ograniczeniem, że się jedynie zapisze, w jakiej mierze przemówienia stron odstępują od tego, co akta procesowe pierwszego sędziego o treści rozprawy zawierają.

Jeżeli ustna rozprawa apelacyjna na jednej audyencyi będzie ukończoną i zamkniętą, może być wyłożenie tego, co przemówienia stron o stanie sprawy zawierają, zachowane dla faktycznego stanu wyroku (§. 417, l. 4). W takim razie będą w protokole jedynie okoliczności i oświadczenia, w §§. 207 i 208 wskazane, dokumentnie stwierdzone. Wnioski na sprostowanie tego, co faktyczny stan wyroku o przełożeniach stron pod względem faktów i dowodów zawiera, podadzą strony w Sądzie apelacyjnym do dni ośmiu po doręczeniu wyroku (§. 420).

Rozstrzygnięcie apelacyjne.

§. 494.

Jeżeli się Sąd przy sposobności rozprawy apelacyjnej przekonał, że wyrok zaczepiony albo postępowanie w instancji pierwszej jest dotknięte nieważnością, na którą dotąd nie zwracano uwagi, postąpi sobie Sąd, nawet gdyby żadna ze stron tej nieważności nie dochodziła, według §§. 477 i 478, chyba że się rozchodzi o brak zastępstwa na skutek wyraźnego lub domniemanego zatwierdzenia już usunięty (§. 447, l. 5).

§. 495.

Sąd odrzuci apelację we formie uchwały, jeżeli wadliwości w §. 471, l. 2 i 3 określone, będą dopiero podczas ustnej rozprawy spostrzeżone a obecny przeciwnik apelanta odmówi swego przyzwolenia na poprawienie pisma apelacyjnego (§. 471, l. 3).

§. 496.

Sąd apelacyjny w następujących przypadkach zwróci sprawę Sądowi procesowemu pierwszej instancyi do przeprowadzenia i rozsądzenia, chociażby w niej nie zachodziła nieważność, a w szczególności:

1. jeżeli wnioski, w sprawie uczynione, nie zostały zazeczionym wyrokiem końcowym całkowiec załatwione;

2. jeżeli postępowanie pierwszej instancyi jest dotknięte istotnemi wadliwościami, które nie pozwoliły na wyczerpujące zbadanie i gruntowne osądzenie sprawy spornej;

3. jeżeli w aktach procesowych nie ma wzmianki o tem, że fakty, które Sąd apelacyjny za stanowcze uważa, były w instancyi pierwszej roztrząsane.

W przypadku pod l. 1 ograniczy się postępowanie przed Sądem procesowym do rozszezeń i wniosków, które pozostały niezalatwione, w przypadku zaś pod l. 2. do tej części postępowania i wyroku pierwszej instancyi, która odpowiednią wadliwością jest dotknięta.

Miasto zwrócić sprawę mocen jest Sąd apelacyjny, a to w razie potrzeby po uzupełnieniu rozprawy w pierwszej instancyi odbytej, sam sprawę wyrokiem rozstrzygnąć, jeżeli albo obydwie strony o to zgodnie proszą, albo Sąd uznał, że się przez to załatwienie sprawy przyspieszy lub znaczniejszych kosztów uniknie.

§. 497.

O ile przepisy §§. 494, 495 i 496 nie mają być zastosowane, zawyrokuje Sąd apelacyjny w sprawie samej.

Jego rozstrzygnięcie obejmie wszystkie te punkta sporne, tyżące się roszczenia sądownie przyznanego lub odmówionego, które w myśl wniosków apelacyjnych winny być w drugiej instancyi zbadane i rozstrzygnięte.

Wolno zmienić wyrok pierwszego sędziego jedynie o tyle, o ile istnieje wniosek na zmianę.

§. 498.

Sąd apelacyjny oprze swe rozstrzygnięcie na wypadkach rozprawy i dowodzeń, w aktach procesowych pierwszego sędziego i w wyroku instancyi pierwszej ustalonych, a przez dochodzone przyczyny apelacji nienaruszonych, o ile przez samą rozprawę apelacyjną nie doznały sprostowania.

Po starannem ocenieniu wypadków postępowania apelacyjnego i wszelkich innych towarzyszących okoliczności, osądzi Sąd apelacyjny, jakie zna-

czenie należy przypisać opozycyi, wniesionej w terminie przeciw szczegółowym ustaleniom protokolarnym pierwszej instancyi albo przeciw temu, co pisemnie wydana uchwała na dowód lub stan faktyczny wyroku o przełożeniach stron p.d względem faktów i dowodów zawiera (§§. 444, 445); w razie potrzeby zarządzi Sąd ustną rozprawę nad owemi ustaleniami i wzmiankami (§. 488), opozycyją dotkniętymi.

§. 499.

Zwrócenie sprawy Sądowi procesowemu pierwszej instancyi nastąpi w przypadkach §§. 494 i 496 we formie uchwały.

Sąd, który na skutek uchwały Sądu apelacyjnego całą sprawę lub część tejże do powtórnego przeprowadzenia i rozstrzygnięcia lub w celu odbycia postępowania apelacyjnego otrzymał (§. 487), jest przytem pod względem prawnego ocenienia związany zapatrywaniem, jakie było punktem wyjścia dla uchwały Sądu apelacyjnego.

Pod względem zarządzenia nowej rozprawy obowiązuje przepis §. 479.

Tak samo się stanie, gdy Sąd apelacyjny zmieni wyrok orzekający niedopuszczalność skargi o wznowienie, a rozprawa pierwszej instancyi była ograniczoną do rozpatrywania sprawy o dopuszczenie wznowienia.

§. 500.

Załatwiający apelację wyrok lub uchwała Sądu apelacyjnego, będzie stronom zawsze w pisemnem wydaniu doręczona.

Układając dla wyroku apelacyjnego stan faktyczny, może Sąd powoływać się na wyrok pierwszego sędziego.

§. 501.

W sprawach drobiazgowych wolno zazecpić wyrok sędziego pierwszego jedynie z przyczyn nieważności w §. 477, l. 1 do 7 wyliczonych.

Rozdział drugi.

Rewizya.

Dopuszczalność.

§. 502.

Od wyroków Sądów apelacyjnych ma miejsce rewizya.

W sprawach drobiazgowych nie ma po rozstrzygnięciu Sądu apelacyjnego dalszego toku instancyj.

§. 503.

Rewizji wolno żądać tylko z jednej z następujących przyczyn:

1. że wyrok Sądu apelacyjnego jest nieważnym dla jednej z wadliwości, w §. 477 określonych;

2. że postępowanie apelacyjne jest dotknięte wadą, która chociaż nie sprowadza nieważności, mogła być przeszkodą w wyczerpującem badaniu i gruntownem osądzeniu sprawy spornej;

3. że wyrok Sądu apelacyjnego zasadza się w istotnym punkcie na takim przypuszczeniu pod względem faktów, które zostaje w sprzeczności z aktami procesowymi pierwszej lub drugiej instancyi;

4. że wyrok Sądu apelacyjnego opiera się na mylnem ocenieniu ze stanowiska prawnego.

§. 504.

Sąd rewizyjny bada wyrok Sądu apelacyjnego w granicach wniosków, w postępowaniu rewizyjnem przedstawionych.

Nowe faktyczne twierdzenia lub dowody wolno w instancyi rewizyjnej przedstawiać jedynie na poparcie lub obalenie twierdzenia, że wyrok Sądu apelacyjnego jest nieważnym dla jednej z wadliwości w §. 477 określonych, albo że postępowanie apelacyjne jest dotknięte wadą, która mogła być przeszkodą w wyczerpującem badaniu i gruntownem osądzeniu sprawy spornej.

Wnoszenie rewizyi.

§. 505.

Rewizję wnosi się do Sądu procesowego pierwszej instancyi za pomocą pisma (pismo rewizyjne).

Termin rewizyjny wynosi dni czternaście, licząc od dnia doręczenia orzeczenia apelacyjnego; nie może być przedłużonym.

Rewizya w terminie wniesiona wstrzymuje prawomocność i zawiesza wykonalność zaczepionego wyroku w granicach wniosków rewizyjnych aż do załatwienia tego środka prawnego. Rewizya od zatwierdzającego wyroku drugiej instancyi nie ma skutków wstrzymujących i zawieszających.

§. 506.

Prócz zwykłej treści pisma przygotowawczego ma pismo rewizyjne zawierać:

1. oznaczenie wyroku, przeciwko któremu rewizya jest wymierzona;

2. stanowcze oświadczenie, o ile wyrok zostaje zaczepionym, tak samo stanowcze a treściwe określenie przyczyn ruszenia (przyczyny rewizyi) tudzież oświadczenie, czyli wniosek idzie na zniesienie lub na zmianę wyroku i jaka zmiana ma nastąpić (wniosek rewizyjny);

3. faktyczne przywody i środki dowodowe, którymi strona prawdziwość przyczyn rewizyi, w §. 503, l. 1 i 2, wymienionych, udowodnić zamierza;

4. podpis adwokata.

O ile się rewizya na przyczynie rewizyi w §. 503, l. 4 wymienionej opiera, mają być w piśmie rewizyjnem bez żadnych rozwekłości wyłożone powody, dla jakich prawne ocenienie sprawy jako mylne się przedstawia.

§. 507.

Na rewizję w terminie wniesioną poleci Sąd procesowy instancyi pierwszej doręczenie jednego okazu pisma rewizyjnego przeciwnikowi strony rewidującej (przeciwnik rewizyjny). Zapóźno wniesione rewizye odrzuca Sąd procesowy instancyi pierwszej.

Przeciwnikowi rewizyjnemu wolno po doręczeniu pisma rewizyjnego w ciągu czternastodniowego terminu koniecznego podać za pomocą pisma przygotowawczego odpowiedź na rewizję w Sądzie procesowym pierwszej instancyi.

Do odpowiedzi na rewizję będą postanowienia §. 506, za wyjątkiem przepisanych pod l. 1 i 2 warunków, odpowiednio stosowane. Nowe fakty i dowody, z których przeciwnik rewizyjny zamierza robić użytek w celu odparcia przyczyn rewizyi, w piśmie rewizyjnem wymienionych, będą w postępowaniu rewizyjnem jedynie o tyle uwzględnione, o ile je w odpowiedzi na rewizję już przytoczono.

O tem, że odpowiedź na rewizję do Sądu wyszła, zawiadomi się stroną rewidującą przez udzielenie tejże jednego okazu odpowiedzi na rewizję.

Rewizya i odpowiedź na nią będą na piśmie podawane; czego nie wolno zastąpić oświadczeniem do protokołu sądowego.

§. 508.

Po odpowiedzi na rewizję albo po bezwonnym upływie terminu, który dla niej stał otworem, przedłoży Sąd procesowy pierwszej instancyi wskazane wyżej pisma tudzież wszystkie akta procesowe, łączące się sporu prawnego, Sądowi apelacyjnemu.

który do nich doda akta Sądu apelacyjnego, do tegoż sporu się odnoszące, i następnie wszystkie te akta do Sądu rewizyjnego wyszle.

Jeżeli jest wniosek na sprostowanie stanu faktycznego w wyroku apelacyjnym, należy się wstrzymać z przedłożeniem aktów Sądowi rewizyjnemu aż do załatwienia postępowania sprostowawczego.

Postępowanie przed Sądem rewizyjnym.

§ 509.

Sąd rewizyjny rozstrzyga rewizję na posiedzeniu niejawnem bez poprzedniej ustnej rozprawy.

Wszelako może Sąd rewizyjny, na wniosek lub z urzędu, ustną rozprawę zarządzić, jeżeli to w szczegółowym przypadku do rozstrzygnięcia założonej rewizji potrzebnem się okaże. Co do tej rozprawy obowiązują przepisy, dla ustnej rozprawy przed Sądem apelacyjnym wydane.

Dochodzenia lub dowodzenia, do ustalenia przyczyn rewizji w §. 503, l. 1 i 2 przytoczonych potrzebne, będą przeprowadzone za pośrednictwem sędziego wyznaczonego, który akta odbytych dochodzeń lub dowodzeń Sądowi rewizyjnemu bezpośrednio przedłoży. Do tych dochodzeń i dowodzeń należy zawsze przyzywać strony.

§ 510.

Z reguły rozstrzyga Sąd rewizyjny samą sprawę. Ale odeszle ją napowrót Sądowi apelacyjnemu, jeżeli wyrok apelacyjny po myśli §. 477, l. 4 i 5, za nieważny uznać lub z przyczyny w §. 503, l. 2 określonej uchylić postanowi i na skutek tego w celu załatwienia sprawy powtórnią rozprawę za koniecznie potrzebną uważa.

Sprawa będzie odesłana do pierwszej instancji, jeżeli Sąd rewizyjny uchwalił zniesienie wyroku lub postępowania dla nieważności, która już się w pierwszej instancji zdarzyła, a z urzędu ma być uwzględnioną (§. 478, ustęp 2 i 3).

§ 511.

Sąd, któremu sprawę napowrót odesłano, będzie pod względem dalszego prowadzenia i rozstrzygnięcia związany takim ocenieniem sprawy ze stanowiska prawnego, na jakim się uchylający wyrok Sądu rewizyjnego zasadza.

W celu podjęcia postępowania w Sądzie apelacyjnym albo w Sądzie pierwszej instancji rozpisze jeden albo drugi Sąd audyencyę do ustnej rozprawy z urzędu.

§ 512.

Jeżeli Sąd rewizyjny jest zdania, że rewizję podano ze swawoli lub jedynie w celu przeciągania sprawy, orzeknie przeciwko rewidującemu, a w danych okolicznościach przeciwko adwokatowi jego, grzywnę za pieniactwo.

§ 513.

O ile postanowienia niniejszego rozdziału nie zaprowadzają odmiany, będą przepisy o apelacji stosowane także do rewizji.

Rozdział trzeci

Rekurs.

Dopuszczalność.

§ 514.

Od uchwał (rezulucyj) jest dozwolony rekurs, o ile niniejszą ustawą zaczępanie tychże nie jest wzbronionem.

W szczególności mogą być uchwały zaczępane rekuresem także z przyczyn w §. 477 podanych.

Od uchwał, nakładających po myśli §. 51, ustęp 2, koszta do zwrotu na Sąd, wolno wnieść rekurs tym urzędnikom sędziowskim, którzy na skutek tego, do zwrotu kosztów zostali zobowiązani.

§ 515.

W przypadkach, w których postanowienia tej ustawy osobnego środka prawnego od uchwały wzbraniają, wolno stronom wystąpić z zażaleniem na tę uchwałę łącznie ze środkiem prawnym, wniesionym od rozstrzygnięcia zaraz po niej następującego i zaczępaniu podlegającego.

§ 516.

O ile niema odmiennych rozporządzeń, mogą być za pomocą środka prawnego rekursu zaczępane uchwały, powzięte przez naczelnika Trybunału, przewodniczącego senatu albo przez sędziego wyznaczonego; zaczępanie jednak jest wzbronionem, jeżeli przedtem w Trybunale nie wniesiono na zmianę rzezczonej uchwały.

§. 517.

W sprawach drobiazgowych wolno jedynie od następujących uchwał pierwszej instancyi wnosić rekurs:

1. jeżeli wprowadzenie albo dalsze prowadzenie przepisanego na skargę postępowania zostało odnówionem;

2. od rozstrzygnięcia na wniosek dania zabezpieczenia kosztów procesowych lub uzupełnienia tego zabezpieczenia zapadłego;

3. jeżeli dając miejsce żądaniu o przedłużenie czasokresu naruszono postanowienia §. 134 a zarazem uchwała podlega zaczepianiu po myśli §. 141;

4. jeżeli odrzucono wniosek o dozwoleń przywrócenia do stanu poprzedniego z powodu omisszkania audyencyi lub z powodu upływu czasokresu do wniesienia środka prawnego;

5. jeżeli co do zwrotu kosztów rozstrzygnięcie we formie uchwały zapadło.

W sprawach drobiazgowych niema rekursu od uchwał Sądu apelacyjnego.

§. 518.

W postępowaniu na skargi z powodu naruszenia posiadania (§. 454) wolno wnosić rekurs tylko od uchwał, w których odnówiono wprowadzeniu lub dalszemu prowadzeniu postępowania na taką skargę; tudzież od uchwały końcowej.

Zażalenia na wszystkie inne w ciągu postępowania zapadłe uchwały, a szczególnie na tymczasowe zarządzenia, w ciągu postępowania wydane, należy połączyć z rekursami od uchwały końcowej.

§. 519.

Od uchwał, które w postępowaniu apelacyjnym wydaje Sąd apelacyjny, dozwolonym jest rekurs jedynie w następujących przypadkach:

1. jeżeli za pomocą uchwały odrzucono apelację;

2. jeżeli Sąd apelacyjny orzekł we formie uchwały nieważność wyroku sędziego pierwszego;

3. jeżeli zapomocą uchwały przekazano sprawę Sądowi pierwszej instancyi lub innemu Sądowi apelacyjnemu do rozstrzygnięcia albo do przeprowadzenia i rozstrzygnięcia, a w uchwale Sądu apelacyjnego zostało zarazem orzeczonem, że postępowanie pierwszej instancyi lub apelacyjne dopiero po prawomocności tej uchwały podjętem lub dalej prowadzonym będzie.

Wnoszenie rekursu.

§. 520.

Rekurs wnosi się przez podanie pisma (pismo rekursowe) do Sądu, który sam lub którego naczelnik zaczepioną uchwałę wydał albo gdy rekurs idzie od uchwały przewodniczącego senatu, sędziego wyznaczonego lub wezwanego, do Sądu, do którego wymienieni sędziowie należą. W Sądach powiatowych wolno stronom, nie zastąpionym przez adwokatów, podawać rekursu także ustnie do protokołu; pisemne rekursu muszą być zaopatrzone podpisem adwokata.

Jeżeli uchwała zostaje zaczepioną dla mylności oceny prawnego, na którym się uchwała opiera, będzie przepis §. 506. ustęp ostatni, odpowiednio zastosowany.

§. 521.

Termin do rekursu wynosi dni czterdzieści; nie może być przedłużonym.

Termin ten z dniem po doręczeniu pisemnego wydania zacząć się mającej uchwały lub rozstrzygnięcia rekursu bieg swój rozpocznie, a w sprawach drobiazgowych z dniem po ogłoszeniu, jeżeli obydwie strony były temu obecne.

§. 522.

Jeżeli rekurs jest wymierzony przeciwko odwołaniu lub odjęciu prawa ubogich, przeciw orzeczeniom kary na świadków lub znawców albo przeciw uchwałom, przeznaczonym jedynie do kierowania procesem, wolno temu samemu Sądowi albo sędziemu, którego rozstrzygnięcie lub zarządzenie jest zaczepionem, dać miejsce rekursowi.

Jeżeli wymieniony Sąd lub sędzia nie widzą się do tego spowodowanymi albo jeżeli inne aniżeli w pierwszym ustępie określone uchwały uległy zaczepieniu sposobem rekursu, będzie rekurs bezzwłocznie przedłożony Sądowi rekursowemu z wyjaśniającą relacją i z wszystkimi aktami, do osądzenia rekursu potrzebnymi.

§. 523.

Rekurs od uchwał, od których według przepisów niniejszej ustawy w ogólności nie ma rekursu albo przynajmniej nie ma osobnego środka prawnego, niemniej rekursu po terminie wniesionem, odrzuci Sąd, w którym je podano, z urzędu.

§. 524.

Rekurs niema skutku zawieszającego ani pod względem wypełnienia zaczepionej uchwały ani pod

względem egzekucyi. Wyjątek zachodzi co do orzeczeń karnych, które można zaczepiać w drodze instancyj, o ile i pod tym względem prawo inaczej nie przepisuje.

Wszelako Sąd, którego uchwałę rekuresem zaczepiono, dozwoli na wniosek tymczasowego wstrzymania postępowania i w razie koniecznej potrzeby środka zabezpieczające równocześnie zarządzi, jeżeli przez to, że postępowanie, wypełnienie zaczepionej uchwały lub egzekucya, na zasadzie tej uchwały wdrożyć się mająca, wstrzymaną będzie, nie powstanie dla strony drugiej żaden niestosunkowy uszczerbek a zarazem bez takiego wstrzymania cel rekursu może być udaremniony. Od tej uchwały nie ma osobnego środka prawnego.

Takie samo upoważnienie służy naczelnikowi Sądu, przewodniczącemu senatu albo sędziemu wyznaczonemu lub wezwanemu w razie wniesienia rekursu od ich uchwał.

§. 525.

W przypadkach, w których egzekucya uchwały końcowej nie naruszy tymczasowych zarządzeń, podczas rozprawy na skargę z powodu naruszenia posiadania wydanych, postanowi Sędzia pierwszej instancji według swego uznania, ażali one podczas gdy rekurs wisi, dalej trwać mają albo też jeszcze przed załatwieniem rekursu mają być uchylone.

Postępowanie przed Sądem rekursowym.

§. 526.

Sąd rozstrzyga rekurs bez poprzedniej ustnej rozprawy na posiedzeniu niejawnem we formie uchwały. Sąd może przed swem rozstrzygnięciem zarządzić dochodzenia, jakie uzna za koniecznie potrzebne.

Niedopuszczalny lub spóźniony rekurs będzie natychmiast odrzucony.

Wydanie rozstrzygnięć Sądu rekursowego na piśmie i doręczanie tych że będą się odbywały według postanowień §. 500, odpowiednio zastosowanych.

§. 527.

Jeżeliby na skutek orzeczenia Sądu rekursowego, rekurs uwzględniającego, jakie dalsze rozporządzenia okazały się potrzebnymi, może je Sąd rekursowy poruczyć temu Sądowi lub sędziemu, który wydał zaczepioną uchwałę.

W przypadku, gdy instancya druga zaczepioną uchwałę wniosła i Sądowi pierwszej instancji sprawę po wysłuchaniu stron powtórnie rozstrzygnąć nakazała, będzie rozstrzygnięcie Sądu rekursowego

jedynie wtedy podlegać zaczepianiu, jeżeli w nich Sąd postanowił, że udzielone pierwszej instancji polecenia dopiero po prawomocności owego rozstrzygnięcia wykonać należy.

§. 528.

Rekursa od rozstrzygnięć Sądów drugiej instancji, zaczepioną uchwałę sędziego pierwszego zatwierdzających, będą w Sądzie instancji pierwszej odrzucane z urzędu.

Jeżeli Sąd rekursowy jest zdania, że rekurs od uchwały Sądu drugiej instancji wniesiony, został podany swawolnie albo jedynie w celu przewleczenia sprawy, nałoży grzywnę za pieniactwo na żalącą się stronę, a w odpowiednich okolicznościach na jej adwokata.

Część piąta.

Skarga nieważności i skarga o wznowienie.

§. 529.

Prawomocne rozstrzygnięcie sprawę załatwiającej podlega zaczepianiu przez skargę nieważności.

1. jeżeli sędzia orzekający był w danym sporze od sprawowania urzędu sędziowskiego z mocy prawa wyłączonym;

2. jeżeli strona wcale nie była zastąpioną w procesie, albo też mimo iż potrzebowała prawnego zastępcy, nie zastępywał jej takżej zastępca, o ile w jednym i drugim przypadku prowadzony proces nie został dodatkowo w sposób prawidłowy zatwierdzony.

Wzbronioną jest jednak skarga nieważności, jeżeli strona w przypadku, pod l. 1 określonym, przyczyny wyłączenia, w przypadku zaś pod l. 2 braku zdolności procesowej lub prawnego zastępstwa, jeszcze przed prawomocnością rozstrzygnięcia nadaremnie dochodziła za pomocą podania o nieprzyjęcie sędziego, wnioskiem na unieważnienie postępowania lub drogą środka prawnego.

Wzbronioną jest skarga nieważności także wtedy, jeżeli strona była w stanie dochodzić przyczyny wyłączenia (l. 1) w czasie odbywającego się przedtem postępowania lub za pomocą środka prawnego.

§. 530.

Postępowanie wyrokiem zamknięte może być na wniosek strony z następujących przyczyn wznowionem:

1. że dokument, na którym się wyrok zasadza, jest sfałszowanym lub podrobionym;

2. że świadek lub znawca stał się winnym fałszywego zeznania lub przeciwnik, przy sposobności jego przesłuchania, fałszywej przysięgi, a wyrok zasadza się na tem zeznaniu;

3. że wyrok został uzyskany oszukańcem działaniem zastępcy strony, jej przeciwnika lub zastępcy tegoż, za które te osoby mogą być w drodze sądowo-karnego postępowania ścigane;

4. że sędzia ferując wyrok lub wydając przedtem rozstrzygnięcie, na którym się wyrok zasadza, w odniesieniu do sporu prawnego stał się na niekorzyść strony winnym naruszenia swych obowiązków urzędowych, według praw karnych skarcić się mającego;

5. że orzeczenie Sądu karnego, na którym się wyrok zasadza, zostało uchylone innym wyrokiem już prawomocnym;

6. że strona znalazła wyrok lub uzyskała możliwość robienia użytku z wyroku, który przedtem jeszcze na to samo roszczenie lub na ten sam prawny stosunek prawomocnie zapadł (§. 411), jeżeli zarazem wyrok ten obowiązuje strony wznowić się mającego procesu;

7. że strona otrzymała wiadomość o nowych faktach albo znalazła środki dowodowe lub też uzyskała możliwość robienia z nich użytku, które wcześniej w postępowaniu przytoczone lub użyte mogły korzystniejsze rozstrzygnięcie sprawy głównej spowodować.

Wznowienie jest w okolicznościach, pod l. 6 i 7 podanych, jedynie wtedy dozwolone, jeżeli strona bez własnej winy nie była w stanie dochodzić prawomocności wyroku albo wystąpić z nowymi faktami lub środkami dowodowymi jeszcze przed zamknięciem ustnej rozprawy, po której zapadł wyrok pierwszej instancyi.

§. 531.

Wznowienie może być także pozwołone w celu przeprowadzenia dowodów po myśli §. 279, ustęp 2, od rozprawy wyłączonych, jeżeli jest rzeczą oczywistą, jako dowody te, wcześniej w procesie użyte, byłyby korzystniejsze dla strony orzeczenie w sprawie głównej wywołały.

§. 532.

Dla skargi nieważności, tudzież dla skargi o wznowienie, na zasadzie §. 530, l. 4 wniesionej, wyłącznie właściwym jest Sąd, w którym zapadł wyrok taką skargą zaczepiony a w razie zaczepienia

taką skargą kilku wyroków, zapadłych w tym samym sporze prawnym w rozmaitych instancjach, najwyższy z pomiędzy owych Sądów.

We wszystkich innych przypadkach (§§. 530, l. 1 do 3, 5, 6 i 7, i 531) będzie skarga o wznowienie podawana w Sądzie procesowym instancyi pierwszej, albo też gdy jedynie wyrok w instancyi wyższej ferowany dochodzoną przyczyną ruszenia jest dotknięty, w odnośnym Sądzie instancyi wyższej.

Postępowanie.

§. 533.

O ile z następujących przepisów nie wynika coś odmiennego, będą przepisy pierwszej do czwartej części niniejszej ustawy do zanieśienia skargi nieważności i skargi o wznowienie przed Sąd, tudzież do dalszego postępowania odpowiednio stosowane.

§. 534.

Skargę należy zanieść przed Sąd w terminie koniecznym jednego miesiąca.

Czasokres ten liczy się:

1. w przypadku §. 529, l. 1, od dnia, w którym strona otrzymała wiadomość o przyczynie wyłączenia, albo też, gdy to przed zaistnieniem prawomocności zaczepionego rozstrzygnięcia miało miejsce, od tego ostatniego dnia;

2. w przypadku §. 529, l. 2, od dnia, w którym rozstrzygnięcie doręczono stronie, a gdyby nie posiadała zdolności procesowej, od dnia doręczenia tegoż jej prawnemu zastępcy, atoli również nigdy przed zaistnieniem prawomocności zaczepionego rozstrzygnięcia;

3. w przypadkach §. 530, l. 1 do 5, od dnia, w którym wyrok Sądu karnego albo uchwała orzekająca zastanowienie karno-sądowego postępowania urosła w moc prawa;

4. w przypadkach §. 530, l. 6 i 7, od dnia, w którym strona była w stanie zrobić z wyroku prawomocnego użytek albo przedłożyć Sądowi fakty i środki dowodowe, które doszły do jej wiadomości;

5. w przypadku §. 531 od doręczenia wyroku pierwszej instancyi.

Za wyjątkiem wspomnianego pod l. 2 przypadku, nie wolno więcej znosić tej skargi przed Sądy po upływie lat dziesięciu po zaistnieniu prawomocności wyroku.

§. 535.

Jeżeli skarga nie jest zanieśioną przed Sąd, który w poprzednim postępowaniu orzekł w instan-

cyi pierwszej, lecz przed taki Sąd wyższej instancyi, w którym sprawa główna po myśli przepisów w postępowaniu przed tym Sądem obowiązujących do rozstrzygnięcia dojrzeć może, będą pod względem ustnej rozprawy, dowodzenia i udzielenia zapadłego na tę skargę wyroku Sądowi instancyi pierwszej, niemniej pod względem zaczepności wyroku te przepisy obowiązywały, które obowiązują ten Sąd wyższy jako instancyę odwoławczą.

§. 536.

Skarga szczególnie zawierać będzie:

1. oznaczenie zaczepionego rozstrzygnięcia;
2. określenie prawnej przyczyny ruszenia (zasada skargi nieważności i skargi o wznowienie);
3. okoliczności, z których wynika, że ustawowy czasokres dla skargi został dotrzymany i wymienienie istniejących na te okoliczności środków dowodowych;
4. okoliczności dla ocenienia właściwości Sądu stanowcze;
5. oświadczenie, o ile strona wniosła na usunięcie rozstrzygnięcia zaczepionego i na wydanie odmiennego rozstrzygnięcia w sprawie głównej.

§. 537.

Od kierownictwa rozprawy nad skargą nieważności i nad skargą o wznowienie tudzież od rozstrzygnięcia tychże wyłączonym jest sędzia, jeżeli udział jego w rozstrzygnięciu spowodował skargę nieważności (§. 529, l. 1) albo jego zachowanie się skargę o wznowienie (§. 530, l. 4).

§. 538.

Przed rozpisaniem audyencyi do ustnej rozprawy zbada Sąd, a mianowicie Trybunał na niejawnem posiedzeniu, czyli skarga zasadza się na jednej z prawnych przyczyn ruszenia (§§. 529 do 531) i czy ją w terminie ustawowym przed Sąd zanieślono. Sąd we formie uchwały odrzuci skargę jako nieprzydatną do wyznaczenia audyencyi do ustnej rozprawy, jeżeli jej braknie jednego z wymienionych warunków lub jeżeli jest niedopuszczalną dla jednej z przyczyn w §. 230, ustęp 2 naprowadzonych.

Na żądanie Sądu uprawdopodobni powód okoliczności, wykazujące dotrzymanie terminu ustawowego.

§. 539.

Jeżeli skarga żąda wznowienia z powodu jednego z czynów karygodnych w §. 530, l. 1 do 4

opisanych, chociaż za ten czyn nikogo jeszcze prawomocnie nie skazano, postara się Sąd procesowy, nie odrywając przedtem ustnej rozprawy, o wdrożenie karno-sądowego postępowania w celu wyśledzenia i ustalenia czynu karygodnego, na który się strona powołała. Od tej uchwały nie ma żadnego środka prawnego; przed powzięciem uchwały może Sąd przesłuchać strony lub jedną z nich i w ogóle wdobyć dochodzenia, które za ważne uzna.

Sąd wyznaczy audyencyę do ustnej rozprawy nad skargą o wznowienie dopiero po prawomocnem zamknięciu karno-sądowego postępowania, a mianowicie jedynie wtedy, jeżeli to postępowanie albo doprowadziło do prawomocnego skazania za czyn karygodny, z którym strona dla uzasadnienia skargi o wznowienie wystąpiła, albo jeżeli karno-sądowe postępowanie z innych powodów nie doprowadziło do skazania aniżeli dla braku istoty czynu lub z braku dowodów. W innych przypadkach będzie skarga po oznajmieniu wypadków karno-sądowego postępowania jako niedopuszczalna odrzucona. Odrzucenie to nastąpi również bez poprzedniej ustnej rozprawy, a w Trybunałach we formie uchwały, na niejawnem posiedzeniu powziętej. Sąd karny albo państwowa władza prokuratorska, oznajmiając uchwały o niewdrożeniu lub o zastanowieniu postępowania sądowo-karnego, wyrazi zawsze przyczynę, dla której wdrożenia postępowania zaniechano albo też je zastanowiono.

§. 540.

Jeżeli w przypadkach z §. 530 wykazano przyczynę wznowienia dołączonym do skargi pierwopisem lub wierzytelnym odpisem dokumentu, albo też w razie wznowienia na wniosek po myśli §. 531 uczyniony, należy rozprawę i rozstrzygnięcie co do przyczyny i dopuszczalności wznowienia połączyć z rozprawą główną, co jednak nie ogranicza upoważnień, w §. 189 Sądowi przyznanych.

Przy tej sposobności powtarza się sprawę główną o tyle, o ile przyczyną ruszenia jest dotknięta.

Jeżeli jednak przepisy o postępowaniu, obowiązujące w tym Sądzie wyższej instancyi, który dla orzekania w sprawie dozwolenia wznowienia jest właściwym, nie pozwalają na to, aby sprawa główna u niego do wyroku dojrzała, ograniczy się tenże Sąd do rozstrzygnięcia sprawy dopuszczalności wznowienia, a po prawomocności wyroku na wznowienie przyzwalającego zwróci spór prawny w celu odbycia rozprawy głównej temu Sądowi, który w pierwszej instancyi do tego jest powołany. Ten ostatni Sąd rozpisze potem z urzędu audyencyę

do ustnej rozprawy głównej i przeprowadzi ją według przepisów, jakie w postępowaniu przed nim obowiązują.

§. 541.

We wszystkich innych przypadkach będzie jedynie sprawa o przyczynę i o dopuszczalność wznowienia postępowania albo też o unieważnienie tegoż przeprowadzoną i wyrokiem rozstrzygniętą.

W razie przyzwolenia na wznowienie będzie postępowanie w sprawie głównej, o ile przyczyną ruszenia jest dotknięte, przeprowadzone w Sądzie, w którym skargę o wznowienie podano, a gdyby przepisy, w postępowaniu przed tym Sądem obowiązujące, nie pozwalały na to, aby sprawa główna u niego do wyroku dojrzała, pójdzie takowa przed Sąd, który do przeprowadzenia sprawy głównej w instancji pierwszej był powołany i tamże będzie przeprowadzona.

Pod względem przekazania sprawy, wyznaczenia audyencyi do ustnej rozprawy i przeprowadzenia tej rozprawy obowiązują postanowienia §. 540, ustęp 3.

§. 542.

Jeżeli rozprawa główna ma się odbyć przed Sądem, dla rozpoznania dopuszczalności wznowienia właściwym, a Sąd zgodnie z żądaniem o wznowienie rozstrzygnął i to rozstrzygnięcie ogłosił, mocen jest tenże Sąd we formie uchwały rozporządzić, że rozprawa główna odbędzie się przed wygotowaniem tego rozstrzygnięcia. Od tej uchwały nie ma żadnego środka prawnego.

Orzeczenie o dopuszczalności wznowienia będzie w tym przypadku zamieszczonem w rozstrzygnięciu sprawy głównej.

§. 543.

Sąd odrzuci skargę we formie uchwały, jeżeli się dopiero podczas ustnej rozprawy okaże, jako skarga o wznowienie lub skarga nieważności zasadza się na przyczynie ruszenia prawem nieuznanej albo że skarga za późno weszła do Sądu.

§. 544.

Na skargę o wznowienie, zaniczoną przed Sąd równocześnie z apelacją lub rewizją od tego samego wyroku albo też w ciągu wiszącego postępowania apelacyjnego lub rewizyjnego, zarządzi Sąd bezzwłocznie, z urzędu lub na wniosek, przerwę postępowania apelacyjnego lub rewizyjnego, jeżeli strona dochodzi jednej z przyczyn wznowienia

w §. 530, l. 1 do 5 przytoczonych, a zapadły prawomocny wyrok Sądu karnego w pierwopisie lub w zawierzonym odpisie do skargi dołączono.

Sąd, który na wniesioną skargę o wznowienie taką uchwałę powziął, zawiadomi natychmiast o zarządzanej przerwie postępowania odwoławczego ten Sąd, w którym się założony środek prawny w owym czasie przeprowadza.

§. 545.

W innych przypadkach rozstrzygnie Sąd do przeprowadzenia skargi powołany, na wniosek lub z urzędu, ażali na skutek wniesionej skargi o wznowienie ma nastąpić przerwa postępowania apelacyjnego lub rewizyjnego, odnośnie do tego samego wyroku wdrożonego lub wiszącego, a to ze względu na osobliwe stosunki danego przypadku i na dowody, które w celu wykazania istnienia przyczyny wznowienia Sądowi przedłożono.

Sąd może również postanowić taką przerwę nawet podczas ustnej rozprawy na skargę o wznowienie. Zarządzając przerwę zastosuje się Sąd do postanowień §. 544, ustęp 2.

§. 546.

Nie ma środka prawnego od uchwały, rozstrzygającej wniosek na zasadzie §§. 544 i 545 przedstawiony.

W razie prawomocnego odmówienia skardze o wznowienie, będzie przerwane postępowanie odwoławcze z urzędu lub na wniosek na nowo podjętem. Wniosek ten należy przedstawić Sądowi, u którego w czasie zarządzanej przerwy postępowanie apelacyjne lub rewizyjne wisiło. Sąd ten z urzędu postara się o to, ażeby mu w czasie należytem napowrót przedłożono akta, do dalszej rozprawy potrzebne.

§. 547.

O ile Sąd na skutek wniesionej skargi o wznowienie przerwy wiszącego postępowania odwoławczego z mocy powyższych przepisów nie zarządził, nie ma zaniczenie skargi o wznowienie przed Sąd skutku wstrzymującego ani pod względem prawomocności ani pod względem egzekucyi zaczeplonego wyroku.

Wniesiona skarga nieważności lub skarga o wznowienie nie ma żadnego wpływu na egzekucję zaczeplonego wyroku prawomocnego.

Część szósta.

Szczegółowe rodzaje postępowania.

Rozdział pierwszy.

Postępowanie nakazowe.

§. 548.

W skardze, podanej w celu dochodzenia wierzytelności pieniężnej lub o inne rzeczy zamiennie, może powód wnieść na wydanie nakazu płatniczego (mandatu) przeciwko pozwanemu, jeżeli wszystkie fakty, na których się roszczenie powoda w sprawie głównej jako też jego wierzytelności uboczne zasadają, będą udowodnione dokumentami, w pierwopisie o niepodejrzanej zewnętrznej formie dołączonymi, które się przedstawiają jako dokumenty następujących rodzajów:

1. jako dokumenty publiczne, sporządzone na obszarze, niniejszemu prawu podległym;

2. jako dokumenty prywatne, na których podpisy wystawców są zawierzone ze strony Sądu lub notaryusza austriackiego;

3. jako inne dokumenty, na zasadzie których wpisano do swojskiej księgi publicznej prawo rzeczowe na korzyść zaskarżonej wierzytelności, a przytem ani żaden rekurs od rozporządzenia sądowego, na skutek którego wpis ten nastąpił, nie wisi, ani też w księdze nie uwidoczniło, że wpis ten jest spornym.

§. 549.

Jeżeli skargi nie zaniosta przed Sąd osoba, na którą dokumenty, podstawą skargi będące, jako na uprawnioną wskazują, albo jeżeli skarga jest wniesioną przeciwko innej osobie aniżeli tej, którą te dokumenty jako zobowiązaną wymieniają, może być wniosek na wydanie nakazu płatniczego jedynie w tym przypadku uwzględniony, jeżeli i o ile udowodniono dokumentami w rodzaju opisanych w §. 548, że roszczenie lub obowiązek od pierwotnie uprawnionego lub zobowiązanego przeszedł w całości lub w części na tę osobę, która skargę wniosła lub przeciwko której skarga jest wymierzona.

W celu ściągnięcia wierzytelności, którym ekscpeya przedawnienia mogłaby być przeciwstawioną, wolno jedynie wtedy wydać nakaz płatniczy, jeżeli przerwe lub wstrzymanie przedawnienia już w skardze udowodniono dokumentami w rodzaju opisanych w §. 548.

§. 550.

Na wniosek zgodnie z §§. 548 i 549 uczyniony wyda Sąd nakaz płatniczy bez poprzedniej

ustnej rozprawy i bez przesłuchania pozwanego. Jeżeli dla wydania nakazu płatniczego Sąd powiatowy jest właściwym, wolno powodowi, o ile pierwopisy dokumentów, według §§. 548 i 549 do uzasadnienia jego roszczeń potrzebnych, w tym samym Sądzie się znajdują, miasto przedkładać te dokumenty powołać się na odpowiednie akta sądowe.

W nakazie płatniczym wypowie Sąd, że pozwany winien dochodzone przeciw niemu roszczenia razem z kosztami, które Sąd oznaczy, do dni czterech po doręczeniu nakazu płatniczego pod egzekucją zaspokoić albo w tym samym czasie wnieść zarzuty przeciwko nakazowi płatniczemu. Czasokres ten nie może być przedłużonym.

Nakaz płatniczy będzie pozwanemu doręczony według postanowień o doręczeniu skargi.

§. 551.

Jeżeli skarga na piśmie podana zawiera wniosek na wydanie nakazu płatniczego przeciwko kilku pozwanym, może Sąd dać miejsce takiemu wnioskowi jedynie co do tych pozwanym, dla których przedłożono okazy pisma skargowego, odpisanie wszystkich załączek zaopatrzone. Przytem należy przestrzegać porządku, w jakim pozwani są w skardze wymienieni.

§. 552.

Od wydanego nakazu płatniczego nie ma środka prawnego, ale zawarte w nim orzeczenie o kosztach może być zacepione rekuresem.

Zarzuty przeciw nakazowi płatniczemu należy w terminie, jaki w nakazie płatniczym oznaczono, podać w Sądzie, który nakaz wydał. Zapóźno wniesione zarzuty będą bez rozprawy odrzucone.

Na zarzuty w terminie podane rozpisze Sąd, bez ponownego wniosku powoda, audyencyę do ustnej rozprawy kontradyktoryjnej w czasie możliwie najbliższym.

§. 553.

W wyroku postępowanie załatwiający wypowie Sąd, ażeli nakaz płatniczy, przeciw pozwanemu wydany, utrzymuje w mocy albo też czyli i o ile go znosi.

§. 554.

Jeżeli zawarty w skardze wniosek na wydanie nakazu płatniczego nie może być uwzględniony, ale skarga nadaje się do rozpisania audyencyi do ustnej rozprawy, postąpi sobie Sąd według przepisów prawnych; po za tym przypadkiem odrzuci Sąd skargę jako nieprzydatną do wprowadzenia postępowania.

Rozdział drugi.

Postępowanie w sporach wekslowych.

§. 555.

W postępowaniu na skargi o roszczenia wekslowe:

1. naznaczy Sąd w wyroku trzydniowy termin do spełnienia obowiązku, jaki na pozwanego nakłada;

2. wynosi czasokres do podania prośby o przywrócenie do stanu poprzedniego, do wniesienia apelacji lub rewizyi, jakoteż do założenia rekursu, dni osm. Te czasokresy nie mogą być przedłużone.

§. 556.

W sporach prawnych z weksłu pochodzących nie ma ani przywrócenia do stanu poprzedniego ani wznowienia postępowania, gdyby jedno lub drugie miało nastąpić na niekorzyść strony, która w procesie głównym w dobrej wierze działając, tymczasem swe wekslowe roszczenia do osób trzecich, na skutek upływu czasu w całości lub w części utraciła albo przynajmniej nie może ich więcej dochodzić dla krótkości pozostałego czasu.

§. 557.

Jeżeli dochodzona w skardze wierzytelność zasada się na wekslu, który posiada wszelkie warunki ważności a pod względem prawdziwości nie jest wątpliwym i gdy w skardze obok weksłu przedłożono Sądowi zarazem pierwopis protestu i rachunku zwrotnego, o ile te dokumenty w szczegółowym przypadku do uzasadnienia roszczeń powoda są potrzebne, wolno powodowi żądać od Sądu wydania przeciwko pozwanemu nakazu, aby tenże w nieodwlocznym terminie trzechdniowym dług wekslowy razem z wykazanymi wierzytelnościami ubocznymi i z zażadanymi kosztami, które sędzia oznaczy, pod egzekucją zapłacił albo przeciwko temu nakazowi wniósł zarzuty (nakaz płatniczy).

§. 558.

W skardze o danie zabezpieczenia, zanesionej przed Sąd na zasadzie artykułu 25 lub 29 ordynacyi wekslowej, wolno powodowi, jeżeli przedłoży pierwopis protestu, a w przypadkach artykułu 29 także wszystkie inne warunki zaistnienia swego roszczenia wiarygodnymi i do skargi w pierwopisie dołączonymi dokumentami udowodni, przedstawić wniosek na wydanie przeciwko pozwanemu nakazu, aby tenże pod egzekucją w trzechdniowym terminie koniecznym dał zabezpieczenie, przepisom ordynacyi wekslowej odpowiadające, jakoteż zapłacił zażądane

a przez sędziego oznaczone kosza albo przeciwko temu nakazowi wniósł zarzuty (nakaz dania zabezpieczenia).

§. 559.

Jeżeli skarga zawiera wniosek na wydanie nakazu płatniczego lub nakazu dania zabezpieczenia, będą w dalszem postępowaniu przepisy rozdziału pierwszego (§§. 550 do 554) odpowiednio stosowane.

Rozdział trzeci.

Postępowanie w sporach z kontraktów najmu i dzierżawy.

Wypowiedzenie.

§. 560.

Wypowiedzenie kontraktu najmu lub dzierżawy gruntów, budynków i innych rzeczy nieruchomości lub prawnie za nieruchomości uznanych, młynów okrętowych i innych budowli na okrętach wzniesionych, o ile ono według przepisów praw cywilnych jest koniecznym, aby przeszkodzić domniemanemu odnowieniu kontraktu najmu lub dzierżawy albo sprowadzić tegoż rozwiązanie, może:

1. w przypadku, gdy istnieje osobny układ między stronami co do czasu wypowiedzenia i zwrotu przedmiotu najmu lub dzierżawy, nastąpić z reguły jedynie w owym czasie.

2. Jeżeli nie ma takiego układu, ale w odpowiedniej miejscowości wydane w tej mierze przepisy albo w braku takich przepisów odrębny zwyczaj miejscowy pewne dni w roku do opróżnienia przedmiotów najmu lub dzierżawy i zarazem terminu wypowiedzenia ustalił, musi wypowiedzenie nastąpić przed upływem czasu dlań ustanowionego.

3. We wszystkich innych przypadkach należy najmy i dzierżawy wypowiadać w następujących terminach przed czasem, gdy przedmiot najmu lub dzierżawy winien być zwrócony lub odebrany, a w szczególności: dzierżawy sześć miesięcy wcześniej; najmy roczne albo takie, które z umowy nie mają trwać dłużej niż rok, przynajmniej trzy miesiące wcześniej; najmy na dłużej niż miesiąc ale na krócej niż rok umówione, przynajmniej czternaście dni wcześniej; nakoniec wszelkie inne najmy przynajmniej na dni osm przed owym czasem.

§. 562.

Tak samo jak wydzierżawiającemu lub wynajmującemu wolno też dzierżawcy i najmującemu wypowiadać kontrakty najmu lub dzierżawy sądownie lub zasądniczo.

Wypowiedzenie, które jedna strona ze skutkiem uczyniła, może przeciwko niej samej strona druga wykonać.

§. 562.

Wypowiedzenie sądowe wolno wnieść za pomocą pisma lub ustnie. Pismo albo protokół na wypowiedzenie spisany w szczególności zawierać będzie: oznaczenie przedmiotu najmu lub dzierżawy, wymienienie czasu, w którym kontrakt najmu lub dzierżawy ma się skończyć, wreszcie wniosek na wydanie nakazu, aby przeciwnik przedmiot najmu lub dzierżawy w oznaczonym czasie pod egzekucją zwrócił lub odebrał, albo też wniósł do Sądu zarzuty przeciwko wypowiedzeniu. Jeżeli termin wypowiedzenia wynosi przynajmniej dni czternaście, ustanowi Sąd ośmiodniowy czasokres do wniesienia zarzutów, zresztą zaś trzchedniowy.

Awizant, który nie mieszka ani w miejscu ani w okręgu właściwego Sądu powiatowego, winien ustanowić pełnomocnika dla doręczeń także mieszkającego i wymienić w wypowiedzeniu jego nazwisko i miejsce zamieszkania.

Wypowiedzenia niezgodne z tymi przepisami lub wniesione do Sądu niewłaściwego odrzuci Sąd z urzędu we formie uchwały, chyba że brak zachodzący może być usunięty po myśli §. 84.

§. 563.

Wypowiedzenie sądowe będzie na termin najbliższy skutecznem, jeżeli zostało w Sądzie podane i doręczone przed upływem czasu w §. 560, l. 1 i 2 ustanowionego. Wypowiedzenia dopiero po upływie tego czasu wniesione odrzuci Sąd z urzędu we formie uchwały.

Wypowiedzenia wniesione przed umówionym lub ustawowym terminem nie mogą być dla tej jednej przyczyny odrzucone.

§. 564.

Nakaz sądowy, na skutek czynionego wypowiedzenia przeciwko adwersarzowi strony wypowiadającej po myśli §. 562 wydany, będzie według przepisów o doręczaniu skargi bezzwłocznie doręczony temuż adwersarzowi, który przytem otrzyma jeden okaz pisma albo odpis protokołu.

Gdy jednak w przypadkach §. 560, l. 1 i 2, doręczenie dopiero po upływie tamże oznaczonych terminów wypowiedzenia nastąpiło, zatrzyma wypowiedzenie mimo to swą skuteczność, jeżeli przeciwko sądowemu nakazowi nie wniesiono zarzutów w terminie do tego naznaczonym.

Wypowiedzenie zasądowe.

§. 565.

Wypowiedzenie zasądowe może być uczynione przez notaryusza lub w inny sposób.

Oznajmienie uczynione przeciwnikowi strony wypowiadającej w celu wypowiedzenia, powinno zawsze zawierać wzmianki w §. 562, ustęp 1 i 2 określone.

Aby takie zasądowe wypowiedzenie nabrało mocy wypowiedzenia sądowego, musi być udowodnione dokumentami, które pod względem mocy dowodowej nie dają powodu do wątpliwości; nadto winny być przy wypowiedzeniu zachowane terminy, w §§. 563 i 564 podane.

Również należy udowodnić dokumentami posiadającymi przymioty w ustępie 3 opisane, kiedy nastąpiło wypowiedzenie lub kiedy wypowiedzenie zostało doręczone.

§. 566.

Osoba, przeciwko której takie zasądowe wypowiedzenie jest wymierzone, poda na piśmie lub ustnie zarzuty, które jej służą, w Sądzie miejsca położenia przedmiotu najmu lub dzierżawy, do dni ośmiu, albo jeżeli termin wypowiedzenia nie wynosi dni czternaście, do trzech dni (§. 562, ustęp 1) po skutecznem lub otrzymanem wypowiedzeniu, gdyż inaczej stanie się to wypowiedzenie prawnie skutecznem.

Aby na żądanie Sądu udowodnić, którego dnia zostało wypowiedzenie doręczone stronie, która wniosła zarzuty, powinna strona wypowiadająca przedłożyć dokumenty w §. 565, ustęp 4 wspomniane.

Nakaz oddania lub odbioru przedmiotu najmu lub dzierżawy.

§. 567.

W obec kontraktów najmu lub dzierżawy, które bez poprzedniego wypowiedzenia po upływie oznaczonego czasu gasną, wolno każdej stronie jeszcze przed upływem czasu najmu lub dzierżawy podać w Sądzie wniosek na wydanie rozporządzenia, w którym Sąd rozkaże przeciwnikowi, aby przedmiot najmu lub dzierżawy w czasie oznaczonym pod egzekucją oddał lub odebrał albo też przeciwko temu nakazowi podał w Sądzie zarzuty do dni ośmiu.

Jeżeli stosunek najmu lub dzierżawy na dłużej niż na sześć miesięcy został zawarty, wolno przedstawić taki wniosek jedynie w ostatnich sześciu miesiącach.

Postanowienie §. 564, ustęp 1, będzie również przestrzegane przy doręczaniu tego rodzaju nakazów.

Jeżeli wypowiedzenie potrzebnem jest do zniszczenia kontraktu najmu lub dzierżawy, wolno dochodzić roszczenia o oddanie lub odebranie przedmiotu najmu lub dzierżawy jeszcze przed upływem terminu wypowiedzenia za pomocą skargi jakoteż wypowiedzenie z tą skargą połączyć.

Stosunek do podnajemcy lub poddzierżawcy.

§. 568.

Wszelkie wypowiedzenia, nakazy, rozstrzygnięcia i rozporządzenia, uzyskane przeciwko najemcy i dzierżawcy a dotyczące się istnienia lub rozwiązania kontraktu najmu lub dzierżawy przedmiotów w §. 560 oznaczonych, mają znaczenie i moc wykonawczą także przeciwko podnajemcy i poddzierżawcy, o ile się temu nie sprzeciwią stosunek prawny, jaki między podnajemcą lub poddzierżawcą z jednej a wynajmującym lub wydzierżawiającym z drugiej strony istnieje.

Domniemane odnowienie kontraktu najmu lub dzierżawy.

§. 569.

Kontrakty, które na skutek upływu czasu gasną, a zatem nie ma potrzeby wypowiedzenia by sprowadzić ich rozwiązanie lub przeszkodzić odnowieniu w sposób domniemany, odnawiają się na skutek tego, że dzierżawca lub najemca, w obec przychylnego zachowania się wynajmującego lub wydzierżawiającego, przedmiotu najmu lub dzierżawy dalej używa lub z niego korzysta, ale jedynie pod tym warunkiem, że ani wydzierżawiający lub wynajmujący nie wniósł w przepisany termin skargi o zwrotcie ani też dzierżawca lub komornik skargi o odebranie przedmiotu najmu lub dzierżawy; termin ten wynosi dni czternaście i liczy się od chwili, gdy czas najmu lub dzierżawy przeminął; ale w obec kontraktów, pierwotnie na czas krótszy niż na jeden miesiąc zawartych, wynosi ów termin połowę czasu pierwotnie umówionego.

Czasokresy w sprawach najmu lub dzierżawy.

§. 570.

Czasokresy w §§. 560 do 569 ustanowione nie ulegają przedłużeniu.

Postępowanie.

§. 571.

Na zarzuty w terminie podane będzie audyencya do ustnej rozprawy rozpisana. Wyznaczając pierwszą a względnie też dalsze audyencye i ustanawiając czasokresy, będzie Sąd szczególnie uważał na to, że sprawy najmu lub dzierżawy są nagłemi.

Za powoda poczytuje się tę stronę, od której pochodzi wypowiedzenie lub wezwanie do zwrotu lub odbioru przedmiotu najmu lub dzierżawy.

Zapóźno wniesione zarzuty przeciwko wypowiedzeniu kontraktu najmu lub dzierżawy lub przeciw sądowemu nakazowi oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy będą odrzucone z urzędu i bez rozprawy.

W razie niedotrzymania czasokresu do wniesienia zarzutów nie ma przywrócenia do stanu poprzedniego.

§. 572.

W wyroku, który postępowanie na zarzuty załatwi, wypowie Sąd, czyli i o ile wypowiedzenie lub wydany po myśli §. 567 nakaz utrzymuje się w mocy albo uchyla, jakoteż czyli i kiedy pozwany będzie obowiązany oddać lub odebrać przedmiot najmu lub dzierżawy.

§. 573.

Jeżeli się rozchodzi o stosunek najmu, a wyrok zasądający pozwanego na oddanie lub odebranie przedmiotu najmu zapadł w chwili, gdy czas najmu już przeminął, wypowie Sąd w wyroku, że oddanie lub odebranie ma nastąpić natychmiast; gdy chodzi o stosunek dzierżawny, może Sąd w tym celu przyzwolić na czasokres, który nie może trwać dłużej aniżeli ośm dni.

Jeżeli czas najmu lub dzierżawy jeszcze nie przeminął, ustanowi Sąd czas do oddania lub odebrania zgodnie z szczegółowymi przepisami o terminach opróżnienia najmu lub dzierżawy, a w braku tychże według zwyczaju miejscowego.

Gdyby wreszcie i takiego zwyczaju nie było, a rozchodziło się o najem, rozporządzi Sąd, aby opróżnienie rozpoczęło się najpóźniej dnia trzeciego przed upływem czasu najmu, a obejmujący mieszkanie tegoż dnia w południe otrzymał miejsce, do przechowania części swych ruchomości przydatne; przedmiot zupełnie opróżniony ma być oddany do południa ostatniego dnia czasu najmu. Jeżeli chodzi o dzierżawę dóbr ziemskich, na których stoją budynki, rozporządzi Sąd, aby opróżnianie rozpoczęło się najpóźniej ósmego dnia przed upływem czasu dzierżawnego, a obejmujący dzierżawę otrzymał tegoż dnia w południe tyle ubikacyj, ile mu do przechowania ruchomości i do poczynienia zarządzeń gospodarczych potrzeba; zupełnie opróżniony przedmiot dzierżawy ma być oddany do południa ostatniego dnia czasu dzierżawnego. Nakoniec przy innego rodzaju dzierżawach rozporządzi Sąd, że opróżnienie i oddanie przedmiotu dzierżawy ma być ukończone z upływem czasu dzierżawnego.

Ow trzeci lub ósmy dzień przed upływem czasu najmu lub dzierżawy będzie w ten sposób obliczony, aby dzień, w którym się opróżnienie

rozpoczęło, a dzień, w którym się ono skończy, dwa całe dni kalendarzowe albo takich całych dni siedm przegradzały.

Postanowienia ustępu 2 do 4 o opróżnieniu i oddaniu przedmiotów najmu lub dzierżawy obowiązują również i w tym przypadku, gdy przeciwko sądowemu lub zasądowemu wypowiedzeniu albo przeciw nakazowi oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy nie weszły do Sądu zarzuty w czasie należytych.

Na zasadzie prawomocnych wyroków, wypowiedzeń i sądowych nakazów oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy może Sąd pozwolić na egzekucję, jak tylko upłynął czas, w którym zgodnie z poprzedzającymi ustępami zupełnie opróżniony przedmiot najmu lub dzierżawy miał być oddany.

§. 574.

Przepisy §. 573 będą również stosowane w przypadku, gdy bez poprzedniego sądowego lub zasądowego wypowiedzenia zapadł wyrok uznający kontrakt najmu lub dzierżawy za uchylony lub zgasty.

§. 575.

W postępowaniu, które niniejszy rozdział urządzi, przypada na czasokresy dla próby o przywrócenie do stanu poprzedniego, potem dla wniesienia apelacji lub rewizji, tudzież dla założenia rekursu po dni ośm. Czasokresy te nie ulegają przedłużeniu.

Nie ma żadnego środka prawnego od sądowych nakazów oddania lub odebrania przedmiotów najmu lub dzierżawy, wydanych na zasadzie wypowiedzenia lub na skutek wniosku po myśli §. 567 przedstawionego; stronom wolno przeciwko nim jedynie zarzuty wnosić.

Sądowe lub zasądowe wypowiedzenie albo też nakaz oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy, przeciwko którym zarzuty nie weszły do Sądu w czasie należytych, niemniej wyroki na takie zarzuty prawomocnie zapadłe stracą, swą moc obowiązującą, jeżeli do Sądu nie wpłynię wnioszek na egzekucję w celu opróżnienia lub odebrania w ciągu dni czternastu licząc od chwili, gdy się rozpoczął czas, w tych nakazach lub w wyroku do opróżnienia lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy ustanowiony; wszelako orzeczenie co do zwrotu kosztów pozostanie w mocy.

Umowy o czynsz w płodach.

§. 576.

Przepisy niniejszego rozdziału będą stosowane również do umów w §. 1103 p. k. u. c. określonych. Tego rodzaju umowy należy ze stanowiska niniejszej ustawy pożytywać za kontrakty dzierżawne.

Rozdział czwarty.

Postępowanie przed Sądem polubownym.

Umowa na Sąd polubowny.

§. 577.

Układ, mocą którego strony poddają spór prawny jednemu lub więcej sędziom polubownym do rozstrzygnięcia (umowa na Sąd polubowny) jest o tyle prawnie skutecznym, o ile stronom wolno przedmiot sporu załatwić ugodą.

Skutecznym będzie także zamieszczony w umowie na Sąd polubowny układ, że wszelkie spory, z oznaczonego stosunku prawnego w przyszłości powstać mogące, pójdą pod rozpoznanie jednego lub więcej sędziów polubownych.

Umowa na Sąd polubowny musi być pisemnie sporządzona.

§. 578.

Urzędnikom sędziowskim nie wolno przyjmować funkcji sędziego polubownego, jak długo pozostają w służbie sędziowskiej.

§. 579.

Nikt nie ma obowiązku przyjmowania funkcji sędziego polubownego. Mimo że sędzia polubowny przyjął swe zamianowanie, może się z przyczyn ważnych uwolnić od objętego obowiązku.

§. 580.

Jeżeli umowa na Sąd polubowny ani sędziego polubownego nie wymienia, ani też nie zawiera postanowienia o liczbie i zamianowaniu sędziów polubownych, ustanowi każda strona po jednym sędziem polubownym, którzy razem wybiorą zwierzchnika.

§. 581.

Kto na skutek umowy na Sąd polubowny ma obowiązek zamianowania sędziego polubownego, tego może przeciwnik, a w razie gdy zamianowanie sędziego polubownego należy do osoby trzeciej, każda strona wezwać, aby do dni czternastu tego sędziego polubownego zamianował i o tem stronę wzywającą zawiadomił. W ten sam sposób może nastąpić wezwanie, jeżeli sędzia polubowny, na zasadzie umowy na Sąd polubowny już ustanowiony, przyjęcia urzędu lub pełnienia obowiązków sędziego polubownego odmówił, jeżeli on zmarł, jeżeli go ze skutkiem nie przyjęto albo też on z innej jakiej przyczyny odpadł.

Jeżeli również i strona wzywająca ma ustanowić sędziego polubownego, powinna z tem swoim wezwaniem połączyć oznajmienie, kogo sama sędzią polubownym ustanowiła.

Te wzajemne wezwania i oznajmienia mogą być uczynione za pośrednictwem poczty lub notariusza.

Osobę do ustanowienia sędziego polubownego powołaną obowiązują dokonane przez nią zamianowanie sędziego polubownego, jak tylko przeciwnik albo jedna ze stron oznajmienie o tem zamianowaniu otrzymała.

§. 582.

Sąd ustanowi na wniosek sędziego polubownego, jeżeli strona tego w czasie należytem nie uczyniła albo obydwaj sędziowie polubowni nie mogli się zgodzić na osobę zwierzchnika. Wniosek pójdzie przed Sąd, który w braku umowy na Sąd polubowny byłby dla sporu prawnego w pierwszej instancji właściwym. Prawo do tego wniosku służy obydwom stronom, a w przypadku §. 580 także każdemu z obydwóch sędziów polubownych. Zastępstwo adwokackie nie jest potrzebnem do przedstawienia tego wniosku, ani nawet w obec Trybunałów.

Uchwała na ten wniosek zapadła, nie może być zaczepianą żadnym środkiem prawnym.

§. 583.

W razie gdy strony nie mogą się zgodzić na sędziego polubownego, którego spólnie ustanowić powinny, orzeknie na wniosek Sąd w §. 582 oznaczony, że umowa na Sąd polubowny straciła moc obowiązującą.

Tak samo ma być w następujących przypadkach:

1. jeżeli umowa na Sąd polubowny wyraźnie wymienione osoby sędziami polubownymi ustanawia, a jeden z tych sędziów polubownych zmarł, na skutek nieprzyjęcia lub z innego jakiego powodu odpadł, objęcia urzędu sędziego polubownego odmówił albo odstąpił od umowy, w tej mierze z nim zawartej, albo też

2. jeżeli sędzia polubowny, w umowie na Sąd polubowny zamianowany albo na zasadzie tej umowy przez stronę lub też w myśl §. 582 przez Sąd ustanowiony, odmawia pełnienia obowiązków, które na skutek przyjęcia tego urzędu na niego spadły, albo też się z tem bezpodstawnie ociąga.

Jeżeli umowa na Sąd polubowny obejmuje wszystkie spory z danego stosunku prawnego powstać mogące, a okoliczność, dla której Sąd umowę na Sąd polubowny ma uznać za bezskuteczną, jest

tego rodzaju, że nie wyłącza polubownego załatwienia sporów, jakie w przyszłości z tego stosunku prawnego wypaść mogą, ograniczy Sąd swe orzeczenie do tego, że umowę na Sąd polubowny jedynie co do tego jednego wymienionego przypadku za bezskuteczną uzna.

§. 584.

Sąd rozstrzygnie wnioszek, po myśli §. 583 uczyniony, po odbytej poprzednio ustnej rozprawie we formie uchwały. W Trybunałach może to rozstrzygnięcie jakoteż rozstrzygnięcie wniosku po myśli §. 582 przedstawionego wydać przełożony Trybunału albo sędzia, ze strony tego przełożonego wyznaczony.

Sędzia polubowny, który obowiązków, jakie na skutek przyjęcia tego urzędu na niego spadły, bądź wcale nie dopełnił, bądź też ich nie dopełnił w czasie należytem, odpowiada stronom za wszelką szkodę, jaką swą odmową lub przewlekaniem zawinił i stronom wyrządził, co zresztą nie uwłącza ich prawu żądania ubezwładnienia umowy na Sąd polubowny.

§. 585.

Zastosowanie postanowień §§. 582 i 583 nie będzie miało miejsca o tyle, o ile strony na określone tam przypadki co innego postanowiły, a to albo w umowie na Sąd polubowny albo za pomocą pisemnego układu, jaki po zawarciu umowy na Sąd polubowny między niemi stanął.

§. 586.

Wolno nie przyjąć sędziego polubownego z tych samych przyczyn, które dają prawo nieprzyjęcia sędziego (§§. 19 i 20 Norm. jur.).

Stronie, która sama albo spólnie z przeciwnikiem sędziego polubownego ustanowiła, służy prawo nieprzyjęcia jedynie wtedy, gdy przyczyna nieprzyjęcia dopiero po tem ustanowieniu powstała lub doszła do wiadomości strony.

Postępowanie przed sędziami polubownymi.

§. 587.

Sędziowie polubowni powinni przed wydaniem wyroku polubownego wysłuchać strony i zbadać stan sprawy, na którym się spór prawny zasadza. O ile strony w umowie na Sąd polubowny albo w dodatkowym układzie pisemnym inaczej nie postanowiły, określą tryb postępowania sami sędziowie polubowni według swego wolnego uznania.

Jeżeli jedna ze stron nie wdaje się w rozprawę przed sędziami polubownymi, odbędzie się rozprawa wyłącznie ze stroną drugą.

§. 588.

Sędziom polubownym wolno słuchać strony, jakoteż świadków i znawców, którzy się dobro- wolnie przed nimi jawili, ale jedynie bez przysięgi. Nie wolno im używać środków przymusowych albo orzekać kar ani przeciwko stronom ani przeciw innym osobom.

§. 589.

Czynności sędziowskie, jakie sędziowie polubowni za potrzebne uznają ale sami przedsiębrać nie mają prawa, będą na wezwanie ze strony sędziów polubownych dokonane przez właściwe Sądy państwowe. W razie wątpliwości należy wystosować wezwanie do Sądu powiatowego, w okręgu którego czynność ma być przedsiębraną albo dowód przeprowadzony.

Sąd wezwany uczyni zadosyć wezwaniu, o ile nie jest prawnie niedopuszczalnem. W szczególności służy też owemu Sądowi pod względem przeprowadzenia dowodów orzecznictwo o tyle, o ile je postanowienia niniejszej ustawy Sądowi orzekającemu lub procesowemu na ten przypadek przekazują, gdy się dowód za pośrednictwem sędziego wezwanego przeprowadza.

§. 590.

W razie gdy więcej niż dwaj sędziowie do rozstrzygnięcia sprawy są powołani, zapada wyrok polubowny bezwzględną większością głosów, chyba że zapis na Sąd polubowny co innego w tej mierze postanawia.

§. 591.

Jeżeli rozstrzygnięcie dla braku potrzebnej do uchwały większości głosów a w razie, gdy tylko dwóch sędziów polubownych ustanowiono, dla braku jednomyślności, do skutku przyjść nie mogło, winni sędziowie polubowni stronom to oznajmić.

Jeżeli strony ani w umowie na Sąd polubowny ani w dodatkowym układzie pisemnym na ten przypadek nie innego nie przewidziały i nie postanowiły, wolno każdej stronie prosić Sąd w §. 582 oznaczony o wydanie orzeczenia, że umowa na Sąd polubowny straciła moc obowiązującą, albo że na ten jeden przypadek stała się bezskuteczną (§. 584).

§. 592.

Stronom będą wyroki polubowne doręczone na piśmie, a mianowicie gdy ich strony osobiście w obec Sądu polubownego nie odebrały, za pośrednictwem poczty lub notariusza.

W pisemnych wydaniach wyroku polubownego jakoteż w pierwopisie tegoż należy podać dzień spisania wyroku polubownego; prócz tego mają

być wyroki polubowne, pod ich bezskutecznością, przez wszystkich sędziów polubownych podpisane.

§. 593.

Pierwopis wyroku polubownego i dokumenty, na doręczenie stronom pisemnych wydań wystawione, będą przechowywane u tej osoby, którą umowa na Sąd polubowny do tego przeznaczają. Jeżeli nie ma o to układu albo wymieniony depozytariusz już nie żyje, postanowią sędziowie polubowni o sposobie przechowania. W wątpliwości należy te akta pisemne oddać w przechowanie notariuszowi tego okręgu, w którym Sąd polubowny ma swą siedzibę.

Pierwopis wyroku polubownego, tudzież poświadczona doręczeń, poczytują się za dokumenty stronom wspólne.

§. 594.

O ile strony w zapisie na Sąd polubowny nie zgodziły się na to, że wyrok polubowny może być przed wyższą instancją polubowną zaczepiony, będzie wyrok ten strony tak samo obowiązywać jak prawomocny wyrok sądowy.

Na żądanie jednej strony potwierdzą sędziowie polubowni pisemnie prawomocność i wykonalność wyroku polubownego na pisemnem wydaniu tegoż wyroku.

Bezskuteczność wyroku polubownego.

§. 595.

Wyrok polubowny nie ma skutków prawnych:

1. jeżeli w ogóle umowy na Sąd polubowny nie było albo ona była nieważną, jeżeli straciła moc obowiązującą przed wydaniem wyroku polubownego albo też stała się bezskuteczną na ten szczegółowy przypadek;

2. jeżeli strona, która utrzymuje, że wyrok polubowny jest bezskutecznym, nie uzyskała u sędziów polubownych posłuchu prawem zapewnionego, albo też zastępca prawny nie zastępował jej w tem postępowaniu, mimo że strona takiego zastępcy potrzebowała; ta ostatnia przyczyna odpadnie, gdy prawny zastępca przeprowadzony proces dodatkowo należycie zatwierdzi;

3. jeżeli pod względem obsadzenia Sądu polubownego lub przy głosowaniu nad uchwałą zostało naruszone jakieś postanowienie prawne lub umowne, albo jeżeli pierwopisu i pisemnych wydań wyroku polubownego nie podpisali wszyscy sędziowie polubowni;

4. jeżeli Sąd polubowny odrzucił nieprzyjęcie sędziego polubownego w sposób nie do usprawiedliwienia;

5. jeżeli Sąd polubowny wykroczył po za granice swego zadania;

6. jeżeli wyrok polubowny ubliża przepisom prawnym bezwzględnie obowiązującym;

7. jeżeli wyrok polubowny zasądza stronę na czynności prawnie niedozwolone lub prawem wzbronione;

8. jeżeli zachodzą warunki, pośród których wolno wyrok sądowy po myśli §. 530, l. 1 do 7 zacząć skargą o wznowienie.

§. 596.

Skargę o uchylenie wyroku polubownego należy zanieść przed Sąd w §. 582 oznaczony.

Jeżeli ta skarga opiera się na jednej z przyczyn w §. 595, l. 1 do 7 podanych, winna być pod nieprzyjęciem wniesioną do trzech miesięcy. Czasokres ten rozpoczyna się od dnia, w którym stronie wyrok polubowny doręczono, albo też gdy przyczyna ruszenia dopiero później doszła do jej wiadomości, od dnia, w którym strona dowiedziała się o przyczynie ruszenia.

Jaki termin należy się tej skardze w przypadku z §. 595, l. 8, oceni się według postanowień o skardze o wznowienie.

§. 597.

Na skargę o uchylenie wyroku polubownego odbędzie się postępowanie według ogólnych przepisów niniejszej ustawy.

§. 598.

Ani w umowie na Sąd polubowny, ani też żadnym innym układem nie mogą strony zrzec się zastosowania przepisów §§. 586, 592 i 595.

§. 599.

Przepisy niniejszego rozdziału będą odpowiednio stosowane do Sądów polubownych, które w sposób prawnie dozwolony zostaną ustanowione: albo w ostatecznej woli rozporządzeniu, albo z mocy innych rozporządzeń stron, nie pochodzących z umowy lub też w statutach. Zastosowanie §§. 586, 592 i 595 nie może też być ze skutkiem wykluczone ani jednostronnem rozporządzeniem ani też postanowieniami statutowemi.

Sądy polubowne, w ślad ustawy z 15. listopada 1867, Dz. u. p. Nr. 134, dla załatwienia sporów ze stosunków stowarzyszeń zaprowadzone nie podlegają postanowieniom niniejszego rozdziału.

Rozdział piąty.

Postępowanie w sporach o pokrzywdzenie praw przez urzędników sędziowskich.

§. 600.

W postępowaniu w sporach na skargi, wniesione na zasadzie ustawy z 12. lipca 1872, Dz. u. p. Nr. 112, o pokrzywdzenie praw przez urzędników sędziowskich przeciwko tymże urzędnikom lub przeciw państwu, będą przepisy niniejszej procedury cywilnej w ten sposób obowiązować, że postępowanie przed Sądem krajowym wyższym, dla rozstrzygnięcia tego rodzaju skargi w pierwszej instancji właściwym, odbędzie się podług przepisów części drugiej, postępowanie apelacyjne zaś przed Najwyższym Trybunałem sprawiedliwości według postanowień, zawartych w pierwszym rozdziale części czwartej Procedury cywilnej.

§. 601.

Przepisane w §. 12 ustawy z 12. lipca 1872, Dz. u. p. Nr. 112, zawiadomienie właściwej władzy dyscyplinarnej o wniesionej skardze uczyni przewodniczący senatu, odpowiednią sprawą zajętego.

Na wniosek lub z urzędu może Sąd procesowy nawet jeszcze przed audyencyą do ustnej rozprawy zarządzić odłożenie sporu prawnego aż do ukończenia postępowania dyscyplinarnego, gdy mniemać wolno, że ostateczne wypadki tego postępowania albo też dochodzenia dyscyplinarne, jeżeli się z nich zrobi użytek, wpłyną na rozstrzygnięcie procesu. Po nadejściu zawiadomienia o wypadkach ukończonego postępowania dyscyplinarnego rozpisze Sąd procesowy audyencyę do ustnej rozprawy z urzędu.

§. 602.

Pod względem wykonania prawa żądania zwrotu za pomocą nakazu płatniczego (§. 19 ustawy z 12. lipca 1872, Dz. u. p. Nr. 112) i postępowania, jakie się po wydaniu tego nakazu płatniczego odbywa, będą przepisy o postępowaniu nakazowem z tą odmianą obowiązować, że dla wydania nakazu płatniczego wyłącznie Sąd procesowy będzie właściwym i że zarzuty przeciwko takim nakazom płatniczym do tegoż Sądu wnosić należy.

Ischl, dnia 1. sierpnia 1895.

Franciszek Józef r. w.

Kielmansegg r. w.

Krall r. w.

T r e ś ć.

	Strona		Strona
Część pierwsza.			
Postanowienia ogólne.			
Rozdział pierwszy. Strony §§. 1—73.			
Tytuł pierwszy. Zdolność procesowa §§. 1—10	365	Tytuł trzeci. Dowód z dokumentów. §§. 292—319	410
Tytuł drugi. Towarzystwo sporu i interwencya główna. §§. 11—16	366	Tytuł czwarty. Dowód ze świadków. §§. 320—350	414
Tytuł trzeci. Udział osób trzecich w sporze. Interwencya uboczna §§. 17—25	367	Tytuł piąty. Dowód ze znawców. §§. 351—367	419
Tytuł czwarty. Pełnomocnicy §§. 26—39	368	Tytuł szósty. Dowód z oględzin. §§. 368—370	421
Tytuł piąty. Koszta procesowe. §§. 40—55	370	Tytuł siódmy. Dowód z wysłuchania stron. §§. 371 do 383	422
Tytuł szósty. Zabezpieczenie. §§. 56—62	373	Tytuł ósmy. Ubezpieczenie dowodów. §§. 384 do 389	424
Tytuł siódmy. Prawo ubogich. §§. 63—73	374	Rozdział drugi. Wyroki i uchwały §§. 390—430.	
Rozdział drugi. Postępowanie. §§. 74—170.			
Tytuł pierwszy. Pisma. §§. 74—86	376	Tytuł pierwszy. Wyroki. §§. 390—424	425
Tytuł drugi. Doręczenie. §§. 87—172	378	Tytuł drugi. Uchwały. §§. 425—430	430
Tytuł trzeci. Czasokresy i audyencye. §§. 123—143	383	Część trzecia.	
Tytuł czwarty. Skutki zaoczności, przywrócenie do stanu poprzedniego. §§. 144—154	386	Postępowanie przed Sądami powiatowemi. §§. 431—460	431
Tytuł piąty. Przerwa i spoczywanie procesu. §§. 155—170	388	Część czwarta.	
Rozdział trzeci. Ustna rozprawa. §§. 171—225.			
Tytuł pierwszy. Jawność. §§. 171—175	390	Środki prawne.	
Tytuł drugi. Przemówienia stron i kierownictwo procesu. §§. 176—196	391	Rodzaj pierwszy. Apelacya. §§. 461—501	434
Tytuł trzeci. Policya sesyjna. §§. 197—203	394	Rodzaj drugi. Rewizya. §§. 502—513	441
Tytuł czwarty. Ugoda. §§. 204—206	395	Rodzaj trzeci. Rekurs. §§. 514—528	443
Tytuł piąty. Protokoły. §§. 207—217	396	Część piąta.	
Tytuł szósty. Akta. §§. 218—219	397	Skarga nieważności i skarga o wznowienie. §§. 529—547	445
Tytuł siódmy. Kary. §. 220	398	Część szósta.	
Tytuł ósmy. Odpoczynek niedzielny i ferie sądowe §§. 221—225	398	Szczególne rodzaje postępowania.	
Część druga.			
Postępowanie przed Trybunałami instancyi pierwszej.			
Rozdział pierwszy. Postępowanie aż do wyroku. §§. 226—389.			
Tytuł pierwszy. Skarga, odpowiedź na skargę, postępowanie przygotowawcze i rozprawa kontradyktoryjna. §§. 226—265	399	Rodzaj pierwszy. Postępowanie nakazowe. §§. 548 do 554	449
Tytuł drugi. Ogólne postanowienia o dowodach i o przeprowadzeniu dowodów. §§. 266—291	406	Rodzaj drugi. Postępowanie w sprawach wekslowych. §§. 555—559	450
		Rodzaj trzeci. Postępowanie w sporach z kontraktów najmu i dzierżawy §§. 560—576	450
		Rodzaj czwarty. Postępowanie przed Sądem polubownym. §§. 577—599	453
		Rodzaj piąty. Postępowanie w sporach o krzywdy prawne przez urzędników sędziowskich zadane. §§. 600—602	456

